C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\D\Dumas Alexander_Dumas Alexander - Hrabě Monte Christo 01.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

ALEXANDER DUMAS:

HRABĚ DE MONTE CRISTO

DÍL I.

ROMÁN

PŘELOŽILA EMA HORKÁ

ILLUSTROVAL ST. HUDEČEK

1924

NAKLADATEL JOS. R. VILÍMEK V PRAZE

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA

I.
MARSEILLE. - PŘÍJEZD.

Dne 24. února 1815 ohlásila hlídka na Notre-Dame de la Garde trojstěžník Farao, přijíždějící ze Smyrny, Terstu a Neapole.

Jako obyčejně vyjel ihned lodivoda z přístavu, proplul mimo zámek If a přirazil k lodi mezi mysem Morgionem a ostrovem Rionem.

A rovněž jako obyčejně naplnila se ihned esplanáda pevnosti Svatého Jana zvědavci, neboť příjezd lodi je v Marseilli vždycky velikou událostí, zvláště byla-li ta loď, jako Farao, vystavěna, vystrojena a naložena v loděnicích staré Fokie a náleží-li místnímu výpravci.

Loď se zatím blížila; proplula šťastně úžinou, způsobenou nějakým sopečným otřesem mezi ostrovem Calasareignem a ostrovem Jarosem; obeplula Pomegue a blížila se pod svými třemi plachtami vrcholovými, třírohou plachtou a brigantinkou; blížila se však tak zvolna a tak smutným chodem, že zvědavci, tuše instinktivně neštěstí, tázali se, co zlého se asi na lodi stalo. Nicméně ti, kdož byli zkušení v námořnictví, poznali, že stalo-li se nějaké neštěstí, nestihlo loď samotnu, neboť brala se vpřed, vyhovujíc všem podmínkám dokonale řízeného plavidla: kotva byla připravena k spuštění, stěžejní lana vypnuta s háků; vedle kormidelníka, jenž hotovil se zamířiti s Faraonem do úzkého vchodu marseillského přístavu, stál mladý muž hbitých pohybů a bystrého zraku, jenž bděl nad každým hnutím lodi a jenž opakoval každý rozkaz kormidelníkův.

Neurčitý neklid, jenž ovládl zástup na esplanádě Svatého Jana, zmocnil se zvláště jednoho z diváků, takže nemohl se dočkati příjezdu lodi do přístavu; vskočil do loďky a rozkázal veslovat k Faraonu, s nímž setkal se u zátoky pro záložní lodi.

Mladý námořník, vida přicházeti tohoto muže, opustil své místo u kormidelníka a přišel s kloboukem v ruce opříti se o okraj lodi.

Byl to mladý, asi osmnácti až dvacetiletý muž, veliký, štíhlý, s krásnýma černýma očima a ebenovými vlasy; celý jeho zjev prozrazoval klid a rozhodnost, vlastní lidem, zvyklým od dětství na zápas s nebezpečím.

"Ach, to jste vy, Dantesi!" zvolal muž v loďce. "Co se stalo a proč celá loď má ten smutný vzhled?"

"Veliké neštěstí, pane Morreli!" odpověděl mladý muž. "Veliké neštěstí a hlavně pro mne: poblíž Civita-Vecchia ztratili jsme dobrého kapitána Leclera."

"A náklad?" tázal se rychle výpravce lodí.

"Došel šťastně, pane Morreli, a myslím, že v tom směru budete spokojen. Ale ten ubohý kapitán Leclere..."

"Co se mu stalo?" tázal se výpravce s tváří, zřejmě zračící ulehčení. "Co se mu to stalo, tomu dobrému kapitánovi?"

"Zemřel."

"Spadl do moře?"

"Ne, pane; zemřel zánětem mozku za hrozného utrpení."

Obrátiv se pak k svým mužům, zvolal:

"Holá hej! Každý na své místo k zakotvení!"

Mužstvo uposlechlo. V okamžiku vrhlo se osm či deset námořníků, tvořících lodní mužstvo, částečně k plachetním provazům, částečně k lanům ráhna, částečně k spouštěcímu lanoví, částečně k plachetním táhlům a z části konečně k hejtovům.

Mladý námořník vrhl letmý pohled na tento počáteční výkon a vida, že jeho rozkazy budou správně vykonány, vrátil se k svému společníkovi.

"A jak se to neštěstí stalo?" pokračoval výpravce lodí, nastavuje rozmluvu tam, kde ji mladý námořník přerušil.

"Můj Bože, pane, nejneočekávanějším způsobem: po dlouhém hovoru s velitelem přístavu opustil kapitán Leclere, velmi rozčilen, Neapol; po čtyřiadvaceti hodinách zachvátila ho horečka; za tři dny byl mrtev.

Vystrojili jsme mu obvyklý pohřeb a nyní odpočívá, slušně zahalen prostěradlem, s jednou šestatřicetiliberní koulí u nohou a s druhou u hlavy, ve výšce ostrova El Giglio. Přinášíme jeho vdově čestný jeho kříž a meč. To stálo za to," dodal mladý muž s trpkým úsměvem, "bojovati deset let proti Angličanům, aby nakonec zemřel v posteli jako všichni ostatní."

"Prosím vás, pane Edmonde," namítl výpravce lodí, jenž, jak se zdálo, víc a více se utěšoval, "jsme všichni smrtelní a staří musejí ustoupiti novým, jinak by nebylo postupu. A ubezpečujete-li mne, že lodní náklad..."

"Je v dobrém stavu, pane Morreli, ručím vám za to. Radím vám, abyste tu cestu nezpeněžoval za 25.000 franků."

Ježto pak skončili obchůzku, mladý námořník zvolal:

"Připrav k hejtování stožárovou plachtu, třírohou a brigantinku! Zarazte!"

Rozkaz vykonán byl téměř s takovou rychlostí jako na válečné lodi.

"Stáhni a hejtuj všude!"

Při posledním rozkaze všecky plachty se snížily a loď postupovala téměř nepozorovatelně, puzena pouze nárazy.

"A nyní, chcete-li vystoupiti, pane Morreli," pravil Dantes, vida výpravcovu netrpělivost; "váš účetní, pan Danglars, vychází ze své kabiny a podá vám všecky zprávy, jichž můžete si přáti. Já pak musím dohlédnout na zakotvení a vyhlásiti lodní smutek."

Výpravce lodi nedal si říkati dvakrát. Chopil se lana, jež mu hodil Dantes, a s obratností, jež byla by sloužila ke cti námořníku, vystoupil po příčkách, připevněných na vzdutém boku lodi. Mladý muž vrátil se zatím k svému místu druhého kapitána, přenechávaje slovo tomu, jejž označil jménem Danglars a jenž, vyšed z kabiny, bral se skutečně výpravci vstříc.

Nově příchozí byl muž asi dvacetipěti až dvacetišestiletý, tváře dosti zamračené, ponížený k představeným, hrubý k podřízeným; byl i kromě svého titulu účetního, jenž vždycky u námořníků platí za důvod k odporu, všeobecně tak neoblíben lodním mužstvem, jako jím byl Edmond Dantes milován.

"Nuže, pane Morreli," pravil Danglars, "víte již o neštěstí, že ano?"

"Ano, ano. Ubohý kapitán Leclere! Byl to statečný a poctivý muž!"

"A zvláště výtečný námořník, zestárlý mezi nebem a vodou, jak se to patří na muže, jenž má na starosti zájmy tak důležitého domu, jako je firma Morrel a syn," odvětil Danglars.

"Zdá se mi však," pravil výpravce, sleduje očima Dantesa, zaměstnaného při kotvě, "že není třeba, býti tak starým námořníkem, jak pravíte, Danglarsi, aby se člověk vyznal ve svém řemesle. Zde náš přítel Edmond počíná si při svém jako muž, který, zdá se, nepotřebuje se ptáti nikoho o radu."

"Ano," odtušil Danglars, vrhaje po Dantesovi kosý pohled, z něhož vyšlehl blesk nenávisti, "ano, je to mladé a troufá si to. Sotva kapitán zemřel, chopil se ihned velení, neporadiv se s nikým, a ztratili jsme k vůli němu půldruhého dne na ostrově Elbě, místo abychom se vrátili přímo do Marseille."

"Že se chopil velení na lodi," pravil výpravce, "to bylo jeho povinností jakožto vrchního kormidelníka; že pak ztratil půldruhého dne na ostrově Elbě, to pochybil, ačli nebylo třeba opraviti nějakou poruchu na lodi."

"Loď byla tak zdráva, jako jsem já a jako přeji vám, abyste byl, pane Morreli, a toho půl druhého dne bylo ztraceno z pouhého rozmaru, z rozkoše, býti na pevné zemi, pro nic jiného."

"Dantesi," pravil výpravce lodí, obraceje se k mladému muži, "pojďte přec sem."

"Promiňte, pane," pravil Dantes, "v okamžiku jsem vám k službám."

Obrátiv se k mužstvu, zvolal:

"Kotvu spusť!"

Ihned řetěz zarachotil a kotva spadla. Dantes zůstal na svém místě, dokud nebyl tento poslední rozkaz vykonán, pak velel:

"Spusťte světlo do polou stožáru, zastřete vlajku, zkřižte ráhna!"

"Vidíte," pravil Danglars, "myslí si, na mou čest, že je již kapitánem."

"A je jím skutečně," odtušil výpravce.

"Ano, až na váš a vašeho společníka podpis, pane Morreli."

"Nu, proč bychom ho nenechali na tom místě?" pravil výpravce lodí. "Je ovšem mlád, ale zdá se býti velmi zkušeným a svému povolání cele oddaným."

Danglarsovo čelo přelétl mrak.

"Promiňte, pane Morreli," pravil Dantes, přistupuje k nim. "Nyní, když loď je zakotvena, jsem vám úplně k službám. Volal jste mne, tuším."

Danglars o krok ustoupil.

"Chtěl jsem se vás zeptati, proč jste se zastavil na ostrově Elbě?"

"Nevím, pane. Vykonával jsem tak poslední rozkaz kapitána Leclera, který umíraje, odevzdal mi balíček pro maršála Bertranda."

"A viděl jste ho, Edmonde?"

"Koho?"

"Maršála."

"Ano."

Morrel se rozhlédl a zatáhl Dantese stranou.

"Jak se daří císaři?" tázal se rychle.

"Dobře, jak jsem mohl vlastníma očima posouditi."

"Viděl jste tedy i císaře?"

"Přišel k maršálovi, zatím co jsem já u něho byl."

"A mluvil jste s ním?"

"Totiž on mluvil se mnou, pane," pravil Dantes s úsměvem.

"A co vám říkal?"

"Tázal se mne na loď, na dobu jejího odjezdu do Marseille, na cestu, kterou plula, a na náklad, jejž nese. Myslím, že kdyby bývala prázdna a já byl jejím pánem, byl by ji býval koupil. Řekl jsem mu však, že jsem pouze vrchním kormidelníkem a že loď náleží firmě Morrel a syn. "Ach, ach," pravil, "znám tu firmu. Morrelové jsou výpravci lodí s otce na syna a jeden Morrel sloužil se mnou v jednom pluku, když jsem byl posádkou ve Valenci."

"Věru, je to pravda!" zvolal výpravce, pln radosti. "Byl to Polikar Morrel, můj strýc, který se stal setníkem. Dantesi, povíte mému strýci, že císař si na něho vzpomněl, a uvidíte toho starého medvěda plakat. Nu, nu," pokračoval výpravce, klepaje mladému muži přátelsky na rameno, "dobře jste udělal, Dantesi, že jste splnil příkaz kapitána Leclera a zastavil se na ostrově Elbě, ačkoli, kdyby se prozradilo, že jste odevzdal maršálovi balíček a mluvil s císařem, mohlo bývám to uškoditi."

"A v čem by mi to, pane, škodilo?" pravil Dantes. "Nevím ani, co jsem nesl, a císař tázal se mne jen na to, nač by se byl zeptal kohokoliv. Ale promiňte, pane," přerušil se Dantes, "přicházejí celníci a zdravotní komise; dovolíte, není-li pravda?"

"Nedejte se zdržovati, můj drahý Dantesi."

Mladý muž se vzdálil a sotva odešel, přiblížil se Danglars.

"Nuže," pravil, "zdá se, že vám udal dobré důvody svého zakotvení v Porto-Ferrajo."

"Výborné, drahý pane Danglarsi."

"Ach, tím líp," odtušil účetní, "neboť je vždycky trapno viděti, že kamarád nekoná svou povinnost."

"Dantes svou vykonal," odvětil výpravce, "a nedá se mu ničeho vytknouti. Kapitán Leclere nařídil mu tu zastávku."

"Co se týče kapitána Leclera, neodevzdal vám nějaké psaní od něho?"

"Kdo?"

"Dantes."
"Mně? Ne! Měl snad nějaké?"
"Myslil jsem, že kapitán Leclere svěřil mu kromě toho balíčku i dopis."
"O jakém balíčku to mluvíte, Danglarsi?"
"Nu o tom, jejž Dantes cestou odevzdal v Porto-Ferrajo."
"Jak to víte, že měl odevzdati balíček v Porto-Ferrajo?"
Danglars se zarděl.
"Šel jsem mimo kapitánovy dveře, které byly pootevřeny, a viděl jsem ho, jak dává ten balíček a dopis Dantesovi."
"Neříkal mi o tom ničeho," pravil výpravce, "ale má-li ten list, odevzdá mi jej."
Danglars okamžik přemýšlel.
"V tom případě prosím vás, pane Morreli," pravil, "nezmiňujte se Dantesovi o tom; zmýlil jsem se asi."
V tom okamžiku mladý muž se vrátil; Danglars odešel.
"Nuže, drahý Dantesi, jste volný?" tázal se výpravce.
"Ano, pane."
"Netrvalo to dlouho."
"Ne, dal jsem celníkům seznam našeho zboží a co se hraniční stráže týče, poslala s lodivodou jednoho muže, kterému jsem odevzdal naše listiny."
"Nemáte tu tedy již nic na práci?"
Dantes se letmo rozhlédl.
"Ne, všecko je v pořádku," odvětil.
"Můžete tedy jíti se mnou k obědu?"
"Promiňte mi, pane Morreli, promiňte, prosím vás, jsem však povinen svou první návštěvou svému otci. Nejsem však proto méně vděčen za čest, již mi prokazujete."
"To je správné, Dantesi, to je správné. Vím, že jste dobrým synem."
"A... vede se dobře mému otci, pane, nevíte?" tázal se Dantes, váhaje poněkud.
"Nu myslím, že ano, drahý Edmonde, ačkoli jsem ho neviděl."
"Ano, je stále zavřen ve svém pokojíku."
"To je aspoň důkazem, že mu za vaší nepřítomnosti ničeho nechybělo."
Dantes se usmál.
"Můj otec je hrdý, pane, a kdyby se mu bylo všeho nedostávalo, pochybuji, že by byl kohokoli, kromě Boha, o něco poprosil,"
"Nuže, budeme vás čekati po této první návštěvě."
"Žádám vás znovu za prominutí, pane Morreli, ale po této první návštěvě chci vykonati druhou, na které mi neméně záleží."
"Ach, pravda, Dantesi! Zapomněl jsem, že v Kataláncích je někdo, kdo vás asi čeká s nemenší netrpělivostí, než váš otec: krásná Mercedes!"
Dantes se usmál.
"Ach," mluvil dále výpravce, "teď už se nedivím, že přišla se mne třikrát ptát na Faraona. Na mou duši, Edmonde, nejste k politování, máte to hezkou milenku!"
"Není to moje milenka," odvětil vážně mladý námořník, "je to moje nevěsta."
"Někdy je to jedno a totéž," pravil se smíchem výpravce lodí.
"Ne u nás," odtušil Dantes.
"Jen jděte, drahý Edmonde," pokračoval výpravce, "nezdržuji vás. Zařídil jste tak dobře mé záležitosti, že vám ponechávám úplně volno, abyste si mohl zaříditi i své. Potřebujete peníze?"
"Ne, pane; mám celou svou cestovní gáži; to jest, asi za tři měsíce platu."
"Jste spořádaný hoch, Edmonde."
"Dodejte také, že mám chudého otce, pane Morreli."
"Ano, ano, vím, že jste dobrým synem. Jděte jen k svému otci; mám také syna a zazlíval bych velice tomu, kdo by ho po tříměsíční cestě zdržel daleko ode mne."
"Dovolíte tedy?" pravil mladý muž, pozdravuje.
"Ano, nemáte-li mi již co říci."
"Ne."
"Kapitán Leclere nedal vám, umíraje, dopis pro mne?"
"Nebyl by mohl psáti, pane. Ale to mi připomíná, že vás musím požádati o čtrnáctidenní dovolenou."
"Abyste se mohl oženiti?"
"Především; a pak abych mohl jeti do Paříže."
"Dobrá, dobrá! Můžete si dáti na čas, Dantesi; skládání s lodi bude jistě trvati asi šest neděl a před třemi měsíci nevydáme se znovu na moře... Za tři měsíce však musíte býti zde," dodal výpravce, poklepávaje mladému námořníku na rameno, "neboť Farao nemohl by odjeti bez svého kapitána."
"Bez svého kapitána!" zvolal Dantes, jemuž oči zazářily radostí. "Dejte pozor na to, co říkáte, pane, neboť odpověděl jste právě na nejtajnější naděje mého srdce. Bylo by tedy vaším úmyslem, jmenovati mne kapitánem na Faraonu?"
"Kdybych byl sám, podal bych vám ruku, drahý Dantesi, a řekl bych vám: "Je to hotovo," ale mám společníka, a vy znáte italské přísloví: Chea compagne a padrone. Ale polovina díla je již vykonána, ježto ze dvou hlasů již jeden máte. Co se týče druhého, spolehněte se na mne, udělám, co budu moci."

"Oh, pane Morreli," zvolal mladý námořník, chápaje se se slzami v očích výpravcovy ruky, "pane Morreli, děkuji vám jménem svého otce a jménem Mercedes."

"Dobře, dobře, Edmonde, ještě je Bůh na nebi pro dobré lidi! Jděte k svému otci, jděte k Mercedes a pak se vraťte ke mně."

"Nemám vás tedy dopraviti zpět na zem?"

"Ne, děkuji. Zůstanu zde a uspořádám účty s Danglarsem. Byl jste s ním spokojen během cesty?"

"Podle toho, jaký smysl té otázce přikládáte, pane. Jde-li o dobrého kamaráda, ne, neboť myslím, že mne nemá rád ode dne, kdy po malé hádce, kterou jsme spolu měli, provedl jsem hloupost, že jsem mu navrhl desítiminutovou zastávku na ostrově Monte Christo, abychom tu hádku skoncovali; návrh, který jsem mu nesprávně učinil a který on správně zamítl. Tážete-li se mne na účetního, myslím, že mu nelze ničeho vytknouti a že budete spokojen způsobem, jakým svůj úkol vykonal."

"Ale povězte, Dantesi," tázal se výpravce, "kdybyste byl kapitánem Faraóna, ponechal byste si Danglarse rád?"

"Ať kapitán nebo kormidelník, pane Morreli," odpověděl Dantes, "budu brátí vždycky největší ohled na ty, kteří těší se důvěře mých výpravců."

"Nu, Dantesi, vidím, že jste v každém směru řádný hoch. Ale abych vás už nezdržoval: jděte, neboť vidím, že stojíte jako na žhavém uhlí."

"Jsem tedy propuštěn?" tázal se Dantes.

"Jděte, povídám."

"Dovolíte, abych použil vaší loďky?"

"Použijte."

"Na shledanou, pane Morreli, a tisíceré díky."

"Na shledanou, drahý Edmonde, mnoho štěstí!"

Mladý námořník skočil do člunu, usedl na záď a nařídil zamířiti ku Canebieře. Dva námořníci nachýlili se ihned k veslům a bárka sklouzala tak rychle, jak to bylo možno mezi tisícem lodic, zatarasujících úzký prostor, vedoucí mezi dvěma řadami korábů od vchodu přístavu k nábřeží Orleanskému.

Výpravce sledoval ho úsměvným pohledem až ku břehu, viděl ho vyskočiti na dlaždice nábřeží a ztratiti se ihned v pestrém zástupu, který od pěti hodin zrána do devíti do večera plní onu pověstnou ulici de la Canebiere, na kterou moderní Fokejané jsou tak hrdi, že o ní říkají s největší vážností na světě a s přízvukem, jenž dodává jejich výroku tolik rázovitosti: "Kdyby Paříž měla Canebieru, byla by Paříž malou Marseillí."

Obrátiv se, výpravce spatřil za sebou Danglarse, který zdánlivě čekal na jeho rozkazy, ve skutečnosti však sledoval jako on pohledem mladého námořníka.

Leč ve výrazu obou těch pohledů, sledujících téhož muže, byl veliký rozdíl.

II.
OTEC A SYN.

Nechme Danglarse, zápasícího s démonem nenávisti, snažiti se našeptati výpravci do ucha nějakou zlomyslnou myšlenku o svém soudruhovi, a sledujme Dantese, který proběhnuv celou délkou Canebiery, dal se ulicí de Noailles, vešel do malého domku, stojícího po levé straně Meilhanských Alejí, vystoupil rychle po tmavých schodech do čtvrtého poschodí a, přidržuje se jednou rukou zábradlí a druhou potlačuje tepot srdce, stanul u pootevřených dveří, jimiž bylo viděti do malého pokojíka. V tomto pokojíku bydlil Dantesův otec.

Zpráva o příjezdu Faraonově nedonesla se ještě starci, jenž, stoje na židli, připevňoval chvějící se rukou hůlky k několika řeřichám kapucínským, jež, smíšeny s barvínkem, pnuly se po okenních mřížích.

Náhle uchopil ho někdo v pase a dobře známý hlas za ním zvolal:

"Otče, můj dobrý otče!"

Stařec vykřikl a obrátil se; spatřiv pak svého syna, sklesl mu, bled a chvěje se, do náručí.

"Co je ti, otče?" zvolal mladý muž, Znepokojiv se. "Jsi snad nemocen?"

"Ne, ne, můj drahý Edmonde, můj synu, mé dítě, ne. Ale nečekal jsem tě a radost, dojetí, že tě opět tak znenadání vidím... ah! můj Bože, zdá se mi, že zemru!"

"Nuže, vzpamatuj se tedy, otče! Jsem to já, jsem to skutečně já! Slyšel jsem vždycky, že radost neublíží, a proto jsem tak vešel bez přípravy. Nu, usměj se tedy na mne a nedívej se na mne tak vytřeštěnýma očima. Vracím se a budeme šťastni."

"Ach, tím líp, hochu," promluvil stařec, "ale jak budeme šťastni? Což mne již neopustíš? Nu, vyprávěj mi o svém štěstí!"

"Odpusť mi Všemohoucí," pravil mladý muž, "že se raduji ze štěstí, způsobeného smutkem jedné rodiny! Ale Bůh ví, že bych po tom štěstí nebyl toužil; přišlo a nemám síly, rmoutiti se jím: dobrý kapitán Leclere zemřel, otče, a je pravděpodobné, že protekcí páně Morrelovou obdržím jeho místo. Chápete, otče? Kapitánem ve dvaceti letech! Se sto louisdory platu a s podílem na zisku! Není to opravdu více, než co mohl doufati chudý námořník jako já?"

"Ano, synu, ano, skutečně," pravil stařec, "je to štěstí."

"Chci také, abyste z prvních peněz, které dostanu, měl malý domek se zahrádkou pro svůj barvínek, řeřichu a růži z Jericha... Ale co je ti, otče? Vypadáš, jako by ti bylo špatně."

"Trpělivost, trpělivost! To nic nebude." A stařec, jemuž docházely síly, sklesl nazpět.

"Nu, nu," pravil mladý muž, "sklenici vína, otče, to vás osvěží; kam dáváte víno?"

"Ne, děkuji, nehledej; nepotřebuji ho," pravil stařec, snaže se zdržeti syna.

"Ó, ano, ó, ano, otče, povězte mi o něm." A otevřel dvě či tři skříně.

"Je to marné..." pravil stařec. "Není již vína."

"Jak, není již vína?" opakoval Dantes, zblednuv nyní sám a pohlížeje střídavě na vpadlé, zsinalé starcovy líce a na prázdné skříně. "Jak, není již vína? Což se vám nedostávalo peněz, otče?"

"Ničeho se mi nenedostávalo, jsi-li ty zde," odvětil stařec.

"A přece," zajíkal se Dantes, stíraje si pot, jenž vyvstal mu na čele, "přece jsem vám nechal dvě stě franků, odjížděje před třemi měsíci."

"Ano, ano, Edmonde, je to pravda, ale zapomněl jsi, odjížděje, na malý dluh u souseda Caderousse; připomenul mi jej a pravil, že nezaplatím-li za tebe, půjde k panu Morrelovi a dá si zaplatiti od něho. Chápeš tedy ze strachu, aby ti to neuškodilo..."

"Nu?"

"Nu, zaplatil jsem sám."

"Ale já byl dlužen Caderoussovi sto čtyřicet franků!" zvolal Dantes.

"Ano," přisvědčil stařec.

"A vy jste je zaplatil ze dvou set franků, které jsem vám nechal?"

Stařec přikývl.

"Takže jste byl živ tří měsíce se šedesáti franky!" zašeptal mladý muž.

"Víš, jak málo potřebuji," pravil stařec.

"Oh, můj Bože, můj Bože, odpusťte mi!" zvolal Edmond, vrhaje se před starce na kolena.

"Co děláš?"

"Oh, rozerval jste mi srdce!"

"Eh co, jsi zde a teď je všecko zapomenuto, protože všecko je dobře," pravil stařec, usmívaje se.

"Ano, jsem zde," přisvědčil mladý muž, "jsem zde s krásnou budoucností a trochou peněz. Hleďte, otče," pravil, "tu máte, tu máte, a pošlete si hned pro něco."

A vyprázdnil na stůl své kapsy, které obsahovaly dvanáct zlatých mincí, pět či šest pětifrankových tolarů a drobné peníze.

Tvář starého Dantese se rozzářila.

"Čí to je?" pravil.

"Nu, moje!... Tvoje!... Naše!... Vezmi, nakup zásob, buď šťasten, zítra budou jiné!"

"Pomalu, pomalu," pravil stařec s úsměvem, "s tvým dovolením použiji skromně tvého váčku: kdyby mne viděli nakupovati příliš mnoho věcí najednou, myslili by, že jsem musil čekati na tvůj návrat, abych je mohl koupiti."

"Čiň, jak chceš. Ale především vezmi si službu, otče; nechci již, abys zůstal sám. Propašoval jsem kávu a výborný tabák ve vaku na dně lodi; zítra to dostaneš. Ale pst! Někdo jde."

"To je Caderousse, který se asi dověděl o tvém příjezdu a přichází ti nepochybně blahopřáti k šťastnému návratu."

"Nu, taky ústa, která mluví jinak, zatím co srdce myslí jinak," zamumlal Edmond. "Ale nevadí, je to soused, který nám kdysi prokázal službu; je vítán!"

A skutečně, v okamžiku, kdy Edmond dokončil tiše větu, zjevila se v rámci dveří černá a vousatá hlava Caderoussova. Byl to dvacetipěti- až dvacetišestiletý muž; v ruce držel kousek sukna, které, jsa krejčím, chystal se proměniti ve výložky kabátu.

"Ach, tak už nazpět, Edmonde?" pravil s velmi význačným marseillským přízvukem a se širokým úsměvem, jenž odhaloval jeho zuby, bílé jako ze sloni.

"Jak vidíte, sousede Caderousse, a ochoten, posloužiti vám v čemkoli," odpověděl Dantes, špatně zakrývaje svůj chlad touto nabídkou.

"Děkuji, děkuji, nepotřebuji na štěstí ničeho, ba, někdy i jiní potřebují mne." (Dantes sebou hnul.) "Nemyslím to na tebe, hochu; půjčil jsem ti peníze, tys mi je vrátil; tak se to dělá mezi dobrými sousedy, a jsme vyrovnáni."

"Nejsme nikdy vyrovnáni s těmi, kteří nám prokázali laskavost," pravil Dantes; "neboť, nejsme-li jim již dlužní peněz, jsme jim povinni vděčností."

"Co bychom o tom mluvili! Co tam, to tam! Mluvme o tvém šťastném návratu, hochu. Jdu tedy k přístavu, abych si opatřil novou zásobu hnědého sukna, a tu potkám přítele Danglarse.

‚Ty jsi v Marseilli?'

‚Nu, to si myslím,' povídá on.

‚Myslil jsem, že jsi ve Smyrně.'

‚Mohl bych tam býti, protože odtamtud přicházím.'

‚A co Edmond, kde je ten hoch?'

‚Nu, nepochybně u svého otce,' povídá Danglars; vrátil jsem se tedy," končil Caderousse, "abych měl potěšení stisknouti ruku příteli!"

"Ten dobrý Caderousse má nás tak rád," pravil stařec.

"Ovšem, že vás mám rád a také vás ctím, vzhledem k tomu, že poctivých lidí je málo! Ale zdá se, že se vracíš bohat, hochu!" pokračoval krejčí, vrhaje kosý pohled na hrst zlata a stříbra, již Dantes položil na stůl.

Mladý muž všiml si žádostivého blesku, který vyšlehl z černých očí sousedových.

"Ach, můj Bože," pravil nedbale, "to nejsou moje peníze; vyslovil jsem otci obavu, neměl-li v něčem nedostatku za mé nepřítomnosti, a on, aby mne uklidnil, vyprázdnil svůj váček na stůl. Nu, otče," pokračoval Dantes, "uložte opět peníze do své pokladničky, ačli nepotřebuje jich nyní zase soused Caderousse, v kterémžto případě jsou mu k

službám."

"Nikoli, hochu," odvětil Caderousse, "nepotřebuji ničeho, díky Bohu, řemeslo živí svého člověka. Podrž své peníze, podrž: těch není nikdy příliš mnoho. Proto však jsem ti právě tak povděčen za tvou nabídku, jako bych jí byl použil."

"Učinil jsem ji rád," pravil Dantes.

"O tom nepochybuji. Nu, vycházíš tedy s panem Morrelem co nejlépe? Dovedeš se tak zalichotiti."

"Pan Morrel byl vždycky ke mně pln dobroty," odpověděl Dantes.

"V tom případě jsi pochybil, žes zamítl jeho oběd."

"Jak to, zamítl jeho oběd?" vmísil se do řeči starý Dantes. "On tě tedy zval k obědu?"

"Ano, otče," odvětil Edmond, usmívaje se otcovu překvapení nad velikou ctí, které se mu dostalo.

"A proč jsi tedy odmítl, synu?" tázal se stařec.

"Abych přišel dříve k vám, otče," odpověděl mladý muž; "spěchal jsem vás spatřiti."

"To ho asi pohněvalo, toho dobrého pana Morrela," chopil se opět slova Caderousse; "a má-li člověk zálusk na místo kapitána, chybuje, pohněvá-li svého výpravce."

"Vysvětlil jsem mu příčinu svého odmítnutí," odtušil Dantes, "a on ji pochopil, jak doufám."

"Ale chce-li se někdo státi kapitánem, musí trochu zalichotit svým pánům."

"Doufám, že se stanu kapitánem i bez toho," odvětil Dantes.

"Tím líp, tím líp! Způsobí to potěšení všem starým přátelům, a vím o někom tam za Svatomikulášskou citadellou, kdo se pro to nebude hněvati."

"Mercedes?" pravil stařec.

"Ano, otče," odpověděl Dantes, "a nyní, když jsem vás viděl, když vím, že jste zdráv a že máte vše, čeho je vám třeba, požádám vás o dovolení, abych směl navštíviti Katalánce."

"Jdi, mé dítě," pravil starý Dantes, "a nechť Bůh ti požehná v tvé ženě, jako mně požehnal v mém synu."

"V jeho ženě!" pravil Caderousse. "Vy to nějak ženete, otče Dantesi! Ještě jí není, jak se mi zdá!"

"Ne, ale podle vší pravděpodobnosti nebude to dlouho trvati, a stane se jí," odvětil Edmond.

"Nevadí, nevadí," prohodil Caderousse, "dobře jsi udělal, že jsi si pospíšil, hochu."

"Proč to?"

"Protože Mercedes je krásné děvče a protože krásná děvčata nikdy nemají nedostatek milenců. A za touhle zvlášť chodí po tuctech."

"Skutečně?" pravil Edmond s úsměvem, jímž pronikal lehký záchvěv neklidu.

"Ó, ano," ujišťoval Caderousse, "a dokonce krásné partie. Ale to víš, budeš kapitánem a odmítnutí se nemusíš bát."

"To znamená," řekl Dantes s úsměvem, jenž špatně skrýval jeho neklid, "že, kdybych nebyl kapitánem..."

"Nu, nu," prohodil Caderousse.

"Dobře, dobře," pravil mladý muž, "já mám lepší mínění o ženách vůbec a o Mercedes zvláště a jsem přesvědčen, že zůstane mi věrnou, ať jsem kapitánem nebo ne."

"Tím líp, tím líp," pochvaloval Caderousse, "je vždycky dobře mít důvěru, má-li se člověk ženiti. Ale to nevadí; věř mi, hochu, neztrácej času a jdi jí oznámiti svůj příchod a sděliti jí své naděje."

"Jdu tam," pravil Edmond.

Políbil otce, pozdravil Caderousse pokynem hlavy a vyšel.

Caderousse zdržel se ještě okamžik; rozloučiv se pak se starým Dantesem, sešel i on dolů a zamířil k Danglarsovi, jenž očekával ho na rohu ulice Senac.

"Nuže," pravil Danglars, "viděl jsi ho?"

"Jdu od něho," odtušil Caderousse.

"A povídal ti o své naději státi se kapitánem?"

"Mluví o tom, jako by jím již byl."

"Trpělivost!" prohodil Danglars. "Ukvapuje se trochu, jak se mi zdá."

"Hrome! Zdá se, že mu to pan Morrel slíbil."

"Takže je hodně vesel?"

"Totiž, je z toho drzý; nabízel mi již své služby, jako by byl velikou osobností; nabízel mi peníze, jako by byl bankéřem."

"A vy jste odmítl?"

"Naprosto; ačkoli jsem dobře mohl přijmouti, vzhledem k tomu, že první stříbrňáky, které měl v ruce, dostal ode mne. Ale teď nebude pan Dantes potřebovati nikoho, bude kapitánem."

"Eh," prohodil Danglars, "ještě jím není."

"Na mou věru," pravil Caderousse, "bylo by dobře, kdyby se jím nestal, nebo jinak nebude možno s ním promluviti."

"Že kdybychom chtěli," pravil Danglars, "zůstal by tím, čím je, a možná, že by byl ještě méně, než je?"

"Co povídáš?"

"Nic, mluvím sám k sobě. A je stále zamilován do krásné Katalánky?"

"Bláznivě zamilován. Šel tam. Ale buďto se mýlím, nebo ho čekají nepříjemnosti s té strany."

"Vyslov se jasněji."

"K čemu?"

"Je to důležitější, než myslíš. Ty nemáš Dantese rád, co?"

"Nemám rád naduté lidi."

"Nuže, pověz mi tedy, co víš o Katalánce."

"Nevím nic zcela určitého; viděl jsem jen věci, které vzbuzují ve mně domněnku, že příští kapitán, jak jsem ti řekl,

bude míti nepříjemnosti v okolí cesty do Starých Nemocnic."

"Co jsi viděl? Nu tak, mluv."

"Nuže, viděl jsem, že kdykoli Mercedes přijde do města, přijde tam po každé v průvodu velikého katalánského chlapíka s černýma očima a červenou pletí, velmi osmahlého a velmi ohnivého, kterého nazývá svým bratrancem."

"Ach, skutečně, a myslíš, že ten bratranec se jí dvoří?"

"Domnívám se, co jiného může dělati velký jedenadvacetiletý hoch krásnému sedmnáctiletému děvčeti?"

"A pravíš, že Dantes šel ke Kataláncům?"

"Odešel přede mnou."

"Pojďme týmž směrem, zastavme se v Záloze a čekejme při sklenici vína na nové zprávy."

"A kdo nám je dá?"

"Budeme na silnici a uvidíme Dantesovi na obličeji, co se stalo."

"Nu tak," souhlasil Caderousse, "ale ty platíš."

"Zajisté," přisvědčil Danglars.

A oba zamířili rychlým krokem k udanému místu. Přišedše tam, dali si přinésti láhev a dvě sklenice.

Otec Pamfil viděl Dantese jíti mimo ani ne před desíti minutami.

Jsouce jisti, že Dantes je u Kataláncù, usedli pod rašící listoví platanů a sykomor, v jichž větvích veselá ptačí družina opěvala jeden z prvních krásných jarních dnů.

III
KATALÁNCI.

Asi sto kroků od místa, kde oba přátelé, pátrajíce zrakem i sluchem po okolí, popíjeli perlivého vína z La Malguy, rozkládala se za holým, sluncem a mistralem ošlehaným návrším vesnice Kataláncù.

Jednoho dne odrazila od Španělska tajemná kolonie a přistála na ostrohu, kde je podnes. Přišla, nikdo nevěděl odkud, a mluvila neznámým jazykem. Jeden z náčelníkù, jenž rozuměl provencálsky, požádal na obecním úřadě v Marseilli, aby ponechán jim byl ten holý, vyprahlý chobot, na nějž, jako antičtí plavci, vytáhli své lodi. Žádosti jejich bylo vyhověno, a tři měsíce nato rozkládala se kolem dvanácti či patnácti lodí, po nichž připlavili se tito námořní cikáni, malá vesnička.

Tato polo maurská a polo španělská vesnička, vystavěná bizarním a malebným způsobem, je táž, kterou vidíme dnes, obydlenou potomky oněch lidí, mluvícími jazykem svých otcù. Od tří nebo čtyř století zůstali stále věrni tomu malému chobotu, na nějž se spustili, podobni hejnu mořských ptákù, nemísíce se v ničem s obyvatelstvem marseillským, ženíce a vdávajíce se mezi sebou a zachovávajíce mravy i kroj své matky vlasti, jako zachovali její jazyk.

Naši čtenáři musí se s námi dáti jedinou ulicí této vesničky a vejíti s námi do jednoho z těch domů, jimž slunce zevně dodalo oné krásné barvy zvadlého listí, vlastní venkovským stavbám, a vrstva žluté hlinky uvnitř onoho bílého odstínu, který je jedinou ozdobou španělských posadas.

Krásná mladá dívka vlasů černých jako eben a sametových gazelích očí stála opřena o stěnu a mnula ve svých štíhlých prstech antického tvaru nevinný snítek vřesu, s něhož otrhávala kvítky a jehož lupínky pokrývaly již půdu. Její paže, obnažené až k lokti, její snědé paže, které vsak zdály se modelovány podle paží Venuše Arelatské, chvěly se jakousi horečnou netrpělivostí a její štíhlá, kulatá noha tepala zemi, takže bylo lze zahlédnouti čistý, hrdý a smělý tvar jejího lýtka, uvězněného v červenou bavlněnou punčochu s šedými a modrými klínky.

Tři kroky od ní, opíraje se loktem o starý, červotočivý nábytek a kolébaje se na židli, seděl velký, dvaceti- až dvaadvacetiletý hoch, jenž upíral na ni, pohled, ve kterém zápasil neklid se zármutkem. Jeho oči se ptaly, ale pevný, upřený zrak mladé dívky ovládal jejího společníka.

"Nu, Mercedes," pravil mladý muž, "nastanou, velikonoce, a to je právě vhodná doba ke svatbě. Odpovězte mi!"

"Odpověděla jsem vám stokrát, Fernande, a jste zajisté svým vlastním nepřítelem, že se mne znovu ptáte!"

"Nuže, opakujte to znovu, prosím vás o to, opakujte to ještě, abych tomu konečně uvěřil. Řekněte mi po sté, že odmítáte mou lásku, již schvalovala vaše matka; vyslovte zřetelně, že si hrajete s mým štěstím, že můj život a má smrt nejsou vám ničím. Ach, můj Bože, můj Bože! Deset let sníti, že se stanu vaším mužem, Mercedes, a pak ztratiti tu naději, která byla jediným cílem mého života!"

"Nejsem to však já, která vás kdy podporovala v té naději, Fernande," odpověděla Mercedes; "nemůžete mi vytknouti, že bych jedinkrát byla s vámi koketovala. Vždycky jsem vám říkala: Mám vás ráda jako bratra, ale nežádejte na mně nic jiného, kromě té sesterské lásky, neboť mé srdce náleží jinému. Neříkala jsem vám to vždycky, Fernande?"

"Ano, vím to dobře, Mercedes," přisvědčil mladý muž, "ano, dobyla jste si vůči mně kruté zásluhy upřímnosti. Ale zapomínáte, že je u Kataláncù posvátným zákonem ženiti a vdávati se mezi sebou?"

"Mýlíte se, Fernande, není to zákonem, je to zvykem, nic víc. A věřte mi, nedovolávejte se toho zvyku ve svém vlastním zájmu. Byl jste odveden, Fernande; svoboda, které požíváte, je vám pouze trpěna; každým okamžikem můžete býti povolán k pluku. A stanete-li se vojákem, co učiníte se mnou, s ubohou smutnou, osiřelou dívkou, jejímž celým jměním je polozbořená chatrč, v níž visí několik roztrhaných sítí, bídné dědictví, které můj otec zanechal mé matce a matka mně? Pomyslete, Fernande, že od jednoho roku, co je mrtva, živím se takřka lidským milosrdenstvím! Někdy se tváříte, jako, bych vám byla užitečná, a to proto, abyste měl právo, rozděliti svůj lov se mnou; a tu přijímám, Fernande, protože jste synem bratra mého otce, protože jsme byli společně vychováni, ale především proto, že by vás to příliš bolelo, kdybych odmítla. Ale já dobře cítím, že ta ryba, kterou prodám za peníze, za něž koupím konopí na sítě, já dobře cítím, Fernande, že je to almužna."

"A co na tom záleží, Mercedes, líbíte-li se mi, chudá a opuštěna, jak jste, líp, než dcera nejhrdějšího výpravce lodí, nebo nejbohatšího bankéře z Marseille? Čeho je nám třeba? Počestné ženy a dobré hospodyně! Kde najdete v tom oboru lepší, než jste vy?"

"Fernande," odvětila Mercedes, potřásajíc hlavou, "žena stává se špatnou hospodyní a nemůže se zaručiti, že zůstane počestnou, miluje-li jiného muže, než svého manžela. Spokojte se mým přátelstvím, neboť, opakuji vám to, to je vše, co vám mohu slíbiti a já slibuji jen to, o čem jsem jista, že mohu dáti."

"Ano, rozumím," pravil Fernand, "snášíte trpělivě svou nouzi, ale bojíte se mne. Nuže, Mercedes, milován vámi, pustím se v zápas s osudem; vy mi přinesete štěstí a já se stanu bohatým: mohu rozšířiti svou rybářskou živnost, mohu vstoupiti jako příručí do obchodu; mohu se i sám státi obchodníkem!"

"Nemůžete se pokusiti o nic z toho všeho, Fernande; jste vojákem a zůstáváte-li v Kataláncích, je to jen proto, že není válka. Zůstaňte jen rybářem; nespřádejte sny, které by vám učinily skutečnost ještě hroznější, a spokojte se mým přátelstvím, když nemohu vám nic jiného nabídnouti."

"Nuže, máte pravdu, Mercedes, stanu se námořníkem; místo kroje našich otců, kterým pohrdáte, budu míti lakový klobouk, pruhovanou košili a modrou blůzu s kotvami na knoflíkách. Není potřebí takového obleku, aby se vám člověk líbil?"

"Co chcete říci?" tázala, se Mercedes s velitelským pohledem. "Co tím myslíte? Nerozumím vám."

"Chci říci, Mercedes, že jste tak tvrdá a ukrutná ke mně jen proto, že čekáte někoho, kdo je tak oblečen. Ale ten, kterého čekáte, je snad nestálý a není-li to on, je to moře za něho."

"Fernande," zvolala Mercedes, "myslila jsem, že jste hodný, a mýlila jsem se! Fernande, máte zlé srdce, že přivoláváte boží hněv své žárlivosti na pomoc! Nuže, ano, netajím to, očekávám a miluji toho, o kterém mluvíte, a nevrátí-li se, řeknu, že zemřel, miluje mne, místo abych vinila ho z nestálosti, kterou vy přivoláváte."

Mladý Katalánec učinil vzteklé gesto.

"Rozumím vám, Fernande: přičtete mu za vinu, že vás nemiluji; zkřížíte svůj katalánský nůž s jeho dýkou! K čemu vám to dopomůže? Že ztratíte mé přátelství, budete-li poražen, že mé přátelství k vám změní se v nenávist, budete-li vítězem. Věřte mi, vyhledávati hádku s mužem, je špatný prostředek zalíbiti se ženě, jež toho muže miluje! Ne, Fernande, vy se tak nepoddáte svým špatným myšlenkám. Nemoha mne dostati za ženu, spokojíte se, že budete ve mně míti přítelkyni a sestru. A ostatně," dodala s očima zakalenýma a zvlhlýma, "počkejte, počkejte, Fernande: řekl jste právě, že moře je zrádné, a jsou tomu již čtyři měsíce, co odjel; od čtyř měsíců napočítala jsem hodně bouří!"

Fernand zůstal lhostejným; nesnažil se usušiti slzy, řinoucí se po lících Mercedes. A byl by přece za každou tu slzu dal sklenici své krve. Ale tyto slzy tekly pro jiného.

Vstal, prošel se po chatrči a vrátiv se, stanul před Mercedes s chmurným okem a zaťatými pěstmi.

"Mercedes," pravil, "odpovězte mi ještě jednou: je to pevně rozhodnuto?"

"Miluji Edmonda Dantese," pravila chladně dívka, "a nikdo jiný než Edmond nebude mým chotěm."

"A budete ho vždycky milovati?"

"Pokud budu živa."

Fernand sklopil hlavu jako člověk zbavený odvahy, a z prsou vydral se mu vzdech, jenž podobal se stonu; pak náhle zvedl čelo a pronesl se zaťatými zuby a rozšířeným chřípím:

"A je-li mrtev?"

"Je-li mrtev, zemřu."

"A zapomíná-li na vás?"

"Mercedes!" zvolal veselý hlas před domem. "Mercedes!"

"Ach!" zvolala dívka, vykřiknuvši radostí a vyskočivši, puzena láskou. "Vidíš, že na mne nezapomněl, neboť je zde!"

A vrhla se ke dveřím, které otevřela, volajíc:

"Ke mně, Edmonde! Tu jsem!"

Fernand, bled a chvěje se, ucouvl, jako couvá cestovatel při pohledu na hada, a našed svou židli, sklesl na ni.

Edmond a Mercedes spočívali si v náručí. Žhavé marseillské slunce, vnikající otevřenými dveřmi dovnitř, zaplavovalo je proudem světla. S počátku neviděli ničeho kolem sebe. Ohromné štěstí dělilo je od světa, a pronášeli jen ta přerývaná slova, která jsou výtryskem radosti tak prudké, že podobají se výrazům bolesti.

Náhle Edmond spatřil chmurnou tvář Fernandovu, jež rýsovala se, bledá a hrozivá, ve stínu. Pohybem, kterého si sám neuvědomil, vztáhl mladý Katalánec ruku k noži, jenž tkvěl mu za pasem.

"Ach," pravil Dantes, chmuře rovněž obočí, "nevšiml jsem si, že jsme tři."

Obrátiv se pak k Mercedes, tázal se:

"Kdo je ten pán?"

"Pán bude vaším nejlepším přítelem, Dantesi, neboť je to můj přítel, je to můj bratranec, je to můj bratr; je to Fernand, to jest, muž, kterého po vás, Edmonde, miluji na světě nejvíc. Nepoznáváte ho?"

"Ach, tak jest," přisvědčil Edmond.

A nepustiv Mercedes, jejíž ruku tiskl ve své, podal srdečně druhou ruku Kalatánci.

Fernand však, dalek odpovědíti na to přátelské gesto, zůstal němý a nehnuty jako socha.

Tu Edmond pohlížel pátravě s pohnuté a chvějící se Mercedes na zamračeného a hrozivého Fernanda.

Jediný pohled poučil ho o všem.

Hněv stoupl mu k čelu.

"Nevěděl jsem, že k vám tolik chvátám, Mercedes, abych tu našel nepřítele."

"Nepřítele!" zvolala Mercedes, vysílajíc hněvivý pohled na svého bratrance. "Nepřítele u mne, pravíš, Edmonde? Kdyby tomu tak bylo, vzala bych tě pod paží, odešla bych do Marseille a opustila tento dům, abych se sem již nikdy

nevrátila."

Z Fernandova oka vyšlehl blesk.

"A kdyby tě potkalo neštěstí, můj Edmonde," pokračovala se stejnou necitelnou lhostejností, která Fernandovi dokazovala, že dívka pronikla až na dno jeho neblahé myšlenky, "kdyby tě potkalo neštěstí, vystoupila bych na mys Morgionský a vrhla bych se střemhlav do skal."

Fernand zesinal.

"Ale mýlil jsi se, Edmonde," pokračovala Mercedes, "není zde nepřítele; je zde jen Fernand, můj bratr, který ti stiskne ruku jako oddanému příteli."

Při těch slovech upřela dívka velitelský pohled na Katalánce, jenž, jakoby tím zrakem očarován, přistoupil zvolna k Edmondovi a podal mu ruku.

Jeho nenávist, podobná bezmocné, třebaže vzteklé vlně, tříštila se o vliv, jakým tato žena na něho působila.

Sotva však se dotekl Edmondovy ruky, poznal, že učinil vše, co mohl učiniti, a vyrazil z domu.

"Oh," vzkřikl, pádě jako šílený a zarývaje si prsty do vlasů, "oh, kdo mne zbaví toho člověka? Běda mi! Běda mi!"

"Hej, Katalánče! Hej, Fernande! Kam běžíš?" volal jakýsi hlas.

Mladý muž se prudce zastavil, rozhlédl se a spatřil Caderousse seděti s Danglarsem u stolu pod listnatým loubím.

"Nu," pravil Caderousse, "proč nejdeš? Pospícháš tolik, že ani nemáš kdy pozdraviti se s přáteli?"

"Zvláště, mají-li ještě skoro plnou láhev před sebou," dodal Danglars.

Fernand pohlédl na oba muže vyjeveně a neodpověděl.

"Je nějak všecek zaražen," pravil Danglars, dotýkaje se kolenem Caderousse; "snad jsme se zmýlili a snad v pravý opak toho, co jsme čekali, zvítězil Dantes."

"Nu, podíváme se," odvětil Caderousse.

A obrátiv se k mladému muži, pravil:

"Nu tak, Katalánče, rozmyslil jsi se?"

Fernand setřel pot řinoucí se mu po čele a vešel zvolna do besídky, jejíž stín, jak se zdálo, uklidnil poněkud jeho smysly a jejíž chlad osvěžil trochu jeho vysílené tělo.

"Dobrý den," pravil, "volali jste mne není-li pravda?"

A spíše klesl než usedl na jednu ze židlí, obklopujících stůl.

"Volal jsem tě, protože jsi běžel jako blázen a že jsem měl strach, abys nešel skočiti do moře," pravil Caderousse se smíchem. "Hrome, nemáme přátele jen proto, abychom jim nabídli sklenicí vína, ale i proto, abychom jim zabránili vypíti tři nebo čtyři mázy vody."

Fernandovi vydral se z prsou sten podobající se štkání a hlava sklesla mu na ruce, zkřížené na stole.

"Nu, víš, co ti řeknu, Fernande?" začal opět Caderousse, pouštěje se v hovor s hrubou drsností mužů z lidu, kteří pro zvědavost zapomínají na chytrost. "Vypadáš jako odbytý milovník!"

A doprovázel svůj vtip hrubým smíchem.

"Eh," prohodil Danglars, "ty žertuješ, Caderousse; takový urostlý hoch, jako je tenhle, není stvořen, aby měl neštěstí v lásce!"

"Ó ne," namítl Caderousse, "jen poslouchej, jak vzdychá. Nu tak, nu tak, Fernande, zvedni nos a odpovídej nám; to není hezké, neodpovědíti přátelům, kteří se nás ptají po zdraví."

"Jsem zdráv," odvětil Fernand, zatínaje křečovitě pěsti, ale nezvednuv hlavy.

"Aha, vidíš, Danglarsi," pravil Caderousse, mrkaje na svého přítele, "takhle je to: Fernand, kterého tu vidíš a který je dobrým a statečným Kataláncem, jedním z nejlepších rybářů v Marseilli, je zamilován do krásné dívky, jménem Mercedes. Ale na neštěstí se zdá, že krásná dívka je opět zamilována do vrchního kormidelníka Faraonu. A poněvadž se Farao právě dnes vrátil do přístavu, rozumíš?"

"Ne, nerozumím," odtušil Danglars.

"Ubohý Fernand dostal asi košem," dokončil Caderousse

"Nu a co víc?" pravil Fernand, zvednuv hlavu a pohlížeje na Caderousse jako ten, kdo hledá, na kom by si mohl vylíti zlost. "Mercedes na nikom nezávisí, ne? A může si milovati, koho chce!"

"Ach, díváš-li se na to takhle," pravil Caderousse, "toť něco jiného! Ale já myslil, že jsi Katalánec, a slyšel jsem, že Katalánci nejsou z těch, kteří dali by se sokem vypíchnouti; slyšel jsem dokonce, že zvláště Fernand je hrozný ve své pomstě."

Fernand usmál se útrpně.

"Zamilovaný není nikdy hrozný," pravil.

"Ubohý hoch!" pravil Danglars, tváře se, jako by jinocha litoval z hloubi duše. "Co chceš? Nečekal, že Dantes vrátí se tak náhle; domníval se snad o něm, že je mrtev, nevěrný, cokoliv! Takové věci dotýkají se nás tím citelněji, že přicházejí náhle."

"Ach, na mou věru, ať je tomu, jak chce," pravil Caderousse, jenž pil za hovoru a na něhož šumivé víno z La Malguy počalo účinkovati, "ať je tomu, jak chce, Fernand není jediný, kterému Dantesův šťastný návrat překáží; viď, Danglarsi?"

"Ne, máš pravdu, a odvážil bych se i tvrditi, že mu to přinese neštěstí."

"Ale to nevadí," mluvil Caderousse dále, nalévaje Fernandovi sklenici vína a plně svou vlastní již asi po osmé či desáté, zatím co Danglars se své sotva dotkl; "to nevadí; dříve ještě ožení se s Mercedes, s krásnou Mercedes; aspoň k vůli tomu přijel."

Danglars zatím upíral pronikavý pohled na mladého muže, na jehož srdce Caderoussova slova dopadala jako roztavené olovo.

"A kdy bude svatba?" tázal se.

"Oh, ještě není!" zamumlal Fernand.

"Ne, ale bude," pravil Caderousse, "tak jistě, jako že Dantes stane se kapitánem na Faraonu, viď, Danglarsi?"

Danglars se zachvěl při tomto neočekávaném útoku a obrátil se ke Caderoussovi, pohlížeje zkoumavě nyní opět na jeho tvář a chtěje se přesvědčiti, byla-li to rána předem uvážená; nečetl však nic než závist na té tváři, opilostí již téměř ztupělé.

"Nuže," pravil, plně sklenice, "napijme se tedy na zdraví kapitána Edmonda Dantese, manžela krásné Katalánky!"

Caderousse vznesl těžkou rukou sklenici k ústům a vyprázdnil ji jediným douškem. Fernand vzal svou a roztříštil ji o zem.

"Eh, eh," pravil Caderousse, "copak to tamhle vidím nahoře na návrší směrem ke Kataláncům? Podívej se, Fernande, máš lepší zrak než já; zdá se mi, že začínám nejasně viděti, a to víš, víno je zrádce. Vypadá to jako dva milenci, jdoucí vedle sebe ruku v ruce. Bůh mi odpusť! Netuší, že je vidíme a líbají se!"

Danglarsovi neušel ani jediný záchvěv úzkosti, zračící se na Fernandově tváři.

"Znáte je, pane Fernande?" pravil.

"Ano," odvětil Fernand nezvučným hlasem; "je to pan Edmond a slečna Mercedes."

"Ach, vidíte," pravil Caderousse, "a já je nepoznal! Hej, Dantesi! Hej, krásné děvče! Pojďte trochu sem a povězte nám, kdy bude svatba; tady pan Fernand je tak umíněný, že nám to nechce říci."

"Budeš mlčet!" pravil Danglars, tváře se, jako by zdržoval Caderousse, jenž s tvrdošíjností opilců vychyloval se z besídky. "Hleď, ať se udržíš na nohou, a nech zamilované klidně se milovati. Podívej se na pana Fernanda a vezmi si z něho příklad: ten je rozumný."

Snad by byl Fernand, dohnán k nejhoršímu a podněcován Danglarsem jako býk banderillery, vyrazil konečně ven, neboť již vstal a zdálo se, že se připravuje ke skoku na svého soka. V tom však Mercedes, smavá a vzpřímená, zvedla svou krásnou hlavu a dala zazářiti svému jasnému pohledu. Tu Fernand připomenul si její hrozbu, že zemře, zemře-li Edmond, a pozbyv odvahy, klesl zpět na židli.

Danglars pohlížel střídavě na ty dva muže, z nichž jeden otupen byl opilostí, druhý ovládán láskou,

"S těmi hlupáky nic nesvedu," mručel sám k sobě, "a velice se obávám, že jsem tu mezi opilcem a zbabělcem. Jeden je závistník, který se opíjí vínem, místo co by se měl opíjeti žlučí, a druhý je pitomec, jemuž vzali milenku před nosem a jenž jen pláče a naříká jako dítě. A má to přec takové ohnivé oči jako ti Španělé, Siciliáni a Kalabrijci, kteří se tak dobře mstí, a má to pěsti, jež by rozrazily býku hlavu tak jistě, jako řeznická palice. Rozhodně, Edmondův osud podrží vrch; ten hoch ožení se s krásnou dívkou, stane se kapitánem a nám se vysměje, ačli..." a bledý úsměv přelétl Danglarsovými rty, "... ačli se já do toho nevmísím," dodal.

"Hola!" křičel dále Caderousse, povstav napolo a opíraje se pěstmi o stůl. "Holá, Edmonde! Což nevidíš své přátele, nebo jsi již tak hrdý, že nechceš s nimi mluviti?"

"Ne, drahý Caderousse," odvětil Dantes, "nejsem hrdý, ale jsem šťasten a štěstí, tuším, zaslepuje ještě víc než hrdost."

"Tak se to patří! To je řádné vysvětlení," pravil Caderousse. "Dobrý den, paní Dantesová."

Mercedes vážně pozdravila.

"Není to ještě mé jméno," pravila, "a v mé vlasti přináší prý to neštěstí, nazvati děvče ženichovým jménem, dokud ženich není ještě manželem. Říkejte mi tedy, prosím vás, Mercedes."

"Musíme mu odpustiti, tomu dobrému sousedu Caderoussovi," pravil Dantes, "zmýlil se o tak málo!"

"Svatba bude se tedy slaviti bez meškání, pane Dantesi," pravil Danglars, pozdravuje oba mladé lidi.

"Co nejdříve, pane Danglarsi; dnes všecky smlouvy u otce Dantese a zítra, nejdéle pozítří zásnubní oběd zde v Záloze. Přátelé se ho zúčastní, jak doufám, což znamená, že jste pozván, pane Danglarsi, i ty, Caderousse."

"A Fernand," pravil Caderousse, směje se řehtavě, "Fernand je také pozván?"

"Bratr mé ženy je mým bratrem," odvětil Edmond, "a bylo by nám hluboce líto, Mercedes i mně, kdybychom viděli, že se nás straní v takové chvíli."

Fernand otevřel ústa k odpovědi, ale hlas odumřel mu v hrdle a nebyl s to, pronésti jediného slova.

"Dnes smlouva, zítra nebo pozítří zasnoubení... Hrome, vy máte naspěch, kapitáne."

"Danglarsi," odtušil Dantes s úsměvem, "řeknu vám, co Mercedes řekla právě Caderoussovi: nedávejte mi titulu, který mi ještě nepatří, přineslo by mi to neštěstí."

"Promiňte," odvětil Danglars, "řekl jsem pouze, že se zdáte míti velice naspěch; u čerta! Máme přece dost času: Farao sotva vypluje před třemi měsíci."

"Člověk vždycky spěchá státi se šťastným, pane Danglarsi, neboť trpěl-li člověk dlouho, nemůže ani uvěřit v štěstí. Ale není to jen sobectví, které nutí mne jednati: musím také jeti do Paříže."

"Ach, vskutku, do Paříže? To tam jedete po prvé, Dantesi?"

"Ano."

"Máte tam co dělati?"

"Ne sám pro sebe; mám tam obstarati poslední nařízení našeho ubohého kapitána Leclera; chápete zajisté, Danglarsi, je to svatá povinnost. Ostatně buďte klidný, vrátím se zase ihned zpět."

"Ano, ano, rozumím," pravil Danglars nahlas.

A tiše sám k sobě dodal:

"Do Paříže, odevzdati tam nepochybně na adresu dopis, jejž svěřil mu maršál. Hrome, ten dopis vnuká mi myšlenku, výtečnou myšlenku! Ach, Dantesi, příteli, ještě nejsi zanesen v seznam Faraona pod číslem 1."

Obrátiv se pak k Edmondovi, který se již vzdaloval, vzkřikl na něho:

"Šťastnou cestu!"
"Díky," odvětil Edmond, ohlížeje se a doprovázeje ten pohyb přátelským pokynem.
Pak pokračovali oba milenci v cestě, klidní a veselí, jako dva vyvolení, stoupající k nebesům.

IV.
ÚKLADY.

Danglars sledoval očima Edmonda a Mercedes, dokud oba milenci nezmizeli za rohem Svatomikulášské pevnosti; obrátiv se pak, viděl, že Fernand, bled a chvěje se, sklesl zpět na židli, zatím co Caderousse blábolil slova pijácké písně.
"Nu, drahý pane," pravil Danglars Fernandovi, "zdá se mi, že tu svatbu všichni rádi nevidí!"
"Zoufám si pro ni," odtušil Fernand.
"Vy jste tedy miloval Mercedes?"
"Zbožňoval jsem ji!"
"Již dávno?"
"Od té doby, co se známe; miloval jsem ji vždycky."
"A vy si tu rvete vlasy, místo abyste hledal nějaký prostředek? Věru, nemyslil jsem si, že lidé vašeho národa takto jednají!"
"Co mám dělati?" tázal se Fernand.
"Což já vím? Týká se to mne? Zdá se mi, že nejsem to já, který je zamilován do slečny Mercedes, ale vy. Hledejte, praví evangelium, a naleznete."
"Našel jsem již."
"Co?"
"Chtěl jsem zabodnouti muže, ale žena mi řekla, že se zavraždí, potká-li jejího snoubence neštěstí."
"Eh, to se říká, ale nedělá se to."
"Neznáte Mercedes, pane, jakmile pohrozila, provedla by to."
"Hlupáku!" zamumlal Danglars. "Ať se zabije nebo ne, co mi je do toho, jen když Dantes nebude kapitánem."
"A prve než by zemřela Mercedes," dodal Fernand tónem nezvratného přesvědčení, "zemřel bych já sám."
"To je láska!" pravil Caderousse hlasem stále opilejším. "To je láska, nebo tomu nerozumím!"
"Podívejte," pravil Danglars, "zdáte se mi hodným hochem a chtěl bych vás - ať mne čert vezme! - zbaviti toho zármutku. Ale..."
"Ano," přisvědčil Caderousse, "podívejte."
"Můj drahý," odvětil mu Danglars, "jsi na tři čtvrti opilý; dopij láhev a budeš opitý nadobro. Pij a nepleť se do toho; co my děláme: na to, co my děláme, musí mít člověk jasnou hlavu."
"Já opilý?" pravil Caderousse. "Vida, vida! Já vypiju ještě čtyři tvé láhve, které nejsou větší než lahvičky kolínské vody! Otče Pamfile, víno!"
A aby připojil k návrhu doklad, Caderousse zaklepal sklenicí o stůl.
"Pravil jste tedy, pane?" ujal se slova Fernand, čekající lačně na pokračování nedokončené věty.
"Co jsem to povídal? Nepamatuji se již. Ten opilec Caderousse přetrhl mi pásmo myšlenek."
"Třeba opilec, chceš-li; tím hůř pro ty, kteří se bojí vína. Je viděti, že mají nějakou špatnou myšlenku, a bojí se, aby ji víno nevyzradilo."
A Caderousse dal se do zpěvu posledních dvou veršů písně, v té době velice oblíbené:

"Všichni špatní pijí vodu,
toť dokázáno potopou."

"Pravil jste, pane," navázal opět Fernand, "že byste mne chtěl zbaviti toho zármutku, ale... dodal jste."
"Ano, ale... dodal jsem. Abyste byl zbaven toho zármutku, stačí, nepojme-li Dantes za choť tu, kterou milujete. A zdá se mi, že může velmi snadno sejíti se svatby, aniž by Dantes zemřel."
"Jedině smrt je rozloučí," pravil Fernand.
"Vy uvažujete jako plž, příteli," prohodil Caderousse, "a tadyhle Danglars, který je chytrý, pálený jako Řek, vám dokáže, že nemáte pravdu. Dokaž, Danglarsi; zaručil jsem se za tebe. Řekni mu, že není třeba, aby Dantes umíral; ostatně by to bylo mrzuté, kdyby umřel, Dantes. Je to hodný hoch, já ho mám rád, Dantese. Na tvé zdraví, Dantesi."
Fernand netrpělivě vstal.
"Nechte ho mluviti," pravil Danglars, zdržuje mladého muže; "ostatně přes to, že je opilý, není na velikém omylu. Nepřítomnost rozlučuje právě tak dobře jako smrt. Dejme tomu, že by mezi Edmondem a Mercedes byla zeď vězení, a budou neméně rozděleni, než kdyby mezi nimi byl náhrobní kámen."
"Ano, ale z vězení se vyjde," pravil Caderousse, jenž posledními zbytky rozumu zachycoval se hovoru, "a vyjde-li kdo z vězení a jmenuje-li se Edmond Dantes, mstí se."
"Co na tom!" mumlal Fernand.
"Ostatně," mluvil dále Caderousse, "proč by zavírali Dantese do vězení? Nikoho nezabil, neokradl, ani neoloupil."
"Mlč," pravil Danglars.
"Nechci mlčeti," odpověděl Caderousse. "Chci věděti, proč by zavřeli Dantese do vězení. Já mám Dantese rád. Na zdraví, Dantesi!"
A pozřel novou sklenici vína.

Danglars sledoval postup opilosti v mdlých očích krejčího a obrátiv se k Fernandovi, pravil:

"Nuže, chápete, že není nutno ho zabít?"

"Ovšem, zajisté, kdyby, jak jste pravil, bylo možno, dáti Dantese zatknouti. Ale máte tu možnost?"

"Kdybychom dobře hledali, mohli bychom ji najíti," odvětil Danglars. "Ale do čeho, u čerta, se to míchám? Je mi něco po tom?"

"Nevím, je-li váni něco po tom," pravil Fernand, chápaje se jeho ruky, "ale vím, že máte nějaký zvláštní důvod nenáviděti Dantese: ten, který sám nenávidí, neklame se v citech druhého."

"Já, důvod nenáviděti Dantese? Pražádný, dávám vám své slovo. Viděl jsem vás nešťastného a vaše neštěstí mne zajímalo, to je vše; Ale jakmile myslíte, že jednám ve svém vlastním zájmu, s bohem, drahý příteli, dostaňte se z toho, jak můžete."

A Danglars se tvářil, jako by nyní chtěl on vstáti.

"Ne," zvolal Fernand, zdržuje ho, "zůstaňte! Málo mi na tom konec konců záleží, máte-li co proti Dantesovi, nebo nemáte-li nic proti němu. Já proti němu mám, hlasitě to doznávám. Najděte prostředek, a já jej provedu, nepůjde-li ovšem o život člověka, neboť Mercedes pravila, že se usmrtí, bude-li Dantes usmrcen."

Caderousse, jemuž klesla hlava na stůl, zvedl čelo a pohlížeje hloupýma, tupýma očima na Fernanda a Danglarse, pravil:

"Zabít Dantese! Kdo tu mluví o zabití Dantese? Nechci, aby byl zabit, je to můj přítel; nabídl mi dnes ráno, že rozdělí se mnou své peníze, jako já rozdělil jsem své s ním: nechci, aby byl Dantes zabit."

"A kdo ti povídá, že bude zabit, pitomče?" odbyl ho Danglars. "Jde o pouhý žert. Pij na jeho zdraví," dodal, nalívaje mu sklenici, "a dej nám pokoj."

"Ano, ano, na Dantesovo zdraví!" zvolal Caderousse, vyprazdňuje sklenici. "Na jeho zdraví!... Na jeho zdraví!... Tak!"

"Ale prostředek... prostředek?" pravil Fernand.

"Vy jste ho ještě nenašel?"

"Ne, vzal jste si to vy na starost."

"Pravda," přisvědčil Danglars, "Francouzové mají před Španěly tu přednost, že Španělé přemýšlejí a Francouzové nacházejí."

"Najděte tedy," pravil Fernand netrpělivě.

"Číšníku," pravil Danglars, "péro, inkoust a papír!"

"Péro, inkoust a papír!" mumlal Fernand.

"Ano, jsem účetním: péro, inkoust a papír jsou mými nástroji. A bez svých nástrojů nemohu nic dělati."

"Péro, inkoust a papír!" zvolal nyní Fernand.

"Tady na stole je, co si přejete," odvětil číšník, ukazuje na žádané předměty.

"Podejte nám to tedy."

Číšník vzal papír, inkoust a péro a položil to na stůl v besídce.

"Když si člověk pomyslí," pravil Caderousse, spouštěje ruku na papír, "že tímhle můžeme zabíti člověka bezpečněji, než počíháme-li si na něho s nožem v lese! Vždycky jsem měl z péra, lahvičky inkoustu a listu papíru větší strach než z meče nebo pistole."

"Ten chlap není ještě tak opilý, jak se zdá," pravil Danglars, "nalijte mu ještě, Fernande."

Fernand naplnil Caderoussovu sklenici a ten, jako pravý piják, zvedl ruku s papíru a vztáhl ji po sklence.

Katalánec sledoval ten pohyb, dokud Caderousse, přemožen téměř tímto novým útokem, nepostavil, či spíše neupustil opět sklenici na stůl.

"Nuže?" začal opět Katalánec, vida, že zbytek Caderoussova rozumu počíná mizeti po této poslední sklenici vína.

"Nuže, pravil jsem tedy," začal Danglars, "že kdyby na příklad po takové cestě, jakou Dantes právě vykonal a během které stanul v Neapoli a na ostrově Elbě, někdo ho udal státnímu návladnímu jako bonapartistického agenta..."

"Já ho udám, já!" zvolal rychle mladý muž.

"Ano, ale pak dají vám podepsati vaše prohlášení a postaví vás tváří v tvář s tím, jejž jste udal; opatřím vám ovšem, čím podepříti obžalobu, ale Dantes nemůže zůstati ve vězení věčně, jednoho dne odtamtud vyjde a pak běda tomu, kdo ho tam dostal!"

"Oh," zvolal Fernand, "já si jiného nepřeji, než aby přišel vyvolati se mnou hádku!"

"Ano, a Mercedes? Mercedes, která pojme vás v nenávist, budete-li míti neštěstí jen škrábnouti jejího milovaného Edmonda?"

"Pravda," přisvědčil Fernand.

"Ne, ne," mluvil Danglars dále, "rozhodne li se člověk k takové věci, je lépe, vzíti zcela prostě, vidíte, jako já to dělám, toto péro, namočiti je v inkoustu a napsati levou rukou, aby se nepoznalo písmo, malé udání těmito slovy."

A Danglars, připojuje příklad k pravidlu, napsal levou rukou a obráceným písmem, které nemělo nižádné podobnosti s jeho obvyklým písmem, následující řádky, jež podal Fernandovi a jež Fernand polohlasně četl:

"Přítel trůnu a náboženství oznamuje panu státnímu návladnímu, že jistý Edmond Dantes, vrchní kormidelník na lodi Farao, přijevši dnes ráno ze Smyrny a zastavivší se cestou v Neapoli a v Porto-Ferrajo, obdržel od Murata dopis pro uchvatitele a od uchvatitele dopis pro bonapartistický výbor v Paříži.

Důkaz jeho zločinu podá jeho zatčení, neboť ten dopis najde se buď u něho, nebo u jeho otce, nebo v jeho kabině na Faraonu."

"Dobrá!" pokračoval Danglars. "Takto měla by vaše pomsta smysl, neboť žádným způsobem nemohla by padnouti na vás zpět a záležitost šla by sama sebou. Pak by již jen zbylo složiti psaní, jako já to činím, a napsati na ně: "Panu

státnímu návladnímu." A bylo by to vyřízeno."

A Danglars napsal adresu hravě.

"Ano, bylo by to vyřízeno," zvolal Caderousse, který posledním napětím inteligence sledoval četbu a instinktivně chápal, jaké neštěstí mohlo by takové udání způsobiti; "ano, bylo by to vyřízeno, ale byla by to hanebnost."

A vztáhl ruku, aby se zmocnil psaní.

"Také to všecko povídám a dělám žertem," pravil Danglars, odsunuje list, aby ho Caderousse nedosáhl. "Mne prvního by velice mrzelo, kdyby se něco stalo Dantesovi, tomu dobrému Dantesovi! A také, koukej..."

Vzal psaní, smačkal je a odhodil do kouta besídky.

"Dobrá," přisvědčil Caderousse. "Dantes je můj přítel a nechci, aby mu bylo ublíženo."

"Eh, kdopak mu chce, u čerta, ubližovati! Ani já ani Fernand!" odvětil Danglars, vstávaje a hledě na mladého muže, jenž zůstal seděti; ale nespouštěl kosého pohledu s udavačského papíru, pohozeného v koutě.

"Je-li tomu tak," promluvil opět Caderousse, "ať nám dají víno; chci píti na zdraví Edmondovo a krásné Mercedes."

"Pil jsi už až příliš, opilče," pravil Danglars, "a budeš-li píti ještě, musíš si zde lehnouti, protože se neudržíš na nohou."

"Já?" bránil se Caderousse, vstávaje s nadutostí opilce. "Já že se neudržím na nohou? Sázím se, že vystoupím na zvonici v Accoules a ani se nezamotám!"

"Nu, budiž," odvětil Danglars, "sázím se tedy, ale na zítřek; dnes už je čas na návrat; podej mi rámě a vraťme se."

"Vraťme se," souhlasil Caderousse, "ale nepotřebuji k tomu tvého ramene. Půjdeš, Fernande? Vrátíš se s námi do Marseille?"

"Ne," odtušil Fernand, "já se vrátím ke Kataláncům."

"Nechoď! Pojď s námi do Marseille, pojď."

"Nemusím jíti do Marseille a nechci tam jíti."

"Jak jsi to řekl? Že nechceš, člověče? Nu, jak chceš! Svoboda pro každého! Pojď, Danglarsi, a nechme pána, ať se vrátí ke Kataláncům, když to chce!"

Danglars použil okamžiku Caderoussovy dobré vůle, aby odvlekl ho směrem k Marseilli; leč, aby uvolnil Femandovi kratší a snadnější cestu, vešel do města branou svatého Viktora, místo aby se vrátil po Novém Nábřeží. Caderousse, potáceje se, ho následoval, drže se křečovitě jeho paže.

Když ušli asi dvacet kroků, Danglars se ohlédl a viděl Fernanda, jak vrhl se na papír a strčil jej do kapsy; hned na to vyrazil mladý muž z besídky a dal se směrem k Pillonu.

"Nu, co dělá?" pravil Caderousse. "Obelhal nás: řekl, že jde ke Kataláncům, a jde do města! Holá, Fernande, zmýlil jsi se, hochu!"

"Ty sám vidíš obráceně," odbyl ho Danglars; "jde rovně po cestě k Starým Nemocnicím."

"Opravdu!" přisvědčil Caderousse. "A já bych byl přisahal, že jde vpravo! Víno je rozhodně zrádce!"

"Nu," mumlal k sobě Danglars, "myslím, že teď je věc v proudu a nezbývá, než ponechati ji sobě samé."

V.
ZÁSNUBNÍ HOSTINA.

Nazítří byl krásný den. Slunce vyšlo, zářící a čisté, a první purpurově rudé paprsky zkrášlily svými rubíny pěnivé vrcholky vln.

Hostina byla připravena v prvním poschodí Zálohy, s jejíž besídkou jsme se již seznámili. Byla to veliká síň, osvětlená pěti či šesti okny, a nad každým z nich (vysvětli ten úkaz, kdo můžeš!) napsáno bylo jméno jednoho z velkých francouzských měst.

Dřevěná balustráda táhla se jako zbytek lešení podél těch oken.

Ačkoli byl oběd ustanoven na poledne, byla balustráda naplněna netrpělivými procházecí již od jedenácti hodin. Byli to privilegovaní plavci z Faraonu a několik vojáků, Dantesových přátel. Všichni oblékli na počest snoubenců své nejlepší šaty.

Mezi příštími svatebčany kolovala zpráva, že výpravci Faraona poctí svou přítomností svatební hostinu svého vrchního kormidelníka, ale tím by byli prokázali Dantesovi takovou čest, že nikdo se ještě neodvážil tomu uvěřiti.

Leč Danglars, přišed s Caderoussem, tu novinu potvrdil. Mluvil ráno se samotným pánem Morrelem, pan Morrel mu řekl, že přijde k obědu do Zálohy.

A skutečně, za okamžik po nich vstoupil do síně pan Morrel a byl od námořníků s Faraonu pozdraven hlučným "hurá!", spojeným s potleskem. Výpravcova přítomnost byla jim potvrzením šířící se pověsti, že Dantes bude jmenován kapitánem, A ježto Dantes byl na lodi velice oblíben, děkovali takto tito stateční lidé výpravci, že náhodou jeho volba byla jednou v souhlase s jejich přáním. Sotva pan Morrel přišel, Danglars a Caderousse byli jednohlasně rychle vysláni k ženichovi: měli jej zpraviti o příchodu důležité osobnosti, jejíž zjev vyvolal tak živé pohnutí, a říci mu, aby si pospíšil.

Danglars s Caderoussem kvapně odešli, ale uběhli sotva sto kroků, když poblíž prachárny spatřili blížiti se malou skupinu.

Tato malá skupina sestávala ze čtyř dívek, přítelkyň Mercedes, Katalánek jako ona, které provázely nevěstu, zavěšenou v Edmondovo rámě. Vedle nevěsty kráčel otec Dantes a za nimi šel Fernand se svým zlým úsměvem.

Ani Mercedes, ani Edmond neviděli toho Fernandova zlého úsměvu. Ty ubohé děti byly tak šťastny, že viděly jen sebe a krásné, čisté, žehnající jim nebe.

Danglars a Caderousse zhostili se svého vyslaneckého úkolu. Když pak vyměnili silný, přátelský stisk ruky s Edmondem, zaujal Danglars místo vedle Fernanda, Caderousse pak po boku otce Dantese, jenž byl středem všeobecné pozornosti.

Stařec měl na sobě svůj krásný kabát z rýhovaného sametu, zdobený širokými ocelovými hranatými knoflíky. Jeho hubené, ale svalnaté nohy vězely ve skvělých, strakatých, bavlněných punčochách, které na míli čpěly anglickým podloudnictvím. S třírohého klobouku splývala mu spousta bílých a modrých stuh.

Opíral se o hůl z točeného dřeva, nahoře zahnutou, jako antické pedum. Vypadal jako jeden z oněch šviháků, vykračujících si r. 1796 v nově otevřeném parku Luxemburském nebo Tuilerií.

K němu, jak jsme již pravili, přitočil se Caderousse. Caderousse, kterého naděje na dobré jídlo nadobro smířila s Dantesem, Caderousse, kterému zůstala v paměti nejasná upomínka na to, co se událo minulého dne, jako uvázne ráno po probuzení v duchu stín snu, jejž jsme měli v noci.

Danglars, přiblíživ se k Fernandovi, vrhl na zklamaného milence hluboký pohled. Fernand kráčel za příštími manžely, jsa úplně zapomenut Mercedes, která v mladistvém, rozkošném sobectví lásky měla oči jen pro svého Edmonda. Fernand byl bled a zase červený náhlými návaly krve, které mizely, aby ustoupily po každé větší bledosti. Občas pohlížel k Marseilli, a tu nervosní mimovolné chvění probíhalo jeho údy. Fernand zdál se čekati, nebo aspoň předvídati nějakou velikou událost.

Dantes byl oděn prostě. Náleže k obchodnímu loďstvu, měl úbor, jenž zaujímal místo mezi vojenskou uniformou a občanským oděvem. Jeho příjemný zevnějšek, jemuž radost a nevěstina krása dodávaly ještě většího půvabu, byl v tom úboru dokonalý.

Mercedes byla krásná jako Řekyně z ostrova Keu nebo Cypru, s ebenovýma očima a korálovými rty. Kráčela lehkým, nenuceným krokem, jakým chodí Arelatanky nebo Andalusky. Dívka z města byla by se asi snažila zakrýti svou radost závojem, nebo aspoň hedvábem řas, ale Mercedes usmívala se a pohlížela na všecky, kdož byli kolem ní, a její úsměv a její pohled pravily právě tak upřímně, jako by to byla mohla říci slova: Jste-li mými přáteli, radujte se se mnou, neboť já jsem opravdu velice šťastna!

Jakmile snoubenci a jejich průvod byli spatřeni ze Zálohy, pan Morrel sestoupil a sám jim nyní vyšel vstříc, následován námořníky a vojáky, kterým opětoval slib, daný již Edmondovi, že Dantes nastoupí na místo kapitána Leclera. Edmond, spatřiv ho přicházeti, pustil rámě své snoubenky a vsunul je panu Morrelovi pod paži. Výpravce lodí a dívka dali tak příklad, vystoupivše první po dřevěných schodech, vedoucích do síně, kde bylo prostřeno k obědu, a skřípajících po celých pět minut pod těžkými kroky svatebčanů.

".Otče," pravila Mercedes, stanuvši u stolu, "usedněte, prosím, po mé pravici; po levici pak posadím toho, jenž byl mi bratrem," dodala sladkým hlasem, který pronikl jako dýka do hloubi Fernandova srdce.

Jeho rty zesinaly a bylo viděti, jak pod snědou pletí jeho mužné tváře krev opět ponenáhlu mizí, valíc se k srdci.

Dantes zatím učinil totéž: vpravo vedle sebe posadil pana Morrela, vlevo Danglarse; pak pokynul všem rukou, aby si každý vybral místo, jaké mu libo.

Již koloval po stole arelatský salám hnědého masa a ostré vůně, langusty oslňujícího krunýře, prayry v růžových lasturách, mořští ježci, podobní kaštanům v bodlinaté slupce, klovisy, které, podle tvrzení jižních labužníků, nahrazují a předčí ústřice severu, slovem všecky ty vybrané předkrmy, jež mořská vlna vynese na písčitý břeh a jež vděční rybáři označují jménem mořských plodů.

"Pěkné ticho!" pravil stařec, upíjeje ze sklenky vína, žlutého jako topas, jež otec Pamfil vlastnoručně přinesl a postavil před Mercedes. "Kdo by řekl, že je tu třicet lidí, kteří se chtějí jen smát."

"Eh, manžel není vždycky vesel," pravil Caderousse.

"Jsem opravdu příliš šťasten," odvětil Dantes, "abych mohl býti vesel. Myslíte-li to tak, sousede; máte pravdu! Radost působí někdy divným dojmem: stísňuje jako bolest."

Danglars pozoroval Fernanda, jehož dojmům přístupná povaha přijímala a odrážela každé pohnutí.

"Nu," prohodil, "což se něčeho bojíte? Zdá se mi naopak, že se vše daří podle vašeho přání!"

"A to právě mne děsí," odvětil Dantes; "zdá se mi, že člověk není stvořen, aby se stal tak snadno šťastným! Štěstí je jako ony paláce na zakletých ostrovech, jichž brány střeží draci. Člověk musí bojovati, aby jich dobyl, a já skutečně nevím, čím jsem si zasloužil štěstí, státi se mužem Mercedes."

"Mužem? Mužem ještě ne, kapitáne," pravil se smíchem Caderousse; "jen to zkus, chovati se jako muž, a uvidíš, jak budeš přijat!"

Mercedes se zarděla.

Fernand úzkostně přesedal na židli, chvěl se při nejmenším hluku a občas stíral si veliké krůpěje potu, jež perlily se mu po čele jako první kapky bouřlivého deště.

"Věru, sousede Caderousse," odvětil Dantes, "nestojí za to, odporovati mi pro takovou maličkost. Mercedes není ovšem ještě mojí ženou..." (Vytáhl hodinky.) "Ale bude jí za půl druhé hodiny!"

Všichni vykřikli překvapením kromě otce Dantese, jenž v širokém smíchu odhalil své ještě krásné zuby. Mercedes se usmála a nezarděla se již. Fernand křečovitě sevřel rukojeť svého nože.

"Za hodinu!" zvolal Danglars, rovněž zblednuv. "A jak to?"

"Ano, přátelé," odvětil Dantes. "Díky vlivu páně Morrelovu, muže, kterému jsem po svém otci zavázán největší vděčností, všecky nesnáze jsou odstraněny. Zaplatili jsme ohlášky, a starosta marseillský čeká nás na radnici v půl třetí. Poněvadž pak čtvrt na dvě právě odbila, myslím, že se o mnoho nemýlím, pravím-li, že za hodinu třicet minut Mercedes bude se jmenovati paní Dantesovou."

Fernand zavřel oči; ohnivá mlha pálila mu víčka, Opřel se o stůl, aby neklesl, a přes všecku námahu nebyl s to, zadržeti tlumený sten, jenž zanikl v hlubokém smíchu a blahopřání přítomných.

"Ten si vede, co?" pravil otec Dantes. "Tomu se říká, neztráceti času. Včera ráno přijel, dnes ve tři hodiny je ženat! Jen námořníci dovedou se tak činiti!"

"Ale ostatní formality?" namítl bojácně Danglars. "Smlouva, listiny?..."

"Smlouva," odvětil Dantes se smíchem, "smlouva je hotova: Mercedes nemá nic, já taky ne! Budeme hospodařiti společně, a je to! Naše smlouva nebyla dlouhá, ani drahá."

Tento žert vyvolal nový výbuch veselosti a pochvalných výkřiků.

"Co jsme pokládali za hostinu zásnubní," pravil Danglars, "je tedy zcela prostě hostinou svatební."

"Ó ne," odvětil Dantes, "nepřijdete o nic, nebojte se. Zítra ráno jedu do Paříže. Potřebuji čtyři dny na cestu tam, čtyři dny nazpět, jeden den na pečlivé vyřízení své pochůzky a 1. března jsem zpátky; 2. března, bude tedy skutečná svatební hostina."

Tato vyhlídka na nové hody tak zvýšila veselost, že otec Dantes, který na počátku oběda stěžoval si na ticho, marně se namáhal pronésti za všeobecného hovoru blahopřání budoucím novomanželům.

Dantes uhodl otcovu myšlenku a odpověděl mu na ni láskyplným úsměvem. Mercedes začala, se ohlížeti po hodinách s kukačkou, visících v sále, a Edmondovi nepatrně pokynula.

Kolem stolu panovalo hlučné veselí a osobní volnost, jež doprovázejí u lidí nižší společenské třídy konec hostiny. Kdo nebyli spokojeni svým místem, vstali od stolu a šli si vyhledati jiné sousedy. Všichni začali mluviti najednou a nikdo neodpovídal svému společníku, nýbrž zabýval se vlastními myšlenkami.

Fernandova bledost přešla téměř na líce Danglarsovy; Fernand sám byl polomrtev a podobal se zatracenci v ohnivém jezeře. Jeden z prvních vstal a procházel se po délce i šířce sálu, snaže se uvolniti sluch od hluku písní a třeskotu sklenek.

Caderousse přiblížil se k němu v okamžiku, kdy Danglars, před kterým zdál se prchati, dohonil ho v rohu síně.

"Vskutku," pravil Caderousse, kterému Dantesova vlídnost a zvláště dobré víno otce Pamfila vyhnaly ze srdce všecky zbytky záští, jehož símě zaselo mu tam Dantesovo neočekávané štěstí, "vskutku, Dantes je velmi milý hoch. A když ho tak vidím seděti vedle jeho nevěsty, myslím si, že by bylo bývalo škoda, provésti mu ten špatný žert, který jste včera umlouvali."

"Nu, vždyť jsi také viděl, že to nemělo žádných následků," odvětil Danglars; "ten ubohý pan Fernand byl tak rozrušen, že mi ho bylo s počátku líto. Ale jakmile všecko oželel a rozhodl se být prvním mládencem na svatbě svého soka, nedá se již ničeho namítati."

Caderousse pohlédl na Fernanda. Mladý Katalánec byl zsinalý.

"Je to tím větší oběť," pokračoval Danglars, "že to děvče je opravdu krásné. Hrome, je to šťastný chlapík, můj příští kapitán! Chtěl bych být Dantesem jen na dvanáct hodin."

"Půjdeme?" tázal se sladký hlas Mercedes. "Jsou dvě hodiny a ve čtvrt na tři jsme očekáváni."

"Ano, ano, pojďme!" přisvědčil Dantes, rychle vstávaje.

"Pojďme!" opakovali sborem všichni svatebčané.

V té chvíli Danglars, jenž nespouštěl očí s Fernanda, sedícího na okraji okna, viděl, jak mladý muž vytřeštil oči, vyskočil křečovitým hnutím a klesl zpět na okenní opěradlo. Téměř zároveň ozval se na schodech temný hluk. Hřmot těžkých kroků, zmatený hlomoz hlasů, smíšených s řinčením zbraní, přehlušily hlasy hostí, jakkoli hlučné, a vzbudily všeobecnou pozornost, jež okamžitě se projevila znepokojeným mlčením.

Hluk se blížil. Ozvaly se tři rány na dveře. Všichni pohlíželi na sebe v údivu.

"Jménem zákona!" ozval se mocný hlas, na nějž nikdo neodpověděl.

Dveře se ihned otevřely a komisař, opásaný šerpou, vešel do síně, sledován čtyřmi ozbrojenými vojáky, jimž v čele stál desátník.

Neklid ustoupil zděšení.

"Co je?" tázal se výpravce lodí, pokročiv vstříc komisaři, s nímž se znal. "Je zde zajisté nedorozumění."

"Je-li tu nedorozumění, pane Morreli," odvětil komisař, "věřte, že bude ihned napraveno. Prozatím však přináším zatýkací rozkaz. A ačkoli plním svůj úkol s politováním, musím jej nicméně vyplniti: který z vás, pánové, je Edmond Dantes?"

Všecky zraky obrátily se k mladému muži, který, velmi znepokojen, ale zachovávaje důstojnost, pokročil vpřed a pravil:

"Jsem to já, pane. Co mi chcete?"

"Edmonde Dantesi," pronesl komisař, "jménem zákona vás zatýkám!"'

"Zatýkáte mne!" zvolal Edmond, lehce zblednuv. "Proč mne zatýkáte?"

"Nevím, pane, ale váš první výslech vás o tom poučí."

Pan Morrel pochopil, že situaci nelze změniti: komisař, opásaný svou šerpou, není již člověkem, je to chladná, hluchá, němá socha zákona.

Leč stařec vrhl se k úředníkovi; jsou jisté věci, jichž srdce otcovo nebo matčino nepochopí nikdy.

Prosil a zapřísahal: slzy a prosby nezmohly ničeho; jeho zoufalství však bylo tak veliké, že komisař byl jím dojat.

"Upokojte se, pane," pravil; "váš syn snad zanedbal nějakou formalitu, týkající se celního nebo zdravotního úřadu, a až podá nutné vysvětlení, bude podle vší pravděpodobnosti propuštěn na svobodu."

"Nu, co to znamená?" Caderousse, chmuře obočí, tázal se Danglarse, jenž předstíral údiv.

"Cožpak já vím?" odvětil Danglars. "Jsem jako ty: vidím, co se děje, nerozumím tomu a jsem všecek omámen."

Caderousse hledal očima Fernanda: Fernand zmizel.

Celá včerejší scéna objevila se před jeho duševním zrakem s příšernou jasností.

Zdálo se, že katastrofa odestřela závoj, který včerejší opilost spustila mezi něho a jeho paměť.

"Oh," pronesl chraptivým hlasem, "bylo by to snad pokračování žertu, o němž jste včera mluvil, Danglarsi? Je-li tomu tak, pak běda tomu, kdo jej způsobil, neboť je velmi smutný!"

"Naprosto ne!" zvolal Danglars. "Naopak víš dobře, že jsem ten papír roztrhal."

"Neroztrhal jsi ho!" odvětil Caderousse. "Odhodil jsi jej jen do kouta."

"Mlč, nic jsi neviděl, byl jsi opilý."

"Kde je Fernand?" tázal se Caderousse.

"Což já vím?" odbyl jej Danglars. "Nepochybně za svými záležitostmi. Ale místo abychom se o to starali, přispějme raději na pomoc těm ubohým zarmouceným."

Skutečně, během té rozmluvy Dantes s úsměvem stiskl ruku všem svým přátelům a dal se zatknouti, řka:

"Buďte klidni, omyl se vysvětlí a snad ani vůbec nepřijdu do vězení."

"Oh, zajisté, za to bych ručil!" zvolal Danglars, jenž, jak jsme pravili, přistoupil té chvíle k hlavní skupině.

Dantes sestoupil po schodech, předcházen policejním komisařem a obklíčen vojáky. Kočár s otevřenými dvířky čekal u dveří, vstoupil do něho a dva vojáci s komisařem, vystoupili tam za ním. Dvířka se zavřela a kočár dal se cestou k Marseilli.

"S Bohem, Dantesi! S Bohem, Edmonde!" vzkřikla Mercedes, vyběhnuvši na balustrádu.

Zajatý uslyšel tento poslední výkřik, vydravši se jako vzlyk z rozervaného srdce jeho snoubenky. Vyklonil se z okénka, zvolal: "Na shledanou, Mercedes!" a zmizel za rohem Svatomikulášské pevnosti.

"Počkejte na mne zde," pravil výpravce lodí, "vezmu první vůz, který najdu, pojedu do Marseille a přinesu vám zprávy."

"Jeďte, jeďte!" volaly všecky hlasy. "A vraťte se hodně brzy!"

Po tomto dvojím odjezdu zavládla mezi zbylými chvíle strašného ustrnutí.

Stařec a Mercedes zůstali nějaký čas vzdáleni, každý pohřížen ve svou vlastní bolest. Konečně však jejich oči se setkaly; pocítili, že jsou dvěma obětmi zasaženými touže ranou, a vrhli se sobě do náručí.

Zatím vrátil se Fernand; nalil si sklenici vody, již vypil a usedl na židli.

Mercedes, opustivši náručí starcovo, usedla náhodou právě vedle něho.

Fernand, puzen instinktem, couvl se svou židlí.

"Je to on," pravil Danglarsovi Caderousse, jenž nespustil oka s Katalánce.

"Nemyslím," odvětil Danglars; "je příliš hloupý. Ale buď tomu jak buď, ať rána dopadne zpět na toho, kdo ji zasadil."

"Nemluvíš o tom," pravil Caderousse, "kdo k ní radil."

"Ach, můj Bože," namítl Danglars; "kdyby se měl člověk zodpovídati ze všeho, co řekne do větru!"

"Ano, když to, co řekne do větru, dopadne ostřím zpět."

Zatím, hloučky, vykládaly si zatčení všemožným způsobem.

"A vy, Danglarsi," ozval se čísi hlas, "co vy soudíte o té události?"

"Myslím," odvětil Danglars, "že asi přivezl několik balíků zapovězeného zboží."

"Ale kdyby tomu tak bylo, musil byste o tom, Danglarsi, jako účetní, věděti."

"Ano, pravda. Ale účetní ví jen o těch balících, které jsou mu přihlášeny: vím, že jsme přivezli náklad bavlny - to je vše. Že jsme náklad přijali v Alexandrii od pana Pastreta a ve Smyrně od pana Pascala; na víc se mne neptejte."

"Ale, pamatuji se nyní," šeptal ubohý otec, chytaje se toho stébla; "řekl mi včera, že mi veze bednu kávy a bednu tabáku."

"Vidíte," zvolal Danglars, "to je to! Celníci prohlíželi asi v naší nepřítomnosti loď a uhodili na to."

Mercedes tomu nevěřila, neboť její bolest, až do té chvíle potlačovaná, propukla náhle v štkání,

"Nu, nu, nezoufejte!" pravil, nevěda ani dobře, co říká, otec Dantes.

"Nezoufejte!" opakoval Danglars.

"Nezoufejte!" snažil se zašeptati Fernand.

Leč slovo to ho dusilo; jeho rty se pohnuly, ale z úst nevyšel žádný zvuk.

"Pánové!" zvolal jeden z hostí, jenž zůstal na balustrádě hlídati, "Pánové, kočár! Ach, to je pan Morrel! Zmužilost! Zmužilost! Snad nám přináší dobré zprávy."

Mercedes a starý otec běželi vstříc výpravci, s nímž setkali se ve dveřích. Pan Morrel byl velmi bled.

"Nuže?" zvolali všichni jedním hlasem.

"Nuže, přátelé," pravil výpravce, potřásaje hlavou; "je to vážnější, než jsme myslili,"

"Oh, pane!" vzkřikla Mercedes. "Je nevinen!"

"Myslím tak," odvětil pan Morrel. "Ale je obviněn..."

"Z čeho tedy?" tázal se starý Dantes.

"Že je agentem bonapartistickým."

Čtenáři, kteří žili v době, kdy odehrává se tento příběh, pamatují se, jakým hrozným obviněním tehdy bylo, co pan Morrel vyslovil.

Mercedes vykřikla; stařec klesl na židli.

"Ach," zašeptal Caderousse, "vy jste mne oklamal, Danglarsi; žert byl proveden; já však nechci nechati tohoto starce a tu dívku bolestí zemříti: řeknu jim všecko."

"Mlč, nešťastníče!" zvolal Danglars. "Jinak neručím za sebe sama. Kdo ti řekl, že Dantes není skutečným vinníkem? Loď přistála u ostrova Elby, on vystoupil a zůstal celý den v Porto-Ferrajo; najde-li se u něho nějaké kompromitující psaní, budou ti, kdo ho podporovali, pokládáni za jeho spoluvinníky."

Caderousse náhlým pudem sobectví pochopil celou sílu toho důvodu. Pohlédl na Danglarse očima bázní a bolestí ztupělýma a za krok, jejž byl učinil kupředu, učinil nyní dva dozadu.

"Počkejme tedy," zamumlal.

"Ano, počkejme," přisvědčil Danglars; "je-li nevinen, bude propuštěn; je-li vinen, je marno, vystavovati se v nebezpečí k vůli spiklenci."

"Odejděme tedy; nemohu zde déle zůstati."

"Ano, pojď," souhlasil Danglars, šťasten, že našel společníka k odchodu; "pojď a nechme je, ať se z toho dostanou, jak mohou."

Odešli. Fernand, stav se opět dívčinou oporou, vzal Mercedes za ruku a dovedl ji zpět ke Kataláncům. Dantesovi přátelé odvedli zase starce, téměř omdlelého, do Meilhanských Alejí.

Pověst, že Dantes byl právě zatčen jako bonapartistický agent, rozšířila se brzy po celém městě.

"Byl byste se toho nadál, drahý Danglarsi?" pravil pan Morrel, dohoniv svého účetního a Caderousse, neboť sám spěchal do města, aby získal nějaké přímé zprávy o Edmondovi od náměstka státního návládního pana de Villefort, s nímž se trochu znal. "Byl byste se toho nadál?"

"Inu, pane," odvětil Danglars, "řekl jsem vám, že Dantes přistál beze všeho důvodu u ostrova Elby, a víte, ta zastávka zdála se mi podezřelou!"

"A sdělil jste snad své podezření ještě s někým, kromě mne?"

"Toho bych se byl střežil, pane," odvětil Danglars tiše, "víte dobře, že k vůli svému strýci, panu Policaru Morrelovi - který sloužil pod oním a netají se svým přesvědčením - jste podezříván, že litujete Napoleona. Byl bych se bál, že ublížím Edmondovi a potom i vám. Jsou jisté věci, které podřízený má povinnost říci svému představenému a přísně zatajiti ostatním."

"Dobře, Danglarsi, dobře, jste hodný hoch!" pravil výpravce. "Také jsem hned na vás myslil v případě, že by se ten ubohý Dantes byl stal kapitánem Faraonu."

"Jak to, pane?"

"Ano, tázal jsem se předem Dantese, co o vás soudí, a nebylo-li by mu snad obtížno, ponechati vás na vašem místě. Neboť zdálo se mi, nevím proč, jako bych pozoroval u vás vzájemný chlad."

"A co vám odpověděl?"

"Že se mu skutečně zdá, že za jisté okolnosti, o které mi nic bližšího nesdělil, zachoval se vůči vám nesprávně, ale že každý, kdo má důvěru výpravcovu, má i jeho."

"Pokrytec!" zamumlal Danglars.

"Ubohý Dantes!" pravil Caderousse. "Je nesporno, že to byl výborný hoch."

"Ano," přisvědčil pan Morrel, "ale Farao je prozatím bez kapitána."

"Oh," pravil Danglars, "musíme doufati - ježto nemůžeme vyplouti dříve než za tři měsíce - že Dantes do té doby bude propuštěn na svobodu."

"Ovšem, ale do té doby?"

"Nu, do té doby jsem tu já, pane Morreli," pravil Danglars; "víte, že vyznám se ve vedení lodi jako kterýkoli kapitán zámořského parníku; bude to pro vás i výhodné, použijete-li mých služeb. Neboť až se Edmond vrátí z vězení, nebudete se musiti nikomu děkovati: on zaujme své místo, já své a bude to vyřízeno."

"Díky, Danglarsi," pravil výpravce; "skutečně, takto se to všecko srovná. Ujměte se tedy velení, opravňuji vás k tomu, a dohlížejte na vyloďování: ať jednotlivce potká jakékoli neštěstí, obchodní záležitosti nesmějí tím nikdy trpěti."

"Buďte bez starosti, pane. Ale bude aspoň možno toho dobrého Edmonda viděti?"

"Povím vám to ihned, Danglarsi. Vynasnažím se promluviti s panem de Villefort a zakročiti u něho v zajatcův prospěch. Vím sice, že je zuřivým royalistou, ale čerta! Přes to, že je royalistou a státním návladním, je přece jen také člověkem a myslím, že není zlý."

"Ne," přisvědčil Danglars, "ale slyšel jsem, že je ctižádostivý, a to si je velice podobno."

"Nu," prohodil pan Morrel s povzdechem, "uvidíme. Jděte na loď, přijdu tam za vámi."

A opustiv oba přátele, zamířil k paláci spravedlnosti.

"Vidíš," pravil Danglars Caderoussovi, "jak se záležitost obrací. Máš teď ještě chuť, jíti podporovati Dantese?"

"To se ví, že ne. Ale žert, který má takovéhle následky, je přece jen něco hrozného."

"Nu, kdo jej učinil? Ani ty, ani já, ne? Fernand to byl. Víš dobře, že, co se mne týče, já zahodil papír do kouta. Myslil jsem dokonce, že jsem jej roztrhal."

"Ne, ne," pravil Caderousse. "Oh, tím jsem si jist! Ještě jej vidím v koutě besídky, zmačkaný, zchumlaný, a velice bych si přál, kdyby tam, kde jej vidím, skutečně byl!"

"Prosím tě! Fernand jej asi opsal nebo dal opsati, Fernand se snad ani tolik nenamáhal. A teď si vzpomínám... můj Bože! On snad odeslal můj vlastní list! Ještě štěstí, že jsem změnil písmo."

"Ty jsi tedy věděl, že Dantes je účastníkem spiknutí ?"

"Já nevěděl pranic. Jak jsem ti již řekl, myslil jsem, že jde o žert, nic jiného. Zdá se, že jako Harlekýn pronesl jsem pravdu, směje se."

"To je jedno," odtušil Caderousse, "Dal bych za to mnoho, kdyby se celá ta věc byla nestala, nebo aspoň kdybych já v ní nebyl zúčastněn. Uvidíš, že nám přinese neštěstí, Danglarsi!"

"Má-li to přinésti někomu neštěstí, je to pravý vinník; a pravým vinníkem je Fernand a ne my. Jaké neštěstí, prosím tě, by nás mělo potkati? Potřebujeme se jen tiše chovati, ani o tom nehlesnouti, a bouře přejde, aniž by hrom udeřil."

"Amen!" dodal Caderousse, kyna Danglarsovi na rozloučenou a míře k Meilhanským Alejím, stále potřásaje hlavou a hovoře sám k sobě, jak to mají ve zvyku lidé, zabraní v hluboké myšlenky.

"Dobrá!" řekl si Danglars. "Věci se obrací, jak jsem to předvídal: jsem prozatímním kapitánem a dovede-li ten pitomec Caderousse mlčeti, kapitánem skutečným. Zbývá tedy jen případ, že by spravedlnost propustila Dantese. Oh," dodal s úsměvem, "ale spravedlnost je spravedlnost a mohu se na ni spolehnouti."

Na to skočil do bárky a rozkázal veslaři, aby zavezl jej na palubu Faraonu, kde výpravce, jak se pamatujeme, určil si s ním schůzku.

VI.
NÁMĚSTEK STÁTNÍHO NÁVLADNÍHO.

V ulici du Grand-Cours, proti kašně Medus, ve starém domě aristokratické architektury, jaké stavěl Puget, konala se téhož dne a v tutéž hodinu také zásnubní hostina.

Avšak účastníci této druhé scény nepocházeli z lidu, nebyli to námořníci a vojáci, nýbrž náleželi přední marseillské společnosti. Byli to bývalí úředníci, kteří zřekli se svých úřadů za vlády usurpátorovy; staří důstojníci, kteří, opustivše naše pluky, přešli k armádě prince z Condé; mladí mužové, vychovaní svou rodinou - ještě nedosti uklidněnou vzhledem k jejich osudu, přes čtyři či pět zaplacených náhradníků ve vojsku - vychovaní v nenávisti k onomu muži, z něhož pět let vyhnanství mělo učiniti mučedníka a patnáct let restaurace boha.

Hosté seděli u stolu a rozmluva byla v proudu; rozmluva, planoucí všemi vášněmi, na jihu tím hroznějšími, prudšími a zuřivějšími, že zášť náboženská pomáhá od pěti set let zášti politické.

Císař, král ostrova Elby, panující nad národem, čítajícím pět až šest tisíc duší, když byl předtím vládl nad částí světa a slyšel od sto dvaceti milionů poddaných volati desíti různými jazyky: Ať žije Napoleon! byl zde pokládán za muže pro Francii i trůn navždy ztraceného. Úředníci prozrazovali jeho hrubé politické omyly; důstojníci mluvili o Moskvě a Lipsku; ženy o rozvodu s Josefinou. Tomuto royalistickému světu, radujícímu se a triumfujícímu ne nad pádem člověka, ale nad zničením principu, zdálo se, že probouzí se z trapného snu a že nový život mu začíná.

Povstal stařec, vyznamenaný křížem svatého Ludvíka, a vyzval hosty, aby připili na zdraví krále Ludvíka XVIII.; byl to markýz de Saint-Méran.

Tento přípitek, připomínající hartwelského vystěhovalce i mírumilovného krále Francie, vzbudil velmi hlučný ohlas; poháry se zvedly po anglickém způsobu, ženy odepjaly své kytice a posely jimi stůl. Bylo to nadšení téměř poetické.

"Býti zde," pravila markýza de Saint-Méran, žena suchého oka, tenkých rtů, aristokratického chování a přes svých padesát let ještě elegantní, "zajisté by uznali všichni ti revolucionáři, kteří nás vyhnali a které my klidně nechali jsme kouti pikle v našich starých zámcích, jež za hrůzovlády koupili za kus chleba: uznali by, že skutečná oddanost byla na naší straně, ježto my připjali jsme se k hroutící se monarchii, kdežto oni naopak pozdravovali vycházející slunce a bohatli, zatím co my přicházeli jsme o všecko jmění; uznali by, že náš král byl nám skutečně Ludvíkem Milovaným, kdežto jejich usurpátor byl vždycky jen Napoleonem zločečeným. Není-li pravda, Villeforte?"

"Pravila jste, paní markýzo?... Promiňte, nezúčastnil jsem se hovoru."

"Ach, nechte děti, markýzo," prohodil stařec, pronesší přípitek; "děti se chtějí vzíti a mají si samozřejmě jiného co povídati než o politice."

"Prosím vás za odpuštění, matko," pravila mladá krásná dívka plavých vlasů a sametových očí, vlhkého perleťového lesku. "Vracím vám pana de Villefort, kterého jsem se na okamžik zmocnila. Pane de Villefort, moje matka s vámi mluví."

"Jsem ochoten odpovědíti, chce-li paní markýza laskavě opakovati otázku, již jsem špatně slyšel," pravil pan de Villefort.

"Je vám odpuštěno, Renato," odvětila markýza s něžným úsměvem, o němž nikdo by se nebyl nadál, že může vykvésti na té suché tváři. Ale srdce ženino je stvořeno tak, že, byť bylo sebe vyprahlejší předsudky a etiketními požadavky, přece uzavírá v sobě plodný, smavý koutek: je to ten, jejž Bůh zasvětil mateřské lásce. "Je vám odpuštěno... A nyní, pravila jsem, Villeforte, že bonapartisté neměli ani našeho přesvědčení, ani našeho nadšení, ani naší oddanosti."

"Ale, madame, měli aspoň něco jiného, co to všecko nahradí, totiž fanatism. Napoleon je Mahomedem Západu. Je všem těm nízkým, ale svrchovaně ctižádostivým lidem nejen zákonodárcem a mistrem, ale i typem, typem rovnosti."

"Rovnosti!" zvolala markýza. "Napoleon typem rovnosti! A co učiníte potom s panem de Robespierre? Zdá se mi, že mu odnímáte jeho místo a dáváte je Korsikánu. A řekla bych přece, že je dosti na jedné usurpaci."

"Ne, madame," odvětil Villefort, "ponechávám každému jeho piedestal: Robespierrovi na náměstí Ludvíka XV. jeho popraviště, Napoleonovi na náměstí Vendómském jeho sloup. Jenže jeden usiloval o rovnost, která snižuje, druhý o rovnost, která povznáší: jeden srážel krále na úroveň guillotiny, druhý povznesl lid na úroveň trůnu. To neznamená," dodal Villefort se smíchem, "že oba nebyli by hanebnými revolucionáři a že 9. thermidor a 4. duben 1814 nebyly by

dvěma šťastnými dny pro Francii, hodnými býti stejně slaveny přáteli pořádku a monarchie. Tím se vysvětluje, že Napoleon, ač poražen a navždy, jak doufám, neschopen se zvednouti, má své věrné fanatické přívržence. Prosím vás, markýzo: Cromwell, který byl jen polovinou Napoleona, měl také svoje!"

"Víte, Villeforte, že to, co tu povídáte, čpí na míli revolucí? Ale já vám odpouštím: není možno býti synem girondistovým a nemíti v sobě ani kapku girondistické krve.

Živá červeň přelétla Villefortovým čelem.

"Pravda, můj otec byl girondistou, madame," pravil, "ale můj otec nehlasoval pro královu smrt. Můj otec byl vypovězen touže hrůzovládou, která vypověděla vás, a málo chybělo, aby nedonesl svou hlavu na totéž popraviště, jež vidělo padnouti hlavu vašeho otce."

"Ano," přisvědčila markýza, jejíž rysy neprozradily ani nejmenšího pohnutí při této krvavé vzpomínce; "leč oba byli by tam vstoupili z důvodů naprosto opačných; důkazem toho je, že celá moje rodina zůstala oddána vystěhovalým princům, kdežto váš otec spěchal připojit se k nové vládě, takže z občana Noirtiera, girondisty, stal se hrabě Noirtier, senátor."

"Matko, matko," pravila Renata, "víte, že bylo ujednáno, že se již nikdy nebude mluviti o těch zlých vzpomínkách."

"Madame," pravil Villefort, "připojuji se k slečně de Saint-Méran, žádaje vás velmi pokorně o zapomenutí minulosti. Proč vyvolávati důsledky z věcí, vůči kterým sama božská vůle je bezmocná? Bůh může změniti budoucnost, ale minulosti nemůže ani pozměniti. My lidé, nemůžeme-li jí popříti, můžeme aspoň hoditi přes ni závoj. Nuže, já odloučil jsem se nejen od mínění, ale i od jména otcova. Můj otec byl, ba snad ještě je bonapartistou a jmenuje se Noirtier; já jsem royalistou a jmenuji se de Villefort. Nechte dojíti v starém kmeni zbytek revoluční šťávy a patříte, madame, pouze na výhonek, který uchyluje se od toho kmene, nemoha, ba ani nechte odloučiti se nadobro."

"Bravo, Villeforte," zvolal markýz, "bravo, dobře jste odpověděl! I já kázal jsem markýze vždycky o zapomenutí minulosti, aniž jsem toho od ní mohl dosíci; doufám, že vy budete šťastnější."

"Ano, dobře," svolovala markýza, "zapomeňme na minulost, nepřeji si nic více, a je to tedy ujednáno. Nechť však aspoň Villefort je pro budoucnost neústupný.

Nezapomeňte, Villeforte, že jsme se za vás zaručili Jeho Veličenstvu, že i Jeho Veličenstvo následkem našeho doporučení laskavě zapomnělo, jako já zapomínám," (podala mu ruku) "následkem vaší prosby. Leč padne-li vám do rukou nějaký spiklenec, pamatujte, že na vás se tím víc hledí, že je znám váš původ z rodiny, která mohla by býti ve stycích se spiklenci."

"Bohužel, madame," pravil Villefort, "mé povolání a zvláště nynější doba ukládají mi přísnost. Budu takovým. Hájil jsem již několik politických žalob a dokázal jsem to. Na neštěstí nejsme ještě u konce."

"Myslíte?" tázala se markýza.

"Obávám se toho. Napoleon na ostrově Elbě je velmi blízko Francie. To, že je takřka na dohled od našeho pobřeží, udržuje naději jeho přívrženců. Marseille je plna důstojníků s polovičním platem, kteří denně pod malichernými záminkami vyhledávají hádky s royalisty; odtud vznikají souboje mezi lidmi vyšších tříd, odtud vraždy mezi lidem."

"Ano," pravil hrabě de Salvieux, starý přítel pana de Saint-Méran a komoří pana hraběte ďArtois, "ano, ale víte, že svatá aliance ho převeze."

"Ano, jednalo se o tom za našeho odjezdu z Paříže," přisvědčil pan de Saint-Méran. "A kam ho pošle?"

"Na Svatou Helenu."

"Na Svatou Helenu? Co to je?" tázala se markýza. "Ostrov, ležící dva tisíce mil odtud, za rovníkem," odvětil hrabě.

"Výborně! Bylo to, jak praví Villefort, šílenství, nechati takového člověka mezi Korsikou, kde se narodil, Neapolí, kde panuje ještě jeho švakr, a proti Itálii, z které chtěl učiniti království pro svého syna."

"Na neštěstí," pravil Villefort, "jsou zde smlouvy z r. 1814 a bez porušení těch smluv nelze se Napoleona dotknouti."

"Nuže, poruší se tedy!" prohodil pan de Salvieux. "Bral on to tak přísně, když šlo o zastřelení nešťastného vévody Enghienského?"

"Ano," pravila markýza, "je to ujednáno: svatá aliance zbaví Evropu Napoleona a Villefort zbaví Marseille jeho přívrženců. Král buďto panuje, nebo nepanuje; panuje-li, má býti jeho vláda silná a jeho úředníci neúprosní. Takovým způsobem předejde se zlu."

"Bohužel, madame," pravil Villefort s úsměvem, "náměstek státního návladního přijde vždycky, když už je zlo vykonáno."

"Nuže, je tedy na něm napraviti je."

"Mohl bych vám také říci, madame, že my zla nenapravujeme, nýbrž že je mstíme; to je vše."

"Oh, pane de Villefort," pravila mladá hezká dívka, dcera hraběte de Salvieux a přítelkyně slečny de Saint-Méran, "hleďte míti nějaký krásný proces, pokud jsme v Marseilli. Neviděla jsem ještě poroty a je prý to velice zajímavé."

"Vskutku, velice zajímavé, slečno," pravil náměstek; "neboť místo umělé tragedie je to skutečné drama, místo hraných bolestí bolesti pravdivé. Ten muž, kterého tam vidíte, místo aby vrátil se domů, když spadne opona, místo aby v rodině povečeřel a klidně ulehl, aby zítra znovu hrál - vejde do vězení, kde najde kata. Vidíte tedy, že pro nervosní osoby, hledající rozčilení, není lepšího divadla nad toto. Buďte klidná, slečno, naskytne-li se příležitost, opatřím vám je."

"My se chvějeme... a on se směje!" pravila Renata, blednouc.

"Co chcete... je to souboj... Vymohl jsem již pětkrát či šestkrát trest smrti politickým i jiným odsouzencům... Nuže, kdo ví, kolik dýk brousí se potají v tuto chvíli, nebo kolik je jich na mne již namířeno."

"Oh, můj Bože," pravila Renata, zasmušujíc se stále víc, "mluvíte vážně, pane de Villefort?"

"Co nejvážněji, slečno," odtušil mladý úředník s úsměvem na rtech. "A těmi krásnými procesy, jichž přeje si slečna, aby upokojila svou zvědavost, a jichž přeji si já, abych upokojil svou ctižádost, situace se jen ztíží. Myslíte, že všichni

ti Napoleonovi vojáci, zvyklí jíti slepě na nepřítele, rozmýšleli se, než vystřelili, nebo než hnali útokem s nasazenými bodáky? Nuže, budou se více rozmýšleti zabíti člověka, kterého pokládají za svého osobního nepřítele, než se rozmýšleli zabíti Rusa, Rakušana nebo Uhra, kterého nikdy neviděli? Ostatně vidíte, je toho třeba; bez toho naše povolání nemělo by omluvy. Já sám, když vidím vyšlehnouti z oka obžalovaného jasný blesk vzteku, cítím se plným odvahy, rozohním se: není to pak již proces, je to boj. Zápasím s ním, on odráží rány, já zdvojnásobím úsilí, a boj se skončí jako každý boj vítězstvím nebo porážkou. To znamená vésti při! Nebezpečí činí výmluvným. Obžalovaný, který by se na mne po mé řeči usmíval, vzbudil by ve mně obavu, že jsem mluvil špatně, že to, co jsem řekl, je mdlé, nedostatečné, bez síly. Představte si tedy pocit hrdosti, jaký doznává státní návladní, přesvědčený o vině obžalovaného, když vidí, jak vinník bledne a sklání se pod tíží jeho důkazů a pod blesky jeho výmluvnosti! Ta hlava se chýlí, spadne."

Renata lehce vykřikla.

"Tak se má mluviti," pravil jeden z hostí.

"Hle muž, jakého je třeba za nynějších časů!" pravil jiný.

"Byl jste také skvělý, můj drahý Villeforte, ve svém posledním případě," pronesl třetí host. "Víte, ten muž, co zabil svého otce; nuže, vy jste ho doslova zabil, dříve než se ho kat dotkl."

"Oh, co se týče otcovrahů," pravila Renata, "na těch mi málo záleží; pro takové lidi není dosti velikého trestu. Ale ubozí političtí provinilci!..."

"Ale to je ještě horší, Renato, neboť král je otcem národa, a chtíti svrhnouti nebo zavražditi krále je chtíti zavražditi otce třiceti dvou milionů lidí."

"Oh, to je jedno," odvětila Renata, "pane de Villefort, slibujete mi, že budete shovívavým k těm, které vám doporučím?"

"Buďte bez starosti," pravil Villefort s nejroztomilejším úsměvem. "Budeme připravovati spolu mé obžalovací řeči."

"Má drahá," pravila markýza, "starejte se o své kolibříky, psíčky a o své šaty a ponechte svému muži jeho zaměstnání. Dnes zbraně odpočívají a talár je ve vážnosti. Velice hluboké latinské přísloví o tom něco praví."

"Cedant arma togae," pravil Villefort s úklonou.

"Já jsem se neodvážila mluviti latinsky," odvětila markýza.

"Myslím, že by mi bylo milejší, kdybyste byl lékařem," pravila opět Renata; "anděl zhouby přes to, že je anděl, vzbuzoval ve mně vždycky velikou hrůzu."

"Dobrá Renato!" zašeptal Villefort, objímaje dívku láskyplným pohledem.

"Dcero," pravil markýz, "pan de Villefort bude morálním a politickým lékařem této provincie; věřte mi, je to velmi krásná úloha."

"A dobrý prostředek, jak uvésti v zapomenutí tu, již hrál jeho otec," dodala nenapravitelná markýza.

"Madame," odvětil Villefort se smutným úsměvem, "měl jsem již čest vám říci, že můj otec odřekl se - aspoň tak doufám - omylů své minulosti, že stal se horlivým přítelem náboženství a pořádku, lepším royalistou snad než já. Neboť on je royalistou kajícím, kdežto já pouze vášnivým."

Dokončiv tuto zaokrouhlenou větu, Villefort rozhlédl se po hostech, aby posoudil dojem, vyvolaný jeho výřečností; právě tak byl by se díval na obecenstvo po podobné větě v zasedací síni;

"Nuže, můj drahý Villeforte," chopil se slova hrabě de Salvieux, "právě totéž odpověděl jsem předevčírem v Tuileriích ministrovi královského domu, když mne žádal, abych mu poněkud vysvětlil ten podivný svazek mezi synem girondistovým a dcerou důstojníka z armády prince de Condé. A ministr tomu velmi dobře porozuměl. Tento systém slučování je systémem Ludvíka XVIII. Král také, aniž jsme měli o tom tušení, vyslechl naši rozmluvu a přerušil nás, řka: "Villefort," - všimněte si, že král nepronesl jména Noirtier a naopak dal důraz na jméno Villefort - "Villefort," pravil tedy král, "dojde daleko; je to rozumný mladý muž a mám rád takové lidi. Viděl jsem s potěšením, že markýz a markýza de Saint-Méran zvolili si ho za zetě, a byl bych jim k lomu sňatku radil, kdyby sami nebyli přišli žádati mne za svolení k jeho uzavření."

"To řekl král, hrabě?" zvolal Villefort, pln radosti.

"Opakuji vám jeho vlastní slova, a chce-li markýz býti upřímným, dozná, že, co vám v tuto chvíli sděluji, shoduje se dokonale s tím, co král řekl jemu samotnému, když s ním mluvil před šesti měsíci o zamýšleném sňatku mezi jeho dcerou a vámi."

"Je to pravda," přisvědčil markýz.

"Oh, jsem mu povinován tedy vším, tomu dobrému panovníku! Co bych také neučinil, abych mu posloužil!"

"Výborně," zvolala markýza; "tak vás ráda vidím! Kdyby teď přišel nějaký spiklenec, bude vítán."

"A já, matko," pravila Renata, "prosím Boha, aby vás nevyslyšel a aby seslal panu de Villefort jen malé zloděje, slabé bankrotáře a bojácné šejdíře. Tak aspoň budu klidně spáti."

"Je to totéž," odvětil se smíchem Villefort, "jako byste lékaři přála jen samé migrény, osýpky a vosí píchnutí: samé věci, které ohrožují jen pokožku. Chcete-li mne viděti státním návladním, přejte mi naopak hrozné nemoci, jichž vyléčení zjednává lékaři slávu."

V tom okamžiku, jako by náhoda byla čekala jen na pronesení Villefortova přání, aby to přání mohlo býti splněno, vstoupil komorník a pošeptal mu několik slov. Villefort, omluviv se, opustil stůl a vrátil se za několik okamžiků s tváří otevřenou a usmívajícími se rty.

Renata pohlédla na něho s láskou, neboť byl to skutečně elegantní a krásný mladý muž modrých očí, nelesklé pleti a černých licousů, vroubících tvář. Celá duše mladé dívky zdála se také viseti na jeho rtech, čekajíc, jak vysvětlí příčinu své okamžité nepřítomnosti.

"Nuže," pravil Villefort, "přála jste si právě, slečno, míti za muže lékaře; já mám se žáky Aeskulapovými" (r. 1815 se

tak ještě mluvilo) "aspoň tu podobnost, že přítomná chvíle nikdy nenáleží mně a že jsem právě odvolán i od vašeho boku, od slavnosti svého zasnoubení."

"A z jakého důvodu vás obtěžují, pane?" tázala se krásná dívka s lehkým neklidem.

"Bohužel, k vůli nemocnému, který, lze-li věřiti tomu, co mi bylo řečeno, je prý v nejvyšším nebezpečí: je to tentokráte vážný případ, nemoc nemá daleko k popravišti."

"Oh, můj Bože!" zvolala Renata, zblednuvši.

"Vskutku?" pravila společnost jednohlasně.

"Zdá se, že bylo prostě odhaleno malé bonapartistické spiknutí."

"Je to možno?" divila se markýza.

"Zde je udání."

A Villefort četl:

"Přítel trůnu a náboženství oznamuje panu státnímu návladnímu, že jistý Edmond Dantes, vrchní kormidelník na lodi Farao, přijevši dnes ráno ze Smyrny a zastavivší se cestou v Neapoli a v Porto-Ferrajo, obdržel od Murata dopis pro uchvatitele a od uchvatitele dopis pro bonapartistický výbor v Paříži.

Důkaz jeho zločinu podá jeho zatčení, neboť ten dopis najde se buď u něho, nebo u jeho otce, nebo v jeho kabině na Faraonu."

"Ale tento dopis," namítla Renata, "který je ostatně pouhým anonymním dopisem, je adresován panu státnímu návladnímu a ne vám."

"Ano, ale státní návladní není přítomen; v jeho nepřítomnosti bylo psaní doručeno sekretáři, jemuž bylo nařízeno otevříti dopisy. Otevřel je tedy a poslal pro mne; ježto mne nenašel, dal rozkaz k zatčení."

"Vinník je tedy zatčen," pravila markýza.

"Totiž obžalovaný," poznamenala Renata.

"Ano, madame," přisvědčil Villefort, "a jak jsem právě měl čest říci slečně Renatě, najde-li se dopis, o který jde, nemocný je vážně nemocen."

"A kde je ten nešťastný?" tázala se Renata.

"V mém bytě."

"Jděte, příteli," pravil markýz, "nezanedbávejte k vůli nám svých povinností, když služba královská čeká vás jinde; jděte tedy tam, kde očekává vás služba královská."

"Ó, pane de Villefort," pravila Renata, spínajíc ruce, "buďte shovívavý; je to v den našeho zasnoubení!"

Villefort obešel stůl a přistoupiv k dívčině židli, o jejíž lenoch se opřel, pravil:

"Abych vás ušetřil neklidu, učiním vše, co budu moci, drahá Renato. Ale je-li udání správné, je-li žaloba pravdivá, bude nutno zkositi tu škodlivou bonapartistickou bylinu."

Renata zachvěla se při slově zkositi, neboť bylina, o niž šlo, měla hlavu.

"Eh," prohodila markýza, "neposlouchejte tu holčičku, Villeforte, však ona se do toho vpraví."

A markýza podala Villefortovi suchou ruku, kterou mladý muž políbil, hledě při tom na Renato a říkaje jí očima:

"Vaši ruku líbám, nebo aspoň chtěl bych líbati v této chvíli."

"Špatné znamení!" zašeptala Renata.

"Skutečně, slečno," pravila markýza, "jste k zoufání dětinská: ráda bych věděla, co osud státu může míti společného s vašimi sentimentálními výmysly a citlivůstkářstvím."

"Ó, matko!" zašeptala Renata.

"Oroduji za špatnou royalistku," pravil de Villefort, "a slibuji vám, paní markýzo, že svůj úřad náměstka státního návladního budu konati svědomitě, to jest, že budu strašlivě přísný."

Současně však, co úředník mluvil takto k markýze, snoubenec vyslal kradmý pohled snoubence a pohled ten pravil:

"Buďte klidná, Renato; pro vaši lásku budu shovívavým."

Renata na ten pohled odpověděla svým nejsladším úsměvem a Villefort odešel s rájem v srdci.

VII.
VÝSLECH.

Sotva vyšel Villefort z jídelny, odložil veselou masku a vzal na se vážný výraz muže, povolaného k důležitému úkolu, rozhodovati o životě bližního. Leč přese všecku pohyblivost jeho tváře, pohyblivost, kterou náměstek nejednou studoval před zrcadlem, jak to má dělati obratný herec, tentokrát podařilo se mu jen s námahou stáhnouti čelo a zachmuřiti rysy. A skutečně, až na vzpomínku na politickou dráhu otcovu, jež mohla, neodvrátí-li se od ní nadobro, zhatiti jeho budoucnost, Gérard de Villefort byl v tomto okamžiku tak šťasten, jak je to člověku možno. Již sám bohat, zaujímal v dvaceti sedmi letech vysoké úřednické místo při soudu, ženil se s mladou krásnou dívkou, již miloval, ale rozumně, jak má milovati náměstek státního návladního, a která, kromě své krásy, jež byla značná, náležela k jedné z rodin, těšících se v té době nejvyšší přízni dvora. Kromě otcova a matčina vlivu, kteří, nemajíce jiných dětí, mohli ho použíti výhradně ve prospěch svého zetě, slečna de Saint-Méran, jeho snoubenka, přinášela mu i padesát tisíc tolarů věnem, které, počítá-li se i s vyhlídkami na dědictví (hrozné slovo, vynalezené zprostředkovateli sňatků), mohlo jednoho dne vzrůsti na půl milionu.

Spojení všech těchto součástek tvořilo tedy pro Villeforta celek tak oslňující blaženosti, že se mu zdálo, že vidí skvrny na slunci, když byl dlouho pohlížel duševním zrakem na svůj vnitřní život.

U dveří našel policejního komisaře, jenž na něho čekal. Pohled na černého muže strhl jej rázem s výše sedmého nebe na prosaickou zemi, po níž chodíme; upravil tvář, jak jsme pravili, a přistoupiv k policejnímu úředníku, pravil:

"Zde jsem, pane; četl jsem ten dopis, dobře jste učinil, že jste toho muže zatkl. Sdělte mi nyní dopodrobna vše, co jste zjistil o něm a o spiknutí."

"O spiknutí nevíme ještě ničeho, pane; všecky u něho nalezené papíry byly svázány do balíčku, zapečetěny a položeny na váš stůl. Co se týče obžalovaného, je to, jak jste sám viděl v udávacím listě, jistý Edmond Dantes, vrchní kormidelník na trojstěžníku Farao, jenž dováží bavlnu z Alexandrie a Smyrny a náleží firmě Morrel a syn v Marseilli."

"Sloužil u válečného loďstva dříve, než přešel k loďstvu obchodnímu?"

"Oh ne, pane; je to zcela mladý muž."

"Kolik je mu let."

"Devatenáct, nejvýš dvacet."

Villefort bera se Hlavní třídou, přišel na roh ulice des Conseils a v tom okamžiku přikročil k němu muž, jenž zdál se na něho čekati: byl to pan Morrel.

"Ach, pane de Villefort!" zvolal dobrý muž, spatřiv náměstka. "Jsem šťasten, že vás potkávám. Pomyslete si: právě byl spáchán nejpodivnější, nejneslýchanější omyl: vrchní kormidelník mé lodi, Edmond Dantes, byl zatčen!"

"Vím o tom, pane," odvětil Villefort, "a chci ho právě vyslechnouti."

"Oh, pane!" pokračoval pan Morrel, unesen svým přátelstvím k jinochovi. "Vy neznáte obviněného, jako ho znám já: představte si nejmírnějšího, nejpoctivějšího člověka, ba řekl bych i člověka, který vyzná se v svém povolání z celého obchodního loďstva nejlépe. Oh, pane de Villefort, doporučuji vám jej co nejupřímněji, z celého svého srdce!"

Villefort, jak jsme se již mohli přesvědčiti, náležel šlechtické části města, Morrel pak lidové; první byl ultraroyalistou, druhý byl podezřelý z tajného bonapartismu. Villefort pohlédl pohrdavě na Morrela a odpověděl mu chladně:

"Víte, pane, že je možno býti mírným v soukromém životě, poctivým v obchodních stycích, zkušeným ve svém povolání a nebýti proto menším provinilcem se stanoviska politického; víte to, pane, není-li pravda?"

A úředník položil důraz na tato poslední slova, jako by je obracel proti samému výpravci, zatím co jeho zkoumavý pohled snažil se proniknouti až na dno srdce tohoto člověka, jenž odvážil se zakročiti ve prospěch jiného, moha věděti, že sám potřebuje shovívavosti.

Morrel se zarděl, neboť cítil, že jeho svědomí není dosti čisto vzhledem k politickým názorům. Kromě toho Dantesovo důvěrné sdělení o setkání s maršálem, a o několika slovech, jež pronesl k němu císař, poněkud ho znepokojilo. Přece však dodal tónem nejhlubšího zájmu:

"Prosím vás snažně, pane de Villefort, buďte spravedliv, jak máte býti, dobrý, jak jste vždy, a vraťte nám brzy toho ubohého Dantese!"

Vraťte nám znělo revolucionářsky sluchu náměstka státního návladního.

"Nu, nu," pravil sám k sobě, "vraťte nám... Byl by snad ten Dantes členem nějakého karbonářského spolku, že jeho ochránce používá, nemysle na to, společné formule? Zatkli ho v krčmě, jak mi, tuším, řekl komisař; v četné společnosti, dodal; byla to asi nějaká lóže."

Nahlas pak odvětil:

"Pane, můžete býti úplně kliden, nedovolával jste se marně mé spravedlnosti, je-li zatčený nevinen. Je-li však naopak vinen, pane, žijeme ve zlých dobách, kdy beztrestnost byla by osudným příkladem: byl bych tedy nucen konati svou povinnost."

Načež, došed ke dveřím svého domu, spojeného s justičním palácem, vstoupil do něho majestátně, pozdraviv s ledovou zdvořilostí nešťastného výpravce lodí, který zůstal jako zkamenělý na místě, kde opustil ho Villefort.

Předpokoj byl pln četníků a policejních agentů; uprostřed nich stál, bedlivě střežen a bodán záštiplnými pohledy, nehnutě a klidně vězeň.

Villefort prošel předpokojem, vrhl kosý pohled na Dantese a přijav od agenta balíček listin, zmizel, řka:

"Přiveďte vězně."

Ačkoli byl to jen letmý pohled, postačil přece Villefortovi, aby si učinil představu o muži, kterého měl vyslýchati: poznal inteligenci v tom širokém a otevřeném čele, odvahu v pevném oku a staženém obočí a upřímnost v silných, pootevřených rtech, odhalujících dvě řady zubů bílých jako ze sloní kosti.

První dojem byl Dantesovi příznivý. Villefort však slyšel tak často opakovati jako hlubokou politickou moudrost, že je nutno míti se na pozoru před prvním hnutím - vzhledem k tomu, že bývá dobré - že spojil zásadu s dojmem, aniž si uvědomil různost obou slov.

Potlačil tedy své dobré instinkty, které chtěly se zmocniti jeho srdce, aby odtamtud hnaly útokem na jeho ducha, vzal na sebe před zrcadlem výraz velikých dnů a usedl, zachmuřený a hrozivý, ke stolu.

Za okamžik po něm vešel Dantes.

Mladý muž byl stále bledý, ale klidný a usmívavý. Pozdravil svého soudce s nenucenou zdvořilostí, pak ohlédl se po sedadle, jako by byl v saloně výpravce Morrela.

Tu teprve setkal se s Villefortovým ztemnělým pohledem, jenž je vlastní soudním úředníkům, kteří nechtějí dáti číst ve svých myšlenkách a činí si z oka neprůhledné sklo. - Pohled ten ho poučil, že stojí před spravedlností, tváří chmurného výrazu.

"Kdo jste a jak se jmenujete?" tázal se Villefort, listuje v poznámkách, které odevzdal mu agent při příchodu a které během hodiny vzrostly v silný svazek; tak rychle připíná se mrzké vyzvědačství k tomu nešťastníku, jenž zve se obviněný.

"Jmenuji se Edmond Dantes, pane," odpověděl mladý muž klidným a jasným hlasem; "jsem vrchním kormidelníkem na lodi Faraonu, která patří pánům Morrelu a synovi."

"Váš věk?" pokračoval Villefort.

"Devatenáct let," odvětil Dantes.

"Co jste dělal ve chvíli, kdy jste byl zatčen?"

"Byl jsem přítomen slavnosti svého vlastního zasnoubení, pane," pravil Dantes hlasem lehce pohnutým, tak bolestný byl rozdíl mezi oněmi radostnými okamžiky a těmito truchlivými formalitami, tak jasně vystupovala zářivá tvář Mercedina v celém svém světle vedle zachmuřeného obličeje pana de Villefort.

"Byl jste přítomen slavnosti svého zasnoubení?" opakoval náměstek, mimovolně se zachvěv.

"Ano, pane, hodlám se právě oženiti s dívkou, kterou miluji už tři roky."

Villefort přes svou obvyklou chladnost byl dotčen tou shodou okolností a pohnutý hlas Dantesův, jenž překvapen byl uprostřed svého štěstí, probudil sympatický záchvěv na dně jeho duše: i on se ženil, i on byl šťasten a přišli vyrušiti jej z jeho štěstí, aby šel pomáhati zničit radost muže, který, jako on, dosahoval již štěstí.

"Toto filosofické sblížení," myslil si, "vzbudí při mém návratu veliký dojem v saloně pana de Saint-Méran." A již předem, zatím co Dantes čekal na nové otázky, připravoval si v duchu protikladná slova, pomocí kterých řečníci konstruují své potlesku žádostivé věty, jež často vzbuzují zdání skutečné výmluvnosti.

Když jeho malý vnitřní speech byl připraven, Villefort se usmál při myšlence na effekt, jaký vyvolá, a vrátiv se k Dantesovi, pravil:

"Pokračujte, pane."

"V čem mám pokračovati?"

"V odhalování pravdy před spravedlností."

"Nechť mi spravedlnost řekne, o jaké pravdě chce býti poučena, a já jí povím vše, co vím; upozorňuji ji však," dodal a sám se nyní usmál, "že toho mnoho nevím."

"Sloužil jste pod usurpátorem?"

"Měl jsem býti přidělen k válečnému loďstvu, když padl."

"Vaše politické přesvědčení je prý přemrštěné," pravil Villefort, jemuž nebylo o tom řečeno ani slova, jenž však se nerozpakoval položiti otázku stejným způsobem, jako se vyslovuje obžaloba.

"Mé politické přesvědčení, pane? Bohužel, je skoro hanba, přiznati se k tomu, ale já nikdy neměl politického přesvědčení: je mi sotva devatenáct let, jak jsem měl čest vám říci, nevím ničeho, nejsem určen k žádné úloze. To málo, čím jsem a čím budu, dostane-li se mi místa, po kterém toužím, za to budu zavázán panu Morrelovi. Všecko moje přesvědčení, nepravím politické, ale soukromé, omezuje se na tyto tři city: miluji svého otce, ctím pana Morrela a zbožňuji Mercedes. To je, pane, vše, co mohu spravedlnosti sděliti; vidíte, že je to pro ni velmi málo zajímavé."

Když Dantes mluvil, Villefort pohlížel mu do tváře, tak mírné a tak otevřené zároveň, a cítil, jak vracejí se mu v paměť slova Renatina, která, aniž obžalovaného znala, žádala ho o shovívavost. Náměstek, již zvyklý zločinům i zločincům, viděl, že každé Dantesovo slovo je důkazem jeho nevinnosti. Skutečně, tento mladý muž, mohlo by se téměř říci tento chlapec, prostý, přirozený, výmluvný onou srdečnou výmluvností, jež se nikdy nenajde, když se hledá, plný lásky ke všem, protože byl šťasten a protože štěstí činí dobrými i zlé, zahrnoval i svého soudce sladkým citem, jímž srdce mu překypovalo. Edmond měl v pohledu, v hlase, pohybech jen laskavost a dobrotu k tomu, který ho vyslýchal, přes to, že Villefort byl k němu přísný a příkrý.

"Věru," pravil si Villefort, "to je roztomilý hoch a doufám, že nebude mne státi mnoho námahy zavděčiti se Renatě a vyhověti prvnímu jejímu doporučení: tím získám upřímný stisk ruky přede všemi a rozkošný polibek v ústraní."

Při této sladké vyhlídce Villefortova tvář se rozzářila. Když pak jeho zrak obrátil se s představy k Dantesovi, jenž sledoval každé hnutí jeho výrazu, usmíval se sám jako jeho myšlenka.

"Pane," pravil Villefort, "jste si vědom nějakých nepřátel?"

"Svých nepřátel?" odvětil Dantes. "Znamenám na štěstí příliš málo, aby moje postavení mi je zjednalo. Co se týče mé povahy, snad poněkud prudké, vždycky jsem se snažil mírniti se vůči svým podřízeným. Mám pod sebou asi deset či dvanáct námořníků: vyslechněte je, pane, a oni vám řeknou, že mě milují a ctí ne jako otce, k tomu jsem příliš mlád, ale jako staršího bratra."

"Ale nemáte-li nepřátel, máte snad závistníky: máte se státi kapitánem v devatenácti letech, což je ve vašem povolání vysokou hodností; máte pojmouti za choť hezkou ženu, která vás miluje, což je vzácným štěstím ve všech stavech na světě; tyto dva důkazy přízně osudu mohly vám vzbuditi dosti závisti."

"Ano, máte pravdu. Znáte zajisté lidi líp než já a je to možno. Ale kdyby ti závistníci měli býti mezi mými přáteli, přiznávám se vám, že by mi bylo milejší neznati je, abych je nemusil nenáviděti."

"Chybujete, pane. Musíme vždy co nejjasněji kolem sebe viděti. A zdáte se mi opravdu tak řádným mladým mužem, že chci se k vůli vám uchýliti od obvyklých justičních pravidel a pomoci vám k světlu, sděluje s vámi udání, které vás ke mně přivádí; zde je obviňující dopis. Poznáváte písmo?"

Villefort vyňal dopis z kapsy a podal jej Dantesovi. Dantes naň pohlédl a přečetl jej. Mrak objevil se mu na čele, a on pravil:

"Ne, pane, neznám toho písma, je změněno a přece dosti nenucené. Rozhodně je psala obratná ruka. Jsem velmi šťasten," dodal, pohlížeje vděčně na Villeforta, "že setkal jsem se s mužem, jako jste vy, neboť můj závistník je opravdovým nepřítelem."

A podle blesku, jenž vyšlehl při těchto slovech z oka mladého muže, Villefort mohl poznati, co prudké energie skryto je pod tímto mírným zevnějškem.

"A nyní hleďte, pane," pravil náměstek, "odpovězte mi upřímně, pane, ne jako obžalovaný svému soudci, ale jako muž v nepříznivém postavení odpovídá jinému muži, který se o něho zajímá: co je na tomto anonymním udání pravdy?"

A Villefort s odporem odhodil na stůl list, jejž mu Dantes právě vrátil.

"Všecko a nic, pane, a zde je čistá pravda, na mou námořnickou čest, na mou lásku k Mercedes a na život mého otce."

"Mluvte, pane," pravil Villefort.

A sám k sobě tiše dodal:

"Kdyby mne Renata viděla, doufám, že by byla se mnou spokojena a že by mne již nenazývala stínačem hlav!"

"Nuže, když jsme opustili Neapol, kapitán Leclere onemocněl zánětem mozku. Ježto jsme neměli na lodi lékaře a on tak spěchal k ostrovu Elbě, že nechtěl přistáti na žádném bodě pobřeží, jeho nemoc se tak zhoršila, že ke konci třetího dne, cítě se blízek smrti, zavolal mne k sobě.

"Drahý Dantesi," pravil mi, "přisahejte mi na svou čest, že učiníte, co vám řeknu; jde o věc nesmírné důležitosti."

"Přisahám vám to, kapitáne," odpověděl jsem mu.

"Nuže, ježto po mé smrti velení na lodi připadne vám jakožto vrchnímu kormidelníku, ujmete se toho velení, poplujete k ostrovu Elbě, vystoupíte v Porto-Ferrajo, dáte se uvésti k maršálovi a odevzdáte mu tento dopis; snad vám na to bude odevzdán jiný dopis a svěřen nějaký úkol. Ten úkol, jenž měl býti svěřen mně, Dantesi, vykonáte místo mne a všecka zásluha bude náležeti vám."

"Učiním to, kapitáne, ale snad se nedostanu tak snadno, jak myslíte, k maršálovi."

"Pošlete mu tento prsten," pravil kapitán, "ten odstraní všecky nesnáze."

Při těch slovech podal mi prsten.

Byl nejvyšší čas; za dvě hodiny na to upadl v delirium, druhého dne zemřel."

"A co jste pak učinil?"

"Co bylo mou povinností, pane, co by byl učinil každý na mém místě. Prosba umírajícího je vždy svatá, ale u námořníků prosba představeného je rozkazem, který musí být vykonán. Zamířil jsem tedy k ostrovu Elbě, kam dorazil jsem druhého dne, poručil jsem mužstvu setrvati na palubě a sám vystoupil jsem na zemi. Jak jsem předvídal, setkal jsem se s jistými nesnázemi, chtěje se dáti uvést k maršálovi. Ale poslal jsem mu prsten, jenž měl mi sloužiti za poznávací znamení, a všecky dveře se přede mnou otevřely. Přijal mne, vyptal se mne na poslední okamžiky nešťastného Leclera, a jak kapitán předvídal, odevzdal mi list a uložil mi donésti jej osobně do Paříže. Slíbil jsem mu to, neboť takové bylo poslední přání mého kapitána. Přistál jsem a zařídil všecko na lodi. Pak běžel jsem k své nevěstě, kterou našel jsem krásnější a milostnější, než kdy jindy. Díky panu Morrelovi zmohli jsme všecky církevní obtíže; konečně byl jsem přítomen slavnosti svého zasnoubení, jak jsem vám již řekl, pane, měl jsem se za hodinu oženiti a hodlal jsem odejeti druhého dne do Paříže, když tu na toto udání, kterým zdáte se nyní právě tak opovrhovati jako já, byl jsem zatčen."

"Ano, ano," mumlal Villefort, "to vše zdá se mi pravdivým, a jste-li vinen, pak jedině neopatrností. A i ta neopatrnost je ospravedlněna rozkazy vašeho kapitána. Vydejte mi list, jenž odevzdán vám byl na ostrově Elbě, zavažte se mi čestným slovem, že dostavíte se na první výzvu, a jděte zpět k svým přátelům."

"Jsem tedy volný, pane?" zvolal Dantes, radostí bez sebe.

"Ano, dejte mi jen ten list."

"Leží asi před vámi, pane, neboť byl mi odňat zároveň s mými papíry; poznávám z nich některé v tomto svazku."

"Počkejte," pravil Dantesovi náměstek, bera rukavice a klobouk, "počkejte; komu je adresován?"

"Panu Noirtierovi v ulici Coq-Héron v Paříži."

Kdyby byl blesk udeřil do Villeforta, nebyl by ho zasáhl prudší a neočekávanější ranou; sklesl zpět do křesla, z něhož povstal, natahuje se po svazku listin, nalezených u Dantese, a chvatně jej probrav, vyňal odtamtud osudný dopis, na nějž pohlédl s nevýslovnou hrůzou.

"Pan Noirtier, ulice Coq-Héron, číslo 13," šeptal, bledna stále víc.

"Ano, pane," přisvědčil Dantes s údivem, "znáte ho?"

"Ne," odvětil rychle Villefort, "věrný služebník králův nezná se se spiklenci."

"Jde tedy o spiknutí?" tázal se Dantes, který byl se již domníval, že je volný, a nyní pocítil znovu větší hrůzu než po prvé. "Ať je tomu jakkoli, pane, řekl jsem vám již, že obsah svěřené mi depeše byl mi naprosto neznám."

"Ano," přisvědčil Villefort temným hlasem, "ale znáte jméno toho, jemuž byla určena!"

"Měl-li jsem mu ji sám odevzdati, pane, musil jsem je znáti."

"A neukázal jste ten dopis nikomu?" pravil Villefort, čta a bledna tím více, čím déle četl.

"Nikomu, pane, na mou čest!"

"Nikdo neví, že měl jste u sebe list, pocházející z ostrova Elby a určený panu Noirtierovi?"

"Nikdo, pane, kromě toho, jenž mi jej odevzdal."

"I to je mnoho, příliš mnoho!" zašeptal Villefort.

Tou měrou, jak Villefort dočítal, jeho čelo chmuřilo se stále víc. Jeho bledé rty, chvějící se ruce a planoucí oči vnukaly Dantesovi nejbolestnější předtuchy.

Dočet, Villefort opřel hlavu do dlaní a zůstal tak chvíli zdrcen.

"Oh, můj Bože, co jen se stalo, pane?" tázal se nesměle Dantes.

Villefort neodpověděl. Za několik však okamžiků zvedl bledou a strhanou tvář a četl list po druhé.

"A vy pravíte, že nevíte, co to psaní obsahuje?" tázal se znovu.

"Na mou čest toho nevím, opakuji to, pane," odvětil Dantes. "Ale co je vám, můj Bože! Vám je špatně! Mám někoho zavolati?"

"Ne, pane," pravil Villefort, rychle vstávaje, "nehněte se a ani nehlesněte: já zde mám co poroučeti a ne vy."

"Pane," odvětil Dantes uražen, "chtěl jsem vám přispěti, nic víc!"

"Nepotřebuji ničeho; okamžitá závrať, to je vše. Starejte se o sebe a ne o mne, odpovídejte."

Dantes očekával výslech, jejž toto vyzvání ohlašovalo, ale marně. Villefort klesl opět do křesla, ledovou i rukou přetřel si čelo, zbrocené potem, a jal se po třetí čísti list.

"Oh, ví-li, co obsahuje tento dopis," šeptal si, "zví-li kdy, že Noirtier je otec Villéfortův, jsem ztracen, navždy ztracen!"

A pohlížel občas na Edmonda, jako by mohl pohledem proraziti neviditelnou hradbu, která uzavírá v srdci tajemství, jež ústa brání se zjeviti.

"Oh, nepochybujme již o tom!" zvolal náhle.

"Ale pro jméno Kristovo!" zvolal nešťastný mladý muž. "Pochybujete-li o mně, pane, podezříváte-li mne, vyslýchejte mne, jsem hotov vám odpovídati."

Villefort ovládl se prudkým úsilím, a tónem, jenž chtěl býti jistý, pravil:

"Pane, z vašeho výslechu vyplývají pro vás nejpovážlivější svědectví; není tedy v mé moci propustiti vás, jak jsem s počátku doufal, na svobodu. Dříve než učiním podobné opatření, musím se poraditi s vyšetřujícím soudcem. Prozatím jste viděl, jakým způsobem jsem s vámi jednal."

"Oh, ano, pane," zvolal Dantes, "a děkuji vám, neboť byl jste mi spíše přítelem než soudcem."

"Nuže, pane, ponechám vás ještě nějaký čas ve vazbě - co možno nejkratší; hlavním svědectvím proti vám je tento dopis, a vidíte..."

Villefort přistoupil ke krbu, hodil dopis do ohně a vyčkal, až obrácen byl v popel.

"A vidíte," pokračoval, "zničil jsem jej."

"Oh, pane," zvolal Dantes, "jste víc než spravedlnost, jste dobrota!"

"Ale poslechněte mne," mluvil dále Villefort, "po takovém skutku chápete, že můžete míti ke mně důvěru, není-li pravda?"

"Ó, pane, poroučejte, a splním vaše rozkazy!"

"Ne," pravil Villefort, přistupuje k mladému muži, "ne, nechci vám uděliti rozkazů, nýbrž rady, chápete?"

"Mluvte, budu se jimi říditi jako rozkazy."

"Nechám vás až do večera zde, v paláci spravedlnosti. Snad místo mne bude vás vyslýchati jiný; povězte vše, co jste řekl mně, ale ani slova o tom psaní."

"Slibuji vám to, pane."

Byl to Villefort, jenž zdál se prositi, a obžalovaný uklidňovati soudce.

"Chápete," pravil, vrhaje pohled na popel, který zachoval ještě tvar papíru a poletoval nad plameny; "nyní je ten list zničen, jedině vy a já víme, že existoval; nebude vám předložen: popřete jej tedy, bude-li se vás naň někdo ptáti, popřete jej, a jste zachráněn."

"Popřu, pane, buďte klidný," pravil Dantes.

"Dobře, dobře," prohodil Villefort, vztahuje ruku ke šňůře u zvonku.

Když již chtěl zazvoniti, zarazil se a pravil:

"Byl to jediný dopis, který jste měl?"

"Jediný."

"Přisahejte."

Dantes vztáhl ruku.

"Přisahám," pravil.

Villefort zazvonil,

Policejní komisař vstoupil.

Villefort přistoupil k úředníkovi a promluvil k němu několik tichých slov: komisař odvětil pouhým pokynem hlavy.

"Následujte pána," pravil Villefort Dantesovi.

Dantes se uklonil, vyslal k Villefortovi poslední vděčný pohled a vyšel.

Sotva se dveře za ním zavřely, Villefortovi došly síly a klesl téměř ve mdlobách do křesla.

Po chvíli zašeptal:

"Oh, můj Bože, na čem spočívá život a štěstí!... Kdyby státní návladní byl býval v Marseilli, kdyby vyšetřující soudce byl býval zavolán místo mne, byl jsem ztracen. A ten papír, ten zlořečený papír mne vrhal do propasti. Ah, otče, otče, což budete vždy překážkou mému pozemskému štěstí a já musím věčně zápasiti s vaší minulostí?"

Pak náhle jakoby nečekané světlo osvítilo jeho ducha a rozzářilo jeho tvář; na jeho ještě křečovitě stažených rtech objevil se úsměv, jeho vyjevené oči se zahleděly a zdály se upírati k myšlence.

"Výborně," pravil; "ano, tento dopis, který měl mne zničiti, založí snad mé štěstí. Nuže, Villeforte, k dílu."

A náměstek státního návladního, přesvědčiv se, že obžalovaný není již v předpokoji, odešel rovněž a zamířil rychle k domu své snoubenky.

VIII.
ZÁMEK IF.

Jda předpokojem, policejní komisař pokynul dvěma četníkům, z nichž jeden postavil se Dantesovi po pravý bok, druhý po levý. Otevřeli dveře, spojující byt státního návladního s justičním palácem, a kráčeli jistou dobu dlouhou temnou chodbou, v jaké každý se zachvěje, kdokoli jí projde, i když nemá příčiny k chvění.

Právě jako Villefortův byt spojen byl s justičním palácem, tak justiční palác spojen byl s vězením, chmurnou to budovou, přiléhající k paláci, na kterou zvědavé hledí všemi svými zejícími otvory accoulská zvonice, jež tyčí se před ní.

Po četných zatáčkách v chodbě spatřil Dantes dveře se železným okénkem. Policejní komisař udeřil na ně třikrát železným kladívkem a ty tři údery Dantesovi zněly, jako by mu dopadaly na srdce. Dveře se otevřely, oba četníci lehce tam strčili vězně, který ještě váhal. Dantes překročil strašlivý práh, a dveře se hlučně za ním zavřely. Vdechl jiný

vzduch, zkažený, těžký vzduch. Byl ve vězení.

Dovedli ho do cely dosti čisté, ale zamřížované a opatřené závorou. Vzhled jeho obydlí nevnukal mu tedy příliš mnoho strachu: kromě toho slova náměstka státního návladního, pronesená tónem, jenž zdál se Dantesovi plným zájmu, zněla mu v uších jako sladký slib naděje.

Byly již čtyři hodiny, když byl Dantes doveden do své cely. Bylo to, jak jsme již pravili, 1. března. Vězeň ocitl se tedy brzy potmě.

Síla smyslu sluchového vzrostla tedy o sílu smyslu zrakového, jenž uhasl. Při nejmenším zvuku, který k němu pronikl, rychle vstával a přistupoval ke dveřím, přesvědčen, že přicházejí ho propustiti na svobodu. Ale zvuk brzy zanikal, ztráceje se jiným směrem, a Dantes klesal zpět na své sedadlo.

Konečně asi v deset hodin večer, když Dantes již ztrácel naději, ozval se nový zvuk, jenž zdál se tentokrát mířiti k jeho cele: vskutku, kroky, rozléhající se po chodbě, stanuly před jeho dveřmi. Klíč zarachotil v zániku, závory zaskřípěly a masivní dubové dveře se otevřely, vpouštějíce do temné cely oslňující světlo dvou pochodní.

V záři těchto dvou pochodní Dantes viděl lesk šavlí a mušket čtyř četníků.

Učinil dva kroky vpřed a stanul nehnutě, vida tuto zostřenou moc.

"Přicházíte pro mne?" tázal se Dantes.

"Ano," odpověděl jeden z četníků.

"Od pana náměstka státního návladního?"

"Ovšemže."

"Dobře," pravil Dantes, "jsem hotový jíti s vámi."

Přesvědčení, že přicházejí pro něho od pana de Villefort, zbavovalo nešťastného mladého muže veškeré obavy: vykročil tedy klidně a nenuceně a sám od sebe postavil se do středu svých průvodců.

U domovních dveří stál kočár; kočí seděl na kozlíku a vedle kočího policista.

"Ten kočár je tu pro mne?" tázal se Dantes.

"Pro vás," odpověděl jeden z četníků, "vstupte do něho."

Dantes chtěl něco namítnouti, ale dvířka se otevřela a on cítil, že je tlačen. Neměl možnosti, ba ani síly odporovati, a než se vzpamatoval, seděl v kočáře mezi dvěma četníky; ostatní dva usedli na protější sedadlo, a těžký vůz se rozejel, smutně rachotě.

Vězeň pohlédl k okénkům; byla zamřížovaná. Změnil pouze vězení, a rozdíl v nich byl ten, že toto se pohybovalo a pohybujíc se neslo jej k neznámému cíli. Mřížemi, jež byly tak husté, že by se jimi sotva ruka prostrčila, Dantes nicméně poznal, že jedou ulicí Caisserie a že ulicemi Saint-Laurent a Taramis blíží se k nábřeží.

Brzy spatřil svými mřížemi a mřížemi budovy, u níž právě byli, zářiti světlo na strážnici.

Kočár se zastavil, policista sestoupil a vešel do strážnice; dvanáct vojáků odtamtud vyšlo a postavilo se do dvou řad proti sobě. Dantes viděl lesk jejich pušek při světle nábřežních svítilen.

"Byla by snad k vůli mně rozvinuta taková vojenská síla?" tázal se sama sebe.

Policista, otevřev na klíč zavřená kočárová dvířka, dal odpověď na tuto otázku, aniž pronesl slova, neboť Dantes viděl, že dvě řady vojáků vyznačují mu cestu od kočáru k přístavu.

Oba četníci, sedící na protějším sedadle, vystoupili první, pak musil vystoupiti on, a jemu následovali četníci, sedící vedle něho. Kráčeli k bárce, již celní námořník přidržoval u břehu za řetěz. Vojáci pohlíželi na Dantese s tupou zvědavostí. V okamžiku byl umístěn na zádi lodi, stále mezi oněmi čtyřmi četníky, kdežto policista seděl na přídi. Prudký odraz vzdálil loďku ode břehu a čtyři veslaři mocně veslovali k Pilonu. Z loďky ozval se výkřik, řetěz, uzavírající přístav se spustil a Dantes ocitl se v tom, čemu se říká Frioul, to jest mimo přístav.

Prvním vězňovým hnutím, když ocitl se na volném vzduchu, bylo hnutí radosti. Vzduch, toť skoro svoboda. Plnýma prsama vdechoval tedy silný van, jenž přináší na svých křídlech všecky neznámé vůně moře a noci. Brzy však vydral se mu z prsou vzdech; míjeli právě Zálohu, kde ještě ráno byl tak šťasten ve chvíli, jež předcházela jeho zatčení. Zářícími otvory dvou oken doléhal až k němu veselý šum plesu.

Dantes sepjal ruce, zvedl oči k nebi a modlil se.

Bárka plula dále; minula Umrlčí Hlavu, ocitla se proti Farosské zátoce a chystala se obeplouti baterii; Dantesovi byly tyto obraty nepochopitelny.

"Kam mne to vezete?" tázal se jednoho z četníků.

"Brzy se to dozvíte."

"Ale přec..."

"Je nám, zakázáno dáti vám jakékoli vysvětlení."

Dantes byl polovičním vojákem; vyptávati se podřízených, kterým bylo zakázáno odpovídati, zdálo se mu nesmyslnou věcí, i umlkl.

Tu přeletovaly mu hlavou nejpodivnější myšlenky: ježto nebylo lze pustiti se s takovou bárkou na dalekou cestu a v tom směru, kterým mířili, žádná veliká loď nekotvila, myslil si, že ho vysadí na nějaký vzdálený bod pobřeží a že mu řeknou, že je volný. Nebyl přivázán, nikdo se nepokusil spoutati mu ruce, a to se mu zdálo dobrým znamením. Což mu ostatně náměstek, tak dobrotivý k němu neřekl, že, nepronese-li toho osudného Noirtierova jména, nemá se čeho báti? Což nezničil Villefort v jeho přítomnosti nebezpečný ten list, jediný důkaz proti němu?

Čekal tedy mlčky a zamyšleně, snaže se proniknouti tmu svým námořnickým okem, vycvičeným v temnotách a zvyklým odhadovati vzdálenosti v noci.

Nechali vpravo ostrov Ratonneau, kde zářil maják, a plujíce téměř souběžně s pobřežím, dostali se do výše zátoky Katalánské. Tam zajatcův zrak zdvojnásobil úsilí: tam byla Mercedes a jemu se každou chvíli zdálo, že vidí na temném břehu neurčité a nejasné obrysy ženy.

Proč nezvěstovala by předtucha Mercedes, že její milenec je tři sta kroků od ní?

Jediné světlo zářilo u Katalánců. Prozkoumav postavení světla, Dantes poznal, že osvětluje pokoj jeho nevěsty. Samojediná Mercedes bděla v celé té malé osadě. Kdyby mladý muž vyrazil silný výkřik, mohl býti slyšen svou nevěstou.

Falešný stud ho zdržel. Co by říkali mužové, hledící na něho, kdyby slyšeli ho křičeti jako beze smyslů? Zůstal tedy něm, s očima obrácenýma ke světlu.

Zatím bárka plula dále, ale vězeň nemyslil na bárku, myslil na Mercedes.

Nerovnost půdy zakryla světlo. Dantes se obrátil a zpozoroval, že bárka vjíždí do širého moře.

Zatím co hleděl před se, pohřížen v myšlenky, byla nahrazena vesla plachtami; bárka nyní plula vpřed, hnána větrem.

Přes odpor, jejž Dantes cítil, maje se obrátiti k četníkovi s novou otázkou, přiblížil se k němu a uchopiv ho za ruku, pravil mu:

"Kamaráde, jménem vašeho svědomí a vaší vojenské hodnosti vás zapřísahám, mějte se mnou soucit a odpovězte mi. Jsem kapitán Dantes, dobrý a upřímný Francouz, ačkoliv obviněný nevím z jaké zrady. Kam mne vezete? Povězte mi to a na mou námořnickou čest, podrobím se své povinnosti a odevzdám se svému osudu."

Četník se podrbal za uchem a pohlédl na svého soudruha. Ten učinil pohyb, který asi znamenal: Zdá se mi, že jsme už tak daleko, že se nic nemůže státi. Četník obrátil se tedy k Dantesovi a pravil:

"Jste Marseillan a námořník a ptáte se mne, kam plujeme?"

"Ano, neboť to nevím, mé čestné slovo."

"Netušíte to?"

"Naprosto ne."

"To není možné."

"Zapřísahám se vám tím, co je mi na světě nejsvětější, Odpovězte mi, smilujte se!"

"Ale rozkaz?"

"Rozkaz vám nebrání poučiti mne o tom, co se dovím snad za deset minut, za půl hodiny, za hodinu. A vy ušetříte mne celých věků nejistoty. Ptám se vás na to, jako byste byl mým přítelem, hleďte, nechci se ani bouřiti, ani prchnouti; ostatně ani nemohu. Kam jedeme?"

"Nemáte-li pásku na očích a opustil-li jste jakživ marseillský přístav, musíte přece věděti, kam jedeme?"

"Nevím."

"Rozhlédněte se tedy."

Dantes vstal, pohlédl samozřejmě na bod, kam zdála se mířiti loďka, a sto sáhů před sebou uzřel tyčiti se černou strmou skálu, na níž zvedá se jako vrchol z křemene chmurný zámek If.

Tento zvláštní tvar, toto vězení, kolem kterého vládne tak hluboká hrůza, tato pevnost, jež od tří set let živí Marseille svými truchlivými legendami, zjevivší se náhle Dantesovi, který na ni ani nepomyslil, působila na něho dojmem, jakým působí popraviště na odsouzeného k smrti.

"Ach, můj Bože!" zvolal. "Zámek If! Co tam budeme dělati?"

Četník se usmál.

"Přece mne tam nevezete do vězení?" pokračoval Dantes. "Zámek If je státní vězení, určené jen pro veliké politické provinilce. Já nedopustil jsem se žádného zločinu. Jsou na zámku Ifu nějací vyšetřující soudcové nebo jacíkoliv úředníci?"

"Mám za to," odvětil četník, "že je tam jen guvernér, žalářníci, posádka a dobré zdi. Nu, nu, příteli, nehrajte si tolik na překvapeného; jinak bych se opravdu domníval, že mi splácíte ochotu výsměchem."

Dantes stiskl četníkovu ruku, div ji nerozdrtil.

"Tvrdíte tedy," pravil, "že mne dopravují na zámek If do vězení?"

"Pravděpodobně," odtušil četník; "ale ať je tomu jak chce, kamaráde, zbytečně mě tolik tisknete."

"Beze všeho vyšetřování, beze všech formalit?" tázal se jinoch.

"Formality jsou vyplněny, vyšetřování je skončeno."

"Tedy přes slib pana de Villefort...?"

"Nevím, slíbil-li vám co pan de Villefort," odtušil četník, "ale vím, že plujeme k zámku Ifu. Nu, copak to děláte? Holá, kamarádi, ke mně!"

Pohybem rychlým jako blesk, jenž však přece jen neušel cvičenému oku četníkovu, chtěl se Dantes vrhnouti do moře. Ale čtyři mocné pěsti ho zadržely v okamžiku, kdy jeho nohy opouštěly dno loďky.

Klesl zpět do bárky. Řval vztekem.

"Vida!" zvolal četník, kleknuv mu na prsa. "Vida, jak držíte své námořnické slovo! Pak ať někdo důvěřuje svatouškům! A nyní, drahý příteli, se jen hněte, a pošlu vám kulku do hlavy. Své první nařízení jsem zanedbal, ale zaručuji se vám, že nezanedbám druhého."

Skutečně snížil karabinu, a Dantes cítil na spánku konec její hlavně.

Na okamžik zmocnila se ho myšlenka, učiniti ten zakázaný pohyb a rázem ukončiti neočekávané neštěstí, které se na něho náhle vrhlo a chopilo, jej do svých supích spárů. Ale právě že to neštěstí bylo nečekané, Dantes doufal, že nemůže být trvalé. Pak vrátily se mu na mysl sliby pana de Villéfort. A konečně, nutno doznati, smrt na dně loďky, z ruky četníkovy, zdála se mu ohyzdnou a neslušnou.

Klesl tedy opět na sedadlo bárky, vyrážeje zuřivý řev a hlodaje si vztekem pěsti.

Téměř současně otřásl prudký náraz loďkou. Jeden z veslařů vyskočil na skálu, jíž loďka právě dotkla se přídí, řetěz na kladce zaskřípal, a Dantes pochopil, že jsou na místě a že připevňují lodici.

Jeho strážcové, držíce ho za ruce i za límec kabátu, přiměli ho skutečně vstáti, přinutili sestoupiti na zemi a vlekli ho

ke schodům, vedoucím ku bráně pevnosti, zatím co policista šel za nimi, ozbrojen mušketou s nasazeným bodákem.

Dantes ostatně nekladl marného odporu. Jeho pomalost pocházela spíše z ochablosti než z oposice; byl omámen a potácel se jako opilý. Viděl opět vojáky, rozestavené po srázném svahu, ucítil schody, jež nutily ho zdvihati nohy, pozoroval, že prochází dveřmi a že dveře ty se za ním zavřely, ale vše mechanicky, jakoby v mlze, nerozeznávaje ničeho určitého. Neviděl již ani moře, té obrovské bolesti vězňů, kteří pohlížejí na prostor s hrozným pocitem, že není jim možno ho překročiti.

Použil okamžité zastávky a snažil se sebrati své duševní síly. Rozhlédl se: byl ve čtyřhranném dvoře, utvořeném čtyřmi vysokými zdmi; bylo slyšeti volný, pravidelný krok stráží, a pokaždé, když stráže procházely dvěma nebo třemi paprsky, jež vrhala na zdi dvě nebo tři světla ze vnitř zámku, zaleskly se hlavně jejich pušek.

Čekali tak asi, deset minut; četníci Dantese pustili, jisti, že nemůže již prchnouti. Zdálo se, že čekají na rozkazy. Rozkazy přišly.

"Kde je vězeň?" ozval se čísi hlas.

"Zde," odpověděli četníci.

"Ať jde za mnou, dovedu ho do jeho obydlí."

"Jděte," pravili četníci a postrčili Dantese.

Vězeň následoval svého vůdce, který skutečně uvedl ho do téměř podzemní místnosti, jejíž holé a vlhké stěny zdály se nasáklý výparem slz. Jakási lampička, jejíž knot ploval v páchnoucím tuku, stála na stolici, osvětlovala lesklé stěny toho hrozného obydlí a ukazovala Dantesovi jeho vůdce, jakéhosi podřízeného žalářníka, špatně oblečeného a sprosté tváře.

"To je vaše cela pro tuto noc," pravil; "je pozdě a pan guvernér již spí. Zítra, až vstane a prohlédne rozkazy vás se týkající, přeloží vás snad. Prozatím tu je chléb, zde ve džbáně voda a tam v koutě sláma; to je vše, čeho si vězeň může přáti. Dobrou noc."

A dříve než si Dantes vzpomněl otevříti ústa a odpovědíti mu, dříve než si uvědomil, kam žalářník položil chléb, na kterém místě stojí džbán, a než obrátil oči k rohu, kde očekávala ho sláma, mající mu sloužiti za lože, vzal žalářník lampičku a zavřev dveře zbavil vězně mdlého světla, jež jako svit blesku ukázalo mu vlhké stěny jeho vězení.

Tu ocitl se sám v temnotě a v tichu, tak němém a chmurném jako ty klenby, jichž ledový chlad cítil padati na své žhavé čelo.

Když první denní paprsky vnesly trochu jasu do tohoto brlohu, přišel opět žalářník s rozkazem, že má vězně nechati, kde je. Dantes nehnul se s místa. Železná ruka zdála se přikovati ho k místu, na němž minulého dne stanul: jen jeho hluboké oko skrývalo se za otokem, způsobeným vlhkým výparem slz. Stál nehnutě a hleděl do země.

Ztrávil tak celou noc, stoje a nezdřímnuv ani na okamžik.

Žalářník se k němu přiblížil, prohlédl si ho se všech stran, ale Dantes nezdál se ho viděti.

Zaklepal mu na rameno, Dantes se zachvěl a potřásl hlavou.

"Cožpak jste nespal?" tázal se žalářník.

"Nevím," odvětil Dantes.

Žalářník pohlédl naň s údivem.

"Nemáte hlad?" pokračoval.

"Nevím," odvětil opět Dantes.

"Chcete něco?"

"Chtěl bych mluviti s guvernérem."

Žalářník pokrčil rameny a odešel.

Dantes pohlížel za ním, vztáhl ruce k pootevřeným dveřím, ale dveře se zavřely.

Tu jako by se mu trhala prsa dlouhým vzlykem. Slzy, jež plnily mu hruď, vytryskly jako dva potoky; vrhl se čelem na zemi a dlouho se modlil, probíraje v duchu celý svůj minulý život a táže se sama sebe, jaký zločin spáchal, tak mlád, v tomto životě, za nějž zasloužil by tak krutého trestu.

Tak minul den. Snědl sotva několik soust chleba a vypil několik kapek vody. Brzy seděl nehnutě, pohřížen v myšlenky, brzy chodil dokola po vězení jako divoké zvíře, zavřené v železné kleci.

Zvláště jedna myšlenka ho pronásledovala: že během cesty, kdy nevěda kam ho vezou, zůstal tak klidně a pokojně sedět, mohl desetkrát skočiti do moře. Jakmile by byl jednou ve vodě, on, obratný a vytrvalý plavec, jeden z nejlepších potápěčů v Marseilli, mohl zmizeti pod vodou, uniknouti strážcům, dosíci břehu, utéci, skrýti se v nějaké malé pusté zátoce, tam čekati na janovskou nebo katalánskou loď, dostati se do Itálie nebo Španělska a psáti odtamtud Mercedes, aby odebrala se za ním. O živobytí by se nebyl bál, ať by byl kdekoliv: dobří námořníci jsou všude vzácni; mluvil italsky jako Toskánec, španělsky jako dítě Staré Castilie. Byl by žil volně, šťastně s Mercedes a s otcem, neboť otec byl by přijel za ním. A místo toho je vězněm, je zavřen na zámku Ifu, v tom neproniknutelném vězení, nevěda, co se stalo s otcem, co se stalo s Mercedes, a to vše proto, že věřil slovu Villefortovu: bylo to k zešílení. Dantes se také zuřivě zmítal na čerstvé slámě, již přinesl mu žalářník.

Druhého dne žalářník opět přišel v tutéž hodinu.

"Nuže," pravil Dantesovi, "jste dnes rozumnější než včera?"

Dantes neodpověděl.

"Nu tak," domlouval mu žalářník, "trochu odvahy! Přejete si něco, co by bylo v mé moci? Nu, mluvte!"

"Přeji si mluviti s guvernérem."

"Eh," pravil žalářník netrpělivě, "řekl jsem vám již, že to není možno."

"Proč to není možno?"

"Protože podle vězeňského řádu není vězni dovoleno to žádati."

"Co je zde tedy dovoleno?" tázal se Dantes.

"Lepší strava, zaplatí-li se, procházka, někdy i knihy."

"Nepotřebuji knih, nemám chuti se procházeti a strava zdá se mi dobrou; chci tedy jen jediné, mluviti s guvernérem."

"Budete-li mě stále obtěžovati jednou a touže věcí," pravil žalářník, "nepřinesu vám jídlo."

"Nu," odvětil Dantes, "nepřineseš mi jídlo a já zemřu hladem! Co víc?"

Tón, jakým Dantes tato slova pronesl, dokázal žalářníkovi, že vězeň by s radostí zemřel. Ježto pak každý vězeň vynáší celkem vzato svému žalářníkovi asi deset sous denně, Dantesův žalářník vzal v úvahu úbytek, jenž vznikl by mu vězňovou smrtí, a začal poněkud mírnějším tónem:

"Poslyšte, tohle, co chcete, je nemožné. Nežádejte toho tedy, protože se jakživo nestalo, aby guvernér přišel do vězňovy cely na jeho žádost. Ale budete-li hezky moudrý, bude vám dovolena procházka a možná, že jednoho dne, až budete na procházce, guvernér půjde mimo: pak se ho zeptáte, a odpoví-li vám, je to jeho věc."

"Ale jak dlouho mohu tak čekati, než se ta příležitost naskytne?" tázal se Dantes.

"Inu," prohodil žalářník, "měsíc, tři měsíce, půl roku, snad rok."

"To je příliš dlouho," namítl Dantes, "chci ho viděti ihned."

"Nezahloubávejte se tak do jediného nemožného přání," napomínal ho žalářník, "nebo se za čtrnáct dní zblázníte!"

"Ach, myslíš?" zvolal Dantes.

"Ano, zblázníte se; šílenství vždycky tak začíná, máme toho zde jeden příklad: abbé, který před vámi obýval tuto celu, tak dlouho nabízel bez ustání guvernérovi milion, propustí-li ho na svobodu, že se z toho pomátl na rozumu."

"A jak je tomu dávno, co opustil tuto celu?"

"Dva roky."

"Byl propuštěn na svobodu?"

"Ne, byl vsazen do kobky."

"Poslyš," pravil Dantes, "já nejsem abbé, ani šílenec; snad se jím stanu, ale v tuto chvíli mám bohužel ještě zdravý rozum: dám ti jiný návrh."

"Jaký?"

"Nenabídnu ti milionu, protože bych ti ho nemohl dáti, ale dám ti sto tolarů, chceš-li při své první cestě do Marseille zajíti ke Kataláncům a odevzdati dívce, jménem Mercedes, dopis; ani ne dopis, pouhé dvě řádky."

"Odevzdám-li ty dvě řádky a prozradí-li se to, přijdu o své místo, kde mám tisíc liber platu, nepočítaje v to stravu a mimořádný zisk. Vidíte, že bych byl velikým hlupákem, kdybych riskoval ztrátu tisíce liber pro zisk tří set."

"Nuže," pravil Dantes, "poslouchej a pamatuj si dobře toto: odepřeš-li donésti dvě řádky Mercedes, nebo aspoň zpraviti ji, že jsem zde, počíhám si jednoho dne na tebe za těmito dveřmi, a jakmile sem vkročíš, rozbiji ti hlavu touto židlí."

"Hrozby!" zvolal žalářník, couvaje o krok a chystaje se k obraně; "rozhodně se vám matou smysly! Abbé začínal jako vy, a vy budete za tři dny hotovým bláznem jako on; na štěstí jsou na zámku Ifu kobky."

Dantes chytil stolici a točil jí nad hlavou.

"Dobrá! Dobrá!" pravil žalářník. "Nuže, nechcete-li jinak, bude to oznámeno guvernérovi."

"Dobře!" pravil Dantes, spustiv židli na zem a posadiv se na ni s hlavou sklopenou a vytřeštěnýma očima, jako by byl skutečně smyslů zbaven.

Žalářník vyšel a za okamžik vrátil se znovu se čtyřmi vojáky a desátníkem.

"Z rozkazu guvernérova," pravil, "doveďte vězně o poschodí níže."

"Tedy do kobky," děl desátník.

"Do kobky: blázni k bláznům."

Čtyři vojáci zmocnili se Dantese, jenž upadl v jakousi otupělost a následoval je bez odporu.

Sestoupili s ním po patnácti stupních a otevřeli dveře kobky, do které Dantes vkročil, mumlaje:

"Má pravdu, blázni k bláznům."

Dveře se opět zavřely a Dantes kráčel kupředu se vztaženýma rukama, až ucítil zeď; tu usedl v rohu a zůstal bez hnutí, zatím co jeho oči, zvykajíce ponenáhlu temnotě, začínaly rozeznávati předměty.

Žalářník měl pravdu: málo chybělo, aby Dantes zešílel.

IX.
VEČER PO ZASNOUBENÍ.

Villefort, jak jsme již pravili, dal se zpět k náměstí du Grand-Cours a vešel do domu paní de Saint-Méran; hosté, které byl opustil u tabule v jídelně, vešli zatím do salonu a pili kávu.

Renata očekávala ho s netrpělivostí, již sdílela s ní celá ostatní společnost. Byl také uvítán všeobecným radostným výkřikem.

"Nuže, stínači hlav, podporo státu, royalistický Brute!" volal jeden. "Nu tak, co se stalo?"

"Nuže, hrozí nám nová hrůzovláda?" tázal se druhý.

"Korsický lidožrout vyšel ze své jeskyně?" ptal se třetí.

"Paní markýzo," pravil Villefort, přistupuje k budoucí své tchyni, "přicházím vás žádati za prominutí, že jsem nucen opustiti vás takto... Pane markýzi, mohl byste mi prokázati čest krátkého hovoru v soukromí?"

"Ach, je to tedy skutečně vážné?" tázala se markýza, pozorujíc mrak na Villefortově čele.

"Tak vážné, že jsem nucen rozloučiti se s vámi na několik dní," odvětil Villefort a dodal, obraceje se k Renatě: "Můžete tedy posouditi, je-li to vážné."

"Vy odjíždíte, pane?" zvolala Renata, nejsouc s to zatajiti pohnutí, které jí tato nečekaná zpráva způsobila.

"Bohužel ano, slečno," odvětil Villefort; "musím."

"A kam jedete?" tázala se markýza.

"To je tajemství spravedlnosti, madame; leč má-li někdo z přítomných co obstarati v Paříži, jeden z mých přátel, který dnes večer odjíždí, s radostí to opatří."

Všichni na sebe pohlédli.

"Žádal jste mne za rozmluvu?" pravil markýz.

"Ano; je-li vám libo, pojďme do vaší pracovny."

Markýz vzal Villeforta pod paži a vyšel s ním.

"Nuže," pravil, když vstoupili do jeho pracovny; "co se tedy děje? Mluvte."

"Věci, které pokládám za svrchovaně vážné a které vyžadují mého neodkladného odjezdu do Paříže. A nyní, markýzi, promiňte nediskretní bezohlednosti mé otázky: máte státní úpisy?"

"Mám v nich celé své jmění; asi šest nebo sedm set tisíc franků."

"Nuže, prodejte, markýzi, prodejte, jinak jste na mizině!"

"Ale jak, prosím vás, mám odtud prodávati?"

"Máte nějakého bursovního jednatele, není-li pravda?"

"Ano."

"Dejte mi pro něho dopis, ať prodá, neztráceje ani minuty, neztráceje ani vteřiny; snad i tak přijdu již pozdě."

"Ďasa!" zvolal markýz. "Neztrácejme času."

Usedl ke stolu a napsal svému bursovnímu jednateli list, v němž mu přikazoval prodati za každou cenu.

"Nyní, když mám toto psaní," pravil Villefort, ukládaje je pečlivě do své náprsní tašky, "potřebuji jiné."

"Pro koho?"

"Pro krále."

"Pro krále?"

"Ano."

"Já však se neodvážím jen tak psáti Jeho Veličenstvu."

"Nežádám také na vás toho dopisu, prosím vás jen, abyste jej vyžádal na panu de Salvieux. Musí mi dáti dopis, pomocí kterého dostal bych se k Jeho Veličenstvu, aniž bych se musil podrobiti všem formalitám žádosti o audienci, kterými bych mohl ztratiti mnoho drahocenného času."

"Což nemáte strážce pečetí, jenž má volný přístup do Tuilerií a jehož prostřednictvím mohl byste proniknouti ke králi ve dne i v noci?"

"Ano, ale je zbytečno sdíleti s jiným zásluhu o zprávu, již přináším. Chápete? Strážce pečetí odkázal by mne zcela samozřejmě na druhé místo a zbavil by mne všech výhod té záležitosti. Řeknu vám jen toto, markýzi: má kariéra je zajištěna, přijdu-li první do Tuilerií, neboť prokáži králi službu, které nebude směti zapomenout."

"V tom případě, můj drahý, jděte připraviti svá zavazadla; já zavolám Salvieuxe a ten vám napíše list, který vám opatří volný průchod."

"Dobře, neztrácejte času, neboť za čtvrt hodiny musím býti v poštovním voze."

"Dejte zastaviti kočár před domem."

"Ovšemže; omluvíte mne markýze, není-li pravda, i slečně de Saint-Méran, kterou opouštím v takový den s hlubokou lítostí."

"Najdete je obě v mé pracovně a budete se moci s nimi rozloučiti."

"Tisíceré díky! Nezapomeňte na můj list."

Markýz zazvonil; objevil se lokaj.

"Vyřiďte hraběti de Salvieux, že ho očekávám... Jděte nyní," dodal markýz, obraceje se k Villefortovi.

"Dobře, jsem ihned zpátky."

A Villefort vzdálil se v běhu; u dveří však si vzpomněl, že náměstek státního návladního, chvátající tak kvapným krokem, byl by s to rozrušiti klid celého města; bral se tedy svým obvyklým chodem, jenž byl zcela úřední.

U svých dveří spatřil ve stínu jakýsi bílý zjev, který stál nehnutě, čekaje na něho.

Byla to krásná katalánská dívka, jež, nemajíc zpráv o Edmondovi, unikla za nastávajícího večera, aby sama vyzvěděla příčinu ženichova zatčení.

Když se Villefort přiblížil, odstoupila od zdi, o niž se opírala, a zastoupila mu cestu. Dantes vyprávěl náměstkovi o své nevěstě a Mercedes nepotřebovala se ani prohlásiti, aby ji Villefort poznal. Byl překvapen krásou a důstojností této ženy, a když se ho zeptala, co se stalo s jejím milencem, zdálo se mu, že on sám je obžalovaným a ona že je soudcem.

"Muž, o němž mluvíte," pravil Villefort prudce, "je velikým provinilcem, a nemohu pro něho ničeho učiniti, slečno."

Mercedes hlasitě zaštkala, a ježto Villefort chtěl projíti mimo ni, zastavila ho po druhé.

"Ale kde je aspoň?" tázala se. "Abych mohla zjistiti, je-li mrtev, či živ."

"Nevím, nenáleží mi již,"odvětil Villefort.

A v nesnázích před tím čistým pohledem a prosebným výrazem odsunul Mercedes a vešed do domu zavřel rychle dveře, jako by před tou bolestí, jež mu byla přinášena.

Ale bolest nedá se tak odstrčiti. Jako smrtící šíp, o němž mluví Virgil, nosí ji raněný s sebou. Villefort vešel do domu, zavřel za sebou dveře, ale když přišel do salonu, nohy vypověděly i jemu službu; hluboký vzdech, jenž podobal se vzlyku, vydral se mu z prsou a mladý muž klesl do křesla.

A tu na dně toho nemocného srdce vzešel první zárodek smrtelného vředu. Ten muž, kterého obětoval své

ctižádosti, ten nevinný, který splácel za jeho vinného otce, zjevil se mu, bledý a hrozivý, držící za ruku svou nevěstu, bledou jako on a vlekoucí za sebou výčitky, ne ty, jež pronásledují nemocného jako antické Furie, ale to tlumené a bolestné ťukání, které v jistých chvílích doráží na srdce a zraňuje je při vzpomínce na minulý skutek; rána, kterou škubavé bolesti zvětšují, jde stále hloub a hloub až do smrti.

Tu duše toho muže ještě na okamžik zaváhala. Již několikráte vymohl, a to beze všeho pohnutí - kromě rozčilujícího zápasu soudce s obžalovaným - trest smrti pro obviněného. A tito obvinění, popravení následkem jeho strhující výmluvnosti, jež uchvátila soudce nebo porotce, nezanechali ani mráčku na jeho čele, neboť byli to vinníci, aspoň Villefort je za ně považoval.

Tentokrát však bylo to něco zcela jiného: trest doživotního vězení uložil nevinnému; nevinnému, který měl býti šťasten a jemuž zničil nejen svobodu, ale i štěstí; - tentokrát nebyl soudcem, byl katem.

Mysle na to cítil ten temný buchot, jejž jsme popsali a který byl mu až do nynějška neznám, cítil, jak zní mu v hloubi srdce a jak plní mu prsa nejasnými předtuchami. Tak prudkou instinktivní útrapou varován bývá raněný, jenž nikdy bez chvění nepřiblíží prst k své otevřené a krvácející ráně, dokud se ta rána nezavře.

Avšak rána, již dostal Villefort, byla z těch, jež se nezavírají, nebo jež se zavírají, jen aby se otevřely znovu, ještě silněji krvácející a ještě bolestnější než předtím.

Kdyby v tom okamžiku byl mu zazněl v uchu sladký hlas Renatin, žádající o milost, kdyby krásná Mercedes byla vstoupila a řekla mu: "Ve jménu Boha, jenž na nás hledí a nás soudí, vraťte mi mého ženicha," ano, to čelo napolo sehnuté pod nezbytností, bylo by se sklonilo docela a jeho ledová ruka - nechť by z toho pro něho mělo vzejíti cokoli - podepsala by nepochybně rozkaz, aby byl Dantes propuštěn na svobodu. Ale žádný hlas nezašeptal v tichu a dveře se otevřely teprve tehdy, když lokaj přišel mu oznámiti, že cestovní koleska s poštovními koňmi čeká.

Villefort vstal, či spíše vyskočil jako ten, kdo zvítězil ve vnitřním zápase, běžel k svému sekretáři, vzal do kapes všecko zlato, uložené v jedné zásuvce, a rozhlížel se okamžik po pokoji, tiskna ruku k čelu a pronášeje nesouvislá slova. Pak konečné, cítě, že komorník mu právě vložil plášť na ramena, skočil do kočáru a stručně rozkázal zajeti do ulice du Grand-Cours k panu de Saint-Méran.

Nešťastný Dantes byl odsouzen.

Jak to pan de Saint-Méran slíbil, našel Villefort markýzu a Renatu v pracovně. Spatřiv Renatu, mladý muž se zachvěl, neboť se domníval, že ho bude znovu žádati za milost pro Dantese. Leč bohužel, nutno doznati k hanbě našeho egoismu, že krásná dívka byla zaujata jen jedinou věcí: Villefortovým odjezdem.

Milovala Villeforta. Villefort odjížděl ve chvíli, kdy měl se státi jejím mužem. Villefort nemohl říci, kdy se vrátí, a Renata, místo aby Dantese litovala, zlořečila člověku který svým zločinem ji odloučil od jejího ženicha.

Co měla však říci Mercedes!

Ubohá Mercedes našla opět na rohu ulice de la Loge Fernanda, jenž ji sledoval; vrátila se ku Kataláncům a zoufalá, umírajíc, vrhla se na lože. K tomu loži poklekl Fernand a tiskna její ledovou ruku, již odtáhnouti Mercedes ani na mysl nepřišlo, pokrýval ji žhavými, polibky, jichž Mercedes ani necítila.

Tak ztrávila noc. Lampa zhasla, když došel olej. Neviděla tmy, jako neviděla světla, a nový den nastal, aniž toho pozorovala.

Bol zahalil jí oči páskou, jež jí nedovolovala viděti nic kromě Edmonda.

"Ach, vy jste tu?" pravila konečně, obrátivši se k Fernandovi.

"Od včerejška jsem vás neopustil," odvětil Fernand s bolestným povzdechem.

Pan Morrel nepokládal se za poraženého. Zvěděl, že po výslechu byl Dantes doveden do vězení. Běhal tedy po všech svých přátelích, došel ke všem osobám v Marseilli, které mohly míti nějaký vliv, ale pověst, že mladý muž byl zatčen jako bonapartistický agent, se již rozšířila, ježto pak v té době i nejodvážnější pokládali jakýkoli Napoleonův pokus o návrat na trůn za nesmyslný sen, setkal se všude s chladem, bázní a odmítnutím, a vrátil se domů zoufalý, nicméně však doznávaje, že situace je vážná a že nikdo ničeho nezmůže.

Caderousse se své strany byl velmi neklidný a velmi znepokojený. Místo aby vycházel, jak to činil pan Morrel, místo aby se o něco pokusil ve prospěch Dantesův, pro něhož ostatně nebyl by mohl učiniti ničeho, zavřel se se dvěma lahvemi rybízového vína a snažil se utopiti svůj neklid v opilosti. Ale v jeho duševním stavu bylo dvou lahví příliš málo na omámení rozumu; zůstal tedy seděti, jsa příliš opilý, aby si mohl jíti pro jiné víno, a ne dosti opilý, aby víno ohlušilo jeho vzpomínky. Seděl u svých dvou prázdných lahví, opíraje se lokty o rozviklaný stůl a vida v mihotavém světle svíčky dlouhého knotu tančiti všecky příšery, které Hoffmann rozesel po svých punšem vlhkých rukopisech, jako černý, fantastický prach.

Jedině Danglars nebyl ani znepokojen ani neklidný; Danglars byl dokonce veselý, neboť se pomstil nepříteli a zajistil si na F a r a o n u místo, o něž se bál; Danglars byl z těch vypočítavých lidí, kteří přicházejí na svět s pérem za uchem a s kalamářem místo srdce. Jemu bylo na světě všecko odčítáním nebo násobením a cifra zdála se mu mnohem cennější než člověk, mohla-li cifra zvětšiti součet, jejž mohl člověk zmenšiti.

Danglars ulehl tedy v obvyklou hodinu a spal klidně.

Villefort, obdržev list, psaný panem de Salvieux, vtiskl Renatě polibek na obě líce, políbil ruku markýzinu a stiskl markýzovu a ujížděl poštou po cášské silnici.

Otec Dantes zmíral bolestí a neklidem.

Co se týče Edmonda, víme, co se s ním stalo.

X.

MALÝ KABINET V TUILERIÍCH.

Opusťme Villeforta na pařížské silnici, po níž, díky trojnásobnému zpropitnému, žene se tryskem, a projděme dvěma

či třemi salony v Tuileriích, až vnikneme do malého kabinetu se sklenutým oknem, který je dobře znám jako oblíbený kabinet Napoleonův, Ludvíka XVIII. a Ludvíka Filipa.

Zde, v tomto kabinetě, u ořechového stolu, jejž si byl přivezl z Hartwellu a jejž, jak to bývá zvykem vznešených osob, zvláště si oblíbil, seděl král Ludvík XVIII. a poslouchal dosti povrchně padesáti až dvaapadesátiletého muže šedých vlasů, aristokratické tváře a bezvadného úboru, čině si při tom poznámky na okraji svazku Horáce, Gryphiova vydání, dosti nesprávného, jakkoli ceněného, jež bylo příčinou mnoha důvtipných filologických poznámek Jeho Veličenstva.

"Pravíte tedy, pane?" tázal se král.

"Že jsem nanejvýš znepokojen, sire."

"Skutečně? Viděl jste snad ve snu sedm krav tučných a sedm krav hubených?"

"Ne, sire, neboť to věstilo by nám pouze sedm let úrody, a sedm let hladu, a za krále tak prozíravého, jako je Vaše Veličenstvo, není se hladu co báti."

"O jakou tedy jinou metlu jde, drahý Blacasi?"

"Sire, domnívám se, mám důvody domnívati se, že na jihu schyluje se k bouři."

"Nuže, drahý vévodo," odpověděl Ludvík XVIII., "myslím, že jste špatně informován; já naopak vím určitě, že na té straně je velmi krásné počasí."

Ačkoli duchaplný muž, Ludvík XVIII. miloval přece laciné vtipy.

"Sire," pravil pan de Blacas, "nemohlo by Vaše Veličenstvo - byť i jen pro uklidnění věrného služebníka - poslati do Languedocu, do Provence a do Daufinátu bezpečné lidi, kteří podali by mu zprávu o smýšlení těch tří provincií?"

"Coaimus surdis," odvětil král, čině si stále poznámky do svého Horáce.

"Sire," odpověděl dvořan usmívaje se, aby se zdálo, že rozumí hemistichu Venušina básníka, "Vaše Veličenstvo může míti dokonale pravdu, spoléhajíc na klidného ducha Francie, ale myslím, že já nemýlím se tak naprosto, obávaje se nějakého zoufalého pokusu."

"S čí strany?"

"Se strany Bonapartovy, nebo aspoň jeho přívrženců."

"Drahý Blacasi," pravil král, "překážíte mi v práci se svými strachy."

"A vy, sire, nedáte mi spáti se svojí jistotou."

"Počkejte, můj drahý; počkejte, napadá mi výborná poznámka k "Pastor quum traheret"; počkejte, pak můžete mluviti dál."

Zavládlo na okamžik ticho, během kterého Ludvík XVIII. činil si co nejdrobnějším písmem novou poznámku na okraji Horáce. Dopsav, zvedl se spokojeně jako ten, kdo domnívá se, že měl myšlenku, když vyložil myšlenku jiného, a pravil:

"Pokračujte, drahý vévodo. Pokračujte, poslouchám vás."

"Sire," pravil Blacas, který na okamžik doufal, že vzbudí pro Villeforta zájem k svému užitku, "jsem nucen říci vám, že nejsou to jen bezpodstatné pověsti, pouhé liché řeči, jež mne znepokojují. Rozvážlivý muž, zasluhující si veškeré mé důvěry, jemuž svěřil jsem úkol bdíti nad jihem" (vévoda zaváhal, pronášeje tato slova), "přijíždí poštou, aby mi řekl: Veliké nebezpečí hrozí králi. Přiběhl jsem tedy, sire."

"Mala ducis avi domum," pokračoval Ludvík XVIII. v poznámkách.

"Nařizuje mi Vaše Veličenstvo nenaléhati již v tom směru?"

"Ne, můj drahý vévodo, ale natáhněte ruku."

"Kterou?"

"Kterou chcete. Tamhle, vlevo."

"Zde, sire?"

"Řekl jsem vám vlevo a vy hledáte vpravo: myslím po mé levé straně; tam, dobře; najdete tam referát policejního ministra s včerejším datem... Leč hleďme, tu je sám pan Dandré... Není-li pravda, pravíte pan Dandré?" přerušil se Ludvík XVIII., obraceje se ke sluhovi, jenž skutečně hlásil ministra policie.

"Ano, sire, pan baron Dandré," přisvědčil sluha.

"Pravda, baron," opravil se Ludvík XVIII. s nepatrným úsměvem. "Vstupte, barone, a povězte vévodovi, co víte nejnovějšího o panu de Bonaparte. Netajte nám ničeho, ať je situace sebe vážnější. Nu, je Elba vulkánem a uzříme vypuknouti z ní planoucí a bodáky se ježící válku: bella horrida bella?"

Pan Dandré zakolébal se velmi půvabně na lenochu křesla, o něž opřel se oběma rukama, a pravil:

"Ráčilo Vaše Veličenstvo prohlédnouti včerejší zprávu?"

"Ano, ano, ale řekněte vévodovi samotnému, který nemůže jí najíti, co ta zpráva obsahovala; vyličte mu podrobně, co dělá usurpátor na svém ostrově."

"Pane," pravil baron vévodovi, "všichni služebníci Jeho Veličenstva musí se těšiti z posledních zpráv, jež nám přicházejí z ostrova Elby Bonaparte..."

Pan Dandré pohlédl na Ludvíka XVIII., který, zaujat psaním poznámky, ani nepozvedl hlavy.

"Bonaparte," pokračoval baron, "nudí se k smrti; tráví celé dny, pohlížeje na práci svých zákopníků z Porto-Longone."

"Škrábe se, aby mu ušel čas," pravil král.

"Škrábe se?" tázal se vévoda. "Co chce říci Vaše Veličenstvo?"

"Nu ovšem, drahý vévodo; zapomněl jste, že ten veliký muž, ten heros ten polobůh je zasažen kožní nemocí, zvanou prurigo?"

"To není všecko, pane vévodo," pokračoval ministr policie. "Jsme téměř jisti, že usurpátor stane se zakrátko šílencem."

"Šílencem?"

"Zuřivým šílencem: jeho hlava slábne, brzy hořce pláče, brzy směje se zplna hrdla; jindy tráví celé hodiny na břehu a hází ploché oblázky po vodě; odrazí-li se kámen pětkrát nebo šestkrát, zdá se spokojeným, jako by získal nové Marengo nebo druhý Slavkov. Uznáte zajisté, že jsou to příznaky bláznovství."

"Nebo moudrosti, pane barone, nebo moudrosti," pravil Ludvík XVIII. se smíchem; "házením oblázků do moře bavili se největší vojevůdcové starověku; vzpomeňte na Plutarcha nebo Scipiona Africana."

Pan de Blacas zůstal zamyšlen mezi těmito dvěma bezstarostnými. Villefort, který nechtěl mu všecko říci, aby někdo jiný nepřipravil ho o všecky výhody jeho tajemství, řekl mu toho přece jen dost, aby v něm vzbudil vážné obavy.

"Hleďte, Dandré," pravil Ludvík XVIII. "Blacas není ještě přesvědčen; začněte o usurpátorově obrácení."

Ministr policie se uklonil.

"Obrácení usurpátorovo!" mumlal vévoda, pohlížeje na krále a na Dandréa, kteří se střídali jako dva pastevci ve Virgilovi. "Usurpátor se obrátil?"

"Nadobro, drahý vévodo."

"K dobrým zásadám; vysvětlete to, barone."

"Má se to takto, pane vévodo," pravil ministr s nejvážnější tváří na světě; "Napoleon konal nedávno přehlídku a ježto dva nebo tři z jeho starých bručounů, jak je nazývá, projevili přání vrátiti se do Francie, propustil je, uděliv jim napomenutí, aby sloužili svému dobrému králi; jsou to jeho vlastní slova, pane vévodo, mám toho jistotu."

"Nuže, Blacasi, co o tom soudíte?" pravil král vítězoslavně, přestav na okamžik nahlížeti do objemné knihy poznámek, před ním otevřené.

"Myslím, sire, že mýlí se buď pan policejní ministr, nebo já; ježto však je nemožno, aby to byl policejní ministr, střežící blaho a čest Vašeho Veličenstva, je pravděpodobné, že jsem na omylu já. Přes to však, sire, býti na místě Vašeho Veličenstva, chtěl bych vyslechnouti osobu, o které jsem mu pravil; ba, trvám na tom, aby jí Vaše Veličenstvo prokázalo tu čest."

"S radostí, vévodo, na vaše doporučení přijmu, koho chcete. Ale chci onoho muže přijmouti se zbraní v ruce. Pane ministře, máte nějakou novější zprávu než je tato? Neboť tato pochází z 20. února a dnes máme 3. března!"

"Ne, sire, ale čekám ji každou chvíli. Jsem od rána mimo dům, snad přišla v mé nepřítomnosti."

"Jděte na prefekturu, a nebude-li tam, pak, pak," mluvil Ludvík XVIII. se smíchem, "nu, pak nějakou napište; viďte, že se to tak dělá?"

"Oh, sire," bránil se ministr, "co se toho týče, není třeba, Bohu díky, ničeho si vymýšleti; naše kanceláře jsou každý den zaneseny nejpodrobnějšími denunciacemi, pocházejícími od spousty chudáků, kteří doufají v trochu vděčnosti za služby, jichž neprokazují, ale jež by rádi prokázali. Spoléhají na náhodu a doufají, že nějaká neočekávaná událost dodá jednoho dne jejich předpovědím jakési skutečnosti."

"Dobře, jděte, pane, a nezapomeňte, že na vás čekám," pravil Ludvík XVIII.

"Vrátím se okamžitě, sire; v desíti minutách jsem zpět."

"A já, sire," pravil pan de Blacas, "jdu pro svého posla."

"Počkejte přece, počkejte," zvolal Ludvík XVIII. "Skutečně, Blacasi, musím vám změniti erb; dám vám orla s rozpjatými křídly, držícího ve spárech kořist, jež marně snaží se mu uniknouti, a toto heslo: Tenax."

"Sire, poslouchám," pravil pan de Blacas, hoře netrpělivostí.

"Chtěl bych se s vámi poraditi o tomto místě: Molli fugiens anhelitu; víte, jde o jelena prchajícího před vlkem. Jste přece veliký lovec a hlavně lovec vlků. Jak se vám s toho stanoviska líbí molli anhelitu?"

"Obdivuhodné, sire, ale můj posel je jako jelen, o němž mluvíte, neboť urazil poštou 220 mil, a to ani ne ve třech dnech."

"Je to mnoho námahy a mnoho starostí, drahý vévodo, neboť máme telegraf, který vyřídil by to ve třech či čtyřech hodinách, aniž by jeho dech v nejmenším utrpěl."

"Ach, sire, odměňujete špatně toho ubohého muže, jenž přichází s takovou horlivostí z takové dálky, aby podal Vašemu Veličenstvu důležitou zprávu. Přijměte ho laskavě, snažně vás prosím, už jen k vůli panu de Salvieux, který mi jej doporučuje."

"Pan de Salvieux, komoří mého bratra?"

"Ano, týž."

"Skutečně, je v Marseilli."

"Odtamtud mi právě píše."

"Píše vám také o tom spiknutí?"

"Ne, ale doporučuje mi pana de Villefort a žádá mne, abych ho uvedl k Vašemu Veličenstvu."

"Pana de Villefort?" zvolal král. "Ten posel se jmenuje pan de Villefort?"

"Ano, sire."

"A přijíždí z Marseille?"

"Osobně."

"Proč jste mi hned neřekl jeho jméno?" tázal se král, na jehož tváři objevil se stín neklidu.

"Sire, domníval jsem se, že to jméno je Vašemu Veličenstvu neznámo."

"Nikterak, nikterak, Blacasi; je to vážný, hrdý duch, ctižádostivý především. A vy sám znáte jméno jeho otce."

"Jeho otce?"

"Ano, Noirtier."

"Girondista Noirtier? Senátor Noirtier?"

"Ano, právě."

"A Vaše Veličenstvo má ve službách syna takového člověka?"

"Blacasi, příteli, nerozumíte tomu. Řekl jsem vám, že je Villefort ctižádostivý: aby došel cíle, Villefort obětuje vše, i svého otce."

"Mám ho tedy uvésti, sire?"

"Okamžitě, vévodo; kde je?"

"Očekává mne asi dole v mém kočáře."

"Jděte mi pro něho."

"Běžím."

A vévoda vyšel kvapně jako mladík; jeho upřímná royalistická horlivost dodávala mu dvacíti let.

Ludvík XVIII., osaměv, obrátil opět oči k svému otevřenému Horáci a zamumlal:

"Justum et tenacem propositi virum."

Pan de Blacas vrátil se s touže rychlostí, s jakou sestoupil; v předpokoji byl však nucen dovolávati se královy autority. Zaprášený šat Villefortův, oděv, jenž úplně vymykal se předpisům dvorního úboru, vydráždil nedůtklivost pana de Brézé, jenž ustrnul, vida, že ten mladý muž má nároky objeviti se takto ustrojen před králem. Ale vévoda odstranil všecky nesnáze jediným slovem: Z rozkazu Jeho Veličenstva. A přese všecky poznámky, jež ceremonář nepřestal činiti již ze zásady, Villefort byl uveden.

Král seděl na témže místě, kde opustil ho vévoda. Villefort, otevřev dvéře, ocitl se právě před jeho tváří: prvním pohybem mladého muže bylo stanouti.

"Vejděte, pane de Villefort," pravil král, "vejděte."

Villefort pozdravil a učinil několik kroků vpřed, čekaje, až král se ho otáže.

"Pane de Villefort," pokračoval Ludvík XVIII., "vévoda de Blacas tvrdí, že chcete nám sděliti cosi důležitého."

"Sire, pan vévoda má pravdu a doufám, že Vaše Veličenstvo to uzná samo."

"Nejprve a především, pane, je to neštěstí dle vašeho mínění tak veliké, jak se mi chce namluviti?"

"Sire, myslím, že je veliké, ale díky mému rychlému opatření nepokládám je za nenapravitelné."

"Mluvte zdlouha, pane, chcete-li," pravil král, který začínal sdíleti rozčilení, zračící se na tváři pana de Blacas a zachvívající hlasem Villefortovým; "mluvte, ale především začněte od začátku. Mám rád ve všem pořádek."

"Sire," pravil Villefort, "podám Vašemu Veličenstvu věrnou zprávu, ale prosím zároveň, aby mne Vaše Veličenstvo omluvilo, vznikne-li mým zmatkem, kterého nejsem s to se zprostiti, nějaká nejasnost v mých slovech."

Pohled vržený na krále po tomto vemlouvajícím se úvodu ujistil Villeforta o laskavé vlídnosti jeho vznešeného posluchače. Mladý muž pokračoval:

"Sire, přijel jsem, co jsem mohl nejkvapněji, abych oznámil Vašemu Veličenstvu, že objevil jsem ve svém soudním obvodu ne nějaké obyčejné, bezvýznamné pikle, jaké kují se denně v posledních řadách lidu a armády, ale skutečné spiknutí, bouři, která neohrožuje nic menšího než trůn Vašeho Veličenstva. Sire, usurpátor ozbrojuje tři lodi; přemýšlí o nějakém plánu, snad nesmyslném, ale hrozném přese všecku nesmyslnost. V tuto chvíli opustil již asi Elbu, míře kam? Nevím, ale pokusí se přistáti buď v Neapoli, buď na pobřeží toskánském, buď v samé Francii. Vašemu Veličenstvu není neznámo, že vládce ostrova Elby udržuje styky s Itálií i Francií."

"Ano, pane, vím to," pravil král, značně rozčilen, "a ještě nedávno dostali jsme zprávu, že v ulici Saint-Jacques konají se bonapartistické schůzky. Ale pokračujte, prosím. Jak jste zvěděl o těchto podrobnostech?"

"Sire, jsou výsledkem výslechu, kterému podrobil jsem jistého muže v Marseilli, jejž střežil jsem již dávno a kterého dal jsem vsaditi do vězení v den svého odjezdu. Tento muž, prudký námořník, jejž podezříval jsem z bonapartismu, byl tajně na ostrově Elbě; jednal tam s maršálem, který svěřil mu ústní vzkaz pro jistého pařížského bonapartistu, jehož jména nebyl jsem s to se dověděti; vzkaz ten ukládal onomu bonapartistovi upraviti půdu návratu (tak praví výpověď, sire), návratu, který nedá na sebe dlouho čekati."

"A kde je ten muž?" tázal se Ludvík XVIII.

"Ve vězení, sire."

"A vám se to zdálo vážným?"

"Tak vážným, sire, že byv překvapen touto událostí - uprostřed rodinné slavnosti, právě v den svého zasnoubení, opustil jsem vše, nevěstu i přátele, a odložil vše na pozdější dobu, abych mohl složiti k nohoum Vašeho Veličenstva i obavy, které se mne zmocnily, i ujištění své oddanosti."

"Pravda," pravil Ludvík XVIII., "jednalo se o spojení mezi vámi a slečnou de Saint-Méran."

"Dcerou jednoho z nejvěrnějších služebníků Vašeho Veličenstva."

"Ano, ano, ale vraťme se k těm pletichám, pane de Villefort."

"Sire, bojím se, že je to víc než pletichy, že je to spiknutí."

"Spiknutí za nynějších dob," pravil král s úsměvem, "dá se snadno osnovati, ale nesnadněji provésti, již proto, že dosazen od včerejška na trůn našich předků, upírám oči na minulost, přítomnost i budoucnost zároveň. Moji ministři zdvojnásobují dozor od desíti měsíců, aby pobřeží Středozemního moře bylo dobře střeženo. Kdyby Bonaparte přistál v Neapoli, celá koalice byla by vzhůru ještě dříve, než by přibyl do Piombina; kdyby přistál v Toskánsku, vystoupil by na nepřátelskou půdu; stane-li ve Francii, učiní tak s hrstkou mužů, a je obyvatelstvem tak nenáviděn, že s ním budeme brzy hotovi. Uklidněte se tedy, pane, ale spoléhejte proto neméně na královskou vděčnost."

"Ach, tu je pan Dandré!" zvolal vévoda de Blacas. V tom okamžiku skutečně stanul na prahu dveří ministr policie, bled, chvěje se a mžikaje očima, jako by byl náhlým světlem oslepen.

Villefort vykročil, chtěje se vzdáliti, ale pan de Blacas zadržel ho stiskem ruky.

XI.
KORSICKÝ LIDOŽROUT.

Při pohledu na tuto rozrušenou tvář Ludvík XVIII. prudce odstrčil stůl, za kterým seděl.

"Co je vám, pane barone?" zvolal. "Zdáte se všecek rozrušen; měl by snad ten zmatek, to váhání nějaký vztah s tím, co říkal pan de Blacas a co mi právě potvrdil pan de Villefort?"

Pan de Blacas rychle pokročil k baronovi, ale hrůza dvořanova nedovolila pýše státníkově triumfovati; skutečně, za takových okolností bylo pro něho mnohem výhodnější, býti pokořen policejním prefektem, než pokořiti jej.

"Sire..." pronesl baron zajíkavě.

"Nuže, co je?" tázal se Ludvík XVIII.

Policejní ministr, podléhaje zoufalství, vrhl se k nohám Ludvíku XVIII., jenž ucouvl, svraštiv obočí.

"Promluvíte tedy?" tázal se.

"Oh, sire, jaké strašlivé neštěstí! Jak jsem politováníhodný! Nikdy se neutěším!"

"Pane," pravil Ludvík XVIII., "poroučím vám, abyste mluvil."

"Nuže, sire, usurpátor opustil ostrov Elbu 28. února a přistál 1. března."

"Kde to?" tázal se rychle král.

"Ve Francii, sire, v malém přístavu blízko Antibes, v Golfe-Juanu."

"Usurpátor přistál ve Francii, u Antibes, v Golfe-Juanu, dvě stě padesát mil od Paříže, 1. března, a vy se tu zprávu dovídáte dnes, 3. března!... Eh, to není možné, pane: buď se vám dostalo falešné zprávy, nebo jste se zbláznil."

"Bohužel, sire, je to až příliš pravda!"

Ludvík XVIII. v nevylíčitelném pohybu hněvu a hrůzy se vypjal, jako by nepředvídaná rána byla ho zasáhla do srdce i do tváře zároveň.

"Ve Francii!" zvolal, "Usurpátor ve Francii! Což toho, člověka nikdo nehlídal? Ale kdo ví, kdo byl s ním ve spojení."

"Oh, sire," zvolal vévoda de Blacas, "muže, jako je pan Dandré, nelze obviniti ze zrady! Sire, byli jsme všichni slepí a policejní ministr byl stižen všeobecnou slepotou, nic víc!"

"Avšak..." pravil Villefort; leč zarazil se a ukloniv se, pronesl: "Ach, promiňte, promiňte, sire, moje horlivost mne unáší; račiž mne Vaše Veličenstvo omluviti."

"Mluvte, pane, mluvte směle," oslovil ho král; "vy jediný předvídal jste tu událost, pomozte nám najíti nějaký prostředek proti ní."

"Sire," pravil Villefort, "usurpátor je na jihu nenáviděn; zdá se mi, že odvážil-li se na jih, bylo by snadno, vzbouřiti proti němu Provenci i Languedoc,"

"Ano, ovšem," pravil ministr, "ale on postupuje Gapem a Sisteronem."

"Postupuje, postupuje!" zvolal Ludvík XVIII. "Cožpak táhne na Paříž?"

Policejní ministr zachoval mlčení, jež rovnalo se nejúplnějšímu přisvědčení.

"Myslíte, pane," tázal se král Villeforta, "že bylo by možno vzbouřiti Dauphinát jako Provenci?"

"Sire, mrzí mne, že musím říci Vašemu Veličenstvu krutou pravdu, ale smýšlení Dauphinátu daleko nevyrovná se smýšlení Provence a Languedocu. Horalé jsou bonapartisty, sire."

"Je tedy dobře zpraven," zamumlal Ludvík XVIII. "A kolik má mužů s sebou?"

"Nevím, sire," pravil policejní ministr.

"Jakže, nevíte? Zapomněl jste se informovati o té okolnosti? Ovšem, nemá to veliké důležitosti," dodal král se zdrcujícím úsměvem.

"Sire, nemohl jsem se informovati; depeše obsahovala pouze zprávu o přistání a cestě, kterou se usurpátor bral."

"A jakým způsobem došla vás ta depeše?" tázal se král.

Ministr sklopil hlavu a živá červeň zbarvila mu čelo.

"Po telegrafu, sire," zašeptal.

Ludvík XVIII. postoupil o krok kupředu a založil ruce jako Napoleon.

"Proto tedy," pravil, bledna hněvem, "sedm spojených armád porazilo toho muže; proto byl jsem zázrakem nebes dosazen na trůn svých otců po dvacetipětiletém vyhnanství; proto jsem po těch dvacet pět let studoval, zkoumal, analysoval lidi a věci té Francie, jež mi byla slíbena; aby síla, již držel jsem ve svých rukou, vypukla a zničila mne ve chvíli, kdy došel jsem cíle všech svých tužeb!"

"Sire, je to osud," šeptal ministr, cítě, že podobná tíže, osudu lehká, stačí k rozdrcení člověka.

"Je tedy pravdou, co o nás říkají naši nepřátelé: Ničemu se nenaučil, ničeho nezapomněl? Kdybych byl zrazen jako on, ještě bych se utěšil. Ale být uprostřed lidí, mnou vyzvednutých k hodnostem, kteří měli bdít nade mnou pečlivěji než nad sebou samými, neboť můj prospěch byl jejich prospěchem, když přede mnou nebyli ničím a po mně nebudou ničím, a zahynouti bídně neschopností, nezpůsobilostí! Ach, ano, pane, máte pravdu, to je osud!"

Ministr skláněl se pod touto hroznou klatbou.

Pan de Blacas osušoval si čelo, pokryté potem; Villefort se v duchu usmíval, neboť cítil vzrůstati svou důležitost.

"Padnouti," pokračoval Ludvík XVIII., jenž na první pohled změřil propast, kam chýlila se monarchie, "padnouti a dověděti se o svém pádu po telegrafu! Oh, raději bych vystoupil na popraviště svého bratra Ludvíka XVI., než bych takto sestoupil po schodech Tuilerií, vyhnán směšností... Vy nevíte, pane, co to je, směšnost ve Francii, a přece byste to mohl věděti!"

"Sire, sire," šeptal ministr, "pro smilování!..."

"Přistupte, pane de Villefort," mluvil král dále, obraceje se k mladému muži, který stoje nehnutě v pozadí, sledoval rozmluvu, v níž zmateně kolísal osud království, "přistupte a řekněte pánovi, že bylo lze předvídati vše, čeho on nevěděl."

"Sire, bylo materielně nemožno uhodnouti plány, které ten muž skrýval celému světu."

"Materielně nemožno, ano, to je veliké slovo, pane; na neštěstí má se to s velikými slovy jako s velikými muži, změřil jsem je. Materielně nemožno ministru, který má úřednictvo, kanceláře, agenty, tajné policisty, špehouny a milion pět set tisíc franků tajných fondů, věděti, co se děje šedesát mil od pobřeží Francie! Nuže hleďte, zde tento pán, který neměl nic z toho všeho k disposici, tento pán, prostý úředník, věděl toho víc než vy s celou svou policií a byl by zachránil mou korunu, kdyby byl měl právo, jako vy, použíti telegrafu." Pohled ministra policie obrátil se s výrazem hluboké nevole na Villeforta, jenž sklopil hlavu se skromností vítěze.

"Nemyslím to na vás, Blacasi," pokračoval Ludvík XVIII., "neboť, neobjevil-li jste ničeho, byl jste aspoň tak rozumný, že jste setrval ve své nedůvěře; jiný než vy byl by možná pokládal odhalení pana de Villefort za bezvýznamné, nebo za výplod prodejné ctižádosti."

Tato slova byla narážkou na ministrovu řeč, pronesenou před hodinou s takovou důvěrou.

Villefort pochopil královu hru. Jiný byl by se snad dal unést opojením z pochvaly; Villefort však se bál učiniti si smrtelného nepřítele z policejního ministra, přes to, že cítil, že ministr je neodvolatelně ztracen. Skutečně, ministr, který v rozkvětu své moci nedovedl uhodnouti tajemství Napoleonova, mohl v křečích agónie vniknouti v tajemství Villefortovo; potřeboval k tomu pouze vyslechnouti Dantese. Místo aby tedy ministrovi přitížil, přispěl mu na pomoc.

"Sire," pravil Villefort, "rychlost, s níž ona událost se odehrála, dokazuje zajisté Vašemu Veličenstvu, že jedině Bůh mohl jí zabrániti sesláním bouře; co Vaše Veličenstvo pokládá s mé strany za výsledek hluboké prozíravosti, je pouze a prostě účinkem náhody; využitkoval jsem té náhody jako oddaný služebník, to je vše. Nepřipisujte mi více, než si zasloužím, sire, aby se vaše prvotní mínění o mně nezměnilo."

Ministr policie poděkoval mladému muži výmluvným pohledem a Villefort poznal, že jeho úmysl se mu zdařil, to jest, že, neztrativ ničeho z královy vděčnosti, získal si právě přítele, s kterým v případě potřeby, bude moci počítati.

"Dobře," pravil král. "A nyní, pánové," pokračoval, obraceje se k panu de Blacas a k ministru policie, "nepotřebuji vás již a můžete se vzdáliti; co nyní zbývá učiniti, spadá do oboru ministra války."

"Na štěstí, sire," pravil pan de Blacas, "můžeme se na armádu spoléhati. Vaše Veličenstvo ví, jak všecky zprávy líčí nám ji oddanou vaší vládě."

"Nemluvte mi již o zprávách: vím teď, vévodo, jak jim může člověk důvěřovati. Ale když už o těch zprávách mluvíme, co jste se dozvěděl nového, pane barone, o aféře v ulici Saint-Jacques?"

"O aféře v ulici Saint-Jacques?" zvolal Villefort, nejsa s to, zadržeti výkřik.

Ale zaraziv se náhle, pravil:

"Promiňte, sire, moje oddanost k Vašemu Veličenstvu dává mi neustále zapomínati ne na úctu k němu - neboť ona úcta je do mého srdce příliš hluboce vryta - ale na pravidla etikety."

"Mluvte a jednejte, jak myslíte, pane," odtušil Ludvík XVIII.; "dobyl jste si dnes práva, ptáti se."

"Sire," odpověděl ministr policie, "přišel jsem dnes právě, abych Vaše Veličenstvo zpravil o nových podrobnostech té události, jež jsem vyšetřil, když pozornost Vašeho Veličenstva odvrácena byla k hrozné katastrofě v Golfu-Juanu. Nyní neměly by již ony podrobnosti pro krále zajímavosti."

"Naopak, pane, naopak," pravil Ludvík XVIII.; "zdá se mi, že ta aféra má přímý vztah s tím, co nás zaměstnává, a smrt generála Quesnela uvede nás nepochybně na stopu velikého vnitřního komplotu."

Při jménu generála Quesnela Villefoirt se zachvěl.

"Skutečně, sire," ujal se opět slova policejní ministr, "vše zdá se nasvědčovati, že tato smrt není způsobena sebevraždou, jak se s počátku za to mělo, nýbrž vraždou: generál Quesnel odcházel, jak se zdá, z bonapartistického klubu, když zmizel. Neznámý muž přišel pro něho týž den ráno a určil si s ním schůzku v ulici Saint-Jacques; na neštěstí generálův komorník, který ho česal právě ve chvíli, kdy onen neznámý uveden byl do kabinetu, slyšel dobře, že udává ulici Saint-Jacques, ale nezapamatoval si číslo."

Zatím co ministr policie podával Ludvíku XVIII. tyto zprávy, Villefort, jenž zdál se viseti mu na rtech, rděl se a bledl.

Král obrátil se k němu.

"Nesdílíte i vy můj názor, pane Villeforte, že generál Quesnel, jenž mohl být pokládán za věrného spojence usurpátorova a jenž ve skutečnosti byl cele oddán mně, stal se obětí bonapartistického úkladu?"

"Je to pravděpodobno, sire," odvětil Villefort; "ale neví se nic bližšího?"

"Je odkryta stopa muže, který určil schůzku."

"Je odkryta jeho stopa?" opakoval Villefort,

"Ano, sluha jej popsal: je to asi padesáti až dvaapadesátiletý muž, černovlasý, s černýma očima pod hustým obočím a s kníry; měl na sobě modrý převlečník a v knoflíkové dírce důstojnickou rosetu Čestné legie. Včera byla sledována osoba, jejíž popis odpovídá přesně tomu, co jsem právě uvedl, ale ztratila se na rohu ulice de la Jussiennie a Coq-Héron."

Villefort opřel se o lenoch křesla; tou měrou, jak ministr policie mluvil, cítil, že nohy vypovídají mu službu. Zvěděv však, že neznámý unikl stopujícímu jej policejnímu agentu, vydechl volněji.

"Vypátráme toho člověka, pane," pravil král ministru policie; "neboť stal-li se, jak tomu všecko nasvědčuje, generál Quesnel, který byl by nám v této chvíli velmi užitečný, obětí vraždy, ať bonapartistické či ne, chci, aby jeho vrahové byli krutě potrestáni."

Villefort musil sebrati všecku svou chladnokrevnost, aby neprozradil hrůzu, jež se ho zmocnila při tomto králově rozkaze.

"Je to zvláštní!" pokračoval král s jistým humorem. "Policie myslí, že vše je řečeno, když řekne: ‚byl spáchán zločin', a vše vykonáno, když dodá: ‚policie je vinníkům na stopě'."

"Sire, doufám, že aspoň v tomto ohledu bude Vaše Veličenstvo spokojeno."

"Dobře, uvidíme; nezdržuji vás déle, barone; pane de Villefort, jste zajisté unaven po té dlouhé cestě, jděte si

odpočinouti. Jste nepochybně ubytován u svého otce."

Villefortovi zatmělo se v očích.

"Ne, sire," pravil, "jsem ubytován v hotelu Madrid v ulici de Tournon."

"Ale byl jste u něho?"

"Sire, dal jsem se především uvést k panu vévodovi de Blacas,"

"Ale půjdete k němu aspoň."

"Nemyslím, sire."

"Ach, pravda," pravil Ludvík XVIII. s úsměvem, jenž dokazoval, že všecky tyto otázky nebyly bez jistého úmyslu, "zapomněl jsem, že je chlad mezi vámi a panem Noirtierem a že je to nová oběť, přinesená zájmům královským, za kterou musím vás odškodniti."

"Sire, dobrota, již projevuje mi Vaše Veličenstvo, je odměnou, která o tolik převyšuje všecky mé tužby, že nemám již, o co bych krále žádal."

"Nevadí, pane, nezapomeneme na vás, nebojte se; prozatím," (a král odepjal kříž Čestné legie, jejž nosil obyčejně na svém modrém kabátě vedle kříže svatého Ludvíka, nad hvězdou řádu Matky Boží Karmelitánské a svatého Lazara), "prozatím," pravil, podávaje jej Villefortovi, "přijměte tento kříž."

"Sire," pravil Villefort, "Vaše Veličenstvo se mýlí: jest to důstojnický kříž."

"Nu," odvětil Ludvík XVIII., "vezměte jej tak, jak je, pane; nemám kdy žádati o jiný. Blacasi, vezmete si na starost, aby byl panu de Villefort odevzdán dekret."

Villefortovi zarosily se oči slzami hrdé radosti; vzal kříž a políbil jej.

"A nyní," tázal se, "jakými rozkazy poctí mne Vaše Veličenstvo?"

"Dopřejte si odpočinku, kterého je vám potřebí, a pamatujte, že nejsa s to sloužiti mi v Paříži, můžete mi býti v Marseilli nejvýš užitečným."

"Sire," odpověděl Villefort, klaně se, "za hodinu opustím Paříž."

"Jděte, pane," pravil král, "a kdybych na vás zapomněl (paměť králů bývá krátká), nebojte se připomenouti se mi... Pane barone, rozkažte, aby zavolán byl ministr války. Blacasi, zůstaňte."

"Ach, pane," pravil policejní ministr, vycházeje z Tuilerií, k Villefortovi, "dobrými dveřmi jste vešel, vaše štěstí je zajištěno."

"Potrvá dlouho?" zašeptal Villefort, pozdravuje ministra, jehož kariéra byla u konce, a hledaje očima povoz, který dovezl by ho do hotelu.

Po nábřeží jel fiakr, Villefort mu pokynul, fiakr se přiblížil. Villefort udal adresu, opřel se do hloubi kočáru a popustil uzdu svým ctižádostivým snům. Za deset minut byl ve svém hotelu; poručil, aby za dvě hodiny byli koně připraveni, a objednal si snídani.

Usedal ke stolu, když ozval se zvuk zvonku, rozhoupaného pevnou, energickou rukou; komorník šel otevříti a Villefort slyšel hlas, pronášející jeho jméno.

"Kdo může již věděti, že jsem zde?" tázal se mladý muž sebe sama.

V tom vstoupil komorník.

"Nuže," pravil Villefort, "co je? Kdo zvonil? Kdo se po mně ptá?"

"Cizinec, který nechce udati svého jména."

"Jak! Cizinec, který nechce udati svého jména? A co mi chce ten cizinec?"

"Chce mluviti s pánem."

"Se mnou?"

"Ano."

"Jmenoval mne?"

"Zcela jasně."

"A jak vypadá ten cizinec?"

"Nu, je to asi padesátiletý muž, pane."

"Malý? Velký?"

"Asi tak pánovy postavy."

"Snědý či plavý?"

"Snědý, velmi snědý: vlasy černé, oči černé, obočí černé."

"A oblečen?" tázal se Villefort rychle, "jak je oblečen?"

"Má dlouhý modrý kabát, upjatý shora až dolů a stužku Čestné legie."

"Je to on," šeptal Villefort, bledna.

"U sta hromů!" zvolal muž, jehož popis jsme již dvakrát uvedli, zjeviv se na prahu. "To je okolků! Je snad zvykem v Marseilli, že synové nechávají čekati otce v předpokoji?"

"Otče!" zvolal Villefort. "Nemýlil jsem se tedy... tušil jsem, že jste to vy."

"Tušil-li jsi, že jsem to já," pravil nově příchozí, odkládaje hůl do kouta a klobouk na židli, "dovol, abych ti řekl, drahý Gérarde, že nebylo od tebe příliš laskavým, nechati mne tak dlouho čekati."

"Můžete jít, Germaine," pravil Villefort.

Sluha odešel, zřejmě prozrazuje svůj údiv.

XII.

OTEC A SYN.

Pan Noirtier, neboť byl to skutečně on, jenž právě vstoupil, sledoval sluhu očima, dokud se za ním nezavřely dveře. Pak, obávaje se nepochybně, aby v předpokoji neposlouchal, šel je za ním opět otevříti: opatření to nebylo zbytečné a rychlost, s jakou občan Germain se vzdaloval, dokazovala, že nebyl prost hříchu, který přivodil zhoubu našich prarodičů. Pan Noirtier obtěžoval se sám zavříti dveře předpokoje, vrátil se, zavřel i ložnici, zastrčil závory a pak šel podati ruku Villefortovi, který sledoval každý jeho pohyb s údivem, z něhož se ještě nevzpamatoval.

"Nuže, drahý Gérarde," pravil mladému muži, pohlížeje na něho s úsměvem, jehož výraz dal by se dosti nesnadno definovati, "víš, že nevypadáš okouzlen mým příchodem?"

"Naopak, otče," pravil Villefort, "jsem velmi šťasten, ale nenadál jsem se naprosto vaší návštěvy, která mne poněkud zmátla."

"Můj drahý příteli," odtušil pan Noirtier, usedaje, "zdá se mi, že bych vám mohl říci totéž. Jakže! Oznamujete mi své zasnoubení v Marseilli 28. února a 3. března jste v Paříži?"

"Jsem-li zde, otče," pravil Gérard, přistupuje k panu Noirtierovi, "nenaříkejte si na to, neboť přijel jsem k vůli vám a tato cesta vás snad zachrání."

"Ach, skutečně?" pravil pan Noirtier, natahuje se pohodlně v křesle, v němž seděl. "Skutečně? Vypravujte mi to, pane soudce, musí to býti velice zajímavé."

"Otče, slyšel jste o jistém bonapartistickém klubu, scházejícím se v ulici Saint-Jacques?"

"Číslo 53? Ano, jsem jeho místopředsedou."

"Otče, vaše chladnokrevnost mne děsí."

"Prosím tě, můj drahý! Kdo byl vypovězen příslušníky Hory, kdo prchl z Paříže, skryt ve fůře sena, a byl pronásledován po bordeauxských pláních Robespierrovými špicly, zvykne lecčemu. Pokračuj tedy. Nuže, co se tedy stalo v tom klubu v ulici Saint-Jacques?"

"Stalo se, že tam byl pozván generál Quesnel a že generál Quesnel, vyšedší v devět hodin večer ze svého bytu, byl třetího dne nalezen v Seině."

"A kdo vám vyprávěl ten krásný příběh?"

"Sám král, pane."

"Nuže, já," pokračoval Noirtier, "v odměnu za váš příběh sdělím vám novinu."

"Otče, myslím, že již vím, co mi chcete říci."

"Ach, vy víte o přistání Jeho Veličenstva císaře?"

"Ticho, otče, prosím vás především z ohledu na vás a pak i z ohledu na sebe. Ano, znal jsem tu zprávu, ba znal jsem ji dříve než vy, neboť tři dny uháním tryskem z Marseille do Paříže, zoufaje si, že nemohu mrštiti o dvě stě mil napřed myšlenku, jež zžírá mi mozek."

"Před třemi dny? Šílíte? Před třemi dny císař ještě nepřistál."

"Ať, znal jsem jeho plán."

"A jak to?"

"Z dopisu, který byl vám určen z ostrova Elby."

"Mně?"

"Vám, a který jsem zachytil v poslově tobolce. Kdyby ten list byl padl do jiných rukou, byl byste, otče, v tuto chvíli možná zastřelen."

Villefortův otec dal se do smíchu.

"Nu, nu, zdá se, že Restaurace naučila se od císařství rychlému vyřizování záležitostí... Zastřelen! Můj drahý, jak máte naspěch! A kde je ten list? Znám vás příliš dobře, abych se obával, že jste jej nechal povalovati."

"Spálil jsem jej ze strachu, aby ani útržek z něho nezbyl; neboť ten dopis byl vaším ortelem."

"A záhubou vaší budoucnosti," doplnil chladně Noirtier. "Ano, chápu to, ale nemám se čeho obávati, chráníte-li mne."

"Ještě více, pane, zachráním vás."

"U čerta! Stává se to dramatickým! Vyslovte se jasněji."

"Pane, vracím se ke klubu v ulici Saint-Jacques."

"Zdá se, že ten klub leží pánům od policie na srdci; proč lépe nehledali? Byli by jej našli."

"Nenašli ho, ale jsou mu na stopě."

"To je zvykem posvěcené slovo, vím to dobře. Je-li policie na scestí, říká, že je na stopě, a vláda klidně očekává den, kdy jí policie se schlíplýma ušima přijde říci, že se stopa ztratila."

"Ano, ale byla nalezena mrtvola; generál Quesnel byl zabit a tomu se říká ve všech zemích světa vražda."

"Vražda, pravíte? Ale vždyť nic nedokazuje, že by se byl generál stal obětí vraždy. Každý den jsou v Seině nacházeni lidé, kteří se tam vrhli ze zoufalství, nebo kteří se utopili, neumějíce plovati."

"Otče, víte velmi dobře, že generál neutopil se ze zoufalství a že není zvykem koupati se v lednu v Seině.

Ne, ne, neklamte se, ta smrt je správně pojmenována vraždou."

"Kdo ji tak pojmenoval?"

"Sám král."

"Král! Považoval jsem ho za dosti velikého filosofa, aby věděl, že v politice není vražd. V politice, můj drahý, víte to jako já, nejsou lidé, ale ideje; nejsou city, ale zájmy; v politice nezabíjí se člověk, ale odstraňuje se překážka - nic víc. Chcete věděti, jak se to událo? Nuže, povím vám to. Mělo se za to, že lze se spoléhati na generála Quesnela: byl nám doporučen z ostrova Elby; jeden z nás šel k němu a vyzval ho, aby se dostavil do shromáždění v ulici Saint-Jacques, kde najde přátele; přišel a tam byl před ním rozvinut celý plán, odjezd z ostrova Elby a zamýšlené přistání; když pak všecko slyšel, všecko zvěděl, když nebylo již čeho mu svěřiti, odpověděl, že je royalistou: tu všichni na sebe pohlédli;

byla mu uložena přísaha; složil ji, ale tak neochotně, že taková přísaha byla skutečně pokoušením Boha; než, přes to všecko byl generál propuštěn volně, úplně volně. Nevrátil se domů? Co chcete, můj drahý? Odešel od nás; zmýlil si asi cestu, to bude vše. Vražda! Skutečně překvapujete mne, Villeforte, vy, náměstek státního návladního, zakládati obžalobu na tak slabých důkazech. Napadlo mi někdy říci vám, když provozuje své royalistické řemeslo, dal jste stít hlavu jednomu z mých: "Synu, spáchal jste vraždu!?" Ne, řeknu: "Velmi dobře, pane, bojoval jste vítězně; zítřek přinese odvetu."

"Dejte pozor, otče, ta odveta bude strašná, až přijde na nás řada."

"Nerozumím vám."

"Vy spoléháte na návrat usurpátorův?"

"Přiznávám se."

"Mýlíte se, otče; neurazí ani deset mil do vnitra Francie, aniž by byl pronásledován, stíhán, chycen, jako dravé zvíře."

"Drahý příteli, císař je v tomto okamžiku na cestě do Grenoblu, 10. nebo 12. bude v Lyonu, 20. nebo 25. v Paříži."

"Lid povstane..."

"A půjde mu vstříc."

"Má s sebou jen několik mužů a proti němu budou vyslány armády."

"Které budou ho provázeti při návratu do hlavního města. Opravdu, drahý Gérarde, vy jste ještě dítě; myslíte, že, jste dobře informován, když telegraf vám sdělí tři dny po přistání: "Usurpátor přistál v Cannes s několika muži; je stíhán." Ale kde je? Co dělá? O tom nevíte ničeho. Je stíhán: to je vše, co víte. Nuže, bude tak stíhán až do Paříže, aniž bude vypálena jediná rána."

"Grenoble a Lyon jsou věrná města, která položí mu nepřekročitelnou překážku."

"Grenoble otevře mu brány s nadšením, a Lyon půjde mu celý naproti. Věřte mi, jsme také tak dobře informováni jako vy a naše policie není horší než vaše. Chcete důkaz? Chtěl jste mi zatajiti svou cestu a já přece věděl o vašem příjezdu půl hodiny po tom, kdy vjel jste do města; neudal jste nikomu své adresy kromě postiliona, nuže, a já znám vaši adresu, důkazem toho je, že přicházím právě ve chvíli, kdy usedáte ke stolu. Zazvoňte přec a požádejte o druhý příbor; poobědváme spolu."

"Skutečně," odvětil Villefort, pohlížeje s údivem na otce, "skutečně, zdáte se mi velmi dobře zpraven."

"Nu, můj Bože, to je velmi jednoduché; vy, kteří máte moc v rukou, máte jen ty prostředky, jež možno zaplatiti penězi; my, kteří moc očekáváme, máme prostředky, jež poskytuje oddanost."

"Oddanost?" pravil Villefort se smíchem.

"Ano, oddanost; tak nazývá se počestným způsobem ctižádost, jež doufá."

A Villefortův otec sám vztáhl ruku ke šňůře zvonku, aby zavolal sluhu, kterého nevolal syn.

Villefort zadržel mu ruku.

"Počkejte, otče," pravil mladý muž, "ještě slovo."

"Mluvte."

"Nechť je royalistická policie sebe špatnější, zná přece hroznou věc."

"Popis muže, který dostavil se ku generálu Quesnelovi ráno toho dne, kdy generál zmizel."

"Ach, to tedy ví ta dobrá policie? A jaký je ten popis?"

"Snědá pleť, vlasy, vousy a oči černé, modrý převlečník, zapjatý až po bradu, důstojnická roseta Čestné legie v knoflíkové dírce, klobouk se širokým okrajem a rákosová hůl."

"Ach, to tedy ví?" pravil Noirtier. "A proč tedy v tom případě nevztáhne ruku na toho muže?"

"Protože se jí ztratil včera či předevčírem na rohu ulice Coq-Héron."

"Vždyť jsem vám říkal, že naše policie je hloupá."

"Ano; ale každým okamžikem může ho opět najíti."

"Ano," pravil Noirtier, rozhlížeje se bezstarostně, "nedostane-li ten muž výstrahy, ale on ji dostal. A," dodal s úsměvem, " změní tvář i úbor."

Při těch slovech vstal, sňal svrchník i vázanku, přistoupil ke stolku, na němž rozloženy byly všecky součástky synova toiletního necéssairu, i vzal břitvu, namydlil si tváře a dokonale pevnou rukou shodil kompromitující licousy, které byly policii tak cenným dokumentem.

Villefort sledoval jeho počínání s hrůzou, jež nebyla prosta obdivu.

Zbaviv se licousů, Noirtier upravil si jinak vlasy. Místo černé vázanky vzal barevnou, jež ležela navrchu v otevřeném koši; místo svého modrého svrchníku, zapínajícího se na knoflíky, oblékl svrchník Villefortův barvy hnědé a tvaru rozšířeného; zkusil si před zrcadlem synův klobouk s ohnutým okrajem; zdál se s ním spokojen a nechav svou rákosku v koutě u krbu, kam ji postavil, uchopil svalnatou rukou malou bambusovou hůlku, která dodávala chůzi elegantního náměstka nenucenosti, jež byla z největších jeho předností, a švihl jí do vzduchu, až to hvízdlo.

"Nuže," pravil, obrátiv se k svému ustrnulému synovi, když tato proměna při otevřené scéně byla vykonána, "nuže, myslíš, že mne tvoje policie nyní pozná?"

"Ne, otče," zajíkal se Villefort, "aspoň tak doufám."

"A nyní, drahý Gérarde," pokračoval Noirtiér, "ponechávám tvému důvtipu, jak dáti zmizeti těmto věcem, které ti svěřuji."

"Oh, buďte bez starosti, otče," pravil Villefort.

"Ano, ano. A nyní myslím, že máš pravdu, že jsi mi skutečně, jak se zdá, zachránil život. Ale buď klidný, budoucně ti to oplatím."

Villefort potřásl hlavou.

"Nejsi přesvědčen?"
"Doufám aspoň, že se mýlíte."
"Půjdeš ještě ke králi?"
"Snad."
"Chceš se stát v jeho očích prorokem?"
"Proroci neštěstí nejsou u dvora, vítáni, otče."
"Ano, ale dříve či později dostane se jim spravedlnosti. A připustíme-li druhou Restauraci, budeš považován za velikého muže."
"Nuže, co tedy mám říci králi?"
"Řekni mu toto: "Sire, jste klamán, co se týče smýšlení Francie, nálady měst, politického přesvědčení armády; ten, kterého v Paříži nazýváte korsickým lidožroutem, jenž jmenuje se ještě usurpátor v Neversu, je nazýván již Bonapartem v Lyonu a císařem v Grenoblu. Myslíte, že je stíhán, pronásledován, na útěku; on postupuje rychle jako orel, kterého přináší. Vojáci které považujete za umírající hladem, vysílené únavou, hotové k deserci, množí se jako sněhové atomy kolem valící se koule. Sire, odjeďte; ponechte Francii jejímu skutečnému pánu, jenž jí nekoupil, nýbrž dobyl; odjeďte, sire, ne že by vám hrozilo nějaké nebezpečí - váš protivník je dosti mocný, aby mohl uděliti milost - ale protože by pro potomka svatého Ludvíka bylo pokořujícím, kdyby byl svým životem povinován muži od Arcoly, Marenga a Slavkova. To mu řekni, Gérarde; nebo raději jdi, neříkej mu ničeho. Nechlub se tím, proč jsi do Paříže přijel a co jsi tu dělal; vsedni opět do poštovního kočáru; uháněl-li jsi tryskem, když jsi jel sem, leť nyní nazpět jako pták; vrať se do Marseille v noci; vstup do svého domu zadními dvířky a zůstaň tam velmi tiše, velmi pokorně, velmi mírně a především velmi nevinně, neboť tentokrát, přisahám ti, budeme si počínati jako lidé silní, kteří znají své nepřátele. Jděte, synu, jděte, můj drahý Gérarde, a pomocí této poslušnosti otcovských rozkazů, nebo, chcete-li raději, této vážnosti k radám přítele, udržíme vás ve vašem postavení. To vám umožní," dodal Noirtier s úsměvem, "zachrániti mne po druhé, vyzvednou-li vás jednoho dne váhy politiky nahoru a mne spustí dolů. S Bohem, drahý Gérarde, při svém příštím příjezdu ubytujte se u mne."
A Noirtier vyšel po těch slovech s klidem, který ho neopustil ani na okamžik po celou dobu, co trval ten nesnadný rozhovor.
Villefort, bled a rozčilen, běžel k oknu, poodhrnul záclonu a viděl ho, jak jde klidně a lhostejně mimo dva či tři muže podezřelého výrazu, číhající u patníků a na rozích ulic a čekající tu nepochybně, aby zatkli muže s černými licousy, modrým převlečníkem a širokým kloboukem.
Villefort zůstal tak stát, prudce dýchaje, až otec zmizel na křižovatce Bussy. Pak vrhl se k předmětům, jím tam zanechaným, ukryl na dno vaku černou vázanku a modrý převlečník, stočil klobouk a vecpal jej dolů do skříně, zlomil hůl na tři kusy, které hodil do ohně, posadil si cestovní čapku, zavolal komorníka, zakázal mu pohledem tisíc otázek, jež by byl sluha rád položil, zaplatil hotelový účet, vskočil do kočáru, který na něho již čekal i s koňmi, zvěděl v Lyoně, že Bonaparte právě vkročil do Grenoblu, a za neklidu, jenž vládl po celé cestě, vrátil se do Marseille, zmítán úzkostmi, jež vnikají do srdce člověka se ctižádosti a prvními poctami.

XIII.
STO DNÍ.

Pan Noirtier byl dobrým prorokem a věci postupovaly rychle, jak to řekl. Každý zná návrat z ostrova Elby, návrat neobyčejný, zázračný, který, nemaje příkladů v minulosti, zůstane nepochybně bez následování v budoucnosti.
Ludvík XVIII. pokusil se jen slabě odraziti tu prudkou ránu: jeho malá důvěra k lidem odnímala mu důvěru k událostem. Království, či spíše monarchie, sotva jím znovuzřízená, zachvěla se na svém ještě nejistém základě a jediné císařovo gesto smetlo tu budovu, beztvárnou směs starých předsudků a nových idejí. Villefortovi dostalo se tedy od krále pouze vděčnosti, v té době nejen zbytečné, ale i nebezpečné, a onoho důstojnického kříže Čestné legie, kterého z opatrnosti ani neukazoval, ačkoli pan de Blacas, řídě se královým příkazem, dal mu pečlivě zaslati dekret.
Napoleon byl by jistě Villeforta sesadil, nebýt protekce Noirtierovy, jenž stal se na jeho dvoře všemocným nebezpečími, kterým čelil, i službami, jež prokázal. A tak, jak to byl slíbil, girondista z r. 1793 a senátor z r. 1806 chránil toho, jenž zachránil jej minulého dne.
Celá Villefortova moc omezila se za tohoto vyvolaného císařství, jehož druhý pád dal se ostatně snadno předvídati, na potlačení tajemství, jež Dantes byl s to, vynésti na veřejnost.
Byl sesazen pouze státní návladní, podezřelý z vlažnosti v bonapartismu.
Leč, sotva moc císařská byla obnovená, to jest, sotva že císař usídlil se v Tuileriích, které Ludvík XVIII. právě opustil, a vyslal na všecky strany četné rozkazy z malého kabinetu, kam, sledujíce Villeforta, uvedli jsme své čtenáře, a na jehož ořechovém stole našel ještě otevřenou a jen do polovice, vyprázdněnu tabatěrku Ludvíka XVIII., již začínaly v Marseilli, přes chování marseillských úředníků, kvasiti zárodky občanské války, na jihu vždycky jen zpola utlumené; málo chybělo a mstivá odveta nebyla by se spokojila jen s několika kočičinami pod okny royalistů, doma zavřených, a veřejnými potupami, jimiž pronásledováni byli royalisté, odvážívší se na ulici.
Zcela přirozeným převratem se stalo, že poctivý výpravce lodí, kterého označili jsme za člena strany lidové, stal se nyní neřekneme všemocným, neboť pan Morrel byl člověk opatrný a lehce bojácný jako všichni, kteří zvolna a pracně dosáhli obchodních úspěchů, ale tak vlivným, že byl s to - přes to, že nevyrovnal se bonapartistickým horlivcům, kteří pokládali ho za umírněného - byl tedy s to, pozvednouti hlasu a pronést stížnost. Ta stížnost, jak lze snadno uhodnouti, vztahovala se k Dantesovi.
Villefort zůstal stát, přes pád svého představeného, a jeho sňatek, pevně sice ustanovený, byl odložen na šťastnější

doby. Kdyby císař zůstal na trůně, byl by Gérardovi nutným jiný svazek, a jeho otec vzal by si na starost, vyhledati mu nějaký. Kdyby druhá Restaurace přivedla Ludvíka XVIII. zpět do Francie, vliv pana de Saint-Méran by se zdvojnásobil právě jako jeho vlastní, a spojení bylo by výhodnější, než kdy jindy.

Náměstek státního návladního byl tedy pro okamžik prvním soudním úředníkem v Marseilli, když jednoho rána otevřely se jeho dveře a byl mu ohlášen pan Morrel.

Jiný byl by chvátal výpravci vstříc a touto horlivostí projevil svou slabost. Ale Villefort byl znamenitý muž, který měl ve všem ne-li zkušenost, aspoň dobrý instinkt. Nechal Morrela čekati v předpokoji, jako by to byl učinil za Restaurace, ačkoli u něho nikdo nebyl; činil to z jednoduché příčiny, že je zvykem náměstka státního návladního, nechati návštěvu čekati. Asi za čtvrt hodiny, během které přečetl dvoje či troje noviny různého politického zbarvení, nařídil, aby výpravce byl uveden.

Morrel čekal, že najde Villeforta sklíčeného: našel ho, jak ho byl viděl před šesti týdny, totiž klidného, pevného a plného chladné zdvořilosti, nejnepřekročitelnější ze všech přehrad, které dělí muže vznešeného od muže z lidu.

Vkročil do Villefortovy pracovny, přesvědčen, že soudce zachvěje se při pohledu na něho, a zatím byl to naopak on, jenž stanul, chvěje se a rozčilen, před tímto mužem pátravého výrazu, jenž očekával ho, opíraje se loktem o psací stůl.

Stanul u dveří. Villefort pohlížel na něho, jako by ho nemohl poznati. Konečně po několika vteřinách mlčenlivého zkoumání, během kterých poctivý výpravce otáčel kloboukem v rukou, Villefort pravil:

"Pan Morrel, tuším?"

"Ano, pane, jsem to já," odvětil výpravce.

"Pokročte tedy, pane," pravil úředník, kyna protektorsky rukou, "a povězte mi, jaké okolnosti mám co děkovati za čest vaší návštěvy."

"Netušíte, pane?" tázal se Morrel.

"Ne, ani zdaleka; to však nevadí, abych nebyl ochoten prokázati vám jakoukoli úsluhu, je-li to v mé moci."

"Záleží to jedině na vás, pane," pravil Morrel.

"Vyslovte se tedy."

"Pane," pokračoval výpravce, nabývaje jistoty během řeči a posílen ostatně správností svého požadavku a jasností své situace, "pamatujete se, že několik dní před zprávou o přistání Jeho Veličenstva císaře dovolával jsem se vaší shovívavosti pro nešťastného mladého muže, námořníka, vrchního kormidelníka na mé lodi. Byl obžalován, pamatujete-li se, pro styky s ostrovem Elbou: tyto styky, jež byly v oné době zločinem, mají dnes nárok na pochvalu. Tehdy sloužil jste Ludvíku XVIII., pane, a nešetřil jste obžalovaného; byla to vaše povinnost, dnes sloužíte Napoleonovi, máte tedy toho muže chrániti; je to rovněž vaše povinnost. Přicházím se vás tedy zeptati, co se s ním stalo."

Villefort sebral všecku sílu, aby se ovládl.

"Jméno toho muže?" tázal se. "Buďte tak laskav, povězte mi jeho jméno."

"Edmond Dantes."

Villefortovi bylo by bývalo právě tak příjemno stanouti v souboji dvacet pět kroků před protivníkovou bambitkou, jako slyšeti ono jméno, pronesené mu takto tváří v tvář. Leč nehnul ani brvou.

"Tímto způsobem," pravil si Villefort v duchu, "nebude lze mi vytknouti, že učinil jsem ze zatčení toho mladíka otázku čistě osobní."

"Dantes?" opakoval. "Edmond Dantes, pravíte?"

"Ano, pane."

Tu Villefort otevřel silnou knihu, ležící na sousedním stojanu, pak šel hledati na stůl, od stolu přešel k svazkům listin a pak, obrátiv se k výpravci, pravil mu nejpřirozenějším tónem:

"Jste si úplně jist, pane, že se nemýlíte?" Kdyby Morrel byl býval chytřejší, nebo lépe o věcí poučen, byl by shledal zvláštním, že náměstek státního návladního ráčí mu odpovídati na tyto věci, jeho oboru úplně cizí. A byl by se tázal, proč ho Villefort neodkazuje k vězeňským zápisům, ke guvernérovi věznice, k prefektovi departementu. Morrel, marně hledav ve Villefortovi bázeň, viděl v něm jen - když všecka bázeň zdála se vyloučena - blahosklonnost: Villefort setkal se s mužem, jakého mu bylo třeba.

"Ne, pane," pravil Morrel, "nemýlím se; ostatně znám toho ubohého hocha deset let; v mých službách je již čtyři roky. Přišel jsem - pamatujete se? - před šesti týdny vás prositi, abyste byl milostiv, jako vás dnes prosím, abyste byl spravedliv k tomu ubohému hochu. Přijal jste mne dokonce dosti špatně a odpověděl jste mi jako nespokojený člověk. Ach, royalisté byli v těch dobách k bonapartistům nevlídní!"

"Pane," odpověděl Villefort, odrážeje osten se svou obvyklou pohotovostí a chladnokrevností "byl jsem royalistou, když pokládal jsem Bourbony nejen za legitimní dědice trůnu, ale i za vyvolené národa. Ale zázračný návrat, jehož svědky jsme právě byli, mne poučil, že jsem se mýlil. Napoleonův genius zvítězil; legitimním panovníkem je panovník milovaný."

"Výborně!" zvolal Morrel se svou nelíčenou, bodrou přímostí. "Těší mne, že tak mluvíte, a slibuji si proto mnoho dobrého pro Edmonda."

"Počkejte," odtušil Villefort, listuje v novém seznamu, "už to mám: je to námořník který se ženil s Katalánkou, není-li pravda? Ano, ano, oh, nyní se pamatuji: bylo to velmi vážné."

"Jak to?"

"Vy víte že, odešed ode mne, muž ten byl doveden do vězení v justičním paláci."

"Ano, a pak?"

"Pak podal jsem zprávu do Paříže; odeslal jsem papíry, u něho nalezené. Co jsem měl dělati? Bylo to mou povinností... a týden po zatčení byl vězeň odstraněn."

"Odstraněn!" zvolal Morrel. "Ale, co se asi stalo s ubohým hochem?"

"Oh, uklidněte se. Byl asi dopraven do Fenestrelles, do Pignerolu, nebo na ostrovy svaté Markéty, čemu se říká v úřední řeči transport. Jednoho krásného dne se vrátí a ujme se velení své lodi."

"Ať přijde, kdy chce, jeho místo bude mu vyhrazeno. Ale jak to, že se ještě nevrátil? Zdá se mi, že by mělo býti první starostí bonapartistické justice, propustiti na svobodu ty, kteří uvězněni byli justicí royalistickou."

"Neodsuzujte ukvapeně, drahý pane Morreli," odtušil Villefort. "Je nutno postupovati ve všem zákonitým způsobem. Rozkaz k uvěznění přišel shora, musí tedy přijíti shora i rozkaz k propuštění. Než, je tomu sotva čtrnáct dní, co se Napoleon vrátil; zrušení trestu mohlo stěží býti vyřízeno."

"Ale nebylo by možno uspíšiti formality, teď, když jsme zvítězili?" tázal se Morrel. "Mám několik přátel, jistý vliv. Mohu dosíci propuštění z vazby."

"Nebyl ve vazbě."

"Tedy z vězení."

"V záležitostech politických není vězeňských záznamů. Vláda má někdy zájem na tom, aby některý člověk zmizel beze stopy: vězeňské záznamy napomáhaly by pátrání."

"Tak tomu snad bylo za Bourbonů, ale nyní..."

"Tak tomu je za všech dob, drahý pane Morreli; vlády jdou za sebou a jsou si podobny; trestní zřízení, ustanovené Ludvíkem XIV., funguje ještě dnes, až na Bastillu. Císař byl vždycky na vězeňské řády ještě přísnější, než sám velký král, a počet vězňů, po nichž není v seznamech ani stopy, je nespočetný."

Tolik laskavosti bylo by odvrátilo i jistotu a Morrel neměl ani podezření.

"Co byste mi přece však radil, pane Villeforte," tázal se, "abych uspíšil návrat ubohého Dantese?"

"Nic, než toto, pane: podejte žádost ministru spravedlnosti."

"Oh, pane, vím, co to je, ty žádosti: ministr dostane jich denně dvě stě a nepřečte ani čtyři."

"Ano," odvětil Villefort, "ale přečte si žádost, mnou poslanou, mnou doporučenou a mnou přímo adresovanou."

"A vy byste se postaral o úspěch té žádosti, pane?"

"S největší radostí. Dantes mohl být tehdy vinen, ale dnes je nevinen a je mou povinností, propustiti na svobodu toho, jejž uvězniti bylo mou povinností kdysi."

Villefort tak předcházel málo pravděpodobnému, ale přece jen možnému nebezpečí pátrání, které zničilo by ho nadobro.

"Ale jak se píše ministru?"

"Posaďte se sem, pane Morreli," pravil Villefort, postupuje místo výpravci; "nadiktuji vám to."

"Byl byste tak laskav?"

"Ovšem. Neztrácejme času. Ztratili jsme ho již příliš mnoho."

"Ano, pane; vzpomeňme, že ubohý hoch čeká, trpí, snad si i zoufá."

Villefort zachvěl se při myšlence na vězně, jenž v tichu a tmě mu zlořečí. Ale pustil se již příliš daleko, aby mohl couvnouti. Dantes měl být rozdrcen koly jeho ctižádosti.

"Čekám, pane," pravil výpravce, sedě ve Villefortově křesle a drže péro v ruce.

Tu Villefort začal diktovati žádost, v níž - ovšem v nejlepším úmyslu, o tom nebylo pochyby - přeháněl Dantesovo vlastenectví a služby, které prokázal bonapartistické věci; v této žádosti stal se Dantes jedním z nejčinnějších strůjců Napoleonova návratu; bylo zřejmo, že ministr, vida takovou listinu, učiní okamžitě spravedlnosti zadost, nebyla-li již spravedlnost vykonána.

Když byla žádost dopsána, Villefort přečetl ji ještě jednou nahlas.

"Dobře," pravil, "a nyní, spoléhejte se na mne."

"Bude žádost brzy odeslána, pane?"

"Ještě dnes."

"A vámi doporučena?"

"Nejlepším doporučením, které jí mohu dáti, pane, je potvrzení, že vše, co v této žádosti pravíte je pravda."

Villefort nyní rovněž usedl a do rohu žádosti připojil své potvrzení.

"A co máme teď činiti, pane?" tázal se Morrel.

"Čekati," odtušil Villefort, " ručím za všecko."

Toto ujištění vrátilo Morrelovi naději; opustil náměstka státního návladního, okouzlen jím, a šel oznámiti starému otci Dantesovu, že jeho syn již záhy se vrátí.

Co se týče Villeforta, místo aby odeslal do Paříže onu žádost, ponechal ji u sebe jako cenný dokument, který, moha Dantese zachrániti v přítomnosti, mohl jej strašně kompromitovati v budoucnosti, připustilo-li se to, co vzhled Evropy a běh událostí již naznačoval, to jest, druhá Restaurace. Dantes zůstal tedy vězněm: ztracen v hlubinách kobky, neslyšel strašlivý rachot pádu trůnu Ludvíka XVIII. ani ještě hroznějšího zřícení císařství.

Villefort však sledoval vše bdělým okem a všemu naslouchal pozorným uchem. Během tohoto krátkého císařského trvání, nazvaného Sto dní, pan Morrel dvakrát obnovil útok, trvaje stále na Dantesově propuštění, a Villefort po každé jej uklidnil sliby a nadějemi; konečně nadešlo Waterloo. Morrel neukázal se již u Villeforta: výpravce učinil pro svého mladého přítele, co bylo v lidské možnosti; činiti nové pokusy za této druhé Restaurace znamenalo, vydávati se zbytečně všanc.

Ludvík XVIII. vystoupil po druhé na trůn. Villefort, pro něhož Marseille byla plna vzpomínek, které staly se mu výčitkami, žádal a obdržel uprázdněné místo státního návladního v Toulousu; čtrnáct dní po přesídlení do nového působiště oženil se se slečnou Renatou de Saint-Méran, jejíž otec byl u dvora líp zapsán než kdy jindy.

A tak zůstal Dantes po dobu Sta dní i po Waterloo v žaláři, zapomenut ne-li lidmi, aspoň Bohem.

Danglars pochopil celý dosah rány, jíž zasáhl Dantese, vida Napoleona vraceti se do Francie: jeho udání učiněno bylo v pravý okamžik, a jako všichni lidé, zločinu do jisté míry schopní a v obyčejném životě prostředně inteligentní, nazýval tuto podivnou shodu okolností řízením božím.

Když však Napoleon vrátil se do Paříže a jeho velitelský, mocný hlas znovu se rozlehl, Danglars dostal strach. Čekal každý okamžik, že Dantes se ukáže, Dantes všecko vědoucí, Dantes hrozivý a schopný jakékoli pomsty. Tu projevil vzhledem k panu Morrelovi přání opustiti námořní službu a dal se jím doporučiti jistému španělskému obchodníku, u něhož nastoupil službu jako přírucí asi ke konci března, totiž deset či dvanáct dní po Napoleonově návratu do Tuilerií; odejel tedy do Madridu a nebylo o něm ani slyšeti.

Fernand pak ničeho nechápal. Dantes byl pryč, ničeho jiného nebylo mu třeba. Co se s ním stalo? Nesnažil se to vypátrati. Hleděl jen využitkovati jeho nepřítomnosti k tomu, aby jednak v Mercedes vzbudil podezření klamně udávanými důvody tak dlouhé nepřítomnosti, jednak aby osnoval plány k odjezdu a únosu. Občas, a to v temných chvílích svého života, usedal na špici mysů Faro, odkud lze viděti na Marseille i na katalánskou vesnici, a bez hnutí jako dravý pták smutně pohlížel na obě cesty, nespatří-li na nich přicházet krásného jinocha nenucené chůze, vztyčeného čela, který i jemu zjevil by se jako posel kruté pomsty. V tom případě byl rozhodnut: roztříštil by kulí Dantesovi hlavu a pak by se zastřelil sám, aby zastřel svůj zločin. Leč Fernand se mýlil: nebyl by se nikdy zabil, neboť stále doufal.

Zatím, co odehrávaly se tyto tragické a bolestné události, svolávala vláda všecko vojsko do zbraně a každý jen poněkud boje schopný muž vytrhl z Francie na zvučný hlas císařův. Fernand odešel s ostatními a opustil svou chatu i Mercedes, sžírán temnou a strašnou myšlenkou, že v jeho nepřítomnosti vrátí se snad jeho sok a pojme za choť tu, již miloval.

Kdyby se Fernand vůbec byl mohl zabíti, byl by to učinil, opustiv Mercedes.

Jeho starost o Mercedes, soucit, jejž zdál se míti s jejím neštěstím, péče, s jakou snažil se vyplniti její nejmenší přání, to vše působilo na dívku dojmem, jaký vždycky v ušlechtilých srdcích vyvolává zdání oddanosti; Mercedes vždy chovala k Fernandovi přátelské city, teď přátelství její vzroste o nový cit, vděčnost.

"Bratře," pravila, připevňujíc mu vojenskou torbu na záda, "bratře, můj jediný příteli, nedávejte se zabít, nenechte mne samotnu na světě, kde pláči a kde budu úplně opuštěna, když vás tu nebude."

Tato slova, pronesená ve chvíli rozloučení, vnukla Fernandovi trochu naděje. Nevrátí-li se Dantes, mohla by snad Mercedes býti jednoho dne jeho.

Mercedes tedy osaměla v pustém tom ústraní, jež nezdálo se jí ještě nikdy tak vyprahlým, s širošírým mořem na obzoru. Všecka v slzách, jako ona šílená, jejíž bolestný příběh se podnes vypravuje, bloudila bez ustání kolem katalánské vesničky. Chvílemi stanula pod pražícím jižním sluncem a stála němě, bez hnutí jako socha, hledíc k Marseilli, jindy zase usedala na pobřeží, naslouchajíc vzdechům moře bez konce jako její bolest, a přemýšlela bez ustání, nebylo-li by lépe nakloniti se kupředu, sklesnouti vlastní tíží, otevřít propast a dát se jí pohltit, než prožívat tak stále všecky kruté proměny beznadějného očekávání.

Ne že by se bylo Mercedes nedostávalo odvahy k vyplnění toho záměru - ale náboženství, víra, přišly jí na pomoc a zachránily ji před sebevraždou.

Caderousse byl povolán na vojnu jako Fernand; ježto však byl o osm let starší než Katalánec, a ženatý, byl povolán až v třetí výzvě a poslán na pobřeží.

Starý Dantes, který byl udržován již jen nadějí, ztratil naději při pádu císařově.

Bylo tomu na den pět měsíců od té doby, co byl odloučen od syna a téměř v tutéž chvíli, kdy byl Edmond zatčen, co starý otec vydechl duši v náručí Mercedes.

Pan Morrel zaplatil všecky výlohy, spojené s pohřbem, a zaplatil všecky ubohé dlužky, jež stařec nadělal za své nemoci. K takovému jednání bylo zapotřebí více než dobrého srdce, bylo zapotřebí i odvahy. Celý jih byl v ohni a podporovat, byť i na smrtelném loži, otce tak nebezpečného bonapartisty jako byl Dantes, bylo zločinem.

XIV.
VĚZEŇ ZUŘIVÝ A VĚZEŇ ŠÍLENÝ.

Asi rok po návratu Ludvíka XVIII. navštívil pan generální inspektor vězení.

Dantes slyšel ve své kobce ohlas všech těch příprav, které nahoře působily veliký hluk, ale zde dole byly by pouhým nepostřehnutelným zvukem pro každé jiné ucho než věžňovo, zvyklé v hrobovém tichu naslouchat, jak pavouk tká svá vlákna, a počítat pravidelný pád kapky, jež potřebuje plnou hodinu, než utvoří se na stropě kobky.

Uhodl, že u živých děje se cosi nezvyklého; žil již tak dlouho v hrobě, že mohl se právem považovati za mrtvého.

Inspektor skutečně navštěvoval po řadě všecky pokoje, cely, kobky. Někteří věžňové byli tázáni; byli to ti, jichž mírnost, nebo tupost doporučovala je laskavosti správy; inspektor tázal se jich, jakou mají stravu, a nemají-li nějakého přání.

Odpověděli jednohlasně, že strava je odporná a že by si přáli být propuštěni.

Tu se jich inspektor tázal, nechtějí-li mu snad ještě něco sdělit.

Zavrtěli hlavou; co jiného by mohl žádat vězeň než svobodu?

Inspektor obrátil se s úsměvem ke guvernérovi:

"Nevím, proč nás posílají na tyto zbytečné obchůzky. Kdo vidí jednoho vězně, vidí jich sta; kdo slyší jednoho, slyší jich tisíc - je to stále totéž: špatně krmeni a nevinni. Máte tu ještě nějaké?"

"Ano, máme ještě nebezpečné nebo šílené vězně, kteří jsou zavřeni v kobkách."

"Nu," prohodil inspektor s výrazem veliké únavy, "dodělejme to tedy až do konce; pojďme dolů do kobek."

"Pošleme aspoň ještě pro dva muže," pravil guvernér; "vězňové dopustí se často z omrzelosti života a jen proto, aby byli odsouzeni k smrti, zbytečného zločinu. Mohl byste se státi obětí takového skutku."

"Učiňte tedy opatření," nařídil inspektor.

Bylo tedy posláno pro dva vojáky a na to sestupovali po tak zapáchajících, plesnivých, odporných schodech, že pouhá cesta takovým místem nepříjemně se dotýkala zraku, čichu i dechu najednou.

"Ach," zvolal inspektor, zastaviv se v polovině schodů, "kdo tady může být umístěn?"

"Jeden velmi nebezpečný spiklenec, který nám byl zvlášť označen jako člověk všeho schopný."

"Je sám?"

"Ovšemže."

"Jak dlouho tu je?"

"Asi rok."

"Byl zavřen do kobky hned jak se sem dostal?"

"Ne, pane, až teprve když chtěl zabít žalářníka, nesoucího mu pokrm."

"On chtěl zabít žalářníka?"

"Ano, pane, právě toho, který nám svítí; viďte, Antoníne?" obrátil se guvernér k žalářníkovi.

"Chtěl mne zabít," odpověděl tázaný.

"Skutečně? Což je to blázen?"

"Ještě horší," odvětil žalářník, "je to ďábel."

"Má se na něho vésti stížnost?" tázal se inspektor guvernéra.

"Bylo by to zbytečno, pane, je již tak dost potrestán. Ostatně není teď už dalek šílenství a podle zkušenosti, kterou nabýváme pozorováním, dá se souditi, že dříve ještě než za rok zblázní se úplně."

"Nu, bude to pro něho líp," soudil inspektor; "jakmile bude úplně šíleným, bude méně trpěti."

Inspektor byl, jak vidíme, velice lidumilný pán, hodný filantropického úřadu, jejž zastával.

"Máte pravdu, pane," přisvědčil guvernér, "vaše poznámka dokazuje, že jste vnikl hluboko do věci. Máme na příklad v jiné kobce, která oddělena jest od této jen asi dvacet stop silnou zdí a do níž vchází se po jiných schodech, starého abbého, bývalého vůdce politické strany v Itálií, který je zde od r. 1811 a jemuž se rozum pomátl asi ke konci r. 1813. Od té doby není si tělesně asi podoben: plakal, teď se směje; hubnul, teď tloustne. Nepřejete si podívat se spíše na něho? Jeho pomatenost je zábavná a nepůsobí tísnivě."

"Podívám se na oba," odpověděl inspektor; "je nutno vykonat svůj úkol svědomitě."

Inspektor byl na své první inspekční cestě a chtěl vzbuditi dobrý dojem u svých představených.

"Pojďme tedy nejprve k tomuto," dodal.

"Jak je libo," odvětil guvernér.

A pokynul žalářníkovi, aby otevřel dveře.

Massivní zámek zaskřípěl, zrezavělé stěžeje těžkých dveří zavrzaly. Dantes, schoulený v koutě kobky, kde s nevýslovným štěstím přijímal úzký proužek denního světla, jenž vnikal sem malým zamřížovaným okénkem, zvedl při tom zvuku hlavu. Spatřiv ve světle dvou pochodní neznámého muže, doprovázeného dvěma vojáky a s nímž guvernér mluvil, drže klobouk v ruce, Dantes uhodl, oč běží, a vida náhle příležitost k hovoru s vyšší instancí, vyrazil vpřed s rukama sepjatýma.

Vojáci rázem skřížili bodáky, neboť myslili, že vězeň vrhá se na inspektora se špatným úmyslem.

Sám inspektor o krok ucouvl.

Dantés viděl, že byl vylíčen jako nebezpečný muž.

Tu rázem jevil jeho pohled tolik mírnosti a pokory, co jí jen lidské srdce může obsahovati, a vyjadřuje se s tak podivuhodnou a zbožnou výmluvností, že to všechny přítomně překvapilo, snažil se dotknouti se srdce návštěvníkova.

Inspektor vyslechl Dantese až do konce, pak obrátil se ke guvernérovi a pravil polohlasně:

"Stává se z něho náboženský blouznivec a je už přístupen mírnějším citům. Hleďte, strach na něho působí, couvl před bodáky, kdežto šílenec necouvne před ničím. Učinil jsem v tom směru velmi zajímavá pozorování v Charentonu."

Obrátiv se pak k vězni, tázal se ho:

"Co žádáte, krátce?"

"Žádám, aby mi bylo řečeno, jakého zločinu jsem se dopustil; žádám, abych byl postaven před soud; žádám, abych byl řádně souzen; žádám konečně, abych byl zastřelen, jsem-li vinen, ale abych byl také propuštěn na svobodu, jsem-li nevinen."

"Dostáváte dobrou stravu?" tázal se inspektor.

"Ano, snad, nevím. Ale na tom málo záleží. Na čem však má záležet, nejen mně, ubohému vězni, ale všem úředníkům, kteří konají spravedlnost - ba samému králi, jenž nad námi panuje, je, aby nevinný nebyl obětí hanebného udavačství a nezemřel v kobce, proklínaje své katy."

"Jste dnes nějak pokorný," poznamenal guvernér; "nebýval jste vždycky takovým. Tenkrát, když jste chtěl zabít svého hlídače, mluvil jste docela jinak, milý příteli."

"Máte pravdu, pane," odvětil Dantes; "žádám velmi pokorně za odpuštění toho muže, který ke mně byl vždy hodný... Ale chápejte, zuřil jsem, byl jsem šílený."

"A teď už nejste?"

"Ne, pane, neboť vězení mne zkrotilo, zlomilo, zničilo... Jsem tu už tak dávno!"

"Dávno?... Kdy jste byl zatčen?" tázal se inspektor.

"Dvacátého osmého února 1815 ve dvě hodiny odpoledne."

Inspektor počítal.

"Dnes máme 30. července 1816. Co tak naříkáte? Jste tu jen sedmnáct měsíců."

"Jen sedmnáct měsíců!" opakoval Dantes. "Ach, pane, vy nevíte, co je to sedmnáct měsíců vězení: sedmnáct let, sedmnáct století. A zvláště pro člověka, který jako já již již dosahoval svého štěstí, pro člověka, který jako já chystal se k svatbě s milovanou dívkou pro člověka, který viděl před sebou otvírat se čestnou dráhu - a kterému nyní všeho se nedostává; který z nejkrásnějšího dne svržen byl v nejčernější noc; který vidí svůj život zničený, který neví, zdali ta, jež ho milovala, miluje ho stále, který neví, je-li starý jeho otec mrtev či živ. Sedmnáct měsíců vězení pro člověka zvyklého mořskému vzduchu, námořnické samostatnosti, prostoru, velikosti, nekonečnosti! Pane, sedmnáct měsíců vězení je více, než zasluhují všecky tresty, jež jazyk lidský označuje nejhoršími jmény. Smilujte se tedy nade mnou, pane, a vyžádejte pro mne ne shovívavost, nýbrž přísnost; ne milost, ale soud; soudce, pane, nežádám o nic, než o soudce; nelze přece odepříti obžalovanému soudce."

"Dobře," pravil inspektor, "uvidíme."

Obrátiv se pak ke guvernérovi, dodal:

"Je mi skutečné líto toho chudáka. Až přijdeme nahoru, prohlédnu si zápisy o něm."

"Prosím," uklonil se guvernér; "ale bojím je, že najdete o něm hrozné poznámky."

"Pane," pokračoval Dantes, "vím, že nemůžete mne odtud propustiti ze své vlastní vůle. Ale můžete předati mou žádost úřadům, můžete zavésti vyšetřování, můžete mne konečně postaviti před soud. Soud - to je vše; co žádám. Ať vím, jakého zločinu jsem se dopustil a k jakému trestu jsem odsouzen. Neboť chápejte, nejistota je nejhorší ze všech muk."

"Vysvětlete mi to," pravil inspektor.

"Pane,"zvolal Dantes, "z tónu vašeho hlasu poznávám, že jste pohnut. Pane, řekněte mi, že mohu doufat!"

"To vám nemohu říci," odpověděl inspektor, "mohu vám jen slíbiti, že si prohlédnu záznamy o vás."

"Ó, v tom případě, pane, jsem volný, jsem zachráněn!"

"Kdo vás dal zatknout?" tázal se inspektor.

"Pan de Villefort," odvětil Dantes. "Zajděte k němu a vyptejte se ho."

"Pan de Villefort není už rok v Marseilli, je v Toulousu."

"Ach, teď už se nedivím," zašeptal Dantes; "můj jediný ochránce je pryč."

"Měl pan de Villefort nějaký důvod k nenávisti proti vám?" tázal se inspektor.

"Naprosto ne, pane; dokonce byl ke mně velmi laskav."

"Mohu se tedy spolehnout na zprávy, které o vás zaznamenal anebo které mi sdělí?"

"Úplně, pane."

"Dobře, čekejte."

Dantes padl na kolena a zvedaje ruce k nebi, šeptal modlitbu, v níž poroučel do ochrany boží muže, jenž sestoupil do vězení, jako Spasitel, jenž sestoupil do pekel.

Dveře se opět zavřely. Ale naděje, sestoupivší s inspektorem, zůstala uzavřena v Dantesově kobce.

"Přejete si prohlédnouti vězeňské záznamy ihned," tázal se guvernér, "nebo navštíviti dříve kobku abbého?"

"Dokončeme dříve prohlídku kobek," odpověděl inspektor. "Kdybych vystoupil na denní světlo, snad bych už potom neměl odvahu dokončit svůj smutný úkol."

"Ó, tohle je docela jiný vězeň než onen a jeho šílenost je méně skličující než rozum jeho souseda."

"Jaká je jeho šílenost?"

"Zvláštní: domnívá se o sobě, že je majitelem ohromného pokladu. První rok svého uvěznění chtěl nabízet vládě million, propustí-li ho na svobodu. Druhý rok nabízel dva milliony, třetí rok tři milliony a tak postupně dále. Teď je již pátý rok uvězněn; bude chtít mluvit s vámi v soukromí a bude vám nabízet pět millionů."

"Ach, to je opravdu zvláštní," zvolal inspektor; "a jak se jmenuje ten millionář?"

"Abbé Faria."

"Čís. 27!" poznamenal inspektor.

"Jsme tu. Otevřte, Antoníne."

Žalářník uposlechl a inspektor zvědavý pohlédl do kobky "šíleného abbého".

Tak byl vězeň všeobecně nazýván.

Uprostřed místnosti v kruhu načrtnutém kouskem malty, odlepené se stěny, ležel člověk takřka nahý, neboť jeho oděv rozpadl se úplně v cáry. Do kruhu vkresloval velmi přesné geometrické čáry a zdál se být tak zaujat luštěním svého problému, jako byl Archimedes, když byl zabit vojákem Marcellovým. Ani se nehnul, když zaskřípěly dveře jeho vězení a neprobral se dříve ze svého přemítání, dokud světlo pochodní neozářilo nezvyklým jasem vlhkou půdu, na které pracoval. Tu se ohlédl a s údivem patřil na četnou společnost, jež sestoupila do jeho vězení.

Rychle vstal, chopil se pokrývky, pohozené v nohou jeho bídného lůžka a kvapně se do ní zahalil, aby byl před cizinci v slušnějším úboru.

"Čeho si žádáte?" pronesl inspektor svou stereotypní frázi.

"Já, pane?" tázal se abbé udiven. "Nežádám si ničeho."

"Nerozumíte mi," chopil se inspektor opět slova. "Přicházím od vlády, mám za úkol prohlížeti vězení a vyslechnouti žádosti vězňů."

"Ach, to je něco jiného, pane," zvolal abbé živě, "a doufám, že se dohovoříme."

"Vidíte," poznamenal tiše guvernér, "že to začíná zrovna, jak jsem to předpověděl."

"Pane," pokračoval vězeň, "jsem abbé Faria, narozený v Římě. Byl jsem dvacet let sekretářem kardinála

Rospigliosiho. Byl jsem zatčen, ani nevím dobře proč, začátkem r. 1811. Od té chvíle obracím se k italským i francouzským úřadům, abych byl propuštěn na svobodu."

"Proč k francouzským úřadům?" tázal se guvernér.

"Protože jsem byl zatčen v Piombinu a předpokládám tudíž, že Piombino stalo se jako Milán a Florencie hlavním městem nějakého francouzského departementu." Inspektor a guvernér pohlédli na sebe se smíchem.

"Nu, můj milý," zvolal inspektor, "vaše zprávy z Itálie nejsou nejnovější."

"Datují se ze dne, kdy jsem byl zatčen, pane," odtušil abbé Faria. "A ježto Jeho Veličenstvo císař založil království Římské pro syna, kterého mu nebe seslalo, předpokládám, že neustávaje ve svých vítězstvích, splnil sen Macchiavelliho a Cesara Borgie a učinil z Itálie jediné, jednotné království.

"Pane," hovořil inspektor, "Prozřetelnost na štěstí poněkud pozměnila tento gigantický plán, jehož vřelým přívržencem se mi zdáte býti."

"Je to jediná možnost, jak učinit z Itálie silný, neodvislý a šťastný stát," odvětil abbé.

"To je možné," usmál se inspektor, "ale já jsem sem nepřišel studovat s vámi zaalpskou politiku, nýbrž zeptat se vás, jak jsem už učinil, máte-li nějakou stížnost nebo přání vzhledem k stravě nebo opatření."

"Strava je jako ve všech vězeních," odpověděl abbé; "to jest, velmi špatná. Co se týká opatření, vidíte tuto místnost: je vlhká, nezdravá, ale přece jen na kobku dosti slušná. O to však nejde, ale jde o svrchovaně důležité odhalení, které chci vládě učinit."

"Už je to tu," pošeptal guvernér inspektorovi.

"Proto jsem tak rád, že vás vidím," pokračoval abbé, "ačkoli jste mne vyrušil z velmi důležitých výpočtů, které, podaří-li se, změní celý systém Newtonův. Mohl byste mi dopřáti laskavost soukromého rozhovoru?"

"Vidíte, co jsem povídal?" prohodil guvernér k inspektorovi.

"Znáte svoje lidi," odpověděl inspektor.

Obrátiv se pak k Fariovi, dodal nahlas:

"Pane, co na mne žádáte, není možné."

"Kdyby však šlo o to, pane," naléhal abbé, "že by vláda získala ohromnou sumu, pět millionů na příklad?"

"Věru," obrátil se inspektor ke guvernérovi, "uhodl jste i obnos!"

"Slyšte pane," zvolal abbé, vida, že inspektor má se k odchodu, "není nutno, abychom byli úplně sami; pan guvernér může být přítomen naší rozmluvě."

"Milý pane," odbýval ho guvernér, "víme na neštěstí předem a nazpaměť, co nám budete povídat. O svých pokladech, viďte?"

Faria pohlédl na posmívajícího se pohledem, v němž nestranný pozorovatel byl by jistě spatřil záblesk rozumu a pravdy.

"Ovšem," přisvědčil; "o čem jiném bych měl mluvit, ne-li o tom?"

"Pane inspektore," mluvil guvernér dále, "mohu vám tu historii vyprávět právě tak dobře jako abbé, neboť jsem ji za ta čtyři nebo pět let slyšel už asi stokrát."

"To je důkazem, pane guvernére," odtušil abbé, "že jste jako ti lidé o nichž praví Písmo, že mají oči a nevidí a mají uši a neslyší."

"Milý pane," pravil inspektor, "vláda je bohata a nepotřebuje, bohudíky, vašich peněz; nechte si je tedy pro sebe, až vyjdete z vězení."

Abbéovy oči se rozšířily; uchopil inspektora za ruku.

"Ale což když nevyjdu z vězení," pravil, "budu-li stále zavřen proti vší spravedlnosti v této kobce, zemřu-li, neodkázav nikomu svého tajemství? Pak bude poklad ztracen! Nebylo by lépe, kdyby vláda měla z něho užitek a já také? Půjdu až do šesti millionů, pane; ano, zřeknu se šesti millionů a spokojím se se zbytkem, bude-li mi vrácena svoboda."

"Na mou čest," pronesl inspektor polohlasně; "kdybych nevěděl, že ten muž je blázen, myslil bych, že mluví pravdu, tak přesvědčivý je jeho hlas."

"Nejsem bláznem, pane, a mluvím skutečně pravdu," mluvil dále Faria, jehož ve vězení zjemnělý a vycvičený sluch neztratil ani jediného inspektorova slova. "Poklady o kterém mluvím, skutečně existuje a já s vámi sepíšu a podepíšu smlouvu, podle které dovedete mne na mnou označené místo; tam dáme prohledat půdu a lhu-li, nenajdeme-li ničeho, jsem-li, jak říkáte, bláznem, nuže, můžete mne dovést zpět do této kobky, kde zůstanu věčně a kde zemru, nežádaje již o nic ani vás, ani kohokoli jiného."

Guvernér dal se do smíchu.

"Je hodně daleko ten váš poklad?" tázal se.

"Asi sto mil odtud," odvětil Faria.

"Není to špatně vymyšleno," pravil guvernér; "kdyby všichni vězňové chtěli se baviti prováděním dozorců na sto mil daleko a kdyby dozorci souhlasili s takovou procházkou, získali by vězňové nejlepší možnost vzíti do zaječích, jakmile by se naskytla příležitost. A za takové cesty naskytla by se příležitost zcela určitě."

"Je to známý prostředek," pravil inspektor "a pán nemá ani zásluhu vynálezu."

Obrátiv se k abbéovi, dodal:

"Tázal jsem se vás, jste dobře stravován?"

"Pane," odpověděl Faria, "přísahejte mi při Kristu, že mne osvobodíte, řeknu-li vám pravdu, a já udám vám místo, kde je poklad zakopán."

"Jste spokojen se stravou?" opakoval inspektor.

"Pane, tím způsobem nedáváte ničeho v sázku a vidíte dobře, že nechci to proto, abych získal možnost útěku, ježto

po dobu cesty zůstanu ve vězení."

"Neodpovídáte na mou otázku," pravil netrpělivě inspektor.

"A vy na mou žádost!" zvolal abbé. "Buďte tedy proklet jako ti ostatní blázni, kteří mi nechtěli uvěřiti! Nechcete mého zlata, podržím je tedy pro sebe; odpíráte mi svobodu, Bůh mi ji sešle! Jděte, nemám již co říci."

A abbé, odhodiv pokrývku, zvedl kousek malty a šel opět usednouti do kruhu, kde pokračoval ve svých výpočtech a geometrických nákresech.

"Co to dělá?" tázal se inspektor odcházeje.

"Počítá své poklady." pravil guvernér.

Faria odpověděl na tento úštěpek pohledem, vyjadřujícím nejhlubší opovržení.

Odešli. Žalářník zavřel za nimi dveře.

"Měl asi skutečně nějaké poklady," pravil inspektor, stoupaje po schodech.

"Zdálo se mu nejspíš, že je má," odvětil guvernér, "a druhého dne probudil se šíleným."

"Opravdu," přisvědčil inspektor s prostodušností úplatkáře, "kdyby byl býval opravdu bohat, nebyl by ve vězení."

Tak skončila ta příhoda pro abbého Fariu. Zůstal vězněm a následkem této návštěvy jeho pověst zábavného blázna ještě vzrostla.

Caligula nebo Nero, ti dva dobyvači pokladů, bažitelé po nemožném, byli by propůjčili sluchu tomu ubohému člověku a byli by mu popřáli vzduchu, kterého si přál, prostoru, jejž cenil si tak vysoko, volnosti, kterou chtěl tak draho zaplatiti. Ale králové našich časů, udržovaní v mezích pravděpodobnosti, nemají již odvahu vůle; bojí se ucha, jež poslouchá jejich rozkazy; oka jež zkoumá jejich činy; necítí již vznešenost své božské podstaty; jsou korunovanými lidmi - nic víc. Kdysi pokládali se, nebo aspoň prohlašovali se za Jupiterovy syny a podržovali cosi z chování svého božského otce: nedá se snadno kontrolovati, co se děje nad oblaky; dnes nechají se králové snadno dostihnouti. A jako se vždycky despotickým vládám příčilo vynášeti na denní světlo účinky vězení a muk, jako je málo příkladů, že by oběť inkvisice byla se mohla znovu objeviti se svými zlámanými kostmi a krvácejícími ranami, tak i šílenství, ten vřed, líhnoucí se v kalu podzemních žalářů následkem duševních útrap, pečlivě se skrývá téměř vždycky na místě, kde vzešlo, nebo, vyjde-li odtamtud, bývá pohřbeno v některé temné nemocnici, kde lékaři nepoznají ani člověka ani myšlenku v beztvárných troskách, které odevzdá jim unavený žalářník.

Abbé Faria, zešílevší ve vězení, byl již svým vlastním šílenstvím odsouzen k vězení doživotnímu.

Co se týče Dantese, inspektor dostál mu v slově. Vystoupiv nahoru ke guvernérovi, dal si předložiti vězeňské záznamy. Poznámka, týkající se vězně, byla tohoto obsahu:

EDMOND DANTES.

Zuřivý bonapartista; zúčastnil se činně návratu z Elby. Nepouštěti k němu naprosto nikoho a držeti ho pod nejpřísnějším dozorem.

Tato poznámka byla psána jiným písmem a jiným inkoustem než ostatní záznam, což dokazovalo, že byla připojena teprve po Dantesově uvěznění.

Obžaloba byla příliš určitá, aby bylo lze něčeho proti ní podniknouti. Inspektor připsal pod svoru:

"Ztracená věc."

Tato návštěva Dantese oživila, možno-li tak říci; od doby, co byl ve vězení, zapomněl počítati dny; inspektor však určil mu nové datum a Dantes ho nezapomněl. Na zadní stěnu napsal kouskem malty, odlomivší se od stropu, 30. července 1816 a každý den vyryl tam čárku, aby míra času mu neunikala.

Dny míjely, pak týdny, pak měsíce: Dantes čekal stále. Nejprve určil své svobodě lhůtu čtrnácti dnů. Kdyby byl inspektor vložil ve vyřízení jeho záležitosti jen polovinu účasti, již zdál se projeviti, stačilo mu k tomu jistě čtrnáct dní. Když minulo čtrnáct dní, řekl si, že bylo nesmyslem domnívati se, že by se inspektor byl jím zabýval před návratem do Paříže; do Paříže mohl se vrátiti teprve po ukončení inspekční cesty a ta, mohla trvati měsíc nebo dva; určil si tedy tři měsíce místo čtrnácti dnů. Když uplynuly tyto tři měsíce, jiná úvaha přišla mu na pomoc, takže se ustanovil na šesti měsících. Avšak po uplynutí šesti měsíců shledal, že čekal den za dnem po deset a půl měsíce. Během těchto desíti měsíců nic se ve vězeňské správě nezměnilo; žádné nové útěchy se mu nedostalo; žalářník, otázal-li se ho, byl němý jako vždy. Dantes začal pochybovati o svých smyslech, začal se domnívati, že to, co pokládal za upomínku paměti, nebylo ničím, než mozkovou halucinací, a že anděl utěšitel, jenž zjevil se mu ve vězení, sestoupil tam na perutích snu.

Po roce byl guvernér přeložen; stal se ředitelem pevnosti v Hamu; vzal s sebou několik ze svých podřízených a mezi jinými i Dantesova žalářníka. Nastoupil nový guvernér; bylo by mu příliš dlouho trvalo, než by si zapamatoval jména svých vězňů, dal si tedy předložiti jen jejich čísla. Tento hrozný "hotel garni" skládal se z padesáti pokojů; jejich obyvatelé zváni byli podle čísla pokoje, jejž zaujímali, a nešťastný mladý muž přestal se nazývati křestním jménem Edmond a příjmením Dantes; jmenoval se číslo 34.

XV.
ČÍSLO 34 A ČÍSLO 27.

Dantes prošel všemi stupni utrpení, jež podstupují vězňové, zapomenutí v žaláři.

Začal hrdostí, jež je výsledkem naděje a vědomí nevinnosti. Pak jal se pochybovati o své nevinně, což nemálo opravňovalo guvernérovy dohady o duševní poruše; konečně spadl s výše své pýchy a prosil - ne ještě Boha, ale lidi; Bůh je poslední útočiště. Nešťastník, jenž měl by se nejprve obrátiti k Všemohoucímu, začne v něho doufati, teprve

když všecky ostatní naděje jsou vyčerpány.

Dantes tedy prosil, aby ho vyvedli z tohoto žaláře a vsadili do jiného, byť i temnějšího a hlubšího. Změna i nevýhodná byla přece jen změnou a poskytla by Dantesovi několikadenní rozptýlení. Prosil, aby mu byla povolena procházka, vzduch, knihy, nástroje. Nebylo mu dopřáno ničeho, ale to nevadilo, prosil stále. Zvykl si mluviti na nového žalářníka, ačkoli tento byl pokud možno ještě mlčenlivější než bývalý. Ale mluviti k člověku, třeba němému, i to bylo zábavou, Dantes mluvil, aby slyšel zvuk vlastního hlasu: zkoušel mluviti o samotě, ale to ho děsilo.

V dobách, když býval na svobodě, Dantes často s hrůzou si představoval trestnice plné tuláků, lupičů, vrahů, z jejichž odporné veselosti vznikají bezuzdné nevázanosti a děsivá přátelství. Došlo to s ním tak daleko, že přál si býti vržen do některé z těch děr, aby viděl jiné tváře, než tvář necitelného žalářníka, který nechtěl mluviti. Toužil po galejích, s jejich potupným šatem, koulí u nohy a vypáleným znamením na rameni. Galejníci byli aspoň ve společnosti svých bližních, dýchali vzduch, viděli oblohu; galejníci byli velmi šťastni.

Jednoho dne prosil snažně žalářníka, aby požádal o společníka pro něho, o jakéhokoli společníka, byť to byl i onen šílený abbé, o kterém slyšel. Pod sebe tvrdším žalářníkovým povrchem zůstane vždycky kousek člověka. Ačkoli jeho tvář ničeho neprozradila, žalářník často z hloubi srdce litoval nešťastného mladíka, jemuž vězení bylo tak krutým; přednesl žádost čísla 34 guvernérovi. Ten však, opatrný jako politik, viděl v tom, že Dantes chce vzbouřiti věznь, zesnovati nějaké spiknutí, zjednati si přátelskou podporu v pokusu o útěk - i zamítl žádost.

Dantes vyčerpal všecky možnosti lidského přispění. Jak jsme již pravili a jak se to musilo státi, obrátil se pak k Bohu.

Všecky zbožné myšlenky, rozptýlené po světě, které ubozí sehnutí osudem sbírají jako klasy, přišly osvěžiti jeho ducha. Vzpomněl si na modlitby, jimž naučila ho matka, a našel v nich druhdy neznámý smysl. Neboť člověku šťastnému modlitba zůstává jednotvárnou směsí až do chvíle, kdy bol objasní nešťastnému vznešenou mluvu, pomocí které hovoří s Bohem. Modlil se tedy ne horlivě, ale náruživě. Modle se hlasitě, neděsil se již svých slov. Ocital se v jakémsi vytržení. Viděl Boha zářiti při každém proneseném slově; všecky skutky svého nepatrného, ztraceného života přičítal vůli mocného Boha, bral si z nich příklad, ukládal si úkoly a na konec každé modlitby vsunul zištné přání, jež lidé mnohem častěji pronášejí k lidem než k Bohu: A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme svým vinníkům.

Přes své horlivé modlitby zůstal Dantes v žaláři.

Tu jeho duch se zachmuřil, mlha houstla mu před očima. Dantes byl muž prostý a bez vzdělání; minulost zůstala pro něho zahalena temným závojem, jejž pozvedá věda. V samotě své kobky a v poušti svých myšlenek nemohl si vyvolati zašlé věky, vzkřísiti vymřelé národy, vystavěti antická města, jež obrazotvornost zvětšuje a poetisuje a jež táhnou se před očima, gigantická a ozářená blesky jako babylonské obrazy Matrinnovy. Dantes měl jen svou vlastní minulost tak krátkou, vlastní přítomnost tak temnou a vlastní budoucnost tak pochybnou: ve věčné snad noci rozjímati o devatenácti letech světla! Žádné tedy rozptýlení nemohlo mu přijíti na pomoc: jeho energický duch, jenž nebyl by si přál nic více, než rozletěti se prostorem věků, byl přinucen zůstati ve vězení jako orel v kleci. Připjal se tedy křečovitě k jisté myšlence, k myšlence na své štěstí, bez zjevné příčiny a neslýchaným osudem zničené; vrhl se zběsile na tu myšlenku, obracel ji na všecky strany, takřka zuby ji rval, jako v Dantově pekle nelítostný Ugolin rve lebku arcibiskupa Rogera. Dantes měl jen pomíjející víru, založenou na moci; ztratil ji, jako jiní ztrácejí ji po úspěchu. Leč on nedosáhl ničeho.

Po askesi následovala zuřivost. Edmond vyrážel rouhání, při nichž žalářník hrůzou ustupoval; otloukal si tělo o zdi žaláře; vyléval si vztek na všem, co ho obklopovalo, a hlavně sám na sobě, pro nejmenší nepříjemnost, již, způsobilo mu zrnko písku, stéblo slámy, závan vzduchu. A tu vracelo se mu na mysl ono udavačské psaní, které viděl, které mu Villefort ukázal, kterého se dotkl; každá řádka planula na zdi jako Balthazarovo Mene Tekel Fares. Říkal si, že ne pomsta boží, ale zášť lidí uvrhla ho v propast, v níž se nacházel. Ukládal neznámým těm lidem všecka muka, jichž představu budila v něm ohnivá jeho obraznost a ještě se mu zdálo, že i nejhroznější jsou pro ně příliš mírná a hlavně příliš krátká. Neboť po mukách nastává smrt a ve smrti je ne-li klid, aspoň nečitelnost, jež se mu podobá.

Opakoval si tak dlouho, mysle na nepřátele, že v smrti je klid a že tomu, kdo chce krutě trestat, je třeba jiných prostředků než smrti, že upadl v mrtvou nehybnost sebevražedné myšlenky. Běda tomu, kdo, ocitnuv se na šikmé ploše neštěstí, stane u těchto chmurných představ! Je to jedno z mrtvých moří, která rozprostírají se jako azur čistých vln, v nichž však nohy plavcovy boří se víc a více do lepkavého bahna, které ho táhne k sobě, sevře a pohltí. Kdo se jednou dal tak polapiti, je ztracen, nepřispěje-li mu božská prozřetelnost ku pomoci, a každým úsilím, o něž se pokusí, zabředne jen ještě hlouběji v smrt.

Než, tento stav duševní agónie je méně hrozný než utrpení, které jí předcházelo, a než trest, jenž bude jí snad následovati; je to jakási závratná útěcha, která ukazuje nám zející jícen, ale na dně jícnu nicotu. Dospěv sem, Edmond našel v té myšlence jistou útěchu; všecky jeho bolesti, všecko jeho utrpení, řada strašidelných vidin, jež táhly za sebou, zdály se prchnouti z kouta vězení, kde mohl stanouti neslyšný krok anděla smrti. Dantes pohlížel s klidem na svůj život minulý, s hrůzou na budoucí a zvolil si tento střední bod, jenž zdál se mu býti útočištěm.

"Druhdy, za svých dalekých cest," říkal si tehdy, "když byl jsem ještě člověkem a když ten člověk, volný a mocný, uděloval jiným lidem rozkazy, jež byly vykonávány, vídal jsem nebe se zatahovati, moře hučeti a ječeti, bouří růsti na obloze a jako gigantický orel tepati oba obzory křídly. Tu cítil jsem, že moje loď je již jen bezmocným útulkem, neboť moje loď, lehká jako pírko v ruce obrově, chvěla se a třásla sama. Brzy za hrozného jekotu vln hlásal mi pohled na ostrá skaliska smrt a smrt mne děsila; napínal jsem všecko úsilí, abych jí unikl, a sbíral jsem všecku sílu muže i všechen rozum námořníka, zápase s Bohem!... To proto, že byl jsem tehdy šťasten a návrat k životu znamenal návrat k štěstí; to proto, že nevolal jsem smrt a nezvolil si ji; to proto konečně, že spánek na lůžku z mořských řas a oblázků zdál se mi krutým, a že bouřil jsem se při myšlence, že já, jenž pokládal jsem se za bytost, stvořenou k obrazu božímu, mám po smrti sloužiti za potravu rackům a supům. Ale dnes je to něco jiného: ztratil jsem vše, proč mohl by mi býti život milým, dnes smrt se na mne usmívá jako chůva na dítě, které chce kolébati; dnes umírám ze své vůle a usnu unaven a uštván, jako jsem

usínal za oněch šílených zoufalých večerů, kdy obešel jsem třitisíckrát svou celu, učiniv třicet tisíc kroků, to jest, asi deset mil."

Jakmile tato myšlenka vzklíčila v jinochově duši, stal se mírnějším, úsměvnějším; snáze se spokojil tvrdým ložem a černým chlebem, jedl méně, takřka nespal a shledával téměř snesitelným tento zbytek existence, o níž byl přesvědčen, že může ji odložiti, kdy chce, jako se odkládá obnošený oděv.

Měl dva prostředky smrti; jeden byl prostý: šlo o to, přivázati kapesník k okenní mříži a oběsiti se na něm; druhý záležel v tom, že by se tvářil jako by jedl a zemřel hladem. První se velice Dantesovi příčil. Byl vychován v hrůze před piráty, lidmi, věšenými na ráhna lodí; oběšení bylo tedy v jeho očích jakýmsi potupným trestem, kterého nechtěl užíti sám na sobe. Rozhodl se tedy pro druhý a jal se jej prováděti ještě téhož dne.

Uplynuly asi čtyři roky ve vylíčených námi střídavých proměnách. Ke konci druhého roku Dantes přestal počítati dny a upadl zpět v onu nevědomost času, ze které vybavil ho druhdy inspektor.

Dantes pravil: "Chci zemříti," a vybral si způsob smrti. Pak pohlédl mu pevně vstříc a boje se, aby nezměnil svého rozhodnutí, zavázal se sám sobě přísahou, že tak zemře. "Až mi žalářník přinese můj ranní a večerní pokrm," myslil si, "vyhodím jídlo oknem, a bude se zdáti, že jsem je snědl."

Učinil, jak si umínil. Malým zamřížovaným otvorem, kudy viděl jen na oblohu, vyhazoval dvakrát denně svůj pokrm, nejprve vesele, pak váhavě, pak s lítostí; musil si připomenouti svou přísahu, aby měl sílu pokračovati v hrozném tom předsevzetí. Hlad se svými ostrými zuby způsobil, že strava, která druhdy budila v něm odpor, jevila se jeho zraku chutnou a čichu výtečnou; někdy držel v ruce celou hodinu misku, jež ji obsahovala, upíraje oko na kousek shnilého masa nebo zkažené ryby a na černý, plesnivý chléb. Byl to poslední pud k životu, jenž v něm ještě zápasil a jenž občas umlčoval jeho rozhodnutí. Tu pak jeho kobka nezdála se mu již tak temnou, jeho stav zdál se mu méně zoufalým; byl ještě mlád; mohlo mu býti asi dvacet pět či dvacet šest let; zbývalo mu skoro padesát let k životu; totiž dvakrát tolik, co již prožil. Po celou tu dlouhou dobu co událostí mohlo vyvrátiti dveře, rozbořiti zdi zámku Ifu a vrátiti mu svobodu! A tu přibližoval rty k pokrmu, jejž dobrovolný Tantalos sám utrhoval si od úst. Ale vzpomínka na přísahu vracela se mu na mysl a jeho vznešený charakter bál se příliš svého vlastního pohrdání, aby své přísaze nedostál. Přísný a neúprosný, spotřeboval tedy zbytek svých životních sil a nadešel den, kdy nebyl již s to, vstáti a vyhoditi okénkem večeři, jež byla mu přinesena.

Druhého dne jíž neviděl a téměř neslyšel. Žalářník tušil vážnou chorobu, Edmond doufal v blízkou smrt.

Den uplynul takto: Dantes cítil, že zmocňuje se ho bezmezná otupělost, jež nepostrádala jisté příjemnosti. Nervosní stahování žaludku povolilo, palčivost žízně se zmírnila; zavřel-li oči, viděl spoustu zářících světel, podobných bludičkám, tančícím, po bažinách: byl to soumrak neznámé země, jež zve se smrt. Najednou, asi v devět hodin večer, uslyšel tlumený zvuk, procházející stěnou, u které ležel.

Tolik nečistého hmyzu šelestilo po tom vězení, že Edmond ponenáhlu vycvičil svůj spánek, aby nerušil se takovou maličkostí. Tentokrát však, buď že jeho smysly byly zdrženlivostí rozjitřeny, buď že zvuk byl skutečně silnější než jindy, nebo že v tomto posledním okamžiku všecko nabývalo důležitosti, Edmond pozvedl hlavu, aby líp slyšel.

Bylo to stejnoměrné škrábání, které zdálo se pocházeti buď od ohromného spáru, nebo silného zubu, anebo konečně od tlaku jakéhokoli nástroje na kameny.

Jinochovým mozkem, ač zesláblým, bleskla ona obvyklá myšlenka, která není vězňova ducha nikdy vzdálena: myšlenka na svobodu. Zvuk ten přicházel tak přesně ve chvíli, kdy každý zvuk pro něho přestával, že se mu zdálo, jako by Bůh konečně jevil soucit s jeho utrpením a posílal mu tento zvuk jako výstrahu, by zastavil se na pokraji hrobu, kde se již potácel. Kdo mohl věděti zdali některý z jeho přátel, jedna z oněch milovaných bytostí, na které se navzpomínal až do únavy, nepečovala o něho v této chvíli a nesnažila se zkrátiti prostor, jenž je dělil?

Ale ne, Edmond se nepochybně mýlil, byl to asi jeden ze snů, jaké obletují bránu smrti.

Přesto však naslouchal tomu zvuku státe.Trval asi tři hodiny, pak Edmond slyšel jakési sesutí, načež zvuk ustal.

Několik hodin nato ozval se znovu silněji a z menší vzdálenosti. Edmond začínal se již zajímati o práci, jež tvořila mu společnost; náhle vstoupil žalářník.

Asi od osmi dnů, co rozhodl se zemříti, a od čtyř dnů, co začal svůj úmysl prováděti, Edmond ani jednou toho muže neoslovil neodpovídal mu, otázal-li se ho, jakou nemocí domnívá se býti stižen, a obracel se ke zdi, pohlížel-li na něho příliš pozorně. Toho dne však žalářník mohl slyšeti ten tlumený šum, znepokojiti se jím, učiniti mu konec a tak snad zmařiti tu tuchu naděje, jejíž pouhá představa oblažovala Dantesovy poslední chvíle.

Žalářník nesl snídani.

Dantes pozvedl se na loži a zesiluje hlas, jal se mluviti o všem možném, o špatné jakosti potravy, kterou žalářník přinášel, o zimě, jíž trpí v kobce, bruče a hubuje, aby mohl hlasitěji mluviti, a vyčerpávaje trpělivost žalářníka, který právě toho dne vyžádal pro nemocného vězně hovězí polévku a čerstvý chléb a který mu ten chléb a polévku přinášel.

Na štěstí se domníval, že Dantes blouzní; postavil pokrm na špatný, rozviklaný stůl, na nějž jej obyčejně stavěl, a vzdálil se.

Edmond, jsa, opět volný, jal se znovu radostně naslouchati.

Zvuk stával se tak zřetelným, že mladý muž slyšel jej nyní bez námahy.

"Není již pochyby," pravil sám sobě, "ježto zvuk pokračuje i ve dne, pracuje jistě nějaký nešťastný vězeň jako já na svém osvobození. Ach, kdybych byl u něho, jak bych mu pomáhal!"

Pak náhle chmurný mrak zastřel jitřenku naděje v tomto mozku, zvyklém neštěstí, který jen nesnadno mohl se vpraviti v lidské radosti. Vznikla v něm myšlenka, že příčinou toho zvuku je práce několika dělníků, kterým vláda svěřila opravu sousední cely.

Bylo snadno, zjistiti to, ale jak se odvážiti té otázky? Bylo zajisté zcela prosté, vyčkati příchodu žalářníkova, upozorniti jej na ten zvuk a pozorovati, s jakým výrazem mu naslouchá. Ale dopřáti si takového uspokojení,

neznamenalo to zraditi velmi drahocenné zájmy pro uspokojení velmi krátké? Na neštěstí Edmondova hlava, prázdná báň, byla ohlušena bzukotem jedné myšlenky; byl tak sláb, že duch jeho chvěl se jako pára a nebyl s to, seskupiti se pevně kolem určité představy. Edmond viděl jen jedinou možnost, jak vrátiti své úvaze jasnost a soudnosti přesnost; upřel oči na kouřící se ještě hovězí polévku, kterou žalářník postavil na stůl, vstal, došel vratkým krokem ke stolu, vzal misku, přitiskl ji ke rtům a pozřel obsažený v ní nápoj s nevýslovným pocitem blaha.

Měl odvahu přestati na tom: slýchal, že nešťastní trosečníci, nalezení vysíleni hladem, zemřeli, poněvadž najedli se hltavě příliš silné stravy. Edmond položil na stůl chléb, jejž nesl již k ústům a šel opět ulehnouti. Edmond nechtěl již zemříti.

Brzy cítil, že světlo vrací se mu do mozku; všecky jeho nejasné a téměř nepostižitelné myšlenky zaujímaly opět své místo na té zázračné šachovnici, kde o jedno políčko víc snad stačí k utvoření převahy člověka nad zvířaty. Byl schopen mysliti a zesíliti svou myšlenku důvody.

Řekl si:

"Je třeba pokusiti se o důkaz, ale bez poškození kohokoliv. Je-li pracujícím obyčejný dělník, potřebuji jen zaklepati na zeď a on ihned ustane, aby zvěděl, kdo klepe a za jakým účelem klepe. Ale ježto jeho práce bude nejen dovolena, nýbrž i přikázána, bude v ní zase brzy pokračovati. Je-li to naopak vězeň, zvuk, jejž způsobím, jej poděsí; bude se báti, aby nebyl prozrazen; ustane v práci a dá se do ní znovu až večer, kdy bude se domnívati, že všecko leží a spí."

Edmond ihned opět vstal. Tentokrát jeho nohy neklesaly a v očích se mu netmělo. Šel do rohu vězení, ulomil kámen, vlhkem zvětralý, a vrátil se zaklepati na zeď, přímo na místo, kde zvuk ozýval se nejzřetelněji.

Zaklepal třikrát.

Hned po prvním úderu zvuk přestal jako kouzlem.

Edmond naslouchal z celé duše. Minula hodina, minuly dvě hodiny, žádný nový zvuk se neozval. Edmond způsobil, že za zdí zavládlo naprosté ticho.

Pln naděje, pojedl Edmond několik soust chleba, pozřel několik doušků vody a díky silnému ústrojí, jímž obdařila jej příroda, cítil se téměř tak zdráv, jako před tím.

Den uplynul, ticho trvalo stále.

Nastala noc, aniž se zvuk ozval znovu.

"Je to vězeň," pravil si Edmond s nevýslovnou radostí.

Od té chvíle se mu hlava rozpálila; návrat činného života působil na něho prudce.

Noc uplynula, aniž se ozval nejmenší zvuk. Edmond té noci ani oka nezamhouřil.

Nový den nadešel; žalářník vstoupil, přinášeje zásoby. Edmond snědl již staré do posledního kousku; snědl i nové, naslouchaje stále zvuku, jenž se neobnovoval, třesa se, že snad ustal navždy, konaje deset nebo dvanáct mil po své kobce, otřásaje celé hodiny železnými mřížemi v okně, vraceje svým údům sílu a pružnost již dávno zapomenutým cvikem, chystaje se, slovem, pustiti se do křížku se svým budoucím osudem, jako činí zápasník, napínaje paže a natíraje si tělo olejem, než vstoupí do arény. V přestávkách této horečné činnosti pak naslouchal, neozývá-li se zvuk znovu, rozčiloval se opatrností toho vězně, který neuhodl, že byl ze svého osvobozujícího díla vyrušen jiným vězněm, jenž při nejmenším právě tak spěchal dostati se na svobodu, jako on.

Minuly tři dny, sedmdesát dvě smrtelné hodiny, počítané minutu po minutě!

Konečně jednoho večera, když žalářník naposled odešel, když Dantes přiložil po sté ucho ke zdi, zdálo se mu, že nepostřehnutelný záchvěv odpovídá tlumeně v jeho hlavě, přitisknuté k mlčenlivým kamenům.

Dantes odstoupil, aby uklidnil svůj otřesený mozek, obešel několikrát celu a pak opět přiložil ucho na totéž místo.

Nebylo již pochyby; něco se dálo na druhé straně. Vězeň poznal nebezpečí svého konání a připustil i nějaké jiné; aby mohl nepochybně pokračovati ve svém díle s větší jistotou, nahradil páku dlátem.

Povzbuzen tímto objevem, Edmond se rozhodl přijíti na pomoc neúnavnému pracovníku. Nejprve odsunul lože, za nímž, jak se mu zdálo, osvobozující dílo se konalo, a hledal zrakem předmět, kterým mohl by se pustiti do stěny, odstraniti vlhkou maltu a konečně odloupnouti kámen.

Nic se jeho zraku nenaskytlo. Neměl ani nože, ani ostrého nástroje. Ze železa byly pouze mříže a přesvědčil se již tolikrát, že jsou dobře zatmeleny, že to nestálo za námahu, zkusiti jimi otřásti.

Lože, židle, stůl, kbelík, džbán - to bylo celé zařízení.

V posteli byly ovšem železné čepy, ale ty byly k dřevu přišroubovány. Byl by musil míti přístroj, aby mohl šrouby vytáhnouti a čepy odtrhnouti.

Na stole a židli nic; u kbelíku bylo kdysi ucho, ale to bylo odstraněno.

Dantesovi zbývala již jen jediná pomoc, rozbíti totiž džbán a dáti se do práce jedním z ostrých kamenných úlomků.

Upustil jej na kamennou podlahu a džbán se roztříštil. Dantes vybral si dva či tři ostré střepy, ukryl je ve slamníku a ostatní nechal porůznu na podlaze. Rozbití džbánu bylo příliš všední příhodou, aby se jí kdo znepokojil.

Edmond měl ku práci celou noc, ale dílo potmě špatně pokračovalo, neboť musil pracovati podle hmatu a cítil brzy, že nedokonalý nástroj otupuje se o tvrdší kameninu. Přistavil tedy opět lůžko a očekával den. S nadějí vrátila se mu trpělivost.

Celou noc poslouchal a slyšel neznámého podkopníka, jenž pokračoval ve svém podzemním díle.

Nastal den, žalářník vstoupil. Dantes mu řekl, že, pije minulého dne ze džbánu, upustil jej a rozbil. Žalářník šel, bruče, pro nový džbán, aniž však se namáhal odnést střepy starého.

Za okamžik se vrátil, napomenul vězně k větší opatrnosti, a odešel.

Dantes slyšel s nevýslovnou radostí skřípění zámku, který kdysi, zapadaje, svíral mu srdce. Naslouchal, jak vzdaluje se ohlas kroků. Když pak zvuk ten utichl, Edmond vrhl se k svému lůžku, odsunul je a při slabém svitu světelného paprsku, jenž vnikal do vězení, spatřil marnou práci, kterou vykonal minulé noci, útoče přímo doprostřed kamene, místo

co měl začíti maltou, jíž byl kámen se stran obložen.

Vlhkem stala se malta sypkou.

Dantes viděl s radostným bušením srdce, že malta odlupuje se v úlomcích; tyto úlomky byly ovšem téměř atomy, ale za půl hodiny oddrobil jich Dantes asi hrst. Mathematik byl by mohl vypočítati, že asi za dvě léta práce, předpokládaje, že nenarazí se na skálu, bylo by možno prokopati chodbu dvou stop zšíři a dvaceti stop hloubky.

Tu si vězeň vytýkal, že nevynaložil na tu práci dlouhých, stále pomaleji po sobě plynoucích hodin, které promarnil nadějí, modlitbou a zoufalstvím.

Od šesti asi let, co byl zavřen, jakou práci mohl vykonati, byť byla sebe pomalejší!

Tato myšlenka dodala mu nové horlivosti.

Po třech dnech podařilo se mu s neslýchanou opatrností odstraniti všecku maltu a obnažiti kámen; zeď složena byla z lámaných kamenů, mezi nimiž tu a tam zasazen byl pro větší pevnost kámen tesaný. Jeden z těchto tesaných kamenů Dantes téměř obnažil a nyní šlo o to, pohnouti jím v základě.

Dantes zkoušel to nehty, ale nehty na to nepostačily.

Kousky džbánu, vpravené do mezer se lámaly, chtěl-li jich Dantes použíti jako páky.

Po hodině marného úsilí Dantes vstal, čelo zbrocené potem úzkosti.

Narazí tedy hned s počátku na překážku a bude musiti nečinně a líně čekati, až jeho soused, kterého snad únava zmůže, všecko vykoná?

Tu zrodila se mu v hlavě myšlenka. Stál, usmívaje se; čelo, vlhké potem, samo mu oschlo.

Žalářník denně přinášel Dantesovi polévku v plechovém rendlíku. Tento rendlík obsahoval polévku Dantesovu i druhého vězně, neboť Edmond pozoroval, že nádoba je buď plná, nebo do polou prázdná, podle toho, podělil-li žalářník pokrmem nejdříve jeho nebo jeho společníka,

Tento rendlík měl dlouhé železné držadlo; po tomto držadle Dantes toužil a byl by je zaplatil, kdyby to bylo na něm žádáno, desíti lety života.

Žalářník nalil obsah rendlíku Dantesovi do talíře. Sněd polévku dřevěnou lžící, Dantes umyl talíř, který sloužil mu tak každý den.

Večer postavil Dantes talíř na zem, do polou cesty mezi dveře a stůl; žalářník, vstoupiv, šlápl do talíře a rozbil jej na tisíc kusů.

Tentokráte nebylo co vytýkati Dantesovi; chybil ovšem, že nechal talíř na zemi, ale žalářník rovněž chybil, že nedíval se na cestu.

Žalářník tedy spokojil se mručením.

Pak se rozhlédl, do čeho by nalil polévku. Dantesovo náčiní omezovalo se na ten jediný talíř, nebylo tedy výběru.

"Nechte tu rendlík," pravil Dantes, "vezměte si jej zase zítra, až mi přinesete snídani."

Tato rada přišla vhod pohodlnosti žalářníkově, který nemusil aspoň choditi znovu nahoru, znovu dolů a opět nahoru.

Nechal tam rendlík.

Dantes zachvěl se radostí.

Tentokrát snědl rychle polévku i maso, jež dává se podle vězeňského zvyku do polévky. Vyčkav pak asi hodinu pro jistotu, že žalářník se nerozmyslil, odstavil postel, vzal rendlík, vsunul konec držadla mezi tesaný kámen, zbavený malty, a sousední lámané kameny a začal jej nadzvedovati jako pákou. Lehké zakolísání Dantesovi dokázalo, že práce se daří.

A skutečně, za hodinu byl kámen vyňat ze zdi, kde vznikla dutina, mající přes půl druhé stopy v průměru.

Dantes pečlivě sesbíral všecku maltu, odnesl ji do rohu vězení, odškrabal šedavou hlínu střepem džbánu a pokryl opět maltu hlínou.

Pak, chtěje využitkovati noci, kdy náhoda, či spíše dobře vymyšlená kombinace vložila mu do rukou tak drahocenný nástroj, jal se přímo náruživě dlabati dále.

Za úsvitu vložil opět kámen do dutiny, přistavil lůžko ke zdi a opět ulehl.

K snídaní dostával kousek chleba; žalářník vstoupil a položil chléb na stůl.

"Nu, nepřinášíte mi jiný talíř?" tázal se Dantes.

"Ne," odvětil žalářník; "jste kazisvět, zničil jste džbán a já vaší vinou rozbil jsem talíř. Kdyby všichni vězňové nadělali tolik škod, vláda by to nevydržela. Nechám vám rendlík a naliju vám vždycky do něho polévku; tak snad aspoň své nádobí nerozbijete."

Dantes zvedl oči k nebi a sepjal ruce pod pokrývkou.

Kousek železa, jenž mu zůstal, vyvolal v jeho duši prudší vznět vděčnosti, než největší štěstí, které ho kdy potkalo v minulém jeho životě.

Leč pozoroval, že od té doby, co začal pracovati on, druhý vězeň přestal.

Než, to nevadilo; nebylo to důvodem, proč měl by ustati ve své snaze; nepřijde-li soused k němu, přijde on k sousedovi.

Pracoval celý den bez zastávky. Večer měl vydlabáno, díky svému novému nástroji, přes deset hrstí úlomků kamene, malty a tmelu.

Když nadešla chvíle žalářníkova příchodu, narovnal co mohl nejlépe ohnuté držadlo rendlíku a postavil nádobu na obvyklé místo. Žalářník nalil do ní každodenní dávku polévky a masa, vlastně polévky a ryby, neboť onen den byl postní a vězňové musili držeti půst třikrát týdně. I podle toho bylo by bývalo lze počítati čas, kdyby Dantes nebyl již dávno toho počtu zanechal. Naliv polévku, žalářník se vzdálil.

Dantes chtěl se tentokrát přesvědčiti, přestal-li skutečně jeho soused pracovati.

Naslouchal.

Panovalo naprosté ticho, jako po ty tři dny, co byla práce přerušena.

Dantes povzdechl; bylo zřejmo, že jeho soused mu nedůvěřuje.

Přes to však Dantes nepozbyl odvahy a pracoval dále celou noc. Ale po dvou či třech hodinách námahy narazil na překážku. Železo nezabíralo a sklouzalo po hladké ploše.

Dantes ohmatal překážku rukama a poznal, že přišel na trám.

Trám ten protínal, či spíše nadobro zatarasoval otvor, vyhloubený Dantesem.

Nyní bylo nutno dlabati pod ním i nad ním.

Nešťastný mladý muž nepomyslil na tuto překážku.

"Oh, můj Bože, můj Bože!" zvolal. "Tolik jsem tě přece prosil, že jsem doufal, že mne vyslyšíš. Můj Bože, který odňal jsi mi svobodu života, můj Bože, který odňal jsi mi klid smrti, můj Bože, který povolal jsi mne zpět k žití, můj Bože, slituj se nade mnou, nenech mne zemříti v zoufalství!"

"Kdo mluví o Bohu a o zoufalství současně?" promluvil hlas, jenž zdál se přicházeti z podzemí a jenž, ztlumen neprůhlednou přepážkou, doléhal k mladému muži hrobovým tónem."

Edmond cítil, že vlasy ježí se mu na hlavě, i ucouvl na kolenou.

"Ach," zašeptal, "slyším mluviti člověka."

Bylo tomu čtyři nebo pět let, co Edmond neslyšel hlasu, kromě žalářníkova, a pro vězně žalářník není člověkem: jsou to živé dveře, přidané ke dveřím dubovým, je to mříž z masa a krve, připojená k mřížím železným.

"Ve jménu nebes!" zvolal Dantes. "Vy, jenž jste mluvil, mluvte ještě, třebaže váš hlas mne poděsil. Kdo jste?"

"Kdo jste vy?" tázal se hlas.

"Nešťastný vězeň," odpověděl Dantes, který nečinil s odpovědí žádných nesnází.

"Z které země?"

"Francouz."

"Vaše jméno?"

"Edmond Dantes."

"Vaše zaměstnání?"

"Námořník."

"Od které doby jste zde?"

"Od 28. února 1815."

"Váš zločin?"

"Jsem nevinen."

"Ale z čeho jste obviňován?"

"Z účastenství na spiknutí pro návrat císařův."

"Jakže! Pro návrat císařův? Císař není tedy již na trůně?"

"Vzdal se vlády ve Fontainebleau r. 1814 a byl odvezen na ostrov Elbu. Ale od které doby jste zde vy, že o tom všem nevíte?"

"Od r. 1811."

Dantes se zachvěl. Muž ten byl ve vězení o čtyři léta déle než on.

"Dobře, nedlabejte již," pravil hlas velmi rychle; "povězte mi jen, jak vysoko je dutina, kterou jste vyhloubil?"

"Hned u země."

"Jak je ukryta?"

"Za mou postelí."

"Byla přestavena vaše postel za tu dobu, co jste zde?"

"Nikdy."

"Kam vede váš pokoj?"

"Na chodbu."

"A chodba?"

"Ústí ve dvoře."

"Běda!" zašeptal hlas.

"Oh, můj Bože, co se stalo?" zvolal Dantes.

"Stalo se, že jsem se zmýlil, že nedokonalost mých nákresů mne ošálila, že nedostatek kružidla mne zničil, že čárka, o kterou zmýlil jsem se na plánu, rovná se patnácti stopám ve skutečnosti, a že pokládal jsem zeď, kterou prokopáváte, za zeď pevnosti!"

"Vy jste tedy mířil k moři?"

"Měl jsem to v úmyslu."

"A kdyby se vám to bylo podařilo?"

"Byl bych se do něho vrhl, byl bych doploval k některému z ostrovů, které obklopují zámek If, buď k ostrovu Daumu, nebo Tiboulenu, nebo i k pobřeží a byl bych zachráněn."

"Což byste mohl doplavat až tam?"

"Bůh byl by mi dal sílu. A nyní je vše ztraceno."

"Vše?"

"Ano. Ucpěte opatrně svoji jámu a nepracujte již, nezabývejte se ničím a očekávejte zprávy ode mne."

"Ale kdo alespoň jste... povězte mi, kdo jste?"

"Jsem... jsem... číslo 27."

"Nedůvěřujete mi tedy?" tázal se Dantes.

Dantesovi se zdálo, jako by trpký smích pronikl klenbou a zavanul až k němu.

"Oh, jsem dobrý křesťan!" zvolal, uhádaje instinktivně, že muž pomýšlí ho opustiti; "Přisahám vám při Kristu, že dal bych se raději usmrtiti, než bych naznačil vaším i svým katům stín pravdy! Ale ve jménu nebes, nezbavujte mne své přítomnosti, nezbavujte mne svého hlasu, nebo, přisahám vám, roztříštím si hlavu o zeď, neboť jsem již u konce svých sil, a vy budete míti mou smrt na svědomí."

"Kolik je vám let? Váš hlas zdá se náležeti mladému muži."

"Neznám svého věku, neboť neměřil jsem čas od té doby, co zde jsem; vím jen, že šlo mi na devatenáctý rok, když jsem byl zatčen 18. února 1815."

"Necelých dvacet šest let," zašeptal hlas. "V tom věku člověk nebývá ještě zrádcem."

"Oh, ne, ne, přisahám vám," opakoval Dantes. "Řekl jsem vám již a opakuji vám, že bych se raději dal rozsekati na kusy, než bych vás zradil."

"Dobře jste učinil, že jste na mne mluvil, dobře jste učinil, že jste mne prosil, neboť chtěl jsem si sestrojiti jiný plán a vzdáliti se vás. Ale váš věk mne ubezpečuje, setkáme se opět, očekávejte mne."

"A kdy to?"

"Musím zjistiti naše vyhlídky; počkejte, až vám dám znamení."

"Ale neopustíte mne, nenecháte mne samotna, přijdete ke mně, nebo mi dovolíte přijíti k vám? Prchneme spolu a nemůžeme-li prchnouti, budeme hovořiti; vy o lidech, které milujete, já o lidech, které miluji. Milujete přece někoho."

"Jsem sám na světě."

"Budete tedy milovati mne; jste-li mlád, budu vaším soudruhem; jste-li stár, budu vaším synem. Mám otce, kterému je nyní asi sedmdesát let, žije-li ještě; miloval jsem jen jeho a dívku jménem Mercedes. Otec na mne nezapomněl, tím jsem si jist, ale ona, Bůh ví, myslí-li ještě na mne. Miloval bych vás, jako jsem miloval svého otce."

"Dobře," pravil vězeň, "zítra na shledanou."

Slova ta pronesena byla tónem, který Dantese přesvědčil; více si nežádal, vstal, pečlivě jako vždy odstranil úlomky malty a přistavil lože opět ke zdi.

Pak všecek oddal se svému štěstí. Nebude již samoten a snad dostane se i na svobodu. A nebude-li na svobodě, bude aspoň mít soudruha a sdílené vězení jest již jen polovičním vězením. Nářky pronášené společně jsou skoro modlitbami; modlitba ve dvou pak je skoro díkůvzdání.

Po celý den procházel se Dantes po vězení se srdcem plným radosti. Chvílemi ho radost přímo dusila; tu usedal na lože a tiskl ruce k prsům. Při nejmenším zvuku zvenčí přiskakoval ke dveřím. Jednou nebo dvakrát prolétla mu mozkem obava, aby neodloučili jej od muže, kterého ještě neznal a kterého přes to již miloval jako přítele. V tom případě byl rozhodnut: jakmile by žalářník odsunul jeho lože a sklonil hlavu, aby si prohlédl otvor, rozbil by mu hlavu balvanem, na němž byl postaven džbán.

Byl by odsouzen k smrti, to dobře věděl. Ale což již neumíral omrzelostí a zoufalstvím, právě když ten zázračný zvuk probudil ho opět k životu?

Večer přišel žalářník; Dantes seděl na loži, neboť zdálo se mu, že tak lépe zakrývá nedokončený otvor.

Pohlédl asi nějak podivně na obtížného návštěvníka, neboť ten se optal:

"Nu, chcete snad zas bláznit?"

Dantes neodpověděl, boje se, aby hlasem neprozradil svého pohnutí.

Hlídač odešel potřásaje hlavou.

Když nastala noc, Dantes se domníval, že soused použije ticha a tmy k opětnému navázání rozhovoru, mýlil se však; noc uplynula, aniž nejmenší zvuk byl odpovědí jeho horečnému očekávání. Avšak příštího jitra, když žalářník odešel a Dantes právě odstavil lůžko ode zdi, zaslechl tři pravidelné údery. Prudce poklekl.

"Jste to vy?" pravil; "tu jsem."

"Odešel již od vás žalářník?" tázal se hlas.

"Ano," přisvědčil Dantes, "přijde až večer; máme dvanáct hodin volnosti."

"Mohu tedy jednati?" mluvil hlas.

"Ano, ano, ano, bez meškání, ihned. Snažně vás prosím."

Tu pohnula se část zdiva, o níž Dantes, věže napolo v otvoru, opíral se oběma rukama, a zdála se povolovati. Uhnul rychle zpět a hromada malty i vydroleného kamení sesypala se do díry, která ukázala se pod otvorem, jejž on sám vydlabal. A tu v temné té dutině, o níž nemohl posoudit, jak je hluboká, objevila se hlava, ramena a konečně celý muž, jenž dosti obratně se vysoukal z utvořeného otvoru.

XVI.
UČENÝ ITAL

Dantes objal nového přítele, tak dlouho a tak netrpělivě očekávaného, a přitáhl jej k okénku, aby slabě tam vnikající světlo osvítilo jej celého.

Byl to muž malé postavy, vlasů sešedivělých spíše strádáním než věkem, pronikavých očí, ukrytých pod hustým šedým obočím, černých ještě vousů, sahajících až na prsa. Hubená jeho tvář zbrázděna byla hlubokými vráskami a smělé rysy výrazného jeho obličeje prozrazovaly muže zvyklého spíše duševní práci než tělesné. Čelo příchozího pokryto bylo potem.

Co se týká oděvu, bylo nemožno rozeznati původní jeho tvar, neboť rozpadával se v cáry.

Vypadal asi na šedesát pět let, ačkoli jistota jeho pohybů zdála se nasvědčovati, že je mladší, než jakým učinilo ho dlouhé vězení.

Přijímal nadšené výlevy mladíkovy s jistým potěšením; jeho zledovělá duše jako by se rozehřívala a tála ve styku s tímto ohnivým srdcem. Děkoval mu i s jistou vřelostí za jeho srdečnost, ačkoli byl hořce zklamán, že našel druhé vězení tam, kde doufal najíti svobodu.

"Nejprve vyšetřme, je-li možno zakrýti očím hlídačů stopy mého příchodu. Celý náš budoucí klid podmíněn je tím, aby nevěděli, co se stalo."

Nachýlil se k otvoru, vzal kámen, jejž přes jeho tíži snadno zvedl, a vložil jej dovnitř.

"Tento kámen byl velmi nedbale odstraněn," poznamenal, pokyvuje hlavou; "což nemáte nástrojů?"

"A vy," tázal se Dantes s údivem, "vy snad nějaké máte?"

"Udělal jsem si jich několik. Kromě pilníku mám vše, čeho mi třeba: dláto, kleště, páku."

"Ó, to bych rád viděl ty výsledky vaší trpělivosti a vynalézavosti," zvolal Dantes.

"Hleďte, tady je dláto."

A ukázal mu silnou, ostrou čepel, opatřenou kouskem dřeva.

"Z čeho jste si to udělal?" tázal se Dantes.

"Z jednoho pantu své postele. Tímto nástrojem vydlabal jsem si celou cestu, jež mne dovedla až sem. Asi padesát stop."

"Padesát stop!" zvolal Dantes téměř s hrůzou.

"Mluvte tiše, mladý muži, mluvte tiše; často se stane, že u dveří vězení někdo poslouchá."

"Vědí, že jsem sám."

"Nevadí."

"Pravíte, že jste prokopal padesát stop, než jste se dostal sem?"

"Ano, asi taková vzdálenost dělí vaši celu od mé. Ale z nedostatku geometrických přístrojů vypočítal jsem špatně tu křivku a rozměry. Místo čtyřiceti stop ellipsy ukázalo se, že je jich padesát. Jak jsem vám již řekl, chtěl jsem se dostati k vnější zdi, prorazit ji a skočit do moře. Místo, abych podkopal chodbu, do níž vede vaše kobka, kopal jsem podél ní. Všecka moje práce je marná, neboť chodba vede na dvůr plný stráží."

"To je pravda," přisvědčil Dantes, "ale chodba vede jen podél jedné stěny a moje cela má čtyři."

"Ano, ale jednu z nich tvoří skála; deset dělníků, opatřených všemi potřebnými nástroji, musilo by pracovati deset let, než by prorazili skálu; tato druhá sousedí asi se základy guvernérova bytu, dostali bychom se do sklepů, které se jistě zavírají na klíč, a byli bychom chyceni. Třetí stěna vede - počkejte - kampak vede třetí?!"

Byla to stěna, v níž proraženo bylo okénko, kudy vnikalo do kobky trochu světla. Toto okénko, kterým by jistě ani dítě neproklouzlo, bylo ještě opatřeno třemi železnými mřížemi, které mohly uklidnit i nejopatrnějšího hlídače, neboť touto cestou byl jistě útěk nemožný.

Položiv tuto otázku, přitáhl nově příchozí stůl pod okno.

"Vystupte na stůl," pravil Dantesovi.

Dantes uposlechl, vystoupil na stůl a uhodnuv soudruhův úmysl, opřel se zády o zeď a nastavil mu ruce.

Ten, jenž pojmenoval se číslem své kobky a jehož pravého jména Dantes ještě neznal, vyskočil rychleji, než by se bylo dalo dle jeho věku očekávati, s mrštností kočky nebo ještěrky nejprve na stůl, se stolu pak na Dantesovy ruce a s rukou na ramena; takto v polou těla skloněn, neboť klenba kobky nedovolovala mu vztyčiti se, prostrčil hlavu první mříží a mohl se tak nachýliti shora dolů.

Okamžik nato rychle vtáhl hlavu zpět.

"Oh," pravil, "tušil jsem to."

Sjel podél Dantesova těla na stůl a se stolu skočil, na zemi.

"Co jste tušil?" tázal se mladý, muž úzkostlivě, seskočiv rovněž k němu.

Starý vězeň uvažoval.

"Ano, je to tak. Čtvrtá strana vaší kobky vede na vnější galerii, jakousi okružní cestu, kudy chodí hlídky a kde bdí stráže."

"Jste si tím jist?"

"Viděl jsem sako vojáka a konec jeho pušky a proto jsem tak rychle vtáhl hlavu; bál jsem se, abych sám nebyl zpozorován."

"Nuže?" pravil Dantes.

"Vidíte, že je nemožno prchnouti vaší kobkou."

"A pak?" pokračoval mladý muž tázavým tónem.

"A pak," odvětil starý vězeň, "staň se vůle boží." A po starcových rysech rozprostřel se výraz hluboké odevzdanosti.

Dantes pohlédl s údivem, smíšeným s obdivem na muže, jenž zříkal se s tak filosofickým klidem naděje, živené od tak dlouhé doby.

"A nyní chcete mi říci, kdo jste?" tázal se Dantes.

"Oh, můj Bože, ano, může-li vás to ještě zajímati teď, kdy nemohu vám již v ničem prospěti."

"Můžete mi prospěti útěchou a podporou, neboť zdáte se mi silným mezi silnými."

Abbé usmál se smutně.

"Jsem abbé Faria," pravil vězněný, "jak víte, od r. 1811 na zámku Ifu. Ale byl jsem tři roky zavřen v pevnosti Fenestrelle. R. 1811 byl jsem dopraven z Piemontu do Francie. Tehdy jsem se dověděl, že osud seslal Napoleonovi,

jemuž zdál se býti tehdy podroben, syna a že ten syn byl v kolébce jmenován římským králem. Netušil jsem ani zdaleka, co jste mi právě řekl, že totiž za čtyři roky na to byl kolos skácen. Kdo tedy vládne ve Francii? Napoleon II.?"

"Ne, Ludvík XVIII."

"Ludvík XVIII., bratr Ludvíka XVI. - podivné a tajemné je řízení nebes. Jaký tedy cíl sledovala Prozřetelnost, ponižující člověka, kterého pozvedla, a povyšujíc toho, kterého snížila?"

Dantes sledoval očima muže, jenž zapomněl okamžik na svůj vlastní osud, zabývaje se osudem světa.

"Ano, ano," pokračoval abbé, "je to jako v Anglii: po Karlu I. Cromwell, po Cromwelovi Karel II. a snad po Jakubu II. nějaký zeť, nějaký příbuzný, nějaký princ Oranžský; stathouder učiní se králem; a pak nové ústupky lidu, pak konstituce, pak svoboda! Vy to uvidíte, mladý muži," děl, obraceje se k Dantesovi a pohlížeje na něho hlubokýma, zářícíma očima, jaké asi měli proroci. "Ve vašem věku možno to uviděti, vy to uvidíte."

"Ano, vyjdu-li odtud."

"Ach, pravda," přisvědčoval abbé Faria, "jsme vězňové; jsou okamžiky, kdy na to zapomínám a kdy, ježto mé oči pronikají uzavírajícími mne stěnami, domnívám se býti na svobodě."

"A proč jste zavřen?"

"Já? Poněvadž spřádal jsem r. 1807 plán, jejž Napoleon chtěl uskutečniti r. 1811; poněvadž chtěl jsem jako Macchiavelli uprostřed všech těch knížátek, která činila z Itálie hnízdo malých, tyranských a slabých království, stvořiti velikou a jedinou říši, celistvou a silnou; protože domníval jsem se, že našel jsem svého Caesara Borgiu v korunovaném hlupáku, který se tvářil, jako by mne chápal, aby mne mohl jistěji zraditi. Byl to plán Alexandra VI. a Klementa VII.; zhatí se vždycky, když oni nadarmo se ho podjali a když Napoleon nemohl ho uskutečniti; rozhodně Itálie je prokleta!"

A stařec sklopil hlavu.

Dantes nechápal, jak může člověk dáti svůj život všanc k vůli takovým zájmům; ovšem, znal-li Napoleona, kterého viděl a s kterým mluvil, neměl zato ani potuchy, kdo to je Klement VII. a Alexandr VI.

"Nejste vy ten kněz," pravil Dantes, začínaje sdílet mínění žalářníkovo, které bylo na zámku Ifu všeobecným, "kterého pokládají za nemocného?"

"Kterého pokládají za blázna, chcete říci, není-li pravda?"

"Neodvážil jsem se," odvětil Dantes s úsměvem.

"Ano, ano," pokračoval Faria s trpkým smíchem; "ano, platím za blázna, bavím ode dávna návštěvníky tohoto vězení a obveseloval bych malé děti, kdyby na tomto místě beznadějné bolesti nějaké děti byly."

Dantes zůstal na okamžik státi nehnutě a beze slova.

"Vy tedy zříkáte se útěku," pravil.

"Vidím, že je útěk nemožný; pokusiti se o věc, jejíhož uskutečnění si Bůh nepřeje, znamenalo by vzpouru proti Bohu."

"Proč ztráceti odvahu? Bylo by příliš neskromné žádati na Prozřetelnosti úspěch hned na první ráz. Nemůžete snad jiným směrem znovu začíti totéž, co podnikl jste tímto směrem?"

"Ale víte vy, co jsem vykonal, že tak mluvíte o novém začátku? Víte, že potřeboval jsem čtyř let, než zhotovil jsem si své nástroje? Víte, že ode dvou let škrabu a dlabu zemi tvrdší než granit? Víte, že musil jsem obnažiti kameny, o nichž byl bych se druhdy domníval, že jimi ani nehnu, že mílely celé dny v této titanské námaze a že často býval jsem večer šťasten, když odstranil jsem čtverečný palec starého tmelu, ztvrdlého v kámen ? Víte, že abych měl kam dáti všecku hlínu a kamení, které jsem vyhrabal, musil jsem prolomiti klenbu schodiště a do toho otvoru sypal jsem po částech všechen rum, takže díra je dnes plna a já nevěděl bych, kam dáti hrst prachu? A víte konečně, že domníval jsem se dosahovati již cíle všech svých prací, že cítil jsem právě sílu, dokončiti tento úkol, a že nyní Bůh nejen ten cíl oddaluje, ale přenáší jej neznámo kam? Ach, pravím vám, opakuji vám to, neučiním již napříště žádného pokusu k dosažení svobody, ježto vůlí boží je, aby byla ztracena navždy."

Edmond sklopil hlavu, aby muži neprozradil, že radost ze společníka brání mu sdíleti, jak bylo jeho povinností, vězňův bol nad nemožností záchrany.

Abbé Faria sklesl na Edmondovo lože a Edmond zůstal stát.

Mladý muž nikdy nepomyslil na útěk. Jsou věci, jež zdají se tak nemožnými, že člověku ani nepřijde na mysl pokusiti se o ně a že vyhýbá se jim instinktivně.

Vyhloubiti padesát stop hluboký otvor pod zemí, zasvětiti tomu výkonu tři léta práce, dostati se v případě úspěchu nad propast, řítící se srázně do moře, vrhnouti se s padesáti, šedesáti, snad i sto stop výšky a roztříštiti si pádem hlavu o nějaké skalisko, ač-li nezasáhne uprchlíka ještě dřív kulka hlídky, a musiti po překonání všech těchto nebezpečí uplovati míli - to bylo příliš odvážné, aby se člověk neodevzdal v osud, a viděli jsme, že Dantes byl by zaplatil tu odevzdanost životem.

Nyní však, když mladý muž viděl starce, jenž s takovou energií lpěl na životě a jenž dal mu příklad tak zoufalé odhodlanosti, jal se uvažovati a měřiti svou odvahu. Jiný pokusil se o to, co jemu ani na mysl nepřišlo; jiný, méně mladý, méně silný, méně obratný než on, opatřil si obratností a vytrvalostí všecky nástroje, kterých potřeboval k tomu neuvěřitelnému výkonu, jehož nezdar mohlo přivoditi jen špatné vyměření; jiný to vše způsobil, Dantesovi nebylo tedy nic nemožným: Faria pronikl padesáti stopami on pronikne stem. Faria v padesáti letech potřeboval tři roky k vykonání svého díla; Dantes, mající polovinu Fariova věku, bude potřebovati šesti let. Faria, abbé, učenec, duchovní, nebál se přeplutí ze zámku Ifu na ostrov Daume, Ratonneau nebo Lemaire; on, Edmond, námořník, odvážný potápěč, který tak často spustil se pro korálovou větévku na mořské dno, váhal by uraziti plováním míli? Což neztrávil celé hodiny v moři, aniž stanul nohou na břehu? Ne, ne, Dantes potřeboval jen býti posílen příkladem. Všecko, co jiný učinil nebo mohl by učiniti, to Dantes učiní.

Mladý muž okamžik uvažoval.

"Našel jsem, co jste hledal," pravil starci.

Faria se zachvěl.

"Vy?" pravil, pozvednuv hlavu, tónem, jenž prozrazoval, že mluví-li Dantes pravdu, ochablost jeho společníka nebude dlouhého trvání. "Vy? Nuže, co jste našel?"

"Chodba, kterou jste pronikl, abyste se dostal ze své cely sem, táhne se tímtéž směrem jako vnější galerie, není-li pravda?"

"Ano."

"Je od ní vzdálena jistě jen patnáct kroků, že ano?"

"Nanejvýš."

"Nuže, uprostřed chodby podkopeme cestu, tvořící jakoby rameno kříže. Tentokráte si to líp vyměříte. Vyjdeme na vnější galerii, zabijeme stráž a prchneme. Aby se ten plán zdařil, je třeba jen odvahy, kterou máte, a síly, jež mi nechybí. O trpělivosti nemluvím; vy jste svou trpělivost dokázal a já ji dokáži."

"Okamžik!" pravil abbé. "Nevěděl jste, milý příteli, jakého druhu je moje odvaha a jak hodlám využíti své síly. Co se týče trpělivosti, myslím, že jsem byl dosti trpěliv, začínaje každého rána práci noční a každé noci práci denní. Ale tehdy, poslyšte mne dobře, mladý muži, tehdy se mi zdálo, že sloužím Bohu, osvobozuje jednu z jeho bytostí, která, jsouc nevinna, nemohla býti odsouzena."

"Nu, a není tomu stejně?" tázal se Dantes, "či uznáváte se vinným od chvíle, kdy jste se se mnou setkal?"

"Ne, ale nechci se jím státi. Až do nynějška domníval jsem se, že mám co činiti jen s věcmi, a vy mi teď navrhujete setkání s lidmi. Mohl jsem proraziti zeď a zničiti schody, ale nikdy neproklám prsa a nezničím život."

Dantesovi unikl lehký pohyb překvapení.

"Jakže," pravil, "maje možnost osvobození, dal byste se zdržeti takovými vrtochy?"

"A proč vy sám," odvětil Faria, "neskolil jste jednou večer svého žalářníka nohou stolu, neoblékl jeho šatu a nepokusil se o útěk?"

"Nenapadlo mi to," odtušil Dantes.

"Proto, že již instinktivně máte takovou hrůzu z podobného zločinu, že jste naň ani nepomyslil," pravil stařec; "neboť v prostých a dovolených věcech naše přirozené sklony nám vymezují cesty našeho práva. Tygr, jenž prolévá krev od přirozenosti, jehož je to určením, potřebuje jen jednoho, aby jej totiž čich zpravil, že kořist je na blízku. Ihned po kořisti skočí, vrhne se na ni a roztrhá ji. Je to jeho pud, je ho poslušen. Ale člověk naopak má ke krvi odpor; nejsou to společenské zákony, jež příčí se vraždě, nýbrž zákony přirozené."

Dantes byl zmaten; byl to skutečně výklad toho, co dalo se bez jeho vědomí v jeho duchu, či spíše v jeho duši, neboť jsou myšlenky, které přicházejí z hlavy a jiné, které přicházejí ze srdce.

"A pak," ujal se opět Faria slova, "téměř od dvanácti let, co jsem ve vězení, probral jsem v duchu všecky slavné útěky. Viděl jsem, že jen zřídka kdy se zdařily šťastné útěky, korunované plným úspěchem, byly útěky pečlivě uvážené a pozvolna připravované; tak unikl vévoda de Beaufort ze zámku Vincennes, abbé Dubuquoi z For-l'Eveque a Latude z Bastilly. Jsou i možnosti, které náhoda může poskytnouti: takové jsou nejlepší. Očekávejme příležitost, věřte mi, a naskytne-li se, využitkujme jí."

"Vy jste mohl čekati," pravil Dantes s povzdechem; "dlouhá práce vyplňovala všecky vaše okamžiky a neměl-li jste práci, jež vás bavila, měl jste naděje, které vás těšily."

"Nezabýval jsem se pouze tím," pravil abbé.

"Co jste tedy dělal?"

"Psal jsem nebo studoval."

"Cožpak vám dávají papír, pera a inkoust?"

"Ne," odvětil abbé, "ale dělám si to sám."

"Vy si děláte papír, pera a inkoust?" zvolal Dantes.

"Ano."

Dantes pohlédl na toho muže s obdivem; leč jen stěží mohl tomu uvěřiti. Faria všiml si té lehké pochybnosti.

"Až přijdete ke mně," pravil mu, "ukáži vám hotové dílo, výsledek myšlenek, pátrání a úvah celého mého života, o němž přemítal jsem ve stínu Kolossea v Římě, u paty sloupu Svatého Marka v Benátkách, na březích Arna ve Florencii, a o němž jsem netušil, že žalářníci popřejí mi dosti volného času k jeho uskutečnění mezi čtyřmi zdmi zámku Ifu. Je to "Pojednání o možnosti jednotné monarchie v Itálii". Bude to veliký svazek kvartového formátu."

"A napsal jste to?"

"Na dvě košile. Vynašel jsem preparát, který činí plátno hladkým a pevným jako pergamen."

"Jste tedy chemik?"

"Trochu. Znal jsem Lavoisiera a jsem zpřátelen s Cabanisem."

"Ale k takovému dílu bylo vám třeba historických pramenů. Což jste měl nějaké knihy?"

"V Římě měl jsem asi pět tisíc svazků ve své knihovně. Stálým jich pročítáním přišel jsem na to, že ze sto padesáti dobře vybraných děl je možno si získati ne-li úplný souhrn lidských vědomostí, aspoň vše, co je člověku užitečno znáti. Zasvětil jsem tři roky svého života opětnému a opětnému čtení těchto sto padesáti svazků, takže jsem je znal přibližně zpaměti, když jsem byl zatčen. Ve vězení lehkým úsilím pamětí rozpomenul jsem se na ně úplně. Tak mohl bych vám zpaměti odříkati Thukydida, Xenofonta, Plutarcha, Tita Livia, Tacita, Stradu, Jordanise, Danta, Montaigne, Shakespeara, Spinozu, Macchiavelliho a Bossueta. Jmenuji vám jen nejdůležitější."

"Mluvíte tedy několika jazyky?"

"Znám pět řečí živých, německy, francouzsky, italsky, anglicky a španělsky; pomocí staré řečtiny rozumím

novořecky; leč ovládám ten jazyk špatně, učím se mu právě."

"Učíte se mu?" pravil Dantes.

"Ano, sestavil jsem si slovník slov, která znám, pořádal jsem je, sestavoval, obracel a převracel, tak aby mi mohly sloužiti k vyjádření myšlenky. Znám asi tisíc slov, právě tak, co nejnutněji potřebuji, ačkoli jich je, tuším, sto tisíc ve slovnících. Nebudu ovšem výmluvný, ale dorozumím se velmi dobře a to mi stačí."

Žasna stále více, Edmond začínal shledávati schopnosti tohoto podivného muže téměř nadpřirozenými; chtěje přistihnouti jej při jakékoli chybě, pokračoval:

"Ale nedostal-li jste per, čím mohl jste napsati ten objemný svazek?"

"Nadělal jsem si výborných per, která byla by ceněna výše než obyčejná, kdyby materiál byl znám, z chrupavek hlav oněch ohromných tresek, jež dostáváme někdy v postní dny. Vítám také s velikou radostí každou středu, pátek a sobotu, neboť přinášejí mi naději na zvětšení zásoby per, a mé historické práce jsou mi, přiznávám se, nejmilejším zaměstnáním. Ponořiv se do minulosti, zapomínám na přítomnost; kráčeje volně a neodvisle dějinami, zapomínám, že jsem vězněm."

"Ale inkoust?" pravil Dantes. "Z čeho učinil jste si inkoust?"

"V mé kobce býval kdysi krb," vysvětloval Faria. "Krb ten byl nepochybně nějakou dobu před mým příchodem ucpán, ale topívalo se v něm dlouhá léta; celý jeho vnitřek je tedy potažen sazemi. Rozmíchávám tyto saze s troškou vína, které dostávám každou neděli; to mi poskytuje výtečného inkoustu. Zvláštní poznámky, jež mají vzbuditi pozornost, píši krví, bodnuv se do prstu."

"A kdy to vše budu moci spatřiti?" tázal se Dantes.

"Kdy budete chtíti," odvětil Faria.

"Oh, hned!" zvolal mladý muž.

"Následujte mne tedy," pravil abbé.

A pustil se podzemní chodbou, kde zmizel. Dantes ho následoval.

XVII.
ABBÉOVA CELA.

Edmond prošel, sehnuv se, ale jinak dosti snadno, podzemní chodbou a přišel na druhý její konec, vedoucí do abbéovy cely. Tam se chodba úžila a skýtala sotva dostatečný otvor, jímž mohl se člověk protáhnouti. Abbéova cela byla dlážděna. Pozvednuv jednu z těchto dlaždic, umístěnou v nejtemnějším koutě, započal abbé pracný výkon, jehož konce byl Dantes svědkem.

Sotva mladý muž vešel a vztyčil se, prohlédl si celu velmi pozorně. Na první pohled neposkytovala nic zvláštního.

"Dobře," pravil abbé, "je teprve čtvrt na jednu, máme tedy ještě několik hodin před sebou."

Dantes se rozhlédl, pátraje, na jakých hodinách mohl abbé tak přesně zjistiti čas.

"Pohleďte na paprsek světla, vnikající oknem," pravil abbé, "a pohleďte na tyto čáry, které jsem na stěně narýsoval. Pomocí těchto čar, jež jsem zkombinoval podle dvojího pohybu země a elipsy, kterou opisuje kolem slunce, poznám čas přesněji, než kdybych měl hodiny, neboť hodiny se uchylují, kdežto slunce a země neuchýlí se nikdy."

Dantes ničemu z toho výkladu nerozuměl; myslil vždycky, vida slunce vycházeti za horami a zapadati do Středozemního moře, že ono se pohybuje a ne země. Tento pohyb zeměkoule, již obýval a kterého přes to nepozoroval, zdál se mu téměř nemožným. V každém společníkově slově viděl taje vědy, jichž hlubiny byly právě tak obdivuhodné, jako ony zlaté a diamantové doly, které navštívil, konaje ještě v dětském téměř věku cestu, do Guzaratu a Golcondy.

"Nuže," pravil abbéovi, "nemohu se dočkati, až uvidím vaše poklady."

Abbé přistoupil ke krbu, odstranil dlátem, jež držel stále v ruce, kámen, který tvořil kdysi ohniště a jenž zakrýval dosti hlubokou dutinu. V této dutině uzavřeny byly všecky předměty, o nichž se Dantesovi zmínil.

"Co chcete nejprve viděti?" tázal se ho.

"Ukažte mi své veliké dílo o království v Itálii."

Abbé vyňal z drahocenné schrány tři nebo čtyři svitky plátna, stočené do sebe, jako listy papyrusové. Byly to asi čtyři palce široké pruhy plátna a dlouhé asi osmnáct palců. Tyto očíslované pruhy byly pokryty písmem, které Dantes mohl čísti, neboť bylo psáno italštinou, abbéovým mateřským jazykem, a Dantes, jsa Provencalem, řeči té dokonale rozuměl.

"Vidíte," pravil mu abbé, "zde je všecko; je tomu asi týden, co napsal jsem slovo konec dolů pod šedesátý osmý pruh. Dvě z mých košil a všecky mé kapesníky na to padly. Ocitnu-li se kdy na svobodě a najde-li se v celé Itálii knihtiskař, jenž odvážil by se to vytisknouti, je můj věhlas zaručen."

"Ano," přisvědčil Dantes, "vidím to. A nyní ukažte mi, prosím vás, pera, jimiž bylo toto dílo napsáno."

"Vizte," pravil Faria.

A ukázal mladému muži hůlku, dlouhou asi šest palců a silnou jako držadlo štětce, na jejímž konci a kolem níž přivázána byla ona chrupavka, ještě poskvrněná inkoustem, o které abbé Dantesovi vyprávěl; byla zahrocena a rozříznuta jako obyčejné pero.

Dantes si ji prohlédl a pátral očima po nástroji, jenž mohl ji tak přesně seříznouti.

"Ach ano," pravil Faria. "Perořízek, není-li pravda? To je moje mistrovské dílo; udělal jsem si jej, právě jako tento nůž, ze starého železného svícnu."

Perořízek byl ostrý jako břitva. Co se nože týče, měl tu výhodu, že mohl sloužiti za nůž a zároveň i za dýku.

Dantes prohlížel si různé ty předměty právě tak pozorně, jako si často prohlížel v Marseilli v krámech s kuriositami nástroje, vytvořené divochy a přivezené kapitány velkých zaoceánských korábů z jižních moří.

"Pokud se týče inkoustu," pravil Faria, "víte, jak si počínám; opatřím si ho vždy, mnoho-li ho potřebuji."

"Ale teď je mi cosi podivno," pravil Dantes; "že totiž vám dny vystačily na všecku tu práci."

"Měl jsem noci," odtušil Faria.

"Noci! Máte snad vlohy koček a vidíte ve tmě?"

"Ne, ale Bůh dal člověku rozum, aby přispěl na pomoc jeho nedostatečným smyslům: opatřil jsem si světlo."

"Jak to?"

"Oddělím od masa, které dostáváme, tuk, nechám jej rozpustiti a dostanu z něho jakýsi hutný olej. Hleďte, zde je má svíčka."

A abbé ukázal Dantesovi jakýsi lampión, podobný těm, jichž užívá se k iluminaci.

"Ale oheň?"

"Zde jsou dva křemeny a troud."

"Ale sirky?"

"Předstíral jsem kožní nemoc a žádal jsem o síru, která mi byla přinesena."

Dantes položil předměty, jež držel v ruce, na stůl a sklopil hlavu, překonán vytrvalostí a silou tohoto ducha.

"To není vše," pokračoval Faria, "neboť není radno ukládati všecky své poklady do této skrýše; zavřeme tuto."

Položili dlaždici na její místo; abbé nasypal na ni trochu písku, rozetřel jej nohou, aby zahladil všecky stopy porušení spojitosti, přikročil k loži a odstavil je.

Za pelestí, ukryta kamenem, jenž uzavíral ji téměř s dokonalou neprůdušností, byla díra a v ní provazový žebřík, dlouhý asi dvacet pět až třicet stop.

Dantes si jej prohlédl: byl nesmírně pevný.

"Kdo vám poskytl potřebné šňůry k té úžasné práci?" tázal se Dantes.

"Nejprve několik košil, které jsem měl, pak ložní prostěradla, jež jsem za tři léta vězení ve Fenestrelles rozcupoval. Když jsem byl transportován na zámek If, našel jsem možnost odnésti s sebou i tu cupaninu. A zde pokračoval jsem v práci."

"A nevšiml si nikdo, že vaše prostěradla se třepí?"

"Ovroubil jsem je opět."

"Čím?"

"Touto jehlou."

A abbé, odhaliv cár oděvu, ukázal Dantesovi dlouhou rybí kost, ostrou a ještě navlečenou, kterou nosil u sebe.

"Ano," pravil Faria, "pomýšlel jsem nejprve na odstranění těchto mříží a na útěk oknem, jež je, jak vidíte, poněkud širší než vaše a jež bych byl ve chvíli útěku ještě rozšířil. Zpozoroval jsem však, že okno vede do vnitřního dvora, i vzdal jsem se svého plánu jako příliš nejistého. Leč uchoval jsem přece žebřík pro nepředvídanou okolnost, pro jeden z těch útěků, které náhoda opatřuje a o nichž jsme spolu mluvili."

Dantes tváře se, jako by si prohlížel žebřík, myslil tentokrát na něco jiného: náhlá myšlenka prolétla mu mozkem. Že totiž tento muž, tak inteligentní, tak důvtipný, tak hluboký, pronikne snad v temnotu jeho vlastního neštěstí, kde on sám nemohl nikdy ničeho rozeznati.

"Nač myslíte?" tázal se abbé s úsměvem, pokládaje Dantesovo zahloubání za obdiv, dosáhnuvší nejvyššího stupně.

"Myslím především na ohromné množství inteligence, jež musil jste vynaložiti na dosažení cíle, kterého jste se dopracoval. Co byste byl dokázal na svobodě?"

"Snad ničeho; obsah mého mozku byl by se rozptýlil v malichernostech. Je třeba neštěstí, aby prohloubily se jisté tajemné doly, skryté v lidském rozumu; je třeba tlaku, aby prach se vznítil. Zajetí soustředilo na jediný bod všecky mé schopnosti, sem a tam poletující; vrážely do sebe v úzkém prostoru, a jak víte, z nárazu mraků vzniká elektřina, z elektřiny blesk, z blesku světlo."

"Ne, nevím ničeho," pravil Dantes sklíčen svou nevědomostí; "část slov, která pronášíte, jsou pro mne slovy prázdnými smyslu; jste velmi šťasten, že jste tak učený!"

Abbé se usmál.

"Myslil jste na dvě věci, jak jste před chvílí pravil."

"Ano."

"A zjevil jste mi jen první; co bylo to druhé?"

"To druhé bylo, že jste mi vyprávěl svůj život a že neznáte mého života."

"Váš život, mladý muži, je příliš krátký" aby obsahoval osudy nějaké důležitosti."

"Obsahuje ohromné neštěstí," pravil Dantes; "neštěstí, kterého jsem si nezasloužil. A chtěl bych vyrovnati se s lidmi za své neštěstí, abych nerouhal se již Bohu, jak jsem kdysi činil."

"Tvrdíte tedy, že jste nevinen skutkem, jenž je Vám přičítán."

"Úplně nevinen, při hlavě jediných dvou bytostí, jež jsou mi drahé, při hlavě mého otce a Mercedes!"

"Nuže," pravil abbé, zavřev opět schránu a přistrčiv lože na místo, "vypravujte mi tedy svůj příběh."

Dantes tedy vyprávěl, co nazýval svým příběhem a co omezovalo se na jednu cestu do Indie a dvě či tři cesty na Východ; konečně došel k své poslední cestě, vyprávěl o smrti kapitána Leclera, o balíčku, jejž od něho dostal pro maršála, o setkání s maršálem, o listě, adresovaném jistému panu Noirtierovi, jejž mu maršál odevzdal; konečně o svém příjezdu do Marseille, o shledání s otcem, o lásce k Mercedes, o zásnubní hostině, o svém zatčení, o svém výslechu, o svém prozatímním uvěznění v justičním paláci a konečně o svém definitivním uvěznění na zámku Ifu. Došed sem, Dantes nevěděl již ničeho, ani dobu, po kterou byl tu vězněn.

Když skončil, abbé hluboce uvažoval.

"Je," pravil po chvíli, "jistá velmi hluboká právnická zásada, která má týž kořen jako to, co jsem vám již řekl, že totiž -

ačli nezrodí se špatná myšlenka zároveň s porušeným ústrojím - zločin příčí se lidské povaze. Leč civilisace přivodila nám potřeby, neřesti, nepřirozené choutky, jejichž vliv potlačuje v nás dobré pudy a jež vedou nás ke zlu. Odtud ona zásada. Chcete-li objeviti vinníka, hledejte nejprve, komu by mohl spáchaný zločin prospěti! - Komu mohlo prospěti vaše odstranění?"

"Nikomu, můj Bože! Znamenal jsem tak málo!"

"Neodpovídejte tak, neboť takováto odpověď postrádá i logiky i filosofie; všecko je relativní, milý příteli, od krále, jemuž je nepohodlný jeho příští nástupce, až do úředníka, jemuž je nepohodlný přespočetný úředník: zemře-li král, nástupce dědí korunu; zemře-li úředník, přespočetný dědí dvanáct set liber platu. Těch dvanáct set liber platu jsou jeho civilní jistotou; jsou mu k životu právě tak nutny, jako dvanáct milionů králi. Každý jednotlivec, od nejnižšího do nejvyššího stupně společenské stupnice, kupí kolem sebe celý malý svět zájmů, jenž má své víry i své atomy jako světy Descartesovy. Jenže jsou ty světy stále širší, čím jsou vyšší. Je to obrácená spirála, stojící na špičce a udržující rovnováhu. Vraťme se tedy k vašemu světu. Měl jste býti jmenován kapitánem Faraonu?"

"Ano."

"Měl jste si vzíti krásnou dívku za ženu?"

"Ano,"

"Měl na tom někdo zájem, abyste se nestal kapitánem Faraonu? Měl někdo zájem na tom, abyste se neoženil s Mercedes? Odpovězte nejprve na první otázku, pořádek je klíčem všech problémů. Měl někdo zájem na tom, abyste se nestal kapitánem Faraonu?"

"Ne; byl jsem velmi oblíben na lodi. Kdyby si námořníci byli mohli zvoliti velitele, jsem si jist, že by byli zvolili mne. Jediný muž měl vůči mně jakýsi důvod k hněvu; měl jsem s ním před jistou dobou hádku a navrhl jsem mu souboj, jejž odmítl."

"Tak tedy! Jak se jmenoval ten muž?"

"Danglars."

"Čím byl na lodi?"

"Účetním."

"Kdybyste se byl stal kapitánem, byl byste ho býval ponechal na jeho místě?"

"Ne, kdyby to bylo záviselo ode mne, neboť zdálo se mi, že postřehl jsem jisté nesprávnosti v jeho účtech."

"Dobrá. A nyní, byl někdo přítomen vaší poslední rozmluvě s kapitánem Leclerem?"

"Ne, byli jsme sami."

"Mohl někdo váš hovor slyšeti?"

"Ano, neboť dveře byly otevřeny a dokonce... počkejte... ano, ano, Danglars šel mimo právě ve chvíli, kdy kapitán Leclere odevzdával mi balíček, určený pro maršála."

"Dobrá," prohodil abbé, "jsme na stopě. Vzal jste někoho s sebou na zemi, když jste přistál u ostrova Elby?"

"Nikoho."

"Odevzdali vám list?"

"Ano, maršál."

"Co jste s tím listem učinil?"

"Vložil jsem jej do tobolky na listiny."

"Měl jste tedy u sebe tobolku? Jak se mohla vejíti do námořnické kapsy tobolka, mající obsahovati oficielní zprávu?"

"Máte pravdu, moje tobolka byla na lodi."

"Zavřel jste tedy až na lodi dopis do tobolky?"

"Ano."

"Co jste činil s dopisem cestou z Porto-Ferrajo na loď?"

"Držel jsem jej v ruce."

"Když jste tedy vystoupil na palubu Faraona, mohl každý viděti, že máte dopis v ruce?"

"Ano,"

"Danglars jako ostatní?"

"Danglars jako ostatní."

"Teď dobře poslyšte; seberte všecky své vzpomínky: pamatujete se, jakými slovy napsáno bylo udání?"

"Oh, ano; četl jsem je třikrát a každé jeho slovo utkvělo mi v paměti."

"Opakujte mně je."

Dantes se okamžik rozpomínal.

Pak pravil:

"Zde je doslova:

Přítel trůnu a náboženství oznamuje panu státnímu návladnímu, že jistý Edmond Dantes, vrchní kormidelník na lodi Farao, přijevši dnes ráno ze Smyrny a zastavivší se cestou v Neapoli a v Porto-Ferrajo, obdržel od Murata dopis pro uchvatitele a od uchvatitele dopis pro bonapartistický výbor v Paříži.

Důkaz jeho zločinu podá jeho zatčení, neboť ten dopis najde se buď u něho, nebo u jeho otce, nebo v jeho kabině na Faraonu."

Abbé pokrčil rameny.

"Je to jasné jako den," pravil, "a máte zajisté srdce velmi dobré a velmi prostoduché, že jste to neuhodl rázem."

"Myslíte?" zvolal Dantes. "Ach, to by bylo hanebné!"

"Jaké bylo Danglarsovo obyčejné písmo?"

"Krásné, ležaté."

"Jaké bylo písmo anonymního listu?"
"Převrácené."
Abbé se usmál.
"Změněné, není-li pravda?"
"Příliš energické, aby bylo změněné."
"Počkejte," pravil abbé.
Vzal pero, či spíše to, co tak nazýval, namočil je v inkoustu a napsal na plátno, k tomu připravené, dvě či tři první řádky udání.
Dantes couvl a pohlédl téměř s hrůzou na abbého.
"Oh, to je zvláštní, jak tamto písmo bylo podobno tomuto!" zvolal.
"To proto, že udání bylo psáno levou rukou. Pozoroval jsem cosi," pokračoval abbé.
"Co?"
"Že všecka písma, psaná pravou rukou, se různí, a písma, psaná levou rukou, jsou si podobná."
"Vy jste tedy všecko viděl, všecko pozoroval?"
"Pokračujme."
"Ano, ano."
"Přejděme k druhé otázce."
"Poslouchám."
"Měl někdo zájem na tom, abyste se neoženil s Mercedes?"
"Ano, jistý mladík, který ji miloval."
"Jeho jméno?"
"Fernand."
"To je španělské jméno."
"Byl to Katalánec."
"Myslíte, že by byl schopen napsati ten list?"
"Ne, ten by mi byl dal ránu nožem, nic víc!"
"Ano, to je ve španělské povaze: vraždu - ano; zbabělost - ne!"
"Kromě toho," pokračoval Dantes, "neznal ničeho z podrobností, uvedených v udání."
"Vy jste jich nikomu nesdělil?"
"Nikomu."
"Ani své milence?"
"Ani své nevěstě."
"Je to Danglars."
"Oh, nyní jsem si tím jist."
"Počkejte... Znal Danglars Fernanda?"
"Ne... ano... Pamatuji se..."
"Nač?"
"Viděl jsem je dva dny před svou svatbou seděti spolu u stolu v besídce otce Pamfila. Danglars byl přátelský a žertoval, Fernand byl bled a zmaten."
"Byli sami?"
"Ne, byl s nimi třetí společník, můj dobrý známý, který je nepochybně seznámil, jakýsi krejčí, jménem Caderousse: ten však byl již opilý. Počkejte... počkejte... Jak jsem na to mohl zapomenouti! U stolu, kde pili, byl kalamář, papír, pera." Dantes přejel si rukou čelo. "Och, ti ohavníci! Ti ohavníci!"
"Chcete ještě něco věděti?" tázal se abbé se smíchem.
"Ano, ano, neboť vy prozkoumáte všecko až na dno, vidíte jasně do všeho! Chci věděti, proč byl jsem jen jednou vyslýchán, proč nebyl jsem postaven před soud a proč byl jsem odsouzen bez přelíčení."
"Oh, toto," pravil abbé, "je poněkud vážnější; cesty justice bývají temné a tajemné a je nesnadno proniknouti jimi. Co zjistili jsme až dosud o vašich dvou přátelích, bylo dětskou hrou; o tomto předmětu musíte mi sděliti co nejpřesnější podrobnosti."
"Nuže, ptejte se mne, neboť vidíte opravdu do mého života jasněji, než já sám."
"Kdo vás vyslýchal? Státní návladní, náměstek, či vyšetřující soudce?"
"Náměstek."
"Mladý či starý?"
"Mladý: dvacetisedmi nebo dvacetiosmiletý."
"Dobrá! Ještě nekorumpovaný, ale již ctižádostivý," pravil abbé. "Jak s vámi jednal?"
"Spíše mírně než přísně."
"Vyprávěl jste mu vše?"
"Vše."
"A nezměnilo se jeho chování během výslechu?"
"Na okamžik se rozčilil, když přečetl list, který mne kompromitoval. Zdál se jakoby sklíčen mým neštěstím."
"Vaším neštěstím?"
"Ano."
"A jste si zcela jist, že bylo to vaše neštěstí, jež vzbuzovalo jeho lítost?"
"Aspoň mi podal veliký důkaz své sympatie."

"Jaký?"
"Spálil jediný předmět, který mi mohl uškoditi."
"Jaký? Udání?"
"Ne, dopis."
"Jste si tím jist?"
"Stalo se to přede mnou."
"To je něco jiného; ten člověk mohl býti větším zločincem, než si myslíte."
"Děsíte mne, na mou čest!" pravil Dantes. "Což je svět zalidněn tygry a krokodily?"
"Ano, jenže dvounozí tygři a krokodilové jsou nebezpečnější než ostatní."
"Pokračujme, pokračujme!"
"S radostí; spálil tedy dopis, jak pravíte."
"Ano, a při tom mi řekl: "Vidíte, existuje jen tento důkaz proti vám a já jej ničím."
"Toto počínání je příliš vznešené, aby bylo při rozeno."
"Myslíte?"
"Jsem si tím jist. Komu byl ten dopis adresován?"
"Panu Noirtierovi, ulice Coq-Héron, číslo 13 v Paříži."
"Dalo by se předpokládati, že váš náměstek měl nějaký zájem na odstranění dopisu?"
"Snad, neboť dal mi dvakrát či třikrát opakovati slib, v mém vlastním zájmu, jak říkal, že nikomu o tom listě nepovím, a musil jsem mu přísahati, že nepřenesu jména, napsaného na adrese."
"Noirtier?" opakoval abbé, "Noirtier...? Znal jsem jistého Noirtiera při dvoře bývalé královny Etrurské, jistého Noirtiera, jenž byl za revoluce girondistou. Jak se jmenoval váš náměstek?"
"De Villefort."
Abbé propukl v smích.
Dantes pohlížel naň s úžasem.
"Co je vám?" tázal se ho.
"Vidíte tento paprsek světla?" ptal se abbé.
"Ano."
"Nuže, vše je mi nyní jasnější, než tento průhledný, zářivý paprsek. Ubohý hochu, ubohý mladý muži! A ten úředník byl k vám laskav?"
"Ano."
"Ten dobrý náměstek spálil, zničil dopis?"
"Ano."
"Ten počestný katův dodavatel dal vám přisahati, že nikdy nepřenesete jména Noirtierova?"
"Ano."
"Víte, nešťastníče slepotou raněný, kdo byl ten Noirtier? Ten Noirtier byl jeho otec!"
Kdyby blesk byl sjel před Dantese a otevřel mu u nohou propast, na jejímž dně zelo by peklo, bylo by to na něho působilo dojmem méně prudkým, méně elektrickým, méně zdrcujícím, než tato neočekávaná slova; vstal a uchopil se oběma rukama za hlavu, jako by chtěl zabrániti, aby se nerozskočila.
"Jeho otec! Jeho otec!" zvolal.
"Ano, jeho otec, jenž jmenuje se Noirtier de Villefort."
Tu šlehlo vězňovým mozkem prudké světlo; vše, co zůstalo mu temným, bylo v témže okamžiku rázem ozářeno pronikavým jasem. Villefortovy okliky během výslechu, zničený dopis, vymáhaná přísaha, úředníkův téměř úzkostný hlas, jenž, místo aby hrozil, zdál se snažně prositi, vše oživilo se mu v paměti; vykřikl a zapotácel se jako opilý. Vrhnuv se pak k otvoru, jenž vedl z abbéovy cely do jeho, pravil:
"Oh, musím býti sám, abych to vše mohl promysliti!"
Přišed do své kobky, sklesl na lože a žalářník našel ho tam při večerní obchůzce sedícího bez hnutí a němě jako socha, oči ztrnulé a rysy křečovitě stažené.
V těchto hodinách hlubokého rozjímání, jež uplynuly jako vteřiny, Dantes pojal hrozný úmysl a složil strašlivou přísahu.
Fariův hlas vyrušil Dantese z myšlenek. Abbé, obdržev rovněž žalářníkovu návštěvu, přišel pozvati Dantese, aby s ním povečeřel. Okolnost, že byl uznán za blázna a k tomu za blázna zábavného, získala starému vězni jisté výsady, jako na příklad, že dostával poněkud bělejší chléb a lahvičku vína v neděli. Toho dne byla právě neděle a abbé přišel pozvati svého mladého společníka, aby sdílel s ním jeho chléb a víno.
Dantes ho následoval: rysy jeho tváře se opět urovnaly a nabyly svého obvyklého výrazu; zůstala v nich však jistá tvrdost a pevnost, lze-li tak říci, jež prozrazovala nezvratné rozhodnutí. Abbé upřel na něho pronikavý pohled.
"Mrzí mne, že jsem vám pomáhal ve vašem pátrání," prohodil, "a že jsem vám řekl, co jsem vám řekl."
"Proč?" tázal se Dantes.
"Protože jsem vám vlil do srdce cit, který tam nebyl: pomstu."
Dantes se usmál.
"Mluvme o něčem jiném," pravil.
Abbé pohlížel na něho ještě okamžik a potřásl smutně hlavou; pak, vyhovuje Dantesově žádosti, mluvil o jiných věcech.
Starý vězeň byl z lidí, jichž hovor - jako všech, kteří mnoho vytrpěli - obsahuje četná naučení a zahrnuje v sobě nevyčerpatelný prospěch. Nešťastný muž nebyl však sobecký a nemluvil nikdy o svém neštěstí.

Dantes naslouchal s obdivem každému jeho slovu: některá shodovala se s myšlenkami, které již měl, a odpovídala znalostem, spadajícím do jeho námořnického oboru, jiná dotýkala se neznámých věcí a ukazovala - jako severní záře, jež svítí plavcům v polárních mořích - mladému muži nové kraje a obzory, zalité fantastickým světlem. Dantes pochopil, jakým štěstím by bylo pro oduševnělý organism sledovati tohoto vznešeného ducha na morální, filosofické i sociální výše, na nichž obyčejně prodléval.

"Měl byste mne něčemu naučiti z toho, co víte," pravil Dantes, "byť i jen proto, abyste se se mnou nenudil. Zdá se mi, že je vám jistě milejší samota, než takový nevzdělaný a nechápavý společník jako já. Souhlasíte-li s mou žádostí, zavazuji se vám, že již nebudu mluviti o útěku."

Abbé se usmál.

"Bohužel, mé dítě," pravil, "lidské vědění je velmi omezeno a až vás naučím matematice, fysice, dějepisu a třem či čtyřem živým jazykům, které znám, budete věděti vše, co já vím: a k přelití všech těchto vědomostí ze svého ducha do vašeho budu potřebovati asi dvou let."

"Dvou let!" zvolal Dantes. "Myslíte, že bych se tomu všemu mohl naučiti za dvě léta?"

"Důkladně ne; v základech ano; naučiti se není totéž, co uměti; jsou vědoucí a vědci: paměť tvoří první, filosofie druhé."

"A není možno naučili se filosofii?"

"Filosofii se člověk nenaučí; filosofie je souhrn vědomostí, kterých duch nabyl a jichž používá; filosofie je zářivý oblak, na nějž Kristus vložil nohu, stoupaje na nebesa."

"Nuže," pravil Dantes, "čemu mne naučíte nejdřív? Spěchám začíti, žízním po vědění."

"Všemu!" odvětil abbé.

Ještě večer sestavili si skutečně oba vězňové učební plán, jejž začali prováděti hned druhého dne. Dantes měl zázračnou paměť a byl neobyčejně chápavý; matematické schopnosti jeho ducha činily jej způsobilým porozuměti všemu pomocí výpočtů, zatím co námořníkova poetická vnímavost pozvedala vše, co mohlo býti příliš materielního ve výkladech, omezujících se na suchost cifer a přímost linií. Ostatně uměl již italsky a trochu novořecky, čemuž se naučil během svých cest do Orientu. Pomocí těchto dvou jazyků pochopil brzy skladbu všech ostatních a po šesti měsících začal mluviti španělsky, anglicky a německy.

Buď že rozptýlení, jež poskytovalo mu studium, nahrazovalo mu svobodu, buď že vždy, jak jsme již viděli, přísně dodržoval své slovo, nemluvil již, jak byl slíbil abbému Fariovi o útěku, a dni, plné poučení, rychle mu plynuly. Než minul rok, byl z něho jiný člověk.

Co se týče abbého Farie, Edmond pozoroval, že přes rozptýlení, které vnesla jeho přítomnost do jeho zajetí, zachmuřuje se denně. Zdálo se, že v jeho duchu sídlí ustavičná, věčná myšlenka. Upadal v hluboké zamyšlení, vzdychal nevědomky, vstával znenadání a procházel se zasmušile kolem vězení.

Jednoho dne zastavil se náhle uprostřed kruhu, který již stokrát opsal kolem cely a zvolal:

"Ach, kdyby nebylo stráže!"

"Nebude stráže víc, než si jí budete přáti," pravil Dantes, jenž sledoval jeho myšlenku schránou jeho mozku jako křišťálem.

"Oh, řekl jsem vám již," pravil abbé, "vražda se mi příčí."

"A přece, bude-li ta vražda spáchána, stane se tak pudem sebezachování, nutností osobní obrany."

"Nevadí, nedokázal bych toho."

"Přece na to myslíte?"

"Neustále, neustále," šeptal abbé.

"A našel jste prostředek, není-li pravda?" pravil rychle Dantes.

"Ano, kdyby se stalo, že by na galerii stála slepá a hluchá stráž."

"Bude slepá, bude hluchá," odpověděl mladý muž rozhodným tónem, jenž abbého poděsil.

"Ne, ne," zvolal; "nemožno!"

Dantes chtěl ho upoutati k tomu předmětu, ale abbé potřásl hlavou a odepřel každou další odpověď.

Uplynuly tři měsíce.

"Jste silen?" tázal se jednoho dne abbé Dantese.

Dantes vzal místo odpovědi dláto, ohnul je v podkovu a zase je narovnal.

"Zavázal byste se, že zabijete stráž jen v případě naprostého nezbytí?"

"Ano, svou ctí."

"Můžeme tedy provésti svůj úmysl."

"Mnoho-li času bude nám třeba k jeho provedení?"

"Aspoň jednoho roku."

"Ale můžeme se dáti do práce?"

"Ihned."

"Oh, tedy vidíte, ztratili jsme rok!" zvolal Dantes.

"Zdá se vám, že jsme jej ztratili?" pravil abbé.

"Oh, odpusťte, odpusťte," zvolal Dantes, zardívaje se.

"Pst," napomenul jej abbé; "člověk je člověkem a vy jste ještě z nejlepších, které jsem poznal. Hleďte, zde je můj plán."

Nato abbé ukázal Dantesovi výkres, jejž načrtl: byl to plán jeho cely, Dantesovy cely a chodby, jež je mezi sebou spojovala. Uprostřed této chodby zřídili by jinou, podobnou šachtě v dolech. Tato šachta dovedla by oba vězně pod galerii, kde procházela se stráž. Jakmile by se tam dostali, zřídili by širokou dutinu a uvolnili jednu z dlaždic, tvořících

podlahu galerie; dlaždice sesula by se v daném okamžiku pod tíží vojáka, jenž zmizel by v jámě: Dantes vrhl by se na něho v okamžiku, kdy, omráčen pádem, nemohl by se brániti, spoutal by ho, zacpal mu ústa a pak protáhli by se oba oknem galerie, slezli podél vnější zdi pomocí provazového žebříku a uprchli.

Dantes zatleskal rukama a oči zajiskřily se mu radostí; plán byl tak prostý, že se musil zdařiti.

Ještě téhož dne pustili se oba podkopníci do díla s tím větší horlivostí, že práce následovala po dlouhém odpočinku a tvořila podle vší pravděpodobnosti jen pokračování skryté, tajné myšlenky jich obou.

Nic je nevyrušovalo než hodina, kdy oba musili se vrátiti do své cely a přijmouti žalářníka. Zvykli si ostatně poznávati podle nepostřehnutelného zvuku kroků okamžik, kdy muž ten přicházel dolů a nikdy žádný z nich nebyl znenadání přistižen. Hlínu, již dobývali z nové šachty a jež byla by mohla nakonec zacpati starou chodbu, vyhazoval buď ten či onen po troškách s neslýchanou opatrností z okénka kobky Dantesovy nebo Páriovy: rozmělnili ji pečlivě a noční vítr odnášel ji do dáli, takže nezůstalo po ní stopy

Více než rok uplynulo v této práci, prováděné dlátem, nožem a dřevěnou pákou místo všech jiných nástrojů; během tohoto roku Faria učil při práci Dantese dále, hovoře naň brzy tím jazykem, brzy jiným, poučuje ho o dějinách národů a životech velikých lidí, kteří zanechávají občas za sebou světlou stopu, jež zve se slávou. Abbé, muž světa a vysokého světa, měl kromě toho ve svém chování jistou melancholickou vznešenost, z níž Dantes, díky svému přizpůsobivému talentu, kterým ho příroda obdařila, dovedl si osvojiti elegantní zdvořilost, jíž se mu nedostávalo a aristokratické způsoby, kterých možno si obyčejně získati jen stykem s vyššími třídami, nebo společností ušlechtilých lidí.

Za patnáct měsíců byla díra dokončena; dutina pod galerií byla vyhloubena. Bylo slyšeti krok stráže, přecházející sem a tam, a oba dělníci, kteří musili čekati na temnou, bezměsíčnou noc, aby jejich útěk byl jistější, chovali již jen jedinou obavu: aby totiž půda nesřítila se příliš brzy sama od sebe pod tíží vojákovou. Aby té nehodě předešli, podepřeli dlaždici jakýmsi malým trámem, jejž našli v základech. Dantes byl zaměstnán jeho umísťováním, když tu náhle slyšel abbého Fariu, který zůstal v jinochově cele, kde zabýval se broušením skoby, určené k udržení provazového žebříku, a který volal jej úzkostným hlasem. Dantes rychle se vrátil a spatřil abbého státi uprostřed cely, bledého a s křečovitě zaťatýma rukama.

"Oh můj Bože!" zvolal Dantes. "Co se stalo? Co je vám?"

"Rychle, rychle!" pravil abbé. "Poslyšte mne."

Dantes pohlédl na abbéovu zsinalou tvář, na modravé kruhy kolem jeho očí, na bledé rty a zježené vlasy a hrůzou upustil na zemi dláto, jež držel v ruce.

"Ale co se stalo?" zvolal.

"Jsem ztracen!" pravil abbé. "Poslyšte mne. Zmocní se mne hrozný, snad smrtelný záchvat; již přichází, cítím to; byl jsem jím již zasažen rok před svým uvězněním. Proti tomu neduhu je jen jediný lék, povím vám jej: běžte rychle ke mně, pozvedněte nohu postele; ta noha je dutá a v ní najdete malou skleněnou lahvičku, do polovice naplněnou červenou tekutinou. Přineste ji, či spíše ne, ne, mohl bych zde býti překvapen; pomozte mi vrátiti se do své cely, pokud mám ještě trochu sil. Kdo ví, co by se mohlo státi během záchvatu?"

Dantes, neztrativ hlavy, ačkoli stihlo ho ohromné neštěstí, sestoupil do chodby, vleka za sebou svého nešťastného soudruha. S nekonečnou námahou dopravil jej až na její konec, ocitl se v abbéově cele a položil nemocného na lůžko.

"Díky," pravil abbé, třesa se na všech údech, jako by byl vystoupil z ledové vody. "Záchvat přichází; upadnu v ztrnulost, snad sebou ani nepohnu, snad ani nezasténám; ale je i možno, že budu míti pěnu u úst, že se budu vzpírati, křičeti; hleďte, aby můj křik nebylo slyšeti, je to důležité, neboť by mne třeba dali do jiné cely a byli bychom navždy odloučeni. Až uvidíte mne nehybného, studeného, takřka mrtvého, teprve pak, poslyšte dobře, rozevřete mi nožem zuby, nalijte mi do úst osm až deset kapek té tekutiny, a snad přijdu opět k sobě."

"Snad?" zvolal bolestně Dantes.

"Ke mně! Ke mně!" vzkřikl abbé. "U... um..."

Záchvat byl tak náhlý a tak prudký, že nešťastný vězeň nemohl ani dokončiti začatého slova; mrak položil se na jeho čelo, nenadálý a prudký jako mořská bouře; krise rozšířila mu oči, zkroutila ústa, zbarvila do purpurová tváře; nemocný se zmítal, slintal, řval, ale Dantes, řídě se jeho příkazem, ztlumil jeho křik pokrývkou. Trvalo to dvě hodiny. Tu, bezvládnější než hmota, bledší a chladnější než mramor, zlomenější než rozdupaná třtina, padl zpět, natáhl se ještě v posledním křečovitém záchvatu a zesinavěl.

Edmond čekal, až tato zdánlivá smrt zachvátí tělo a umrtví i srdce. Pak vzal nůž, vpravil jeho špičku mezi zuby, rozevřel s nekonečnou námahou zaťaté dásně, napočítal deset kapek červené tekutiny a čekal.

Uplynula hodina, aniž stařec učinil nejmenšího pohybu. Dantes se bál, že příliš dlouho čekal a pohlížel na něho s rukama zarytýma do vlasů. Konečně objevil se na lících nemocného lehký nádech červeně, bezvýrazné oči, jež zůstaly stále otevřeny, nabyly opět svého pohledu a lehký vzdech unikl se rtů. Abbé sebou pohnul.

"Zachráněn! Zachráněn!" vzkřikl Dantes.

Nemocný nemohl ještě promluviti, ale se zřejmou úzkostí vztáhl ruku ke dveřím. Dantes naslouchal a uslyšel žalářníkův krok; sedmá hodina se blížila a Dantes neměl kdy měřiti čas.

Mladý muž přiskočil k otvoru, zmizel v něm, upravil dlaždici nad sebou a vrátil se do své kobky.

V příštím okamžiku otevřely se dvéře a žalářník našel vězně, sedícího jako vždy na posteli.

Sotva obrátil záda, sotva zvuk jeho kroků zanikl v chodbě, Dantes, zžírán neklidem a na jídlo ani nevzpomenuv, dal se opět cestou, kterou právě přišel, a nadzvednuv dlaždici hlavou, ocitl se znovu v abbéově cele.

Ten nabyl již zase vědomí, ale ležel stále bez vlády a síly na loži.

"Nedoufal jsem, že vás ještě spatřím," pravil Dantesovi.

"Proč?" tázal se mladý muž. "Myslil jste snad, že zemřete?"

"Ne, ale vše je připraveno k útěku, nadál jsem se tedy, že prchnete."

Ruměnec nevole zbarvil Dantesovy líce.

"Bez vás!" zvolal. "Pokládal jste mne skutečně za schopna toho?"

"Vidím nyní, že jsem se mýlil," pravil nemocný. "Ach, jsem tak sláb, tak zlomen, tak zničen!"

"Jen odvahu, vaše síly se opět vrátí," těšil ho Dantes, usedaje k Fariovu loži a chápaje se jeho rukou.

Abbé potřásl hlavou.

"Posledně," pravil, "trval záchvat půl hodiny, načež cítil jsem hlad a vstal jsem sám; dnes nemohu hnouti pravou rukou ani nohou; má mysl je zkalena, což svědčí o zalití mozku. Po třetí nastane úplné ochrnutí, nebo zůstanu mrtev na místě."

"Ne, ne, nebojte se, nezemřete; ten třetí záchvat - stihne li vás - stihne vás na svobodě. Zachráním vás jako tentokrát a líp než tentokrát, protože budeme míti všecky nutné prostředky po ruce."

"Příteli," pravil stařec, "neklamte se; právě minulá krise odsoudila mne k doživotnímu vězení: abych mohl prchnouti, musil bych míti zdravé nohy."

"Nuže, počkáme týden, měsíc, dva měsíce, bude-li třeba; zatím vrátí se vám síly; vše je k útěku připraveno a můžeme jen určiti jeho den a hodinu. V den, kdy pocítíte se dosti silným k plování - nuže, toho dne svůj záměr uskutečníme."

"Nebudu již nikdy plovati," pravil Faria, "toto rámě je ochrnuto ne na den, nýbrž navždy. Pozvedněte je sám, uvidíte, co váží."

Mladý muž pozvedl starcovo rámě, jež bezvládně kleslo zpět. Povzdechl.

"Nyní jste přesvědčen, Edmonde, není-li pravda?" pravil abbé. "Věřte mi, vím, co říkám. Od chvíle, kdy tento neduh po prvé mne zachvátil, nepřestal jsem o tom uvažovati. Očekával jsem to, neboť je to rodové dědictví; můj otec zemřel při třetí krisi, můj děd rovněž. Lékař, který upravil mi tuto tekutinu a kterým není nikdo jiný než slavný Cabanis, předpověděl mi týž osud."

"Lékař se mýlí!" zvolal Dantes. "A co se týče vaši paralysy, nevadí mi. Vezmu vás na záda a poplavu i s vámi."

"Dítě," pravil abbé, "jste námořníkem, jste plavcem, víte tedy zajisté, že člověk, obtížený takovým břemenem, neučinil by v moři ani padesát rázů. Nenechte se tedy klamati přeludy, kterým ani samo vaše výtečné srdce nevěří: já zůstanu zde, dokud neudeří hodina mého osvobození, jež může nyní nastati pouze smrtí. Co se pak týče vás, utecte, prchněte! Jste mlád, obratný, silný, nestarejte se o mne, vracím vám vaše slovo!"

"Nuže," pravil Dantes, "nuže, pak i já zůstanu." A vstav, vztáhl slavnostně ruku k starci a pravil:

"Přisahám při krvi Kristově, že neopustím vás, leč v hodině smrti!"

Faria pohlížel na mladého muže, tak vznešeného, prostého a ušlechtilého a četl v jeho rysech, oživených nejčistší oddaností, upřímnost jeho citu a poctivost jeho přísahy.

"Nuže," pravil nemocný, "díky, přijímám." A podávaje mu ruku, pokračoval:

"Budete možná odměněn za tak nezištnou obětovnost, ale ježto já nemohu a vy nechcete odejíti, jde o to, vyplniti opět dutinu, vyhloubenou pod galerií: voják, chodící tamtudy, mohl by si všimnouti dutého zvuku na podkopaném místě, upozorniti na to dozorce a pak byli bychom prozrazeni a odloučeni. Jděte vykonati tu práci, při které bohužel nemohu vám již býti nápomocen; vynaložte na to celou noc, bude-li třeba, a přijďte až zítra ráno po žalářníkově návštěvě; chci s vámi sděliti něco důležitého."

Dantes, uklidněn abbéovým úsměvem, stiskl mu ruku a odešel, veden poslušností a úctou, kterou vždycky prokazoval svému starému příteli.

XVIII.
POKLAD.

Když Dantes vešel druhého dne ráno do cely svého soudruha v zajetí, našel Fariu sedícího s klidným výrazem v tváři.

Pod paprskem, vnikajícím úzkým otvorem do cely, držel v levé ruce, jediné, kterou, jak se pamatujeme, mohl vládnouti, rozevřený kousek papíru, jenž, jsa zvyklý býti stále svinut v úzký svitek, nabyl tvaru trubičky, vzpouzející se narovnání.

Ukázal beze slova papír Dantesovi.

"Co je to?" tázal se Edmond.

"Podívejte se dobře," pravil abbé s úsměvem.

"Dívám se, co mi oči stačí," odvětil Dantes, "a nevidím nic, než polospálený papír, na němž napsána jsou zvláštním inkoustem gotická písmena."

"Tento papír, příteli," pravil Faria, "jest - teď, když jsem vás vyzkoušel, mohu vám všecko přiznati - mým pokladem, jehož polovina vám ode dneška náleží."

Studený pot vyvstal Dantesovi na čele. Po celý ten dlouhý čas, až do onoho dne vyhýbal se mluviti s Fariou o onom pokladě, z kterého vzniklo obvinění z šílenství, jež spočívalo na ubohém abbéovi. Vrozený útlocit Edmondovi kázal, nedotýkati se raději té bolestně chvějivé struny. A Faria rovněž mlčel. Dantes pokládal starcovo mlčení za návrat k rozumu; dnes zdálo se těchto několik slov, uniknuvších Fariovi po tak těžké krisi, ohlašovati vážnou recidivu duševní poruchy.

"Vaším pokladem?" koktal Dantes.

Faria se usmál.

"Ano," pravil; "jste v každém vzhledu ušlechtilé srdce, Edmonde, a poznávám podle vaší bledosti a chvění, co se ve vás v této chvíli děje. Ne, nebojte se, nešílím. Ten poklad existuje, Dantesi, a nebylo-li mi dáno ujmouti se ho, ujmete se ho vy; nikdo mne nechtěl vyslechnouti, ani mi uvěřiti, neboť byl jsem pokládán za blázna. Ale vy, jenž zajisté víte, že jím nejsem, vyslechněte mne a budete-li chtíti, uvěříte mi potom."

"Ach," zašeptal Edmond sám k sobě, "upadl znovu v šílenství! To neštěstí mi chybělo."

Hlasitě pak Fariovi pravil:

"Příteli, váš záchvat vás snad unavil, nechcete si trochu odpočinouti? Zítra, přejete-li si, vyslechnu váš příběh, ale dnes budu vás pouze ošetřovati, nic víc. Ostatně," dodal s úsměvem, "je to pro nás s tím pokladem tak naléhavé?"

"Velmi naléhavé, Edmonde!" odvětil stařec. "Kdož ví, nedostaví-li se zítra, či snad pozítří třetí záchvat? Považte, že pak by byl všemu konec! Ano, je to pravda; často myslil jsem s trpkou rozkoší na to bohatství, jež založilo by blahobyt desíti rodin, ztracené pro lidi, kteří mne pronásledovali: tato představa byla mou pomstou a chutnal jsem ji zvolna ve tmě své kobky a v zoufalství svého zajetí. Nyní však odpustil jsem světu pro lásku k vám; nyní, kdy vidím vás mladého a plného budoucnosti, nyní, kdy pomyslím na štěstí, které může vám takové odhalení zjednati, lekám se odkladu a děsím se, že bych mohl tak dokonalému majetníku, jako jste vy, nezajistit vlastnictví tolika zakopaných pokladů."

Edmond s povzdechem odvrátil hlavu.

"Trváte ve své nedůvěře, Edmonde," pokračoval Faria; "což vás můj hlas nepřesvědčil? Vidím, že je vám třeba důkazů. Nuže, přečtěte si tento list, který neukázal jsem nikomu."

"Zítra, příteli," pravil Edmond, jemuž se příčilo, propůjčiti se starcovu šílenství; "myslil jsem, že je ujednáno, že promluvíme o tom až zítra."

"Promluvíme o tom až zítra, ale přečtěte si ten papír dnes."

"Nesmím ho drážditi," pomyslil si Edmond.

A vzav papír, jehož polovina byla asi nějakou nehodou zničena, četl:

"Poklad, který páčí se asi na dva
římských tolarů, v nejvzdálenějším ú
druhé jeskyně, kterýž
prohlašuji, že mu náleží v úp
dici.
25. dubna 149

"Nuže?" pravil Faria, když mladý muž dočetl.

"Nu," odpověděl Dantes, "vidím tu pouze kusé řádky, nesouvislá slova; písmena přerušena jsou působením ohně a zůstávají nesrozumitelnými."

"Pro vás, příteli, jenž čtete je po prvé, ale pro mne, který probděl jsem nad nimi mnohou noc, který sestavil jsem znovu každou větu, doplnil každou myšlenku."

"A myslíte, že jste našel onen přerušený smysl?"

"Jsem si tím jist, posoudíte to sám; poslyšte však nejprve historii toho papíru."

"Ticho!" zvolal Dantes... "Kroky!... Někdo jde... uteku... S Bohem!"

A Dantes, šťasten, že může uniknouti historii a výkladu, jenž byl by mu jistě potvrdil přítelovo neštěstí, proklouzl jako užovka úzkou chodbičkou, zatím co Faria, kterému hrůza dodala síly, zastrčil dlaždici nohou na její místo a pokryl jí rohožkou, aby zakryl pohledu přerušení spojitosti, jež neměl již kdy ztajiti.

Byl to guvernér, jenž, byv žalářníkem zpraven o Fariově nehodě, přišel se sám přesvědčiti o její vážnosti.

Faria přijal ho sedě, vyhnul se každému prozrazujícímu pohybu, takže podařilo se mu ztajiti před guvernérem ochrnutí, jež umrtvilo polovinu jeho těla. Obával se, aby guvernér, dojat soucitem, nechtěl ho přeložiti do zdravějšího vězení a neodloučil ho tak od mladého společníka. Na štěstí se to však nestalo a guvernér vzdálil se, přesvědčen, že jeho ubohý blázen, k němuž cítil v hloubi srdce jistou náklonnost, je stižen pouze lehkou nevolností.

Během té doby snažil se Edmond, sedě na posteli s hlavou v dlaních, sebrati své myšlenky; všecko bylo ve Fariovi tak rozumné, tak veliké, tak logické po tu dobu, co jej znal, že nemohl pochopiti, jak tato svrchovaná moudrost, objímající všecky předměty, mohla by býti spojena s pomatením, týkajícím se jediného předmětu: byl to Faria, jenž mýlil se ve svém pokladu, byl to celý svět, jenž mýlil se ve Fariovi?

Dantes zůstal celý den ve své cele, neodvažuje se vrátiti se k svému příteli. Snažil se tak oddáliti okamžik, kdy nabude jistoty, že abbé šílí. To přesvědčení bylo mu hrozným.

Ale k večeru, po hodině obvyklé obchůzky, Faria vida, že mladý muž se nevrací, snažil se sám překročiti prostor, dělící jej od něho. Edmond se zachvěl, slyše starce, vlekoucího se s bolestnou námahou: jeho noha byla bez vlády a rukou si již nemohl pomáhati. Edmond musil jej přitáhnouti k sobě, neboť stařec nebyl by nikdy mohl sám vylézt z úzkého otvoru, vedoucího do Dantesovy cely.

"Vidíte, že pronásleduji vás s neúprosnou zuřivostí," pravil s úsměvem, zářícím dobrotou. "Domníval jste se, že můžete uniknouti mé štědrosti, ale z toho nebude nic. Poslyšte tedy."

Edmond viděl, že nemůže to již oddáliti; posadil starce na své lože a usedl k němu na židli.

"Víte," pravil abbé, "že jsem byl sekretářem, přítelem, důvěrníkem kardinála Spady, posledního z knížat toho jména. Jsem povinen tomuto důstojnému velmoži vším štěstím, které jsem ve svém životě poznal. Nebyl bohat, přes to, že bohatství jeho rodiny bylo příslovečné a že jsem často slyšel říkati: bohatý jako Spada. On však podle veřejného mínění těšil se pověsti bohatého muže. Jeho palác byl mým rájem. Vyučoval jsem jeho synovce, kteří zemřeli, a když byl sám na světě, oplatil jsem mu naprostou oddaností vše, co pro mne učinil během desíti let.

Kardinálův dům brzy neměl pro mne tajemství; vídal jsem často monsignora, jak horlivě prohlíží staré knihy a dychtivě pátrá v prachu rodinných rukopisů. Jednoho dne, když vytýkal jsem mu jeho marné bdění a jistou zemdlenost, jež po něm vždy následuje, pohlédl na mne s trpkým úsměvem a otevřel přede mnou knihu dějin města Říma. Tam, ve dvanácté kapitole, jednající o životě papeže Alexandra VI., byly následující řádky, jichž nemohl jsem

nikdy zapomenouti:

"Veliké romagnské války byly skončeny. Cesar Borgia, jenž dokonal své výboje, potřeboval peníze, aby koupil celou Itálii. Papež měl rovněž potřebí peněz, aby skoncoval pře s Ludvíkem XII., králem Francie, stále hrozným, přes nedávné rány osudu."

Šlo tedy o dobrou spekulaci, což stalo se nesnadným v té ubohé vyčerpané Itálii.

Jeho Svatost měla myšlenku. Rozhodla se jmenovati dva kardinály.

Jmenováním dvou čelných a hlavně bohatých římských osobností byl by Svatý Otec vyzískal toto: především byl by mohl prodati veliká obročí a skvělé úřady, jichž držiteli byli oba tito kardinálové, a kromě toho mohl počítati se znamenitou kupní cenou obou kardinálských klobouků.

Zbývala ještě třetí část spekulace, která se záhy objeví.

Papež a Cesar Borgia vyhledali především oba budoucí kardinály: byli to Jan Rospigliosi, který sám zaujímal čtyři nejvyšší hodnosti sváté stolice, a pak Cesar Spada, jeden z nejvznešenějších a nejbohatších Římanů. Oba znali cenu tak veliké papežovy přízně. Byli ctižádostiví. Našed tyto, Cesar našel brzy i kupce jejich hodností.

A tak Rospigliosi a Spada zaplatili za to, že se stali kardinály, a osm jiných zaplatilo, že se stalo tím, čím byli před tím dva nově jmenovaní kardinálové. Osm set tisíc tolarů přibylo do pokladen spekulantů.

Přistupme k poslední části spekulace; je čas. Papež zahrnul Rospigliosiho a Spadu lichocením a udělil jim odznaky kardinálské důstojnosti, jsa jist, že zajisté proměnili své jmění v hotové peníze, aby splatili dluh své vděčnosti a usadili se nadobro v Římě; na to pozvali papež a Cesar Borgia oba tyto kardinály k obědu.

Zavdalo to důvod ke sporu mezi Svatým Otcem a jeho synem: César myslil, že dalo by se použíti jednoho z prostředků, které míval vždycky po ruce pro své důvěrné přátele, totiž: především pověstného klíče, jímž jistí lidé měli na požádání otevříti jistou skříň. Tento klíč byl opatřen malou železnou špičkou - pouhá nedbalost zámečníkova. Přitlačilo-li se, aby se otevřela skříň, jejíž zámek se těžko otáčel, zabodla se špička do ruky a druhého dne nato následovala smrt. Pak bylo lze užíti i prstenu se lví hlavou, jejž Cesar navlékal si na prst, chtěl-li stisknouti jisté ruce. Lev prokousl pokožku těch oblíbených rukou a kousnutí stalo se po čtyřiadvaceti hodinách smrtelným.

Cesar navrhoval tedy svému otci, buď poslati pro kardinály, aby otevřeli skříň, nebo stisknouti jim oběma srdečně ruku, ale Alexandr VI. mu odpověděl:

"Nehleďme na nějaký ten oběd, jde-li o ty výtečné kardinály Spadu a Rospigliosiho. Něco mi říká, že dostaneme ty peníze zpět. Kromě toho zapomínáte, Cesare, že obtížné trávení se dostavuje ihned, kdežto píchnutí nebo kousnutí účinkují až za den nebo dva."

Cesar podrobil se těmto důvodům. Proto byli kardinálové pozváni k obědu.

Tabule byla připravena ve vinici, papežově majetku, blízko Svatého Petra v Okovech, rozkošném obydlí, jež oba kardinálové dobře znali dle pověsti.

Rospigliosi, všecek omráčen tímto novým vyznamenáním, připravil si žaludek a vzal na sebe nejlahodnější výraz. Spada, opatrný člověk, milující jedině svého synovce, mladého kapitána nejkrásnější budoucnosti, chopil se papíru, pera a napsal svůj testament.

Vzkázal potom tomuto synovci, aby očekával ho poblíž vinice, ale zdá se, že sluha ho nenašel.

Spada znal tuto zvyklost pozvání. Od té doby, co křesťanství, šíříc nejvyšší osvětu, vneslo svůj pokrok do Říma, nebyl to již centurion, jenž přicházel od tyrana se vzkazem: "Caesar si přeje, abys zemřel," nýbrž byl to papežský vyslanec, jenž s úsměvem na rtech vyřizoval papežův vzkaz: "Jeho Svatost si přeje, abyste s ní pooběd val."

Spada odebral se asi ve dvě hodiny do vinice u Svatého Petra v Okovech; papež ho tam očekával. První tvář, jež padla Spadovi do očí, byla tvář jeho synovce, vyšňořeného a krásného, kterého Cesar Borgia zahrnoval pozornostmi. Spada zbledl, Cesar, jenž šlehl po něm okem, plným ironie, naznačil, že všecko předvídal, a že past je dobře nastražena.

Obědvali. Spada mohl se jen synovce otázat: "Obdržel jste můj vzkaz?" Synovec odvětil, že ne, a pochopil úplně význam té otázky, leč bylo již pozdě, neboť vypil právě číši výborného vína, kterou papežův číšník pro něho stranou postavil. Spada viděl, že v témže okamžiku přinesena byla nová láhev, z níž bylo mu hojně nalito. Hodinu nato prohlásil je lékař za otrávené jedovatými houbami. Spada zemřel na prahu vinice, synovec vydechl u svých dveří, dávaje své ženě znamení, kterým nerozuměla.

Cesar a papež ihned uchvátili dědictví pod záminkou prohlídky papírů po zesnulém. Ale dědictví pozůstávalo z kousku papíru, na který Spada napsal:

"Odkazuji svému milovanému synovci své truhly a knihy, mezi nimiž svůj krásný breviář se zlatými rohy, přeje si, aby podržel tuto památku na svého milujícího strýce."

Dědicové hledali všude, obdivovali breviář, pobrali nábytek a divili se, že Spada, bohatý muž, byl ve skutečnosti nejubožejší ze strýců. Pokladů nebylo vůbec, kromě pokladů vědy, uzavřených v bibliotéce a pracovnách.

To bylo vše. Cesar a jeho otec hledali, hrabali, slídili, nenašli ničeho, nebo jen velmi málo: snad asi za tisíc tolarů zlatých předmětů a skoro právě tolik hotových peněz. Ale synovec mohl ještě říci své ženě:

"Hledejte mezi strýcovými papíry; je tam skutečná závěť."

Hledali snad ještě horlivěji, než oba vznešení dědicové. Všecko bylo marné: zůstaly po něm dva paláce a vinice za Palatinem. Ale v té době měly nemovitosti jen prostřední cenu; oba paláce a vinice zůstaly rodině, jsouce nehodny hrabivosti papežovy a jeho syna.

Míjely měsíce a roky. Alexandr VI. zemřel otráven, víte, jakým nedopatřením. Cesar, otrávený zároveň s ním, vyšel z toho tím, že změnil kůži jako had a že vzal na sebe nový obal, na němž jed zanechal skvrny, podobné skvrnám na tygrově kožichu. Konečně, přinucen opustiti Řím, šel se dáti neslavně zabíti v noční potyčce, dějinami téměř zapomenuté.

Po papežově smrti a po vystěhování jeho syna očekávalo se všeobecně, že rodina začne opět vésti onen původní

život, jaký vedla za dob kardinála Spady. Ale nebylo tomu tak. Spadové žili v pochybném blahobytu, věčné tajemství spočívalo na celé té temné záležitosti a všeobecně se mělo za to, že Cesar, lepší politik než jeho otec, odňal papeži jmění obou kardinálů, pravím obou, protože kardinál Rospigliosi, jenž neučinil žádného opatření, byl obrán úplně."

"Nezdá se vám to až do této chvíle příliš nesmyslným, není-li pravda?" přerušil se Faria s úsměvem.

"Ó příteli," pravil Dantes, "zdá se mi naopak, že čtu vysoce zajímavou kroniku. Pokračujte, prosím."

"Pokračuji:

Rodina zvykla si této skromnosti. Léta plynula; z potomků ti byli vojáky, oni diplomaty; jedni církevními hodnostáři, jiní bankéři; někteří zbohatli, jiní zchudli nadobro. Přicházím k poslednímu toho rodu, k onomu, jehož sekretářem jsem byl, k hraběti Spadovi.

Často jsem ho slyšel naříkati si na nepoměr jeho jmění s jeho společenským postavením, a také jsem mu poradil, aby uložil zbytek svého jmění na doživotní důchod; uposlechl mé rady a zdvojnásobil tak své příjmy.

Pověstný onen breviář zůstal v rodině a hrabě de Spada byl jeho majitelem: přecházel s otce na syna, neboť podivná klausule jediné závěti, jež byla nalezena, činila z něho skutečnou relikvii, chovanou v rodině s pověrečnou úctou. Byla to kniha, vyzdobená překrásnými gotickými postavami a tak těžká zlatem, že sluha ji vždycky nosíval před kardinálem ve velké, slavné dny.

Při pohledu na listiny všeho druhu, dekrety, smlouvy, pergameny, jež chovány byly v rodinném archivu a jež všecky pocházely od otráveného kardinála, jal jsem se i já, jak to učinilo přede mnou dvacet služebníků, dvacet intendantů, dvacet sekretářů, probírati ohromnými svazky: přese všecku horlivost a svědomitost pátrání nenašel jsem naprosto ničeho. A přece jsem četl, ba i napsal přesnou a téměř na den podrobnou historii rodu Borgiů za tím jediným cílem, abych se přesvědčil, nevzrostlo-li nějakým způsobem jmění těchto knížat při smrti mého kardinála Cesara Spady, a nepozoroval jsem ničeho, kromě přírůstku, vzniklého jměním kardinála Rospigliosiho, jeho soudruha v neštěstí.

Byl jsem si tedy takřka úplně jist, že dědictví nepřipadlo ani Borgiům ani rodině, nýbrž že zůstalo bez pána, jako ony poklady arabských pohádek, spící v lůně země, hlídány duchem. Pátral jsem, zkoumal, počítal tisíc a tisíckrát příjmy i vydání té rodiny od tří set let; všecko bylo marno, zůstal jsem ve své nevědomosti a hrabě Spada ve své bídě.

Můj pán zemřel. Kromě svého doživotního důchodu a rodinných listin měl bibliotéku, obsahující pět tisíc svazků, a onen pověstný breviář. Odkázal mi to vše zároveň s tisícem římských tolarů hotových peněz pod podmínkou, že dám sloužiti výroční mše a že sestavím rodokmen a napíši dějiny jeho rodu, což splnil jsem velmi přesně...

Buďte klidný, drahý Edmonde, blížíme se konci.

Roku 1807, měsíc před svým zatčením a čtrnáct dní po smrti hraběte Spady, 25. prosince - pochopíte záhy, proč utkvělo mi v paměti datum onoho pamětihodného dne - četl jsem znovu po tisícáté ony listiny, které jsem pořádal. Palác stal se totiž majetkem cizího a já chystal jsem se opustiti Řím, vzíti s sebou asi dvanáct tisíc liber, jež byly celým mým jměním, bibliotéku a onen proslulý breviář a usaditi se ve Florencii. Tu, unaven vytrvalým studiem a nejsa v dobré míře po trochu těžkém obědě, spustil jsem hlavu na ruce a usnul jsem: byly tři hodiny odpoledne.

Probudil jsem se, když hodiny odbíjely šestou.

Zvedl jsem hlavu; byl jsem v úplné tmě. Zazvonil jsem, aby mi přinesli světlo, nikdo nepřišel; rozhodl jsem se tedy posloužiti si sám. Byl to ostatně zvyk filosofa, který musil jsem si přisvojiti. Vzal jsem jednou rukou připravenou svíčku a druhou hledal jsem - neboť krabička sirek byla prázdna - nějaký papír, jejž hodlal jsem zapáliti o poslední zbytek ohně, kmitajícího se v krbu. Obávaje se však, abych ve tmě neuchopil cenný papír místo bezcenného, váhal jsem, když tu mne napadlo, že viděl jsem v pověstném tom breviáři, ležícím na stole vedle mne, starý papír, nahoře již celý zežloutlý, který vypadal jako znaménko a který zůstal tak po celé věky, uchován na svém místě zbožnou úctou dědiců. Hledal jsem, tápaje, onen zbytečný list, našel jsem jej, svinul a, přiblíživ jej k ohni, zapálil.

Ale tou měrou, jak oheň stoupal, viděl jsem pod svými prsty, jak z bílého papíru jako kouzlem vycházejí žlutavá písmena a jeví se na listu; tu zmocnila se mne hrůza: smáčkl jsem papír rukou, udusil oheň, rozsvítil svíčku přímo u krbu, otevřel s nevýslovným pohnutím smačkaný list a poznal jsem, že tajemný a sympathický inkoust napsal ta písmena, objevující se jen v přímém styku s citelným teplem. Přes třetinu papíru bylo plamenem zničeno: je to týž papír, který jste četl dnes ráno, Dantesi; přečtěte si jej znovu a pak doplním vám přerušené věty a neúplný smysl."

A Faria, přerušiv své vypravování, podal papír Dantesovi, který tentokrát přečetl dychtivě následující slova, napsaná zahnědlým, rezu podobným inkoustem:

"Dnes 25. dubna 1498, b
Alexandrem VI. k obědu a obávaje se, aby ne
nechtěl se stát i mým dědicem a nechy
a Bentivoglia, kteří byli otráveni,
svému universálnímu dědici, že zako
neboť navštívil je se mnou, to jest v
ostrůvku Monte-Cristo, vše, co m
kamů, diamantů, klenotů; že jedině já
páčí se asi na dva mil
nalezne, pozvedna dvacátý balva
východní zátoky v přímé čáře. Dva otvo
v těch jeskyních: poklad je v nejvzdálenějším ú
kterýžto poklad mu odkazuji a postupuji v úp
jedinému dědici.
25. dubna 1498.

C e s

"A nyní," pravil abbé, "přečtěte si tento druhý papír."
A podal Dantesovi jiný list s jinými úryvky řádků.
Dantes jej vzal a četl:

yv pozván Jeho Svatostí
jsa spokojen tím, co zaplatil jsem za klobouk,
stal mi osud kardinálů Caprary
oznamuji svému synovci Quidonu Spadovi,
pal jsem na jistém místě, o němž ví,
jeskyních malého
ám raženého i neraženého zlata, draho
vím o existenci tohoto pokladu, jenž
iony římských tolarů a jejž
n, počítaje od malé
ry jsou utvořeny
hlu druhé,
lné vlastnictví jakožto svému
a r † S p a d a."

Faria sledoval ho žhavýma očima.
"A nyní," pravil, když viděl, že Dantes došel k poslední řádce, "spojte oba útržky a suďte sám."
Dantes uposlechl; oba útržky, spojeny dohromady, dávaly následující smysl:

"Dnes 25. dubna 1498, b...yv pozván Jeho Svatostí Alexandrem VI. k obědu a obávaje se, aby, ne...jsa spokojen tím, co zaplatil jsem za klobouk, nechtěl se stát i mým dědicem a nechy...stal mi osud kardinálů Caprary a Bentivoglia, kteří byli otráveni,... oznamuji svému synovci Quidonu Spadovi, svému universálnímu dědici, že zako...pal jsem na jistém místě, o němž ví, neboť navštívil je se mnou, to jest v...jeskyních malého ostrůvku Monte-Cristo, vše, co m...ám raženého zlata, drahokamů, diamantů, klenotů; že jedině já... vím o existenci toho pokladu, jenž páčí se asi na dva mil...iony římských tolarů a jejž nalezne, pozvedna dvacátý balva...n, počítaje od malé východní zátoky v přímé čáře. Dva otvo...ry jsou utvořeny v těch jeskyních: poklad je v nejvzdálenějším ú...hlu druhé, kterýžto poklad mu odkazuji a postupuji v úp...lné vlastnictví jakožto svému jedinému dědici.
25. dubna 1498.
C e s...a r † S p a d a."

"Nuže, chápete již?" pravil Faria.
"To je prohlášení kardinála Spady a závěť, po níž se tak dlouho pátralo?" tázal se Edmond, nemoha stále uvěřiti.
"Ano, tisíckrát ano."
"Kdo ji tak sestavil?"
"Já, jenž pomocí zbylého útržku uhodl jsem ostatek, změřiv délku řádek délkou papíru a vniknuv ve skrytý smysl pomocí smyslu jasného, jako se řídíme v podzemí zbytkem světla, přicházejícího shora."
"A co jste učinil, když nabyl jste přesvědčení o tom?"
"Chtěl jsem odejeti a také jsem okamžitě odjel a vzal s sebou začátek svého velikého díla o jednotě království Italského; ale císařská policie, která v té době - v pravý opak toho, oč Napoleon usiloval, když narodil se mu syn - chtěla rozdělení provincií, mne střežila: můj rychlý odjezd, jehož příčiny naprosto netušila, vzbudil její podezření a v okamžiku, kdy vstupoval jsem v Piombinu na loď, byl jsem zatčen."
"A nyní," pokračoval Faria, pohlížeje na Dantese s výrazem téměř otcovským, "nyní, příteli, víte právě tolik, co já: zachráníme-li se někdy společně, polovina pokladu vám náleží; zemřu-li zde a zachráníte-li se sám, náleží vám celý."
"Ale nemá ten poklad nějakého oprávněnějšího dědice než jsme my?" tázal se Dantes váhavě.
"Ne, ne, nebojte se, rodina vymřela úplně; poslední hrabě Spada učinil mne ostatně svým dědicem; odkazuje mi ten pamětný breviář, odkázal mi i jeho obsah. Ne, ne, upokojte se: zmocníme-li se toho pokladu, můžeme se mu těšiti bez výčitek."
"A vy pravíte, že ten poklad obsahuje..."
"Dva miliony římských tolarů, asi třináct milionů v našich penězích."
"Není možná!" pravil Dantes, poděšen ohromností toho obnosu.
"Že není možná? A proč?" odtušil stařec. "Rod Spadů byl z nejstarších a nejmocnějších rodů XV. století. Ostatně v době, kdy nebylo žádných podniků ani průmyslu, není žádnou vzácností toto hromadění zlata a klenotů. Ještě dnes existují římské rodiny, které umírají hladem vedle milionu v diamantech a drahokamech, jež přecházejí dědictvím vždy na nejstaršího syna a jichž nesmí se dotknouti."
Edmondovi se zdálo, že sní: byl zmítán nedůvěřivostí a radostí.
"Střežil jsem to tajemství před vámi tak dlouho," pokračoval Faria, "především abych vás vyzkoušel a pak abych vás překvapil. Kdybychom byli unikli před mým záchvatem, byl bych vás dovedl na Monte-Cristo; teď," dodal s povzdechem, "budete to vy, jenž mne tam dovedete. Nuže, Dantesi, neděkujete mi?"

"Ten poklad náleží vám, příteli," pravil Dantes, "náleží vám jedinému a já nemám k němu nižádného práva: nejsem vaším příbuzným."

"Jste mým synem, Dantesi!" zvolal stařec. "Jste dítětem mého zajetí. Můj stav odsoudil mne k celibátu: vy byl jste mi Bohem seslán, abyste potěšil muže, který nemůže býti otcem, a zajatce, který nemůže býti volným."

A Faria vztáhl ruku, jež mu zbyla, k mladému muži, který vrhl se mu s pláčem kolem krku.

XIX.
TŘETÍ ZÁCHVAT.

Teď, když tento poklad, jenž byl tak dlouho předmětem abbéových úvah, mohl zajistiti budoucí štěstí toho, jejž Faria miloval skutečně jako syna, zdvojnásobila se jeho cena v očích starcových. Každý den šířil se o velikosti pokladu, vykládaje Dantesovi, co dobra může člověk se jměním třinácti nebo čtrnácti milionů za našich dob prokázati svým přátelům. A tu chmuřila se Dantesova tvář, neboť přísaha pomsty, jíž se zavázal, vracela se mu na mysl, a Dantes uvažoval, co zla může také za naších dob prokázati svým nepřátelům člověk se jměním třinácti či čtrnácti milionů.

Abbé neznal ostrova Monte-Cristo, ale Dantes jej znal; plul často mimo ten ostrov, ležící asi dvacet pět mil od Pianosy, mezi Korsikou a Elbou, a jednou tam i přistál. Ostrov ten byl, vždycky býval a je stále ještě úplně pustý; je to skála tvaru téměř kuželovitého, jež zdá se vymrštěna jakýmsi sopečným převratem z propasti na mořský povrch.

Dantes nastínil Fariovi plán ostrova a Faria radil Dantesovi, jakých prostředků má užívati při hledání pokladu.

Dantes však daleko nebyl tak nadšen a zvláště ne tak důvěřivý jako stařec. Byl nyní ovšem zcela jist, ze Faria nešílí, a způsob, jakým dopátral se svého objevu, jenž zjednal mu pověst šílence, zdvojnásobil ještě jeho obdiv pro něho. Ale nemohl také uvěřiti, že poklad - i když připustil, že existoval - existoval by ještě, a nepokládal-li jej za smýšlený, pokládal jej aspoň za nezvěstný.

Leč jako by osud byl chtěl odníti vězňům poslední naději a dáti jim na srozuměnou, že jsou odsouzeni k trvalému vězení, stihlo je nové neštěstí: galerie nad mořským pobřežím, hrozící ode dávna sesutím, byla znovu zřízena; podezdívky byly opraveny a díra, Dantesem již do polou vyplněná, ucpána byla ohromnými kvádry. Nebýti tohoto Edmondova opatření, jež bylo mu, jak se pamatujeme, vnuknuto abbéem, jejich neštěstí bylo by bývalo ještě mnohem horší, neboť jejich pokus o útěk byl by odkryt a oni byli by nezvratně odloučeni. A tak zavřela se za nimi nová, silnější a nedobytnější brána než všecky ostatní.

"Vidíte," říkal mladý muž Fariovi v tichém smutku, "Bůh chce mi odníti i zásluhu toho, co vy nazýváte mou oddaností k vám. Slíbil jsem vám, že zůstanu navždy s vámi, a teď mi ani není možno nedostáti svému slibu; nedosáhnu pokladu víc než vy a nedostaneme se odtud ani vy ani já. Ostatně, příteli, mým skutečným pokladem není ten, který očekává mne pod chmurnými skalisky Monte-Crista, ale je to vaše přítomnost, naše každodenní pěti či šestihodinové spolužití vzdor všem žalářníkům; jsou to paprsky moudrosti, které vlil jste do mého mozku, jazyky, jež vštípil jste v mou paměť a jež se tam vyvíjejí se vším svým filologickým rozvětvením. Tyto různé vědy, jež učinil jste mi tak snadnými hloubkou svých znalostí a jasností základů, v něž jste je zjednodušil, to je můj poklad, příteli, tím jste mne obohatil a obšťastnil. Věřte mi a utěšte se, cením si toho výše, než tun zlata a beden diamantů, i kdyby nebyly problematické jako mlhy, jež vznášejí se zrána nad mořem, vyhlížejíce jako pevná země, a jež se rozplývají, vyprchávají a mizí tou měrou, jak se k nim blížíme. Míti vás u sebe co nejdéle, naslouchati vašemu výmluvnému hlasu, pěstiti svého ducha, oceliti svou duši, síliti celou svou bytost, aby byla schopna velikých a hrozných činů, dostanu-li se kdy na svobodu, naplniti se tím vším tak, aby zoufalství, kterému jsem již již podléhal, když jsem vás poznal, nenašlo ve mně již místa - to je mým bohatstvím: a toto bohatství není smyšlené; jmění, za něž jsem vám povinen, je skutečné, pravdivé a všichni panovníci světa, i kdyby to byli sami Cesarové Borgiové, marně by se snažili mi je odníti."

Následující dny míjely tak oběma nešťastníkům ne-li blaženě, aspoň dosti rychle; Faria, jenž tak dlouhá léta o pokladu mlčel, byl by o něm nyní mluvil při každé příležitosti. Jak to byl předvídal, zůstal ochrnut na pravou ruku a levou nohu, a ztratil téměř všecku naději, že by se mohl kdy z něho sám těšiti, ale snil stále o nějakém osvobození nebo útěku svého mladého společníka a těšil se z pokladu k vůli němu. Ze strachu, aby dopis někdy nezaložili nebo neztratili, přiměl Dantese, aby se mu naučil nazpaměť a Dantes uměl jej od prvního do posledního slova. Pak zničil druhou část, jist, že první může býti nalezena a zachycena, aniž bylo by lze pochopiti pravého smyslu. Někdy ztrávil Faria celé hodiny, uděluje Dantesovi pokyny, které měly mu posloužiti, až dosáhne volnosti. Tu, až ocitne se na svobodě, v den, v hodinu, v okamžik, kdy ocitne se na svobodě, má míti jen jednu jedinou myšlenku, dosíci Monte-Crista jakýmkoli prostředkem, zůstati tam sám pod záminkou, jež nebudila by podezření, a jakmile tam bude, jakmile zůstane tam o samotě, snažiti se vyhledati zázračné jeskyně a pátrati na udaném místě. Udaným místem byl, jak se pamatujeme, nejvzdálenější úhel druhé jeskyně.

Zatím hodiny plynuly ne-li rychle, aspoň snesitelně. Faria, jak jsme pravili, nenabyl již vlády v ruce a noze, ale nabyl opět úplné jasnosti rozumu. Kromě duševních vlastností, které jsme podrobně vylíčili, naučil svého mladého společníka onomu trpělivému a vznešenému zaměstnání vězně, jenž z ničeho umí udělati něco. Zabývali se tedy neustále něčím, Faria boje se připomínati si stárnutí, Dantes boje se vzpomínati na téměř uhaslou minulost, kmitající v hloubi jeho paměti jako vzdálené, v noci zabloudilé světélko. Tak bralo se vše svým chodem, jako ony životy, jichž neštěstí nezasáhlo a jež plynou mechanicky a klidně před tváří Prozřetelnosti.

Avšak pod tímto zdánlivým klidem bylo v srdci mladého muže a snad i v srdci starcově mnoho potlačených vznětů, mnoho utlumených vzdechů, jež vycházely najevo, když Faria osaměl a když Edmond vrátil se do své cely.

Jedné noci Edmond se náhle probudil. Zdálo se mu, že ho někdo volá.

Otevřel oči a snažil se proniknouti hustou tmou.

Jeho jméno, vlastně žalostný hlas, snažící se vysloviti jeho jméno, zaléhal až k němu.

Vstal na loži, čelo zbrocené potem úzkosti, a naslouchal. Nebylo již pochyby, nářek vycházel z kobky druhovy.

"Velký Bože!" zašeptal Dantes. "Bylo by to to?"

Odtáhl postel, vyňal kámen, vrhl se do chodbičky a dostal se na druhý její konec; dlaždice byla odstraněna.

Při světle nedokonalé, komihavé lampičky, o níž jsme mluvili, spatřil Edmond starce dosud stojícího, bledého a křečovitě se držícího postele. Jeho tahy byly znetvořeny strašnými příznaky, které Dantes již znal a které ho tak poděsily, když zjevily se po prvé.

"Nuže, příteli," pravil Faria odevzdaně, "chápete, není-li pravda, a nemusím vám ničeho vysvětlovati?"

Edmond vyrazil bolestný výkřik a ztrativ úplně hlavu, vrhl se ke dveřím, volaje:

"Pomoc! Pomoc!"

Faria měl ještě sílu chytiti ho za ruku.

"Ticho," pravil, "jinak jste ztracen! Mysleme nyní jen na vás, příteli, jak bychom vám učinili zajetí snesitelným nebo útěk možným. Potřeboval byste celá léta, abyste sám znovu učinil vše, co já zde učinil a co by bylo zničeno týmž okamžikem, kdy naši dozorci zvěděli by o našem dorozumění. Ostatně, buďte klidný, příteli, kobka, již opustím, nezůstane dlouho prázdna: jiný nešťastník zaujme mé místo. Tomuto jinému zjevíte se jako anděl spásy. Ten bude možná mlád, silen a trpěliv jako vy, ten bude vám moci pomáhati ve vašem útěku, kdežto já vám v něm překážel. Nebudete míti již k sobě připoutanou poloviční mrtvolu, která ochromovala všecky vaše pohyby. Bůh rozhodně pro vás konečně něco činí: poskytuje vám víc, než vám odnímá, a je již svrchovaný čas, abych zemřel."

Edmond byl s to jen sepnouti ruce a zvolati:

"Oh příteli, můj příteli, mlčte!"

Pak, sebrav sílu, na okamžik otřesenou touto nepředvídanou ranou, a odvahu, zlomenou starcovými slovy, pravil:

"Ó, zachránil jsem vás již jednou, dovedu vás zachrániti i po druhé!"

Nato pozvedl nohu lože a vyňal odtamtud lahvičku, do třetiny ještě plnou červené tekutiny.

"Hleďte," pravil, "je ho ještě dost, toho spasného nápoje. Rychle, rychle, povězte mi, co mám tentokrát učiniti. Jest jiný návod? Mluvte, příteli, poslouchám."

"Není naděje," odvětil Faria, potřásaje hlavou. "Ale nevadí; Bůh si přeje, aby člověk, kterého stvořil a do jehož srdce tak hluboce vštípil lásku k životu, činil vše, co může, aby zachoval to žití, někdy tak těžké a vždycky tak drahé."

"Ano, ano!" zvolal Dantes. "A já vás zachráním, pravím vám!"

"Nuže, zkuste to tedy! Zima se mne zmocňuje; cítím, jak se mi krev valí k mozku; hrozné chvění, při němž mi zuby jektají a kosti jako by chtěly od sebe odskočiti, počíná mnou lomcovati; za pět minut nemoc propukne, za čtvrt hodiny bude ze mne mrtvola."

"Oh!" zvolal Dantes, jemuž srdce bolestí krvácelo.

"Učiníte, co jste učinil po prvé, jenže nevyčkáte tak dlouho. Všecky životní pružiny jsou nyní již značně opotřebovány a smrt," pokračoval, ukazuje na odumřelou svou ruku a nohu, "čeká již jen poloviční práce. Nevzpamatuji-li se po dvanácti kapkách, které nalijete mi do úst místo desíti, nalijte mi všechen zbytek. A nyní odneste mne na lože, neboť nemohu již státi."

Edmond vzal starce do náručí a odnesl jej na lože.

"A nyní, můj příteli," pravil Faria, "jediná útěcho mého bědného života, vy, jejž mi nebe seslalo poněkud pozdě, ale jejž mi přece jen seslalo jako neocenitelný dar, za který mu děkuji, ve chvíli, kdy loučím se s vámi navždy, přeji vám všecko štěstí, všecko blaho, jehož si zasloužíte: synu, žehnám vám!"

Mladý muž vrhl se na kolena a opřel hlavu o starcovo lože.

"Ale především poslyšte dobře, co vám pravím v tomto posledním okamžiku: poklad Spadů existuje; Bůh mi popřává, že není již pro mne vzdálenosti ani překážky. Vidím jej v hloubi druhé jeskyně, moje oči pronikají hlubinami země a jsou oslněny takovým bohatstvím. Podaří-li se vám prchnouti, vzpomeňte si, že ubohý abbé, jejž celý svět pokládal za blázna, jím nebyl. Spěšte na Monte-Cristo, užívejte našeho jmění, užívejte ho, dosti jste vytrpěl."

Prudký otřes přerušil starce. Dantes zvedl hlavu; viděl, že oči podlévají se mu krví: zdálo se, jako by byla vystoupila z prsou k čelu krvavá vlna.

"S Bohem, s Bohem!" šeptal stařec, tiskna křečovitě mladému muži ruku. "S Bohem!"

"Oh, ještě ne, ještě ne!" volal Edmond. "Neopouštějte mne. Ó můj Bože, přispěj mu... pomoc... sem..."

"Ticho! Ticho!" šeptal umírající. "Ať nás neodloučí, zachráníte-li mne!"

"Máte pravdu. Oh ano, ano, buďte klidný, zachráním vás! Ostatně zdáte se, přes to, že trpíte mnoho, trpěti méně než po prvé."

"Oh, neklamte se! Trpím méně, protože je ve mně méně síly k utrpení. Ve vašem věku má člověk víru v život; věřiti a doufati je výsadou mládí. Ale starci vidí smrt jasněji. Oh... zde je... přichází... konec... zrak se mi kalí... rozum mne opouští... Vaši ruku, Dantesi!... S Bohem... s Bohem!"

A zvedna se posledním úsilím, v něž soustředil všecky své schopnosti, pravil:

"Monte-Cristo! Nezapomeňte na Monte-Cristo!"

A klesl zpět na lože.

Krise byla strašná: zkroucené údy, naběhlá víčka, krvavá pěna, bezvládné tělo, to zůstalo na lůžku bolesti místo inteligentního tvora, jenž před chvílí tam ulehl.

Dantes vzal lampu, postavil ji k hlavám postele na vyčnívající kámen, odkud kmitavé světlo ozařovalo podivným, fantastickým odleskem tu strhanou tvář a bezvládné, ztuhlé tělo.

S očima upřenýma na nemocného očekával neohroženě okamžik, kdy bude čas, podati spasný lék.

Když domníval se, že chvíle nadešla, vzal nůž, rozevřel zuby, jež kladly menší odpor než po prvé, napočítal deset kapek a čekal; lahvička obsahovala ještě asi právě tolik, kolik byl vylil.

Čekal deset minut, čtvrt hodiny, půl hodiny, nic se nehnulo. Chvěje se, s vlasy zježenými a potem na čele, počítal vteřiny podle tepotu srdce.

Pak usoudil, že je čas, učiniti1 poslední pokus: přiklonil lahvičku k Fariovým fialovým rtům a nemusit ani rozvírati otevřené dásně, vlil mu všecku tekutinu do úst.

Lék měl galvanický účinek, prudký otřes zalomcoval starcovými údy, jeho oči, strašné na pohled, se otevřely, vzdech, podobný výkřiku, unikl mu z prsou a pak celé chvějící se tělo kleslo opět znenáhla v bývalou nehybnost.

Jedině oči zůstaly otevřeny.

Uplynulo půl hodiny, hodina, půl druhé hodiny. Za tu úzkostiplnou dobu Edmond, nachýlen k příteli a tiskna ruku k jeho srdci, cítil, jak to tělo postupně tuhne a srdce ustává v tlukotu stále slabším a temnějším.

Konečně všecko ztichlo; poslední záchvěv srdce ustal, tvář zesinavěla, oči zůstaly otevřeny, ale pohled se zkalil.

Bylo šest hodin ráno, počínalo se rozednívati a v mdlém světle, vnikajícím do kobky, bledl zkomíravý svit lampičky. Zvláštní odlesky míhaly se po tváři mrtvoly a dodávaly jí občas vzhledu života. Pokud trval tento zápas dne s nocí, Dantes mohl ještě pochybovati. Jakmile však den zvítězil, pochopil, že je sám s mrtvolou.

Tu zmocnila se ho hluboká, nepřemožitelná hrůza; neodvážil se již stisknouti ruku, visící z lože, neodvážil se již pohlédnouti na ty ztrnulé, bílé oči, které snažil se několikrát, ale marně zavříti a které se vždy zase otevřely. Shasil lampu, ukryl ji pečlivě a prchl, upraviv co mohl nejlépe dlaždici nad hlavou.

Byl ostatně čas, žalářník mohl přijíti každou chvíli.

Tentokráte začal svou obchůzku Dantesem. Chystal se, až vyjde z jeho kobky, odebrati se do kobky Fariovy, jemuž nesl snídaní a prádlo.

Nic ostatně nenasvědčovalo, že by ten muž věděl o udavším se neštěstí. Odešel.

Tu byl Dantes zachvácen nevýslovnou, prudkou touhou věděti, co se bude díti v kobce jeho nešťastného přítele; vešel tedy opět do podzemní chodby a přišel právě včas, aby slyšel výkřiky žalářníkovy, jenž volal o pomoc.

Brzy přišli ostatní žalářníci; pak ozval se těžký, pravidelný krok, vlastní vojákům, i když nejsou ve službě. Po vojácích dostavil se guvernér.

Edmond slyšel vrzati postel, na které pohybovali mrtvolou. Slyšel guvernérův hlas, jenž nařídil, aby abbéovi vlili vodu do obličeje, a jenž, vida, že vězeň přes to se nevzpamatoval, poslal pro lékaře.

Guvernér odešel a k Dantesovu sluchu dolehlo několik slov soucitu, smíšených s posměšným smíchem.

"Nu tak," ozval se jeden, "blázen si šel pro své poklady. Šťastnou cestu!"

"Se všemi svými miliony nebude míti ani čím zaplatiti svůj rubáš," pravil druhý.

"Oh," prohodil třetí hlas, "rubáše na zámku Ifu nejsou drahé."

"Snad," pravil opět jeden z prvních, "učiní se nějaká výloha jemu ku cti, když je to duchovní muž."

"Pak dostane se mu výsady pytle."

Edmond poslouchal, neztrácel ani slova, ale tuze tomu všemu nerozuměl. Brzy hlasy tichly a zdálo se mu, že přítomni opouštějí celu.

Přesto však neodvážil se tam vstoupiti: bylo možno, že nějaký žalářník byl tam nechán, aby hlídal mrtvého.

Zůstal tedy něm, bez hnutí, taje dech.

Asi za hodinu ozval se v tichu slabý zvuk, jenž stával se silnějším, čím blíže přicházel.

To guvernér se vracel, následován lékařem a několika důstojníky.

Nastala chvíle ticha: bylo zřejmo, že lékař přistoupil k loži a prohlížel mrtvolu.

Brzy nato pak začaly otázky.

Lékař prozkoumal nemoc, jíž vězeň podlehl a konstatoval smrt.

Otázky a odpovědi dály se s nedbalostí, která Dantese rozhořčovala. Zdálo se mu, že každý musí cítiti k ubohému abbéovi část lásky, již cítil k němu on.

"Vaše zpráva mne mrzí," pravil guvernér, odpovídaje na lékařem osvědčenou jistotu, že stařec je skutečně mrtev; "byl to mírný, nenebezpečný vězeň, zábavný svým šílenstvím a dal se snadno hlídati."

"Ó," chopil se slova žalářník, "ten vůbec nemusil býti hlídán; ručím za to, že by tu byl zůstal třeba padesát let, aniž by se byl jen jedinkrát pokusil o útěk."

"Přesto však myslím," pravil opět guvernér, "že je nutno přes vaše ujištění - ne že bych pochyboval o vaší vědě, ale pro svou vlastní zodpovědnost - přesvědčiti se, že je vězeň skutečně mrtev."

Na chvíli zavládlo naprosté ticho, za kterého Dantes, stále naslouchaje, hádal, že lékař prohlíží a proklepává mrtvolu po druhé.

"Můžete býti klidný," pravil pak lékař, "je mrtev, ručím vám za to."

"Víte, pane," odvětil guvernér, trvaje stále na svém, "že v takovémto případě nespokojujeme se pouhým prohlédnutím; račte tedy přese všecko zdání vykonati zákonem předepsané opatření."

"Ať dají rozžhaviti železo," pravil lékař; "ale je to skutečně zcela zbytečné opatření."

Dantes se zachvěl, uslyšev, že má se dáti rozžhaviti železo.

Bylo slyšeti rychlé kroky, skřípění dveří, několikerý odchod a příchod a za pár vteřin přišel žalářník, řka:

"Zde je úhelník se železem."

Na okamžik vše ztichlo, pak ozval se sykot pálící se kůže, jejíž hustý čpavý zápach pronikl i zdí, za kterou Dantes s hrůzou naslouchal.

Při tomto zápachu zuhelnatělého lidského masa vyvstal pot na čele mladého muže, jenž myslil, že omdlí.

"Vidíte, pane, že je skutečně mrtev," ozval se lékař; "tato spálenina na patě je neklamná: ubohý blázen je vyléčen ze svého šílenství a zbaven zajetí."

"Nejmenoval se Faria?" tázal se jeden z důstojníků, doprovázejících guvernéra.

"Ano, pane, a bylo to, jak tvrdil, staré jméno. Byl ostatně velmi učený a i dosti rozumný ve všem, co se netýkalo jeho pokladu. Ale musí se uznati, že v tom ohledu byl nepřístupný."

"Toto zatížení nazýváme monomanií," pravil lékař.

"Neměl jste si do něho nikdy co naříkati?" tázal se guvernér žalářníka, jenž měl za úkol, přinášeti abbéovi potravu.

"Nikdy, pane guvernére," odpověděl žalářník, "nikdy, jakživ ne! Naopak: druhdy mne dokonce velmi bavil, vyprávěl mi příběhy; jednou moje žena stonala a on mi poradil prostředek, po kterém se uzdravila."

"Ach, ach," zasmál se lékař, "nevěděl jsem, že mám co činiti s kolegou; doufám, pane guvernére," dodal za stálého smíchu, "že s ním budete podle toho zacházeti."

"Ano, ano, nebojte se, bude slušně pohřben v nejnovějším pytli, který se najde; jste spokojen?"

"Máme vyplniti tuto poslední formalitu před vámi, pane?" tázal se žalářník.

"Ovšem, ale pospěšte si; nemohu zůstati v cele celý den."

Nové chození se ozvalo; za chvíli pak dolehlo k Dantesovu sluchu šustění plátna, postel zaskřípěla, těžký krok člověka, zvedajícího břímě zadupal po podlaze, pak zaskřípěla postel znovu pod vracející se tíhou.

"Večer na shledanou," pravil guvernér.

"Bude mše?" tázal se jeden z důstojníků.

"Není možno," odvětil guvernér; "zámecký kaplan vyžádal si na mně včera dovolenou na krátkou týdenní cestu na Hyerské ostrovy. Zaručil jsem se mu na tu dobu za všecky vězně; ubohý abbé neměl tak pospíchati, mohl míti své requiem."

"Eh," prohodil lékař s neúctou, lidem jeho povolání vlastní, "je to muž církve; Bůh vezme ohled na jeho stav a nedopřeje peklu zlomyslného potěšení, poslati mu kněze."

Výbuch smíchu byl odměnou za špatný ten vtip.

Zatím stále oblékali nebožtíka.

"Večer na shledanou!" pravil guvernér, když to bylo skončeno.

"V kolik hodin?" tázal se žalářník.

"Nu, asi v deset nebo jedenáct."

"Zůstane někdo u mrtvoly?"

"K čemu? Kobka se zavře, jako by byl živ, nic víc."

Pak se kroky vzdalovaly, hlasy slábly, ozvalo se zavření dveří se skřípotem zámku a zapadnutím závor, a ticho rozprostřelo se všude, i v zledovatělé duši mladého muže.

Tu Dantes pozvedl zvolna hlavou dlaždici a vrhl pátravý pohled do cely.

Byla prázdna, Dantes vystoupil z chodbičky.

XX.
HŘBITOV NA ZÁMKU IFU.

Na loži, položen po délce a slabě osvětlen mlhavým světlem, deroucím se oknem, spočíval pytel z hrubého plátna, pod jehož širokými záhyby neurčitě se rýsovalo dlouhé, ztuhlé tělo: byl to rubáš Fariův, rubáš, který podle žalářníkových slov stál tak málo. Byl tedy všemu konec. Hmotná přehrada dělila již Dantese od jeho starého přítele; nemohl již popatřiti do jeho očí, jež zůstaly otevřeny, jako by hleděly do záhrobí, nemohl již stisknouti dovednou ruku, která nadzvedla před ním závoj, halící skryté věci. Faria, užitečný, dobrý soudruh, k němuž přilnul takovou silou, žil již jen v jeho vzpomínkách. Edmond usedl k hlavám smrtelného lože a pohřížil se v chmurnou, hořkou melancholii.

Sám! Je opět sám! Upadl opět v mlčení, ocitl se opět tváří v tvář nicotě!

Sám! Neuzří již ani pohledu, neuslyší již ani hlasu jediné lidské bytosti, jež poutala ho ještě k zemi! Nebylo by lépe, jíti si vyžádati jako Faria na Bohu rozluštění hádanky života, byť i bylo nutno projíti chmurnou branou utrpení?

Myšlenka na sebevraždu, přítelem zahnaná, jeho přítomností zažehnaná, tyčila se opět vedle mrtvoly Fariovy.

"Kdybych mohl zemříti," pravil, "šel bych, kam on jde a shledal bych se s ním jistě. Ale jak zemříti? To je velmi snadné," dodal se smíchem; "zůstanu zde, vrhnu se na prvního, kdo vstoupí, uškrtím ho a budu guillotinován."

Ježto však stává se za velikých bolestí právě jako za velikých bouří, že propast rozvírá se mezi dvěma vrcholy vln, couvl Dantes před myšlenkou na potupnou smrt a přešel kvapně ze zoufalství k žhavé žízni života a svobody.

"Zemříti! Oh ne!" zvolal. "Nestálo za to, tolik prožíti, tolik vytrpěti, abych nyní zemřel! Zemříti - to by bylo bývalo snadno, když jsem se k tomu rozhodl tehdy, před lety, ale nyní pomáhal bych skutečně příliš svému bědnému osudu! Ne, chci žíti, chci zápasiti až do konce; ne, chci dobýti si zpět štěstí, jež bylo mi odňato! Zapomněl jsem, že dříve než zemru, musím ještě potrestati své katy a snad - kdož ví? - odměniti i několik přátel. Teď však budu zde zapomenut a nevyjdu ze své kobky než jako Faria."

Po těchto slovech však Dantes ustrnul s očima, upřenýma v jeden bod, jako ten, kdo zasažen je náhlou myšlenkou, ale zároveň se té myšlenky děsí. Náhle vstal, přejel si rukou čelo, jako by měl závrať, dvakrát či třikrát obešel celu a pak opět stanul před ložem...

"Oh," zašeptal, "kdo sesílá mi tu myšlenku? Jsi to ty, můj Bože? Ježto jen mrtví odtud svobodně vycházejí, zaujměme místo mrtvých!"

A neztráceje času rozmýšlením, jako by nechtěl dopřáti myšlence lhůty, zničiti to zoufalé rozhodnutí, nachýlil se k hroznému pytli, otevřel jej Fariovým nožem, vyňal mrtvolu z pytle, odnesl ji do své cely, položil ji na lůžko, dal jí na hlavu plátěný cár, jejž si obyčejně sám na hlavu uvazoval, přikryl ji svou pokrývkou, políbil naposled to ledové čelo, pokusil se zatlačiti vzpouzející se víčka stále otevřených očí, hrozných svou prázdnotou, otočil hlavu ke zdi, aby

žalářník, přinášející večeři, se domníval, že již leží, jak se to často stávalo, vstoupil do chodby, přitáhl lože ku zdi, vrátil se do druhé cely, vzal z úkrytu jehlu a nit, odhodil své hadry, aby bylo pod plátnem cítiti nahé tělo, vklouzl do rozpáraného pytle, zaujal polohu mrtvoly a opět jej uvnitř sešil.

Kdyby někdo byl nešťastnou náhodou v tu chvíli vstoupil, byl by mohl slyšeti tepot jeho srdce.

Dantes mohl ovšem počkati, až bude vykonána večerní obchůzka, ale bál se, aby guvernér nezměnil do té doby své rozhodnutí a nedal odnésti mrtvolu.

Pak byla by jeho poslední naděje ztracena.

V každém případě měl plán hotový.

Hodlal učiniti toto:

Kdyby hrobaři poznali cestou, že nesou živého místo mrtvého, Dantes nepopřál by jim času k vzpamatování. Silnou ranou nože prořízl by pytel shora až dolů, a využitkoval by jejich hrůzy k útěku. Kdyby ho chtěli zadržeti, použil by nože.

Kdyby ho donesli až na hřbitov a položili ho do hrobu, nechal by se pokrýti zemí. Pak, sotva by se hrobaři vzdálili, vyhrabal by se z měkké hlíny a ježto byla noc, prchl by; doufal, že tíha nebude tak veliká, aby jí nemohl pozvednouti.

Kdyby se mýlil, kdyby hlína byla naopak příliš těžká, zemřel by udušením a tím líp! Byl by aspoň všemu konec!

Dantes ničeho nejedl od předešlého dne, ale ráno na hlad nemyslil a nemyslil naň ani teď. Jeho postavení bylo příliš nejisté, aby mu zbyl čas ještě na nějakou jinou myšlenku.

První nebezpečí, které Dantesovi hrozilo, bylo, že žalářník, nesoucí mu v sedm hodin večeři, mohl si všimnouti vykonaného podvržení; na štěstí stalo se asi dvacetkrát, že Dantes, buď z mrzutosti, buď z únavy, přijal žalářníka, leže na posteli. V takovém případě kladl obyčejně ten muž chléb a polévku na stůl a odcházel beze slova.

Tentokrát však mohl se žalářník uchýliti od svého obvyklého mlčení, osloviti Dantese a vida, že Dantes mu neodpovídá, přiblížiti se k loži a všecko odhaliti.

Když nadešla sedmá hodina večerní, Dantesovy úzkosti začaly opravdově. Jeho ruka, přitisknutá na srdce, snažila se potlačiti jeho bušení, zatím co druhá stírala pot, řinoucí se mu s čela po skráních. Občas probíhalo mu tělem chvění a svíralo mu srdce jako kleštěmi. Tu zdálo se mu, že zemře. Hodiny plynuly, aniž vyvolaly nějaký rozruch v zámku, a Dantes pochopil, že unikl tomuto prvnímu nebezpečí; to bylo dobré znamení. Konečně v hodinu, ustanovenou guvernérem, ozvaly se na schodech kroky. Edmond pochopil, že chvíle nadešla; sebral všecku odvahu a zatajil dech; byl by býval šťasten, kdyby byl mohl potlačiti i překotné bušení tepen.

Kroky byly dvojí a stanuly u dveří. Dantes uhodl, že přicházejí pro něho dva hrobaři. Tato domněnka změnila se v jistotu, když uslyšel zvuk postavovaných nosítek.

Dveře se otevřely a mdlé světlo proniklo k Dantesovým očím. Plátnem, jež ho halilo, spatřil dva stíny, blížící se k jeho loži. Třetí u dveří držel v ruce svítilnu. Každý z mužů, přistoupivších k loži, uchopil pytel za jeden konec.

"Na tak hubeného starce je hodně těžký!" pravil jeden, nesoucí ho v hlavách.

"Každý rok přidává prý kostem libru na váze," odvětil druhý, držící ho za nohy.

"Udělal jsi uzel?" tázal se první.

"Byl bych hloupý, přidávati si takovou zbytečnou tíži," odtušil druhý; "udělám jej až tam."

"Máš pravdu; pojďme tedy."

"Nač ten uzel?" myslil si Dantes.

Přenesli domněle mrtvého z lože na nosítka. Edmond se napjal, aby lépe představoval mrtvolu. Položili ho na nosítka a průvod, ozářený svítilnou muže jdoucího napřed, bral se do schodů.

Náhle zavanul k nim svěží, ostrý noční vítr. Dantes poznal mistral. Byl to prudký dojem, plný slasti i úzkosti současně.

Nosiči ušli asi dvacet kroků, pak se zastavili a postavili nosítka na zemi.

Jeden z nich se vzdálil a Dantes slyšel dupot jeho střevíců po dlaždicích.

"Kde jen to jsem?" tázal se sama sebe.

"Víš, on není lehký!" pravil ten, jenž zůstal u Dantese, sedaje si na okraj nosítek.

První Dantesovou myšlenkou bylo prchnouti, na štěstí však se zdržel.

"Posvěť mi přec, lenochu," pravil nosič, který byl odešel, "nebo do smrti nenajdu, co hledám."

Muž se svítilnou uposlechl výzvy, ačkoli, jak jsme viděli, byla učiněna výrazy málo slušnými.

"Co to hledá?" myslil si Dantes. "Snad rýč."

Spokojený výkřik prozradil, že hrobař našel, co hledal.

"Konečně," prohodil druhý, "to to trvalo."

"Ano," přisvědčil první, "ale on čekáním o nic nepřišel."

Při těch slovech přistoupil k Edmondovi, který slyšel skládati vedle sebe těžké, kovově znící těleso; zároveň pak lano sevřelo jeho nohy prudkým, bolestným tlakem.

"Nu, je uzel utažen?" tázal se z hrobníků ten, jenž zůstal nečinným.

"A dobře utažen," odvětil druhý, "za to ručím."

"Tak tedy pochodem."

A zvednutá nosítka brala se dále.

Ušli asi padesát kroků, pak se zastavili, otevřeli nějaké dveře a pak pokračovali v cestě. Pleskot vln, tříštících se o skály, na kterých zbudován je zámek, doléhal stále jasněji k Dantesovu sluchu, čím dále šli.

"Špatné počasí!" prohodil jeden z nosičů. "Dnes v noci není radno býti na moři."

"Ano, abbé se pořádně zmočí, jak se zdá," pravil druhý - a všichni propukli v smích.

Dantes nerozuměl dobře tomu vtipu, ale přesto mu vlasy vstávaly.

"Tak, jsme na místě!" ozval se opět první.

"Dál, dál," pravil druhý, "víš přece, že poslední zůstal v polou cesty, rozbit o skálu, a že guvernér nám druhého dne řekl, že jsme líní darmochlebové."

Vystoupili ještě asi o čtyři nebo pět kroků výše, pak Dantes ucítil, že je uchopen za hlavu a za nohy a rozhoupán.

"Jedna!" pravili hrobníci.

"Dvě!"

"Tři!"

Pak cítil se býti Dantes skutečně vržen v ohromnou prázdnotu, opisuje ve vzduchu křivku jako raněný pták a padaje, padaje stále s hrůzou, jíž tuhlo mu srdce. Ačkoli byl přitahován dolů čímsi těžkým, co urychlovalo jeho střemhlavý pád, zdálo se mu přece, že tento let trvá celé století. Konečně s hrozným třesknutím vletěl jako šíp do ledové vody, přičemž vyrazil výkřik, ihned potlačený ponořením.

Dantes byl vržen do moře, k jehož dnu stahovala ho šestatřicetiliberní koule, přivázaná k jeho nohám.

Moře je hřbitovem zámku Ifu.

XXI.
OSTROV TIBOULEN.

Dantes omráčen, téměř udušen, měl přece ještě duchapřítomnost zadržeti dech. Ježto pak v pravé ruce, připraven na všecko, držel přichystaný nůž, prořízl rychle pytel, vysunul ruku a pak hlavu. Přese všecky však pohyby, aby nadzdvihl kouli, cítil se stále vlečen dolů. Tu se skrčil, hledaje lano, poutající jeho nohy, a s nadlidskou námahou přeřízl je právě v okamžiku, kdy mu již již docházel dech. Pak, silně se vzepřev nohama, vystoupil volně na mořský povrch, zatím co koule zavlékala do neznámých hlubin hrubou tkaninu, jež měla se státi jeho rubášem.

Dantes jen nabral dechu a znovu se ponořil, neboť první opatření, jež kázala mu opatrnost bylo, vyhnouti se pohledům.

Když objevil se po druhé, byl již aspoň padesát kroků od místa svého pádu. Nad hlavou spatřil černé, bouřlivé nebe, po němž vítr honil několik rychlých mračen, odkrývaje někdy kousek azuru, v němž zasazena byla hvězda. Před ním rozkládala se temná, řvoucí pláň, jejíž vlny začínaly se zmítati jako při blížící se bouři, kdežto za ním zvedal se, černější než moře, černější než nebe, žulový obr jako hrozivý fantom, jehož chmurný výběžek byl podoben ruce, vztahující se po kořisti; na nejvyšší skále byla svítilna, ozařující dva stíny.

Zdálo se mu, že ty dva stíny naklánějí se s neklidem nad moře; oba neobyčejní hrobaři slyšeli asi nepochybně výkřik, jejž vyrazil, letě prostorem. Dantes se tedy ponořil znovu a ploval dosti daleko pod vodou. Tento výkon nebyl mu kdysi ničím zvláštním a shromažďoval obyčejně kolem něho v zátoce Faro četné obdivovatele, kteří často ho prohlašovali za nejobratnějšího plavce v Marseilli.

Když vynořil se opět na povrch, svítilna zmizela.

Musil se orientovati: ze všech ostrovů, jež obklučují zámek If, nejbližší je Ratonneau a Pommegue. Ale Ratonneau a Pommegue jsou obydleny a tak je tomu i s malým ostrovem Daumem: nejjistějším ostrovem byl tedy Tiboulen nebo Lemaire. Ostrovy Tiboulen a Lemaire jsou vzdáleny míli od zámku Ifu.

To Dantese neodvrátilo od rozhodnutí uchýliti se na jeden z těch dvou ostrovů. Ale jak najíti ty ostrovy uprostřed noci, jež každým okamžikem kolem něho houstla?

V tom okamžiku viděl zazářiti jako hvězdu planierský maják.

Kdyby zamířil přímo k majáku, zůstal by mu ostrov Tiboulen poněkud vlevo; dá-li se tedy trochu nalevo, musí se dostati přímo k ostrovu.

Ale jak jsme již pravili, ležel ten ostrov asi míli daleko od zámku Ifu.

Ve vězení Faria často opakoval mladému muži, vida ho mdlého a zahálčivého:

"Dantesi, nepoddávejte se té ochablosti; utopíte se, pokusíte-li se o útěk a nebudou-li vaše síly vypěstovány."

Pod těžkou, hořkou vlnou zazněla tato slova v Dantesův sluch. Vystoupil tedy kvapně na povrch a jal se rozrážeti hřebeny vln, aby se přesvědčil, neztratil-li skutečně na síle; viděl s radostí, že nucenou nečinností nepřišel o svou zdatnost a obratnost, a cítil se býti stále pánem živlu, s nímž, jsa dítětem, si hrával.

Ostatně strach, ten rychlý pronásledovatel, zdvojnásoboval Dantesovu sílu; leže na vlnách, naslouchal, nedoléhá-li nějaký povyk až k němu. Po každé, když byl vyzvednut na povrch nějakého hřebenu, jeho rychlý pohled objímal celý viditelný obzor a snažil se proniknouti hustou tmou; každá poněkud vyšší vlna než ostatní zdála se mu bárkou, vyslanou za ním, a tu zdvojnásoboval úsilí, které ho ovšem vzdalovalo, ale jehož opětování mělo brzy vyčerpat jeho síly.

Přesto však ploval dále a hrozný zámek mísil se již poněkud s nočními mlhami: nerozeznával ho již, ale tušil jej stále.

Uplynula hodina, během které Dantes, roznícen pocitem svobody, jenž ovládl celou jeho bytost, stále rozrážel vlny směrem, jejž si byl určil.

"Nuže," pravil sám k sobě, "bude to již brzy hodina, co plovu, ale ježto vítr je mi nepřízniv, je asi čtvrtina mé rychlosti zmařena; přesto však - nezmýlil-li jsem se ovšem ve směru - nemohu již nyní býti Tiboulenu příliš vzdálen... Ale jestli jsem se zmýlil!"

Chvění proběhlo celým plavcovým tělem; zkusil položiti se na chvíli na vodu, aby si odpočinul. Moře však bylo stále nepokojnější a Dantes pochopil, že tento ulehčující prostředek, na který spoléhal, je nemožný.

"Nuže budiž," řekl si, "vydržím až do konce, až mé paže se unaví, až křeč sevře mé tělo, a pak klesnu ke dnu!"

A jal se znovu plovati, puzen zoufalstvím, jež dodávalo mu síly.

Náhle se mu zdálo, že nebe, již tak temné, se ještě více zachmuřilo, že hustá, těžká, neproniknutelná mlha na něho padá. Zároveň pak ucítil prudkou bolest v koleně, a tu obraznost se svou nepostižitelnou rychlostí mu zvěstovala, že je to úder kulky a že bezprostředně nato uslyší výstřel z pušky. Ale výstřel se neozval. Dantes vztáhl ruku a ucítil překážku, přitáhl druhou nohu k sobě a stanul na zemi; tu pak viděl předmět, který pokládal za mlhu.

Dvacet kroků od něho zvedala se masa bizarních skalisek, které bylo by lze pokládati za ohniště, zkamenělé ve chvíli nejprudčího hoření: byl to ostrov Tiboulen.

Dantes vstal, učinil několik kroků ku předu a položil se, děkuje Bohu, na žulové hroty, jež zdály se mu v té chvíli měkčí než něj měkčí lůžko.

Pak vzdor větru, vzdor bouři, vzdor dešti, jenž počínal se spouštěti, usnul, jsa zmožen únavou, oním líbezným spánkem člověka, jehož tělo ztupí, ale jehož duše bdí u vědomí neočekávaného štěstí.

Za hodinu se Edmond probudil obrovským úderem hromu: bouře rozpoutala se v prostoru a tepala vzduch svým hlasným letem; občas sjel s nebe blesk jako ohnivý had a ozářil vlny a mlhy, valící se proti sobě jako proudy obrovského chaosu.

Dantese neomýlilo jeho námořnické oko: přistál u prvního z obou ostrovů, jímž byl skutečně Tiboulen. Věděl, že je holý, odkrytý a že neskýtá ani nejmenšího útulku. Chystal se však, až se bouře uklidní, pustiti se znovu na moře a dosíci ostrova Lemairu, také neúrodného, ale širšího a tím hostinnějšího.

Vyčnívající skála poskytla Dantesovi okamžitého útulku. Uchýlil se tam a téměř současně rozpoutala se bouře v celé své zuřivosti.

Edmond cítil, jak chvěje se skála, pod kterou se utekl; vlny, tříštící se o základnu obrovské pyramidy, stříkaly až k němu. Ačkoli byl v bezpečí, byl přece jen zachvácen jistou závratí uprostřed toho ohlušujícího řevu a oslňujících blesků: zdálo se mu, že ostrov se pod ním chvěje a že každým okamžikem, jako zakotvená loď, přetrhne své lano a zavleče jej doprostřed obrovského víru.

Tu si vzpomněl, že od dvacíti čtyř hodin ničeho nejedl: měl hlad, měl žízeň.

Dantes natáhl ruce a hlavu a napil se dešťové vody ze skalní dutiny.

Když se opět vztyčil, blesk, jenž zdál se otevříti nebesa až k patě oslňujícího božího trůnu, ozářil prostor. Při svitu tohoto blesku spatřil Dantes mezi ostrovem Lemairem a mysem Croisillem, asi na čtvrt míle od Tiboulenu, malou rybářskou loď, zjevivší se jako přízrak, sklouzající s výše vlny do propasti a unášenou bouří a proudem vln zároveň; vteřinu nato zjevila se vidina na vrcholu jiné vlny, blížíc se s příšernou rychlostí. Dantes chtěl křičeti, hledal nějaký kus šatu, kterým by mával ve vzduchu, aby jim dal znamení, že hrozí jim záhuba, ale oni to viděli sami také. Při svitu jiného blesku spatřil mladý muž čtyři muže, křečovitě se držící stožáru a jeho lanoví; pátý nespouštěl se rumpálu zlomeného kormidla. Tito muži, které viděl, viděli ho nepochybně také, neboť doléhaly mu k sluchu zoufalé výkřiky, donášené skučícím vichrem. Na stožáru, ohnutém jako třtina, třepotaly se prudce ve vzduchu cáry plachty; náhle přetrhly se provazy, které ji ještě přidržovaly, a plachta zmizela, unášena do temných hlubin nebes, podobna velikým bílým ptákům, rýsujícím se na černých mracích.

Zároveň ozval se příšerný praskot a výkřiky smrtelného zápasu dolehly až k Dantesovi. Ten ležel jako sfinx na skále, drže se ji pevně a nakláněje se nad propastí. Nový blesk ukázal mu malou loď roztříštěnu a mezi troskami hlavy zoufalých tváří a ruce vztažené k nebi.

Pak vše bylo pohlceno nocí; příšerné divadlo trvalo po dobu blesku.

Dantes vrhl se po hladkém skalním svahu dolů, nedbaje nebezpečí, že mohl by sám spadnouti do moře; díval se, poslouchal, ale neviděl a neslyšel již ničeho: žádných výkřiků, ani lidského úsilí. Jedině bouře, ta velkolepá věc boží, řvala dále s větry a vztekala se s vlnami.

Ponenáhlu vítr ustával; nebe valilo k západu veliké šedé mraky, bouří jaksi vysílené; objevil se azur s hvězdami třpytnějšími než kdy jindy: brzy nato narýsoval na východě zarůžovělý pruh černě modré vlnění; vlny se vzpínaly, nenadálé světlo zalilo jejich hřebeny a změnilo jejich pěnivé vrcholky v zlatou hřívu.

Byl to den.

Dantes zůstal nehnutě a němě stát před tím velikým divadlem, jako by je viděl po prvé; skutečně, zapomněl je za tu dobu, co byl na zámku Ifu. Obrátil se k pevnosti, pátraje zároveň dlouhým pohledem vůkol po zemi i moři.

Chmurná stavba vystupovala z lůna vln s onou imposantní majestátností nehybných věcí, které jako by hlídaly a velely zároveň.

Mohlo býti pět hodin; moře se stále uklidňovalo.

"Za dvě nebo tři hodiny," pravil si Edmond, "žalářník vejde do mé cely, najde mrtvolu mého ubohého přítele, pozná jej, bude mne marně hledati a způsobí poplach. Pak najdou otvor, chodbu; budou vyslýchati muže, kteří hodili mne do moře a kteří jistě slyšeli můj výkřik. Loďky, plné ozbrojených vojáků, poletí ihned za ubohým uprchlíkem, o němž se dobře ví, že není daleko. Výstřel z děla upozorní celé pobřeží, aby nikdo nepopřával útulku muži, jenž bloudí hladový a nahý. Vyzvědači a drábové marseillští dostanou zprávu a proslídí pobřeží, zatím co guvernér zámku Ifu dá proslíditi moře. A tak štván na zemi, obklíčen na moři, co si počnu? Mám hlad, je mi zima, zahodil jsem i ochranný nůž, jenž překážel mi v plování. Jsem vydán na milost prvnímu sedláku, který si bude chtíti vydělati dvacet franků tím, že mne vyzradí; nemám již ani síly, ani myšlenky, ani odhodlanosti. Ó můj Bože, můj Bože! Pohleď, trpěl-li jsem dosti a můžeš-li pro mne učiniti více, než mohu já sám!"

V okamžiku, kdy Edmond pronášel v jakémsi deliriu, způsobeném vyčerpáním sil a prázdnotou mozku, tuto vřelou modlitbu, jsa úzkostně obrácen k zámku Ifu, spatřil u výběžku ostrova Pommegu malou loď, rýsující svou latinskou plachtu na obzoru, v níž jedině oko námořníkovo mohlo poznati janovskou tartanu, podobnou rackovi letícímu nízko

nad vlnami, na dosud temné linii moře. Plula z marseillského přístavu a vjížděla do širého, ženouc jiskřící se pěnu před ostrou přídí, jež razila snadnější cestu jejím vystouplým bokům.

"Oh!" zvolal Edmond, "když si představím, že za půl hodiny dostihl bych té lodi, kdybych se nebál, že budu vyslýchán, prozrazen a doveden zpět do Marseille! Co dělat? Co říci? Jakou bajku bych si vymyslil, kterou bych je ošidil? Ti lidé jsou samí podloudníci, poloviční piráti. Pod záminkou pobřežního obchodu provozují lupičství; raději by mne prodali, než aby učinili nevýnosný dobrý skutek.

Vyčkám.

Ale čekati je nemožno; umírám hladem; v několika hodinách bude zbytek mých sil nadobro vyčerpán. Kromě toho blíží se hodina ranní obchůzky. Znamení nebylo ještě dáno, snad bych ani nevzbudil podezření. Mohu se vydávat za jednoho z těch námořníků, jichž lodice se dnes v noci roztříštila. Bude to docela pravděpodobné. Nikdo mých slov nevyvrátí, všichni jsou utopeni. Nuže!"

Promluviv tato slova, Dantes pohlédl k místu, kde rozbila se malá loď, a zachvěl se. Na skalním výběžku uvázla frygická čapka jednoho z utonulých námořníků a nedaleko pluly trosky přídě, rozbité trámy, jež moře odnášelo od ostrova a zase hnalo k ostrovu, do jehož paty bušily jako bezmocné berany.

V okamžiku se Dantes rozhodl. Spustil se zpět do moře, doplul k čapce, dal si ji na hlavu, chopil se jednoho trámu a namířil tartaně do cesty.

"Jsem zachráněn," zašeptal.

Tato myšlenka vrátila mu síly.

Brzy spatřil loď, která, majíc protivný vítr, plula mezi zámkem Ifem a Planierskou věží. Na chvíli zmocnila se Dantese obava, že loď, místo aby plula podél pobřeží, pustí se do moře širého, jak by jistě učinila, kdyby plula na Korsiku nebo Sardinii; avšak podle jejích různých pohybů plavec brzy seznal, že chce proplouti, jako všecky lodě, mířící k Itálii, mezi ostrovem Jarosem a Calaseraignem.

Zatím loď a plavec blížili se nepozorovatelně k sobě. Jednu chvíli byla tartana jen na čtvrt míle od Dantese. Ten vztyčil se na vlnách, mávaje zoufale čapkou, leč nikdo nespatřil ho z lodě, jíž nový obrat od něho zase vzdálil. Dantes chtěl volati. Změřiv však okem vzdálenost, pochopil, že hlas jeho, zanesen byv větrem a přehlušen hukotem vln, nedolehl by až na palubu.

Tu žehnal své opatrnosti, že položil se na trám. Jak byl zesláblý, nebyl by jistě se udržel na moři, až by ho tartana spatřila; a nebude-li z lodě vůbec spatřen, což bylo velmi možno, nebyl by se již dostal zpět ku břehu.

Dantes, ačkoli byl takřka jist drahou, kterou se loď musila bráti, sledoval ji přece jen úzkostlivě očima až do chvíle, kdy se obrátila bokem a blížila k němu.

Tu plul jí zase vstříc; dříve však než jí mohl dostihnouti, loď počala se otáčeti.

Tu Dantes vztyčil se takřka v celé své výšce s nadlidským úsilím na vlnách a mávaje čapkou, vyrazil žalostný výkřik, jakým námořníci volají v nejvyšším nebezpečí a jenž zní jako nářek nějakého mořského ducha.

Tentokrát ho spatřili i uslyšeli. Loď přestala manévrovati a obrátila se přídí k němu. Zároveň viděl, že chystají se spustiti šalupu na moře.

V okamžiku vskočili dva muži do šalupy a zamířili k němu, brázdíce moře dvěma páry vesel. Dantes pustil se trámu, domnívaje se, že nebude ho už potřebovat, a vší silou jal se plovati, chtěje svým zachráncům ušetřiti polovinu cesty.

Plavec zklamal se však ve svých silách. Teď teprve poznal, jak užitečným byl mu ten kus dřeva, jenž houpal se již bezúčelně na vlnách na sto kroků od něho. Dantesovi počínaly tuhnout ruce, nohy ztrácely ohebnost, pohyby stávaly se trhavými, prsa sotva dechu popadala.

Vyrazil hlasitý výkřik, oba veslaři zdvojili úsilí a jeden z nich zavolal naň italsky:

"Odvahu!"

Slovo to dolehlo k němu v okamžiku, kdy vlna, přes niž neměl již síly se přehoupnouti, převalila se mu přes hlavu a pokryla ho pěnou.

Objevil se znovu, tepaje vodu nestejnými, zoufalými pohyby tonoucího, vyrazil třetí výkřik a cítil, že noří se do moře, jako by měl ještě na nohou smrtící kouli.

Voda převyšovala mu již hlavu a skrze vodu viděl zsinalé nebe s černými skvrnami.

Prudká síla vyzvedla ho nad mořský povrch. Zdálo se mu při tom, že byl uchopen za vlasy; pak neviděl již ničeho, neslyšel ničeho; omdlel.

Když opět otevřel oči, viděl, že nalézá se na palubě tartany, jež pokračovala v cestě. Dantesovou první starostí bylo přesvědčiti se, jakým směrem pluje; vzdalovala se stále zámku Ifu.

Dantes byl tak vyčerpán, že radostný jeho výkřik pokládán byl za bolestný vzdech.

Jak jsme již pravili, ležel na palubě. Jeden námořník třel mu údy vlněnou pokrývkou; druhý, v němž poznal toho, který zavolal na něho: "Odvahu!" vpravoval mu do úst otvor láhve; třetí, starý námořník, jenž byl současně kormidelníkem i kapitánem, pohlížel naň s pocitem sobeckého soucitu, jaký obyčejně lidé chovají k neštěstí, kterému unikli včera a které může je potkati zítra.

Několik kapek rumu z láhve oživilo mizející síly mladého muže, zatím co tření vlnou, jež námořník, klečící před ním, stále prováděl, vracelo pružnost jeho údům.

"Kdo jste?" tázal se kapitán špatnou francouzštinou.

"Jsem maltánský námořník," odpověděl Dantes špatnou italštinou; "vraceli jsme se ze Syrakus, vezli jsme náklad vína. Bouře dnešní noci překvapila nás u mysu Morgiou a naše loď roztříštila se o skaliska, která tamto vidíte."

"Odkud přicházíte?"

"Od těch skal, kterých jsem se šťastně zachytil, zatím co náš ubohý kapitán roztříštil si o ně hlavu. Ostatní tři naši soudruzi se utopili. Myslím, že já sám zůstal jsem na živu; spatřil jsem vaši loď a boje se, že bych na tom opuštěném,

pustém ostrově musil dlouho čekati, odvážil jsem se položiti se na trosku naší lodice a pokusil jsem se přijíti až k vám. Díky vám," pokračoval Dantes, "zachránili jste mi život; byl jsem ztracen, když jeden z vašich námořníků chytil mne za vlasy."

"To jsem byl já," pravil námořník přímé, otevřené tváře, vroubené dlouhými černými licousy; "byl čas, už jste se potápěl."

"Ano," odvětil Dantes, podávaje mu ruku, "ano, příteli, a děkuji vám po druhé."

"Věru," prohodil plavec, "skoro jsem váhal; se svými šest palců dlouhými vousy a stopu dlouhými vlasy vypadal jste spíš jako lupič, než jako poctivý muž."

Dantes se skutečně upamatoval, že od té doby, co byl na zámku Ifu, se neholil, ani si nestříhal vlasů.

"Ano," pravil, "je to slib, který učinil jsem Panně Marii del Pie de la Grotta ve chvíli nebezpečí, že si deset let nedám stříhati vlasy ani vousy. Dnes vypršela ta doba a byl bych se na své výročí málem utopil."

"Co teď s vámi uděláme?" tázal se kapitán.

"Ach," odvětil Dantes, "co chcete; moje plachetnice je ztracena, kapitán je mrtev; jak vidíte, unikl jsem témuž osudu, ale úplně nahý. Na štěstí jsem dosti dobrým námořníkem; hoďte mne do prvního přístavu, kde přistanete a najdu si vždycky místo na nějaké obchodní lodi."

"Znáte Středozemní moře?"

"Pluji po něm od dětství."

"Umíte dobře zakotvovati?"

"Je málo přístavů, i těch nejobtížnějších, do kterých nedovedl bych vjeti, nebo z nich vyplouti se zavřenýma očima."

"Nuže, kapitáne," pravil námořník, jenž dodával Dantesovi odvahy, "mluví-li kamarád pravdu, co by vadilo, aby zůstal s námi?"

"Ano, mluví-li pravdu," odvětil kapitán s pochybností ve tváři; "ale ve stavu, v němž chudák je, slibuje se mnoho, byť i se mělo pak splniti jen, co se může."

"Splnil bych více, než jsem slíbil," pravil Dantes.

"Oh, oh," prohodil kapitán se smíchem, "uvidíme."

"Kdy budete chtíti," odvětil Dantes, vstávaje. "Kam míříte?"

"Do Livorna."

"Nuže, proč nezachytíte prostě vítr, místo toho lavírování, kterým ztrácíte drahý čas?"

"Protože bychom jeli přímo na ostrov Rion."

"Zůstal by vám stranou více než na dvacet sáhů."

"Chopte se tedy kormidla," pravil kapitán, "ať posoudíme vaši znalost."

Mladý muž usedl ke kormidlu a přesvědčil se lehkým stiskem, že loď je poslušná; vida pak, že, nejsouc sice právě nejjemnější, není také vzpurná, pravil:

"K lanům a provazům!"

Čtyři námořníci, tvořící mužstvo, rozběhli se na svá místa, zatím co kapitán sledoval zrakem jejich počínání.

"Táhněte!" pokračoval Dantes.

Námořníci uposlechli s dosti značnou přesností.

"A nyní dobře lana upevněte!"

Rozkaz byl vykonán jako oba první a lodice, místo aby křižovala, počala plouti k ostrovu Rionu, jenž zůstal jí vpravo, jak to Dantes předpověděl, na dvacet sáhů vzdálenosti.

"Bravo!" pravil patron.

"Bravo!" opakovali námořníci.

A všichni pohlíželi s obdivem na člověka, jehož pohled nabyl opět inteligence a tělo síly, které by v něm nikdo ani nebyl tušil.

"Vidíte," pravil Dantes, opouštěje rumpál, "že vám budu moci býti trochu užitečný, aspoň během cesty. Nebudete-li mne chtíti v Livorně, dobře, necháte mne tam. Z platu za první měsíce zaplatím vám stravu až do té doby a šaty, které mi půjčíte."

"Dobře, dobře," odvětil kapitán, "jste-li rozumný, můžeme se dohodnouti."

"Muž jako muž," pravil Dantes; "dáte mi, co dáváte kamarádům, a tím je vše ujednáno."

"To není správné," namítl plavec, který vytáhl Dantese z moře, "neboť vy toho umíte víc než my."

"Co se do toho, u čerta, pleteš?" pravil kapitán. "Týká se to tebe, Jacopo? Každý může se dáti najmouti za peníz, jaký se mu líbí."

"Dobře," souhlasil Jacopo; "byla to jen pouhá poznámka."

"Nuže, učinil bys mnohem lépe, kdybys půjčil tomu hodnému hochu, který je zcela nahý, kalhoty a blůzu, máš-li ovšem nějakou zásobní."

"Ne," odvětil Jacopo, "ale mám košili a kalhoty."

"Víc nepotřebuji," pravil Dantes; "děkuji vám, příteli."

Jacopo proklouzl palubním otvorem a za okamžik nato vystoupil opět, nesa oba kusy oděvu, které Dantes na sebe oblékl s pocitem nevýslovného blaha.

"Potřebujete ještě něco?" tázal se kapitán.

"Kousek chleba a ještě, doušek toho výtečného rumu který jsem již ochutnal. Byl jsem dlouho bez jídla."

Vskutku, bylo to asi čtyřicet hodin, co naposledy pojedl.

Přinesli Dantesovi kousek chleba a Jacopo podal mu láhev.

"Píščina nalevo!" zvolal kapitán obraceje se k podkormidelníku.

Dantes pohlédl stejným směrem nesa láhev k ústům, ale ruka ztrnula mu v polovině cesty.

"Hle," zvolal kapitán, "co se to děje na zámku Ifu?"

Malý bílý obláček, jenž upoutal Dantesovu pozornost, zjevil se nad cimbuřím jižní bašty zámku Ifu.

Okamžik nato hukot vzdáleného dělového výstřelu zalehl na palubu tartany.

Námořníci zvedli hlavu a pohlédli na sebe.

"Co to znamená?" tázal se kapitán.

"Nějaký vězeň asi dnes v noci uprchl," pravil Dantes, "a střílí se na poplach."

Kapitán pohlédl na mladého muže, který promluviv tato slova přitiskl láhev k ústům; viděl však, že pochutnává si na obsaženém tam nápoji tak klidně a spokojeně, že měl-li nějaké podezření, zapudil je okamžitě.

"To je zpropadeně silný rum," prohodil Dantes, utíraje si rukávem košile čelo, zbrocené potem.

"Nu, je-li to on," mumlal kapitán k sobě, pohlédnuv na něho podruhé, "tím líp. Získal jsem aspoň statného chlapíka."

Pod záminkou, že je unaven, žádal Dantes, aby směl usednout ke kormidlu. Podkormidelníku bylo takové vystřídání vítaným i pohlédl tázavě na kapitána, který mu pokynul, ať svěří kormidlo novému soudruhu.

Dantes mohl se svého místa upřené hleděti k Marseilli.

"Kolikátého dnes je a který měsíc?" tázal se Dantes Jacopa, který si přišel sednout k němu, ztráceje z očí zámek If.

"Dvacátého osmého února," odpověděl námořník.

"Kterého roku?" znovu se ptal Dantes.

"Jakže, kterého roku! Vy se ptáte, kterého roku?"

"Ano," přisvědčil mladý muž, "ptám se vás, kterého roku."

"Vy jste zapomněl letošní rok?"

"Nedivte se! Měl jsem dnes v noci tak hrozný strach," pravil Dantes se smíchem, "že jsem div o rozum nepřišel. A z toho se mi paměť trochu popletla. Ptám se vás tedy, jaký je nynější letopočet."

"Je rok 1829." odpověděl Jacopo.

Bylo to na den čtrnáct let, co byl Dantes uvězněn.

V devatenácti letech vstoupil do zámku Ifu, ve třiatřiceti odtamtud vyšel.

Bolestný úsměv přelétl mu přes rty. Pomyslil, co se asi stalo s Mercedes za tu dobu, kdy jistě považovala ho za mrtvého.

Pak vyšlehl mu z očí blesk zášti při myšlence na tři muže, kteří byli příčinou tak dlouhého jeho uvěznění.

A opakoval si v duchu přísahu neúprosné pomsty na Danglarsovi, Fernandovi a Villefortovi, kterou byl již vyslovil ve vězení.

Přísaha ta nebyla teď již jen pouhou marnou hrozbou, neboť v tuto chvíli nejobratnější plachtař celého Středozemního moře nebyl by dohonil malou tartanu, která plnými plachtami letěla k Livornu.

KONEC DÍLU PRVNÍHO.